Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

KW 224
D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Haage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

PRÆFATIO

ad illuſtriſsimos potentiſsimoſq;

HOLLANDIÆ West-Friſiæq; Ordines.

INſpiciendam vobis, Illuſtriſſimi Ordines, *offero rempublicam, qua nulla unquam in terris ſanctior, nec bonis exemplis ditior fuit. Huius initia, & incrementa perdidiciſſe, omninò veſtrum eſt, quoniam illa hercle non hominem quenquam mortali concretione ſatum, ſed ipſum Deum immortalem, autorem fundatoremq; habet, cuius vos venerationem, atque intemeratum cultum ſuſcepiſtis ac tuemini. Videbitis, quid demum illud ſit, quod cives Hebræos diutiſſimè in quodam vitæ innoxio genere continuerit: quid fortitudinem in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

illis excitaverit, concordiam aluerit, cupiditates frænaverit. Profectò habuit is populus regundæ reipublicæ inſtituta quædam eiuſmodi, quæ omnium eſſent prudentũ præceptis potiora. Eorum nos magnam partem poſſe ex ſacris voluminibus erui oſtendimus. Sola eſt militaris diſciplina, de quâ admodum nihil traditum memoriæ poſterorum ſit. Omninò tamen virtutem bellicam in omnibus Hebræis ſummam fuiſſe fatebitur, qui victorias eorum, atq; res geſtas cum animo ſuo reputabit. Quippe homines exules, Ægypti finibus, quos diu inſederant, relictis, poſtquam longum fortuitumq; iter emenſi eſſent, perq; annos XL incerto errore in vaſtiſſimis Arabum deſertis obhæſiſſent, tandem fortiſſimis pugnaciſſimiſq; gentibus pulſis, feliciter eas terras invasêre, in quibus oppida eorũ & templum dicata ſunt. Hic verò illi in beatiſſimo ſolo mirificè per concordiam mutuam creverunt. Communibus enim con-

ſiliis

ſiliis omnium ſaluti conſulebant. & civitates hercle, quæ plurimæ erãt, non ſuam ſingulæ dominationem ſtabilire, ſed ingenti ſtudio libertatẽ defendere publicam nitebantur. Ad imperium autem bene atq; utiliter conſtituendum, ne quid deeſſet, etiam legibus, magiſtratibus, ſenatoribus, iudicibus iiſdem utebantur: ad hæc, ponderibus, menſuris, ac pecuniâ eâdem. Quare profecto, quo minus univerſa propemodum Palæſtina iam pro urbe unica poſſet cenſeri, id unum obſtabat, quod non iiſdem mœnibus omnes eius incolæ clauderentur. Cætera enim & in commune, & per ſingulas urbes ſimilia erant atque eadem. Inter oppida tamen urbs una quædam fuit, quæ ex legis edicto cæteris eſſe omnibus dignior auguſtiorq; debuit: non hercle, quo dominatũ in cæteras urbes teneret, ſed ut omnes undique, qui in diſſitiſſimis locis habitabant, quotannis ter illuc ad ſacra communia atq; ad religionum cæremo-

 nias

nias convenirent. Quare hæc res civitatum concordiam adeò non divulſit, uti etiam vinculum eius fuerit vel arctiſſimum. Incolebant maximam fertiliſſimamque regionẽ duodecim Iſraëliticæ tribus, quæ admiranda fœcunditate ſingulæ in magnitudinẽ gentis excreverant. Nihil adverſus eas vis hoſtilis, bellorumve tempeſtates, aut alia id genus mala valuêre. Semper cladibus ſuis maiores erant, & per cædes, ac per damna animos opeſque ſumebant ab ipſo ferro. Atque hunc quidem in modum diutiſſime Hebræorum reſpublica ſtetit: donec tandẽ, poſt Salomonis mortem, cum ad ſummum felicitatis perventum eſſet, magna rerum converſio inceſſit. Hieroboamus enim quiſpiam, cui ſpes opeſque omnes in diſcordiis civilibus eſſent poſitæ, ſeditioſis concionibus populum commovit, totiſque decem tribubus ad ſe traductis, rempublicam quandam ſeorſim ſibi conſtituit, cuius arx atq; caput Samaria

maria

maria mox fuit. Quare iam haud una profecto, ſed duæ reſpublicæ erant. quarum altera, quæ Iſraëlitica & decem tribuum dicebatur, ad breve oppidò tempus duravit. quippe tota illa gens debellata mox eſt, victoremq; ſecuta abiit in æternum exilium. Altera verò, quæ Iudæorum fuit, quæq; imperii ſedem Hieroſolymam habebat, etſi ante Veſpaſiani Cæſaris tempora penitus deleta non eſt, tamen vis eius potentiaq; omnis adeò imminuta erat, ferè ut ſemper hoſtibus impar eſſet. Quorũ omnium profectò nihil evenire quidquam potuiſſet, niſi in contraria ſtudia ſciſſi fuiſſent, qui antea coniunctis viribus tot gentium terrarumque victores evaſerant. Diſcordiæ civium ſunt, Illuſtriſſimi Ordines, *quæ hoſtibus magnarum rerum præbent occaſionẽ. Quare, quæ res Hebræorum imperium tantopere attrivit, hæc ea ipſa eſt, quæ aliarum quoque gentium florentiſſima regna deſtruxit. Per-*

 currite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

currite cum animis veſtris omnium temporum memoriam. Reperietis hanc pereundi cauſam fuiſſe omnibus ferme, quæ magna atque excelſa erant. Raro fortuna invidiam ſuam populo uni in alterius perniciem commodat, niſi prius ille, turbatis domi rebus, vitia ipſe ſua ſuaſque vires regere neſciat. Sane quidem Romani, verſutiſſimi mortales, quos Marcus Tullius verè ait, ſociis defendendis terrarum omnium eſſe dominos factos, *præclarè intellexerunt, ad convellendas aliorum reſpublicas nihil ſibi poſſe à divino numine maius præſtari, quàm motus quoſdam huiuſmodi, diſſenſioneſque fœderatarum gentium. Ita enim, dum aut ſuppetias laborantibus ferebant, aut diſſidiorum erant arbitri, omnia latè ſubegerunt: &*, ubi ſolitudinem feciſſent, pacem appellabant. *Erant olim Achæi omnibus terribiles propter eam ſocietatem, quam ſanctiſſimis legibus, ſummâ iuris atque liber-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

libertatis æquabilitate inter ſeſe inierant Peloponneſi *civitates. Reſpublica autem ipſorum, ut longè optima, ita profectò fermè tota ſimilis veſtræ erat,* Illuſtriſſimi Ordines, *inconcuſſa ob coniunctionis fidem, immotaque, & ſuis viribus ſubnixa. Quàm ſæpe ille rerum dominus, populus* Romanus, *cum inexpugnabilem fore* Græciam *ſciret, quamdiu ſtaret eorum ſocietas, arte & dolo diſſolvere eam coniunctionē conatus eſt?* Datum *id negotii* Gallo *proconſuli eſt. &, cum res non procederet, callido commento, adiuncti ad eorum ſocietatem* Spartani *ſunt, ſed fœdere inæquali, ut diſſidiorum illos contentionumque cauſæ perpetuæ forent. Sanè verò ex hac una re diu poſtea* Achais *fatum excidii adventavit. Poſſem id genus alia exempla, quibus pleni annales ſunt, referre: ſed non eſt hic longæ recitationi locus. Ipſa illa*

Terrarum Dea gentiumque Roma,

quam peſte totius orbis eſſe condi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tam Mithridates aiebat, diſſidiis civium, & factionibus procerum fatiſcens, libertatem amiſit, accepitque dominum. Sed enimverò, ut de Hebræis dicam, ponendum illud in extremo eſt, quod caput rei eſt. Vtique voluntatum illam ſtudiorumq; diſiunctionem, quæ ſacrum populum, Salomone extincto, in duas partes ſcidit, dies forſitan tempuſque ipſum, ut fit per ſæpe, compoſuiſſet, ſanitatemq; aliquam attuliſſet animis: ſed Hieroboamus, homo improba dominandi flagitia edoctus, cuius auſpiciis facta primum ſeceſſio erat, arte quadam uſus eſt, qua effectum fuit, ne unquam duodecim tribuum rediret concordia. Veterem enim rectamq; religionem futili quadam ſuperſtitione interpolavit. Ita, cum commentum ſuum facundâ oratione populo ſocordi & curis vacuo obtruſiſſet, iam exhinc non pro libertate opibuſve, ſed pro ſacris & pro aris facta dimicatio eſt. Hæc, & id

genus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

genus plura in his libris excuſſimus,
Illuſtriſſimi Ordines. neque profe-
ctò infrugiferum exiſtimavimus,
publicè hæc ſpectari. Vos ii eſtis,
Sanctiſſimi Patres patriæ, quibus
ſemper illud animo ſtetit, concor-
diâ res parvas creſcere, diſcordiâ
maximas dilabi. idque ita verum
eſſe, exitus tandem comprobavit,
poſtquam numinis benignitate, &
virtute veſtra, atque invictiſſimi
principis auſpiciis, Reſpublica ve-
ſtra multis magniſque incrementis
iam conſtituta tandem in illo faſti-
gio eſt, ut nihil hoſtes, niſi de magni-
tudine veſtra, querantur. Hæc ve-
ſtra, quæ tantopere vos auxit, con-
iunctio, animorumque conſpiratio,
ut perpetua atque ſtabilis ſit, Deum
optimum maximum, qui reipubli-
cæ huius tutor defenſorque eſt, ſup-
plex quæſo & veneror. Equidem
ego, cum prudentiam veſtram, ſa-
pientiamque, quæ in maximis re-
bus ſemper eluxit, conſidero, plane
confido ita fore, uti omnes boni cu-

pimus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

pimus. Et tamen profectò, nemo gloriari nunc poteſt tam feliciter ſe natum eſſe, uti non interdum convertere cogitationem debeat ad omnis ævi exempla. Iam permulti cives veſtri in partes neſcio quas diſceſsêre, ſententiiſque contrariis inter ſeſe pugnant, poſtquam orta inter eos inutilis diſſenſio eſt de religionum myſteriis, quæ pleriq; non intelligunt. Sequitur affectus ſuos hinc inde multitudo, & quotidie plurium inflammatur ardor. Huic rei ut tempeſtiva remedia adhibeantur, veſtrâ intereſſe, vos Illuſtriſſimi Ordines *intelligitis, qui iam ſedulò in hanc curam incumbitis, ne florentiſſimæ res veſtræ damnum capiant aliquod ex huiuſmodi inteſtinis malis, quæ fuêre eruntq; pluribus populis magis exitio, quàm bella externa, quàm fames, morbive, quæque alia terris incumbere, tanquam peſtes quædam, ſolent. Sed ſupervacuum eſt plura de his dicere, cum nihil tam*

ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ex alto reperiri poſſit, quod vobis cogitantibus in promptu non ſit. Illud à vobis peto, Illuſtriſſimi proceres, *uti rempublicam hanc Hebræam, ſanctiſſimam omnium, optimamque, quam in his libris deſcripſimus, etiam atque etiam intueamini. Erunt illic quædam, quæ reges principeſque, & rerumpublicarum moderatores ſeligere in uſum ſuum queant. Equidem ego tanto facilius animum meum induxi, uti hæc vobis offerrem, quòd in illo ſenatu veſtro aſſidere primarios quoſdam ſeculi viros cogitabam, quorum eſt eruditio eiuſmodi, ut, ſi quid etiam dictum hîc eſt, quod antiquitatem & nobilium autorum monumenta illuſtret, bene de eo præclareq; iudicare poſſint.*

Illuſtriſ. Magnitud. Veſtræ
devotus

P. CVNÆVS.

Bene-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Benevolis lectoribus ſalutem dico.

REPREHENSUS olim Albutius Rhetor eſt, quòd de omni cauſa dicere cuperet, non quicquid debebat dici, ſed quicquid poterat. Nos an in his commentationibus executi ſimus quæ dici oportebat, aliis judicandum relinquimus. At illud certò ſcimus, & profiteri non erubeſcimus; plurima nos prætermiſiſſe, quæ dici poterant. Enimverò, cum ante nos argumentum hoc pertractaviſſent viri duo eruditiſſimi, Carolus Sigonius, atque Cornelius Bertramus, nolebam actum agere, aut quæ ab illis dicta eſſent, moleſtiſſimâ iteratione repetere. Quare hîc nos quædam aliarum rerum ſumma faſtigia pervaſimus, quæ ad reipublicæ hujus conſtitutionem pertinerent. Atque adeo, omiſſis illis, quæ Sigonius Bertramuſque vulgaverunt, liberrimâ ſcriptione huc congeſſimus, quæ aliunde nobis in promptu erant. quæ profecto & plurima erant, & omninò digna obſervatu eſſe videbantur. Bonam autem partem eorum nobis ſuggeſſit Rabbi Moſes Ben Maimon Ægyptius, cujus induſtria ſagacitaſque omni prædicatione eſt major. Eum luculentum autorem tranſmiſit

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ad nos vir ampliſſimus, Ioannes Borelius, qui potentiſſimis Zelandiæ Ordinibus à ſecretis eſt. Vtique quantumcunque eſt illud, quod nobis monumenta maximi Rabbini perluſtrantibus mirifice placuit, id omne acceptum ferri ejus viri humanitati debet, à quo eximium illum rerum Iudaicarum ſcriptorem accepimus. Nos neminem ſcimus, in quo nunc plus præſidii Hebraiſmus, quàm in Borelio, habeat. Adeo ille ingentem theſaurum ex Oriente eorum voluminum comportavit, quæ nunquam aut rarò vidit noſter orbis. Vos, qui harum rerum ſtudio tenemini, ſummam ejus viri eruditionem, propenſamque ad literas ornandas voluntatem diligite, colite: & ex locuplete ejus Bibliotheca quondam omnia præclara atque incomparabilia exſpectate.

INDEX

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

INDEX CAPITVM

LIBRI PRIMI.

CAPVT PRIMVM.

DE reipublicæ Hebrææ inſtitutis. De legiſlatione. Inanis Græcorum Jactantia. Quis primus auctor ſcripti juris fuerit. Septem præcepta Noahi filiis data. Quid in republica conſtituenda, nominanda, atque in legibus ſanciendis Moſes ſpectaverit. Pag. 1.

CAP. II. Hecatæi liber ſingularis de Iudæa. Prudens legiſlatoris conſilium de agrorum aſsignatione. Non debuiſſe eos occupantium eſſe. De lege agraria, deque ejus inæſtimabili utilitate. Redemptio agrorum. Beneficium Iubilæi. Reſtitutio gratuita agrorum. Iuris Talmudici quædam ſanctiones ſuper ea re. De Maimonide, ejuſque luculentiſsimis commentationibus. Quid jubilæorum celebritas ſervis contulerit. Per novem dies coronati ſervi. Saturnalium quædam imago. 8.

CAP. III. Amplius de duplici cauſa legis agrariæ dictum. Ex latifundiis quàm crebræ mutationes rerum. De Romana republica. Lex Stolonis. Quibus artibus veteres Hebræi ſe ſuſtentaverint. Quàm caute legiſlator providerit ne eæ desererentur. Leges divinæ de ruſticatione & re pecuaria. 15.

CAP. IV. In quas anguſtias Iudæos ſeptimus quiſque annus detruſerit. Alexandri Magni beneficium huic genti conceſſum ob quandam vaticinationem. Iudæorum rara olim commercia cum exteris gentibus. Quanta in ignoratione rerum Iudaicarum verſati ſint Græci? Ariſtotelis commentum de Callanis Indiæ ſapientibus. Quibus rebus vita moreſque civium immutentur. Qui cives optimi. Nullis artificiis Iudæos celebres fuiſſe; idque in laude poſitum. De opificibus. 22

CAP. V. Ægyptiorum odium in Hebræos, & vera cauſa ejus. Ægyptii ignavis artibus curiſque dediti. Qua ſolertia Seſoſtris eviraverit civium animos. Lex Ægyptiorum de opificum artibus ad hæredes cujuſque tranſmittendis, De Niliaca plebe, quæ in ſervitute. De ſacerdotibus. De paſtoribus, qui tertia Ægyptiorum pars, & quàm formidati cæteris Ægyptiis ſemper fuerint. Superſtitionem Ægyptiorum nihil feciſſe ad paſtoritii generis odium; & malè id exiſtimari. Plebem Ægy-

ptiam

ptiam non ita agricolas execratam fuiſſe, ut paſtores. & cauſa ejus rei. 29.
CAP. VI. Quando Iubilæi deſierint celebrari. Cur illorum habitam eſſe rationem in annis ſabbaticis numerandis dixerit Maimonides. Rejecta Maimonidæ opinio. 34.
CAP. VII. Trina conſecratio Paleſtinæ, & urbium ejus. De jure urbium. Lex de prædiis urbanis. De urbe Ieroſolyma, deque ejus privilegiis. Agrippæ impium facinus, & ſuper eo Iudæorum legatio ad Neronem. Quibus cæremoniis proferri urbis Ieroſolymæ pomœria, oportuerit. Ius muniendi à quibus datum. Quando rempub. ſuam penitus Iudæi amiſerint. De oppidis, quæ aſyli jus habebant. 46.
CAP. VIII. Quid Palæſtina præ aliis regionibus habuerit. Non potuiſſe rempublicam Hebræam in alias ſedes transferri. Explicatum Maimonidæ dictum de Babylonienſibus Iudæis. Amplæ res eorum, & regnum ab illis Hyrcano oblatum. De ſceptro Iudæ quid exiſtimandum ſit, contra Maimoniden aſſeritur. Reſpublica Iudæa ad Palæſtinam alligata. Iudæorum ſcitum de templis, quæ extra Ieroſolymam à popularibus condita. 59
CAP. IX. Criminalia judicia intra Palæſtinam ſtetiſſe, & Babylonienſibus Iudæis, aliiſque negata fuiſſe. Ad totius commentationis hujus lucem oſtenſum quàm diu reſpublica fuerit omnium Hebræorum, & quando Iudæorum eſſe cœperit. Hinc ſciri poſſe quidnam ſit ſceptrum Iudæ. Euſebii, & eorum, qui ſecuti eum ſunt, erudita & plauſibilis ſententia confutatur. Quid ſit majeſtas imperii, & quorum ſit. 66
CAP. X. Nunquam duodecim tribus Hebræas de nomine Iudæorum appellatas eſſe. Decem illas tribus, quæ ante Nabuchodonozoris tempora avectæ à Salmanaſſare ſunt, nunquam in Palæſtinam rediiſſe. Duas duntaxat tribus, non plures, paruiſſe Romanis, uſque ad Flavii Ioſephi tempora. Paſsim Euſebii & aliorum error notatus. 78.
CAP. XI. Hariolatio quorundam, qui ſceptrum Iudaicum eſſe Davidi datum ajunt. Admodum ſero contigiſſe, quod dictum multo antè de Iudæ ſceptro erat. Quando ablatum Iudæis ſceptrum ſit. 87.
CAP. XII. De dictatoribus, judicibuſque. de ſenatu Sanhedrin. de initiatione ſenatorum. ἡ χειροθεσία. item ſolenne carmen. qui allecti in id concilium, qualis juriſdictio eorum.
de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

de populi comitiis. de poculo Sutha. Iudæorum delirium de magiæ uſu. de Eleazari incantamentis. 91
CAP. XIII. De duobus aliis conciliis, quæ Ieroſolymæ fuere præter ſenatum Sanhedrin. De ſenatu XXIII virorum, qui in ſingulis oppidis. De trium virorum collegio. Civitatum quis modus eſſe debeat. De quinque-viris cædis expiandæ causâ creatis. De ſeptem viris & trium viris, qui annis & menſibus intercalandis. Tempora à Rabbi Hillele Babylonio ordinata. Vis concilii Sanhedrin à Gabinio callidè imminuta. 105
CAP. XIV. De regis creatione, & an placuerit ea numini. Cur initio rex malus à numine adſcitus. Quas res in illo legendo ſpectaverit vates. Liber de regni jure in ſanctuario poſitus. Quarum rerum poteſtas data regibus Hebræis ſit. Quis honos illi à Pontifice maximo, à ſacerdotibus atque à vatibus delatus? Locus Samuelis contra quoſdam interpretes ſtabilitus. Sedendi jus in atrio ſacerdotum ſoli regi datum, non ipſis ſacerdotibus, nec aliis. Cujuſmodi regibus paruerint primi homines, ex Ariſtotele. Quidnam Hebræis regibus ſanctitatem adjecerit. Non eam hinc eſſe, quia vates fuere. Solos reges & pontifices maximos unctione fuiſſe initiatos. Unguentum ſacrum à Ioſia defoſſum, nec poſt repertum aut uſurpatum fuiſſe ſub templo ſecundo. Reges Samariæ an uncti fuerint? 111
CAP. XV. Quibus artibus Hieroboamus ad regnum obrepſerit. Rerumpublicarum inclinatio, converſioque. Scipionis prudentia verecundiaque in luſtro condendo. Carmen luſtrale pro republica. Ingenium plebis quale. Cur urbem Sichemum conceſſerit Hieroboamus? Religionum ſacrorumque mutatio quoddam flagitioſæ dominationis arcanum. Ex decem tribuum ſeceſsione quot mala extiterint? De Seſoſtri falſa Herodoti narratio. Regni Samaritici everſio. Tranſportatio gentium cur à victoribus facta? Iudæorum exilium. Ex Ieroſolymæ ſpoliis templum Beli, & Babylonis munitio, tum penſilia nemora, murique coctiles. Græcorum futilitas, ex Beroſo. Reditus Iudæorum in Palæſtinam. Imperium ad Levitas devolutū. Contentiones eorum de imperio. 125
CAP. XVI. Reipublicæ regimen apud pontifices. Eorum flagitia, & improbæ machinationes. De Eliaſibi filiis. Templum Garizitanum qua impietate extructum ſit. Oniæ dete-
ſtabile

ſtabile ſcelus. Mathias Haſſamonæus laudatiſsimus dux. Principatus Iudæ Maccabæi. de Alcimo nequiſsimo bipedum. Iudæa iterum ſub regibus. De Herode. de Idumæis, & numine eorum Coſe. Sameæ vera divinatio. Qua iniquitate Herodes imperium exercuerit. Vt Iudæorum leges temeraverit. 135

CAP. XVII. De Meſsia, Iudæorum atque gentium omnium rege. Myſtica vocis ſcriptio in verbis Eſaiæ. Bileami vaticinium ex Iudæorum interpretatione. Quid ſingulare in hoc regno. Rabbi Abrami animadverſiones in Maimoniden. Ezechielis obſcuriſsima oracula de templo, deque ſacris in regno Meſsiæ. Nimis imprudenter in iſtæc inquiri. 142.

CAP. XVIII. Status Iudæorum poſt Meſſiæ adventum. De reſtitutione Iudæorum, quæ adhuc exſpectatur. Quæ ſit dignitas etiam hodie illius gentis. Quantum Iudæis noſtra debeat religio. An ſacri libri ab illis interpolati aut corrupti? De Maſoritarum diligentia & fide. 151.

LIBRI SECVNDI.

CAP. I. Familia Pontificalis. De Alcimo malè exiſtimatum. Pontificis conſtitutio penes quos. Chalcidenſium regi quid beneficii à Claudio datum? Pontificis munia. Quando nobile officium ſuum Pontifex obierit. Quem habitum tunc geſſerit. Flavii Ioſephi error, ex properantia natus, qui omnes hactenus decepit. Ejus confutatio. Maimonidæ recta ſententia. 164.

CAP. II. Pontificis ſacra veſtis modo à Romanis, modo à Iudæis aſſervata. De Pontificis galero. De ſacerdotum pileis. Lapides Vrim & Tummim, in quibus vis oraculi fuit. Quando ii amiſsi ſint. Cur alii facti, & adhibiti poſtea ſint, cum eorum nulla vis amplius eſſet, Quis fuerit modus conſulendi oraculum Vrim & Tummim. Quibus de rebus reſponderit Pontifex. 174.

CAP. III. Veſtimenti laceratio quatenus Pontifici permiſſa. item quatenus ſacerdotibus. De Caipha. Lex conjugii alia pontifici, alia ſacerdotibus poſita. Matrimonium virginis, viduæ, vitiatæ, & per divortium dimiſſæ. Polygamia. Habitatio Pontificis. De Auguſto Cæſare. 179.

CAP.

CAP. IV. Contra Divum Auguſtinum, atque contra Carolum Sigonium diſceptatur de Pontificis ingreſſu in Sancta Sanctorum. Locus in epiſtola ad Hebræos malè à Sigonio intellectus. Altare ſuffituum non fuiſſe in Sancto Sanctorum, contrà quàm Divus Auguſtinus ſenſit. 182.

CAP. V. Philonis Iudæi quædam loca excuſſa, & explicata. Lapſus Philonis. item ejus, qui librum I Maccabæorum ſcripſit. Poſt reditum Iudæorum ex Babylone, legem non planè ſervatam fuiſſe in templi ædificatione. Argumenta quædam diſſentientium rejecta. Quid Moſi præ Pontificibus conceſſum fuerit. 189

CAP. VI. Vicarius Pontificis ſub decimum diem menſis Tiſri conſtitutus. Quot gradus dignitatum inter pontificatum & ſacerdotium interpoſiti fuerint. Iusjurandum ſolenne quotannis Pontifici delatum ſub templo ſecundo & cauſa ejus. Hæreſis orta de ſuffitu in adytis adolendo. Hircus in deſertum miſſus. Mons Hazazel. Iudæorum ſcita quædam ſuper ea re. 199.

CAP. VII. Initiatio Pontificis duplex, & qualis. Quando altera ceſſaverit. Quando Pontifex ab juvenci mactatione, quam lex præſcripſit, immunis fuerit. 206.

CAPVT VIII. Sacerdotum ſtationes, & ἐφημερίαι. Qui judicaverint de vitiis ſacerdotum. Damnati ſacerdotes qua conditione fuerint. Lignile. Antigoni in Hyrcanum facinus. 209.

CAP. IX. Sacerdotes Levitaſque fuiſſe partem quandam magni concilii Sanhedrin. Negotia regia atque civilia publicè Levitis commiſſa. Virtutum inſignis imago in illis. Acceſſiſſe eos ad meliorem partem, atque ad æquiorem cauſam, cum ſciſſa olim diviſaque Hebræorum reſpublica fuit. Quantopere degeneraverint mox à recta indole, atque à veteri integritate. Summum reipublicæ regimen occupatum ab illis, atque immodeſtè uſurpatum. 214.

CAP. X. Qui fuerint Anſche Hammaamad Quali legatione functi ſint. Sacrificia pro populo peracta. Legatos hos etiam extra Ieroſolymam munus ſuum in ſynagogis obiiſſe. De jejuniis eorum. Cur pridie & poſtridie Sabbati non jejunaverint. 219.

CAP XI. De Levitis illis, quorum miniſterio ſacerdotes utebantur. Claſſes eorum, & diverſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſa munia. Nethinæi. Lex annaria de Levitis lata quando ceſſaverit. Levitas non itidem, ut ſacerdotes, reprobatos fuiſſe, Quantum nefas fuerit, confundi eorum miniſteria. 223.

CAP. XII. Templum Ieroſolymitanum. Cur intus illic tanta vis auri. De templis veterum, in quæ aurum non inferebatur. non eſſe id Iudæorum inſtitutis contrarium. Confutatus quorundam error. Talmudicorum ſcitum de iis, qui ſacram ædem adeunt. Quid ſint τὸ σκοδύη in Meſsiæ edicto. Salomonis induſtria in templi exſtructione. Quàm celeriter conſummata ea operis moles. Dianæ Epheſiæ ædes quibus impenſis & quàm lentè ædificata. cur in paluſtri ſolo ea poſita. Iudæorum commentum de monte Moria. 227.

CAP. XIII. Admiranda quædam de templo, déque ſacrificiorum & ſacerdotum multitudine. De feſto Paſchatis ſingulare quid, & penè ſupra fidem. Lignorum tres ſtrues in altari. De æternis ignibus. Corban Hahitſin, oblatio lignorum, & dies feſti ad hanc rem. Talmudicorum & Flavii Ioſephi diſcrepantia. Superſtitio eorum, qui intraverint templum. quique exiverint ex illo. 233.

CAP. XIV. Addita religionibus majeſtas. Talmudicorum ſententia de muro, qui adyta ſeparabat. & cur is in templo ſecundo non reſtitutus. De cuſtodiis templi. An rectè eas Maimonides eſſe ex lege tradiderit? Morbi crebri ſacerdotum unde fuerint? 238.

CAP. XV. De Ieroſolymæ & templi excidio. Quid Romanos ad rem atrociſsimi exempli ſolicitaverit: Caſus quidam admirabiles à Iudæis notati de excidio templi prioris & poſterioris. Titi miſeratio & lacrymæ. De tertio templo, quod adhuc exſpectant Iudæi. Ælia Capitolina in ruinis Ieroſolymæ condita, & additum à Cæſare Hadriano ludibrium. 243

CAP. XVI. De templo Samaritanorum, quod in monte Garizin. Qui fuerint Chutæi. Vnde advecti in Samariæ ſedes ſint. Quanto deteriore conditione fuerint, quàm Iudæi. De religione eorum quædam. Fuiſſe eos primum idololatras: mox, abdicato idolorum cultu, lapſos in hæreſin eſſe. 248.

CAP. XVII. De hæreſibus ſectiſque Iudæorum. Quando eæ ortæ ſint; & vera cauſa earum. Cur ante exilium Babylonienſe in idololatriam, poſt illud exilium vero iu hæreſes inciderint Iudæi? Quare difficile ſit ab idolola-

tri a

tria ad hæreſin deſciſcere? De Bano, déque Gaulonitis, & Zelotis. itē de impoſtoribus quibuſdam, qui in Iudæa religionum prætextu graſſati ad res novas ſunt. 254.
CAP. XVIII. Virtus bellica Iudæorū. Quanti ea fuerit apud exteros reges? Verba Choerili à Flavio Ioſepho malè accepta. Qui ſint Solymorū montium habitatores in Choerili carmine. Tonſuræ modus Iudæis vetitus. Quid hoc ſit, quod de Phœnicum ſermone Choerilus ait. 263.
CAP. XIX. De bello, quod lege indictum fuit, déque eo, quod ſponte ſuſceptum ab Hebræis eſt. Quales pacis leges oblatæ hoſtibus ſint. Quid illud ſit, quod Talmudici de ſeptem præceptis tradunt, quæ ſervanda omnibus gentibus fuere. Quàm cito poſt orbem conditum, & quàm latè animos mortalium pervaſerit idololatria. Hebræorum notabilis ſententia de Abramo: & quando is rectum numinis cultum ſuſceperit. 269.
CAP. XX. Feciales pacis offerendæ cauſa miſſos eſſe etiam ad ſeptem Cananææ populos, contrà quàm vulgo exiſtimatum eſt. Cur Gibeonitis dolo atque aſtu opus fuerit ad petendam pacem. Cur ſeptem Cananææ populi ad internecionem occiſi. Cur Ammonitis & Moabitis oblata pax non ſit. De ſacerdote, qui prælii cauſa ungebatur. 277.
CAP. XXI. Qui fuerint immunes militia. Saulis ſeveritas in cogendo milite. Pœnæ in eos ſancitæ, qui ſacramentum detrectarent. Vnde Flavius ſcripſerit, deos peregrinos in bello non violandos Iudæis. Laudabilis Iudæorum religio, cum Beli ædes refecta ab Alexandro eſt. 282.
CAP. XXII. Sabbatorum obſervatio Iudæis ſæpe noxia in bello. Ea ſuperſtitio animis hominum exempta per Matthiam Haſſamonæum. Stratonicæ febriculoſa pietas. Auſpiciorum atque ominum vis à Moſollamo, acerrimo milite Iudæo, eluſa. Oſtenta & omina eſſe in poteſtate mortalium. Lex divina de ſexuum diſtincto habitu non intellecta à Flavio. Adulterarum toga apud Romanos. Charondæ miles ſtolatus. Medorum Perſarumque mollities 286.
CAP. XXIII. De Iudæis, qui extra Palæſtinam in aliis regnis habitavere. Gentium plurium migrationes, & voluntaria exilia. De Iudæis Aſiaticis, déque Babylonienſibus, tum de Ægyptiis & Alexandrinis. Pecuniæ ab illis
Ieroſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Ieroſolymam miſſæ. Quantæ opes in ſepulcro Davidis. Darius à Semiramide eluſus. Iudæorum Helleniſtarum, & Palæſtinorum infenſa æmulatio. Quo jure, quaque conditione apud Romanos Iudæi fuerint poſt everſam ſacram urbem. De polygamia. 292.

AP. XXIV. De lege, quam Iudæis Moſes ſcripſit. Opinio veterum quorundam de ſabbato confutata. De amne Sabbatico quæ Plinius, Rabbi Maimon, & Flavius Ioſephus retulere, excuſſa. Cur magis ſuibus, quàm cæteris animantibus abſtineant Iudæi? Plutarchi rationes rejectæ. De Ægyptiorum morbis. Iudæos non fuiſſe Bacchi cultores, contrà quàm Plutarchus & alii Romani ſcriptores ſenſerunt. 308.

LIBRI TERTII.

AP. I. Initia Eccleſiæ, & incrementa. Satanæ ſtratagemata. Locus in 1. cap. Geneſ. explicatus de ſerpente. Quid ſit caput libri. Error Hieronymi. Liber Enochi commentitius. Pag. 343.

AP. II. Eccleſia identidem admirando numinis judicio intra unam familiam coarctata. Id exemplis oſtenſum. 362.

AP. III. Sententia noſtra de Melchiſedeco contra communem receptamque opinionem confirmata. vis præſidiumque ingens additur epiſtolæ ad Hebræos. 369.

AP. IV. Eccleſiæ fata ab Abrami temporibus uſque ad regni Iſraëlitici ſciſsionem, quæ poſt Salomonis mortem contigit. Divinandi vis in morituris. Iſraëlitarum idololatria in Ægypto. Superſtitionibus Ægyptiorum ſæpe poſtea obnoxii Iſraëlitæ in Palæſtina. Apis. Serapis. Vitulorum, & ſerpentis veneratio. An Iudæi aſinum coluerint? Cur Ægyptii aſinum execrati ſint? Cophinus fœnumque Iudæorum, qui Romæ erant. Res legeſque Iudaicæ intactæ Græcis Romaniſque ſcriptoribus: & quare? De Theopompo & Theodecte. Iudæorum adverſus exteros odium. Mendacia de Iudæis. 398.

AP. V. De circumciſione. Quæ gentes olim fuerint circumciſæ. De Ægyptiis, Æthiopibus, & Colchis. Verba Ieremiæ de Ægyptiis à quorundam interpretatione vendicata. Pauli locus de iis, qui præputia reducunt, perperam ab Hieronymo intellectus.

Immodi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Immodicus æſtus Hieronymi in libris adverſus Iovinianum. Hallucinatio ejuſdem in verbis Ioſuæ de repetita circumciſione. Cur circumciſio octavo die celebrata. 419.

CAP. VI. De religione Iudæorum. Cur Iudæi nubium & incerti numinis cultores habiti olim ſint. Quid illud in Petronii Catalectis ſit, cœli auriculas advocare. Non eſſe id de Cœlicolis dictum. Athenienſium calumnia in Socratem. Ara ignoti dei apud Athenienſes. Iudæorum inexpugnabilis conſtantia in unius numinis cultu poſt templum ſecundum. 437.

CAP. VII. De vatibus, deque divino afflatu. De Elia. An vates furore correpti, & mentis impotes fuerint, cum futura canerent? Montani dogma, & mulierculæ fanaticæ, quas inſtruxit ille. De Delphicis vatibus, deque impoſtura, & artibus, quæ illis in uſu. Ficta cum numine colloquia. Hæreticorum veteres doli: & de Valente Arrianorum duce. De Eſaia, deq; Ieremia. Iudæorum veſana opinio, Danielem vatibus non eſſe annumerandum. Inutilis aliorum contentio ſuper ea re. Cratetis affectata pauperies. Eliæ & Ioannis Baptiſtæ comparatio. 450

CAP. VIII. De Cabala, ſive, de lege, quæ ſcriptis mandata non eſt. Quo pacto reſecandi ſint nodi, qui in locis parallelis latent. Quàm ſobriè utendum ſit anagogis & myſtica interpretatione. De Iudæis Karraitis, quorum factio præ cæteris cordata eſt, & fugitans ineptiarum. De opibus eorum. 463.

CAP. IX. Quid de Meſsia perceptum cognitumve habuerint Hebræi in veteri Eccleſia. Tota res illa diligentius excuſſa. Quàm pravo more omnia ad artem & ad formulas adſtringantur. 477.

PETRI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

PETRI CVNÆI

De Republica HEBRÆORUM.

LIBER PRIMUS.

CAPVT I.

De Republicæ Hebrææ inſtitutis. De legiſlatione. Inanis Græcorum jactantia. Quis primus auctor ſcripti Iuris fuerit. Septem præcepta Noachi filiis data. Quid in republicâ conſtituendâ, nominandâ, atque in legibus ſanciendis Moſes ſpectaverit.

NON nos magnopere in his libris delectu aliquo, aut accuratâ conquiſitione utemur. Libet enim, quæ ſponte ſe offerunt, è medio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

arripere, &, ut aliud ex alio in mentem nobis incidit, ita quidque perſequi. Condita Hebræorum reſpublica à divino maximoq; viro Moſe eſt, qui primus rem in terris eſt aggreſſus omnium pulcherrimam. Equidem ſic exiſtimo, cum multa extent multorum præclara facta, quæ fama olim pro maximis celebravit, longè nobiliſſimam fuiſſe eorum operam, qui conciliis cœtibuſque hominum, quæ civitates appellantur, jura atque leges dictaverunt. Nihil eſt enim præpotenti Deo, qui hunc mundum regit, acceptius. Sed ejus rei ut eſt magna atque excelſa gloria, ita multæ nationes pridem ſibi illam vindicavêre. Sanè Græci quidem, dum ambitiosè beneficia ſuâ cunctis nationibus imputant, legum lationem inter prima ponunt. Lycurgos enim, Dracones, Solones, Zaleucos Locros loquuntur, aut ſi quæ alia ſunt vetuſtiora nomi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

nomina. Sed vana eſt ea omnis gloriatio. Gentem enim ventoſiſſimam conticeſcere Iudæus juſſit, Flavius Ioſephus, cujus apologia uſque ad miraculum erudita eſt, quæ extat adverſus Apionem, hominem Iudæis inimicum quidem, ſed tantâ nominis celebritate, atque tanto doctrinæ ſtrepitu viventem, meritò uti *Cymbalum mundi* dictus habituſque ſit. *Plin. in præfat. operis.* Oſtendit ibi Flavius Græcos legiſlatores, ſi cum Moſe comparentur, infimæ vetuſtatis eſſe, & heri aut nudiuſtertius natos videri. qua enim tempeſtate Homerus Græculorum pater vixit, ignotum illis legum nomen fuiſſe, neque extare id uſquam in ejus poëmate. dicta modò ſententiolaſque quaſdam in omnium ore fuiſſe, quibus plebs regeretur. aut ſi opus erat, principum juſſa interdictaque acceſſiſſe, quæ literis non conſignabantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Enimverò Moſes, quod recte obſervatum à Flavio eſt, cum Homerum multis ſeculis anteceſſerit, propriam ſibi hanc fecit laudem, quam poſtea cōcupivêre tam multi. Primus enim ille leges ſcripſit publicavitque, uti diſceret populus quid jus faſque aut nefas eſſet, quibuſque ſanctionibus ſtabilienda ea reſpublica foret, quam conſtitui mox in Palæſtinâ ſummus Deus juſſerat. Ante Moſis tempeſtatem ſcripta jura non agnovit orbis. etſi enim antea profectò haud planè ſine legibus gens hominum agitaverat; tamen neque publicis tabulis eæ, neque ullis monumentis erant conſecratæ. Hujus generis ſeptem præcepta illa fuêre, quæ Talmudici data eſſe filiis Noachi ajunt. ea juſtitiæ regulas quaſdam continebant, quibus carere hominum vita nequibat. quare vis eorum tam latè ad omnes pertinuit, ut qui neſcirent ea, hos interficere

in bello, atque ex hominum communione tollere juſſi Iſraëlitæ ſint. Neque id ſine cauſa fuit. omnibus enim belluis nocentiores videbantur, qui jus nullum accepiſſent. Vtique, quod Ariſtoteles divinitus dixit; deterrima ſæviſſimaque eſt injuſtitia, quæ inſtructa armis eſt. hominem autem natura cum armis edidit, ratione atque prudentiâ, quibus inſigniter ad perniciem valet, jura ſi demas. Sed dicamus de Moſis inſtituto. Ille rempublicam conditurus, quæ in terris ſanctiſſima foret, ſummam rerum poteſtatem numini detulit. &, cum alii nomina alia, ut res fert, reperiant, ac monarchiam modò oligarchiamque & interdum democratiam appellent, nihil ille horum fore pro naturâ atque indole intellexit tanti imperii. Igitur regiminis quendam modum conſtituit, quem perſignificanter Flavius adverſus Apionem vocari poſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

θεοκρατίαν ait, quaſi tu ejuſmodi civitatem dixeris, cujus prȩſes rectorque ſolus Deus ſit. Quæ enim cunque gerebantur, hujus geri judicio ac numine profeſſus eſt. Idque ita verum eſſe, claro documento probavit. Etenim, qui omnia ex ſe uno pendentia videbat, quiq; populum oratione flectebat in omnem partem, nullam ex tam bellâ occaſione potentiam ſibi, nullas opes, nullos honores quæſivit. Id quod profectò vix hominis videtur. Eſt enim inſita mortalibus imperii cupido quædam, eaque vetus hercle admodum, & cunctis affectibus flagrantior: quam, ut ego exiſtimo, nunquam expellere ex pectore ſuo Moſes potuiſſet, niſi intereſſe & præeſſe rebus gerundis Deum vidiſſet, cum quo in ſocietatem regni venire extrema dementia fuiſſet. Jam verò, quo firmior reſpublica foret, ita ſanxit edixitque, omnia uti ex legibus fierent. Legum

autem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

autem non dominos, ſed cuſtodes & miniſtros, eſſe magiſtratus voluit. Quæ conſtituta ab illo rectiſſimè ſunt. cum enim homines etiam optimos ira interdum aut amor tranſvorſos à recto agat, ſolæ leges repertæ ſunt, quæ cum omnibus ſemper unâ atque eâdem voce loquerentur. Atque hoc eſt, quod ſubtiliter dixiſſe mihi Ariſtoteles in libris Polit. videtur, *legem eſſe mentem quandam ſine cupiditate.* Accedit, quod rerum omnium primum eſt, æterna legum ſtabilitas, quibus adiicere aliquid aut demere piaculare nefas fuit. non veteres aboleri, non rogari novas contigit. obſervatio verò earum exacta ab omnibus rigidiſſimè eſt, etiam inclinantibus reipublicæ fatis. Quod plane contrà aliis in rebuſpublicis fuit, quæ, legibus fundatæ cum eſſent, legibus everſæ ſunt. nam & dominantium plerique, ut aliquid ſuum viderētur afferre, etiam recta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

commutaverũt; & ſanctiones multæ per deſuetudinem, plures (quod flagitioſius eſt) contemptu abolitę ſecuriora vitia fecêre. Sed nos eam diverſitatem nunquam mirati ſumus. Cæterarum enim gentium leges, cum hominum excogitatæ ingeniis ſint, ſeveritas pœnæ tuetur, quæ tempore plerumque, aut dominantium ſocordiâ ceſſat. at, quæ Iudæis obſervantur, æterni numinis ſcita ſunt, quibus nihil longa dies aut judicum derogat facilitas. manent enim, eademque ſunt, &, cum ſecures ac virgæ non amplius timentur, terret tamen adhuc animos religio.

CAPVT. II.

Hecatæi liber ſingularis de Iudæa. Prudens legiſlatoris conſilium de agrorum aſſignatione. Non debuiſſe eos occupantium eſſe. De lege agrariâ, deque ejus inæſtimabili utilitate. Redemptio agrorum. Beneficium Iubilæi. Reſtitutio gratuita agrorum. Iuris Talmudici quædam ſanctiones ſuper eâ re.

De

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

De Maimonide, ejuſque luculentiſſimis commentationibus. Quid jubilæorum celebritas ſervis contulerit. Per novem dies coronati ſervi. Saturnalium quædam imago.

SÆpe Flavius Ioſephus Hecatæum Abderiten laudat, ſummâ fide atque integritate virum, qui ſe Alexandro Magno olim expeditionum bellorumq; comitem adjunxerat. Is, cum terras multas adiiſſet omni copiarum genere abundantes, nullam æquè, ut Palæſtinam admiratus eſt. Quare librum de ea ſingularem ſcripſit, ex quo multa pro Iudæis Flavius adverſus Apionem recitat. Illud ad rem, de qua dicturi ſumus, pertinet, quod regionem optimam, frugumque feraciſſimam habitari à Iudæis ait, cujus amplitudo continet τριακοσίας μυριάδας ἀρουρῶν, planè ut appareat aptiſsimas Hebræis fuiſſe ſedes has, in quas ex Ægypto illos tranſmiſit numinis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

benignitas. Qui enim antea vitam ſemper in culturâ agri, atque in pecudum paſtione egiſſent, hîc jam in ubere ſolo egregie ſuis ſe artibus locupletare, atque in rebus eſſe bonis poterant. Inter initia, cum promiſſam pridem Palæſtinam occupaſſet armis ſacer populus, illicò Moſis juſſa ſecutus ſummus dux Joſua eſt. Vniverſam enim regionem in duodecim partes diviſit, atque habitandam totidem tribubus dedit. Mox ſingularum tribuum familias numerauit, & pro capitum multitudine certum cuique modum agri, atque proprios fines dedit. Ita proviſum eſt, uti eâdem æqualitate omnes continerentur. quæ eſſe prima cura bonis reipublicæ moderatoribus ſolet. Idem Græci poſtea Romanique, cordatiſſimi mortales fecêre, colonias cum deducerent. Quod ſi occupatione ſuum quidque feciſſent ii, qui primi in vacua veniſſent,

jam

jam neceſſe fuiſſet pugnas motúſq; civium ingentes exiſtere. Quicquid enim ejuſmodi eſt, quod ex communi facere proprium poſſis, in eo fit plerumque tanta contentio, ut difficillimum ſit ſervare ſanctam ſocietatem. Porrò, quoniam ſapientis eſt non præſentia modò ordinare, ſed ea ſtatuere etiam, quę profutura alteri ſeculo ſunt, præclaram legem quandam Moſes tulit, quâ effectum eſt, ne paucorum opulentia quandoque cæteros opprimeret, neu mutatis ſtudiis cives ad novas artes peregrinaſque ab innoxio labore ſe converterent. Ea fuit lex agraria, quæ vetuit ne quis venditione aut ullo contractu plenum dominum fundi ſui transferret in alium. Nam & iis, qui egeſtate compulſi agrum vendidiſſent, redimẽdi jus quovis tempore conceſſit. & ni redemtus eſſet, reſtitui eum gratis in Iubilæi celebritate juſſit. Eſt in admiratione hominum

ſcriptor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſcriptor maximus, Rabbi Moſes Ben Maimon, is, qui Talmudicam doctrinam ſepoſitis nugamentis feliciter complexus eſt divino illo opere, quod ipſe משנה תורה appellat. Nunquam ita magnificè quidquam de illo autore dicemus, quin id virtus ſuperet ejus. Fatò enim quodam & ſorte naſcendi primus ſoluſq; in illâ gente rectè intellexit, quid hoc ſit, non ineptire. Sæpe nos in his libris eum luculentiſſimum teſtem citabimus. Atque nunc quoque in hac ipsâ re, qua de agimus, perutilis erit nobis ejus autoritas. Multa ille de Iubilæi beneficio in Halacha Schemitta Veiobel tradidit, aitque id poſitum in eo fuiſſe, quod omnes agri ad veteres dominos redibant, etiam ſi centies emtorem mutaverant. Nec eos excipit eruditiſſimus ſcriptor, quos ex donatione acceperit aliquis. nihilo enim magis retineri eos à poſſeſſore potuiſſe ait. Atque hoc juris Tal-

mudici

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

mudici eſt: & rectiſſimum videtur. Etiam illud prodit ex eodem jure Rabbinus iſte, redemtionem fuiſſe illis modò permiſſam, qui ex lucro aliquo commodove, quod obveniſſet, locupletiores facti erant. Cujus rei ratio in promptu eſt. Sanè enim, qui pecunias mutuas ad eam rem ſumebant, aut agrum unum vendebant, uti venditum alterum redimerent, legi divinæ fraudem fecêre. expectandus enim illis, hæredibuſque illorum, Iubilæus fuit, qui venditiones hujuſmodi reſcinderet. Quamquam poterant gentiles interim agnatique ſuo ære ea retrahere, quæ ſine vorſurâ redimere nequiverat inops dominus. Iubilæorum ſolennia annus quilibet quinquageſimus reduxit, cujus initium à ſeptimo menſe Tiſri erat. Nulla tempeſtas tantum gaudium publicè excitavit. Non enim modò locati rurſus in ſolido ſunt, qui prædia ſua antè alienaverant, ſed li-

bertas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

bertas quoq; data omnib⁹ ſervis eſt. Sed horũ nihil fieri ante decimam ejus menſis lucem potuit, quæ jejuniis atque expiationum feſto ſacra erat. Interea temporis per novem integros dies agitata publicè quædã veluti Saturnalia ſunt, de quibus Rabbi Maimonides illud refert, quod ſcitu dignum judicavimus. Ait ille in Halacha Schemitta Veiobel cap. 10. מראש השנה עד יום הכפורים לא היו עבדים נפטרים לבתיהן ולא משתעבדים לאדניהם ולא השדות חוזרות לבעליהם אלא עבדים אוכלין ושותים וסמחים ועטרותיהם בראשיהם : כיון שהיגיע יום הכפורים תקעו בית דין בשופר נפטרו עבדים לבתיהן וחזרו שדות לבעליהן. *Ab initio anni uſque ad diem expiationum neque demittebantur ſervi, neq; ſerviebant dominis ſuis. ſed nec agri reſtituebantur. Quid igitur? edebant, bibebantque ſervi, atque hilares erant, & coronam quiſque capiti*

ſuo

ſuo impoſuit. Mox, cum dies expiationum veniſſet, Senatores Sanhedrin tubis clanxêre, atque è veſtigio liberi abierunt ſervi, & reddita dominis prædia ſunt.

Capvt III.

Amplius de duplici cauſa legis agrariæ dictum. Ex latifundiis quàm crebræ mutationes rerum. De Romanâ republicâ. Lex Stolonis. Quibus artibus veteres Hebræi ſe ſuſtentaverint. Quàm cautè legiſlator providerit ne ea deſererentur. Leges divinæ de ruſticatione & re pecuariâ.

Verùm age, dicamus de legis agrariæ utilitate, quam Moſi propoſitam fuiſſe ſuprà retuli. Sanè quod è duobus prius eſſe dicebamus, interfuit reipublicę, ne in poſſeſſiones optimè poſitas diviſaſque paucorũ avaritia irrumperet. Fermè enim egentiorem quemque ditior aliquis pretio expellit. atque is, dum rura in immenſum ſpatiis ſupervacuis extendit, alios neceſſariis

riis excludit. Ex quâ causâ inceſſere interdum rerum converſio ſolet. Ita enim eſt profectò. plena hoſtibus ea reſpublica eſt, in qua cives plurimi, poſſeſſionibus avitis nudati, priſcas fortunas votis expetunt. Hi odio rerum ſuarum mutari omnia ſtudent, neque in eâ conditione, cujus eos pœnitet, diutius quàm neceſſe ſit, manent. Ac Romæ quidem, cum primores patrũ omnia ad ſe trahebant, prope ut ſinguli poſſiderent trecentorum civium agros, lege Stolonis cautum fuit, ne quis plus quingenta jugera haberet. Sed ſtatim evagata rectum ordinem fraus eſt. Primus enim ipſe Stolo ſanctiones ſuas violavit, damnatuſque eſt quod mille jugerum cum filio tenebat, quem ob hoc emãcipaverat. Et poſtea quàm plurimi cives diversâ arte callidi ſententiam legis circumvenerunt. Aliis enim ad emendum agrum ſubmiſſis, ipſi poſſederunt. Vidit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

iſtæc, & ſtabilire legem conatus eſt C. Lælius, inſigni ſapientiâ vir & Africani Scipionis maximus amicus. ſed impar adverſantium factioni, cum in cõtentiones diſcordiaſque iretur, ab inçepto deſtitit. Ita in ævum erupit licentia, neque occupandi agros modus fuit. Ac tandem ſanè eò deventum eſt, ut pauci quidam totam Italiam vicinaſque provincias velut proprium patrimonium tenerent. Hujus rei teſtimonia recitare, quæ plurima ubique extant, nihil nunc neceſſe eſt. Altera, quam attigimus, legis agrariæ ratio fuit, quod ſummus Moſes relangueſcere civium animos, eorumque remitti virtutem noluit. Etenim, cum de majoribus eorum illuſtriſſimus quiſque paſtoritiam vitam vixiſſet, atque in agris verſatus fuiſſet in aliquo opere faciundo, omninò omnium vitiorum atque incommodorum una cautio fuit atque una proviſio,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

uti ne poſteri aliquando ea ſtudia deſererent, quæ & multùm homines locupletant, & principia habent eadem, quæ mundi ſunt. Sanè verò nimis citò deſerta ea ſtudia neglectaque fuiſſent, ſi lex omnia coëmere omnibus, atque agros adiicere agris permiſiſſet. Ita enim fit plerumque, qui tot paſcua tamque latos fundos ſine modo tenent, honeſtiſſimi laboris munia, aliis quæ committunt, obire ipſi faſtidiunt: & ut plurimùm. qui operam illis locant, peregrini ignotique coloni ſunt, & mancipia ære empta. Ipſa plebs civium, aliena rura colere indocilis, ex agris intra muros correpit, urbanas res ut uſurpet. Ibi in otium ſe tranſdit, corrumpiturque, & arte molli atque illiberali inertem vitam tuetur. Profectò, ex quo tempore Romani proceres, iique haud multi, ſua rura fecêre, quæ plurium fuerant, ingens ruſticationis oblivio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

non cives modò, ſed omnes libe-
ros homines cepit. qui enim agri
Curios, Fabricioſque & Catones
iderant, vinctis foſſoribus cole-
bantur, & compedibus ſonuêre.
Conqueritur Marcus Terentius
Varro in libris de re ruſt. magna-
nimos Romuli nepotes *non in ſe-*
getibus amplius & vinetis, ſed in
theatro & circo manus movere.
Iam enim falcem & aratrum reli-
querant, qui olim *annum*, inquit,
ita diviſerant ut nonismodò diebus
urbem adirent, reliquis ut rura co-
lerent. Ita deſcitum à majorum in-
ſtitutis eſt; quæ dum ſervabant, u-
trumque ſunt conſecuti, ut & agros
fœcundiſſimos haberent, & ipſi eſ-
ſent quàm optimè animati. His
malis tantis talibuſque, quæ rem-
publicam, ceu quædam peſtes, in-
vadunt, benè atque ſapienter ob-
viam ivit conſultiſſimus rerum di-
vinarũ humanarumq; Moſes, cum
redemptionum privilegia, atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

inſuper jura ſancivit Iubilæi. Non habuit autem ullam iniquitatis ſpeciem iſtæc lex; neque fraus omninò fieri emptoribus potuit. ſervata enim profectò ſemper in agrorum venditionibus ratio Iubilæi fuit, &, ut ille propius longiùſve aberat, ita pretium dependebatur majus minuſve. Hoc illud eſt, quod in Levitico cap. 25. dicitur: *Cum vendideris aliquid proximo tuo, aut cum emeris à proximo tuo, ne circumvenite alter alterũ. Secundum numerum annorum, à Iubilæo eme à proximo tuo, & ſecundum numerum annorum, quibus fruges provenerint, vendat ille tibi. Pro multitudine annorũ auge pretium emptionis, & pro paucitate annorũ minue pretium emptionis. Nam numerũ proventuum ille vendit tibi. Ne igitur decipite alter alterum.* Quod ſi verò ante Iubilæum redimere fundos ſuos dominus cuperet, pariter conſtitutum ſummâ

æqui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

æquitate fuit, ut de pretio, quod reddendum erat, tantum retineretur, quantũ è fructibus emptor percepiſſet. Quibus quidẽ rebus planè effectũ eſt, ne aut damnum ex poſſeſſionũ reſtitutione quiſquam ſentiret, aut facilè ex civium animis vetera ſtudia, honeſtiſſimæque artes exoleſcerent. Utiq; illud dubitari non poteſt, qui populus qualiſque fuerit, cui diſciplinam & inſtituta Moſes præſcripſit. Ex tot enim, quas tulit, legibus, cum pleræque ceremonias religioneſque & juſti injuſtique præcepta continerent, cæteræ, quæ ad facultates rerum copiaſque, atque ad ea opera pertinent, ex quibus aliquid acquiritur, omnes ejuſmodi ſunt, ut de ruſticatione aliquid ſingulare tradant: Quam ſollicitè in Pentateucho docetur populus, quando requiem terræ dare, & intermittere ſementem oporteat; quid in meſſibus, inque vindemiis ſervandum ſit; quo-

to anno fructum capere ex vinea fas ſit? Ad hoc, qua ſeveritate interdicitur, ne diverſa ſemina uni agro mandentur; tum ne admiſſura animantium fiat, quæ diſparis generis ſint, neve eæ animantes ſub eodem jugo ſint? Cætera de fœtu pecudum, de primitiis frugum omnium, deque decimis earum, penè infinita ſint. Eorum plenior tractatio in opere Talmudico eſt, & ſextam partem ejus, aut amplius, tenet. Complexus autem omnia Rabbi Maimonides eſt illo libro, quem זרעים appellat, in quo rerum occultarum mira ſecreta ſunt.

CAPVT IV.

In quas anguſtias Iudæos ſeptimus quiſque annus detruſerit. Alexandri Magni beneficium huic genti conceſſum ob quandam vaticinationem. Iudæorum rara olim commercia cum exteris gentibus. Quanta in ignoratione rerum Iudaicarum verſati ſint Græci. Ariſtotelis commentum de Callanis Indiæ ſapientibus. Quibus rebus vita moreſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

que civium immutentur. Qui cives optimi. Nullis artificiis Iudæos celebres fuiſſe; idque in laude poſitum. De opificibus.

TAles leges, atque ejuſmodi ſcita Hebræi acceperunt, qui res opeſque omnes ſitas in agris habebant. Ex illis vel abundantia eorũ, vel egeſtas pependit. Cujus rei ego maxima documenta hæc habeo, quod quoties pecunias illis exteri reges imperaverunt, ſeptimus quiſque annus ita in anguſtum oppidò, omnes eorum copias coëgit, penè ut pendere eas nequiverint. Erat enim edicto legis cautum, ne per illam tempeſtatẽ terra coleretur, néve quis fruges tunc colligeret, quæ omnis pecunię fundamentũ erant. Alexander Macedo, cum Jeroſolymæ ex Danielis libro didiciſſet dominationem Perſarum olim Græco ab homine deſtruendam, lætus vaticinio, quaſi ad ſe pertineret, Judæos petere ingens beneficium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

aliquod juſſit. Ibi illi ſignificavêre, nihil ſibi poſſe majus dari, quàm uti ne rex ſeptimi anni tributa exigeret. idque impetrarunt. Mox id Samaritanis, multa pro ſe cum dicerent, negatum eſt. Sed omnium eorum, quæ de hoc genere afferri poſſunt, nihil luculentius eſt, quàm Apioni quod Flavius Apolog. I. reſpondet pro popularibus ſuis, cum inquit; ἡμεῖς οὔτε χώραν οἰκοῦμεν παράλιον, οὔτε ἐμπορίαις χαίρομεν, οὐδὲ ταῖς διὰ τούτων πρὸς ἄλλους ἐπιμιξίαις· ἀλλ᾽ εἰσὶν μὲν ἡμῶν αἱ πόλεις μακρὰν ἀπὸ θαλάσσης ἀνῳκισμέναι, χώραν δὲ ἀγαθὴν νεμόμενοι, ταύτην ἐκπονοῦμεν. *Nos neq; terram habitamus, quæ mari vicina eſt, neq; negotiationibus gaudemus, neq; earũ cauſa nobis conſuetudo cum aliis gentibus eſt. ſed ſunt urbes quidem noſtræ procul à mari ſitæ: ipſi autem nos regionem bonã incolentes, hanc cum labore exercemus.* Enimverò, cum diverſas gentes ita negotiatio

ſocia-

ſociaverit, vt quod genitum eſt uſquam, id apud omnes natum eſſe videatur; ſoli Iudæi intra terræ ſuæ fines, iis contenti opibus, quas illic natura producebat, vitam procul commerciis agitavêre. Non enim maria tranſibant, neque exteros viſebant, & ab his non viſebantur. Ex quo illud contigit, ut multa de illis falſa prodiderint Græci, aliique. Perpaucis enim notæ res eorum erant. Unus Hecatæus comperta ſcripſit. Cæteri, ut famâ quidque & auditione acceperant, ita literis celebraverunt. Quod quàm periculoſum in omni hiſtoria condenda ſit, vel ex illo poteſt exiſtimari, quod Ephorus, clariſſimus olim ſcriptor, Iberiam, quam non viderat, unam eſſe urbem dixit, admodum medius fidius ridiculè. Non enim civitas, ſed magna Heſperii orbis pars erat, & multis habitata populis eſt. Portentoſum eſt, & cum ſumma inſcitia conjun-

ctum, quod Ariſtoteles apud Clearchum autumavit; Iudæos eſſe ab Indiæ ſapientibus propagatos, ſed nomen mutaviſſe. quippe philoſophos illos, qui apud Indos Callani appellantur, in cava Syria Iudæos dici. Pudet me anilitatis, adeò hoc nihili eſt. Sed quod additum ibidem ab Ariſtotele eſt, neque ſupra fidem videtur, & apprimè glorioſum ſacræ genti eſt. Veniſſe enim ad ſe, in Aſiâ cum eſſet, Iudæum quendam ait, tantâ eruditione atque ſcientiâ hominem, uti præ illo omnes Græci, qui aderant, trunci eſſe & ſtipites viderentur. Vtique hoc longè pluris eſt, quàm de gentis origine quod imprudenter retulit. ſatius enim erat, non attigiſſe eam, propterea quod incognita alienigenæ erat. Ac mihi quidem ſanè Flavius etiam gloriari de Iudæorum obſcuritate videtur, cum in mediterraneis locis eos agere, & nullum aditum eſſe

ad

ad eos mercatoribus peregrinantibuſque ait. Ita enim diutiſſimè incorruptos mores ſervavêre, nihilq; rerum ad copiam & luxum pertinentium illatum eſt, quibus perire potentiſſimi populi ſolent. Cætera verò ſic ſubjicit idem Flavius; ut penitus ſuperbire eum dicas: χῶραν ἀγαθὴν νεμόμενοι, ταύτην ἐκπεινοῦμεν, *terram fertilem habitamus, atque in culturâ eius operam ſumimus.* quaſi nihil majus eſſe meliuſve poſſit. Recitat Ariſtoteles in libris Polit. edicta quædam ab antiquiſſimis legum latoribus compoſita, quæ Moſaicis pene ſimilia ſunt. Nam Oxylus quidem, Eliorum rex, prædia agroſque vetuit ad mutuam pecuniam opponi: & Locrenſibus interdictum fuit, ne avitas poſſeſſiones venderent. Quæ illuc pertinere maximus autor naturæ verique ait, uti ne populus cultionem agrorum deſereret. Quare toties illud iterat in

Poli-

Politicorum libris, optimam eſſe rempublicam, cujus cives ex re ruſticâ atque ex paſtione vivunt. Cujus rei hanc cauſam reddit, ὅτι πολιτεύονται κατὰ νόμους. ἔχουσι γὰρ ἐργαζόμενοι ζῆν· οὐ δύνανται δὲ σχολάζειν· *quia ex legibus ſeq; reſq; ſuas regunt. habent enim ex opere ſuo quantum ſatis ad vivendum ſit. Et tamen eis otioſis eſſe non licet.* Cæteras reſpublicas, quas opificum & mechanicorum multitudo tenet, longè deteriores judicat, cum ignava eorum hominum deſeſque vita ſit, neque ullum opus eorum cum virtute congruat. Ex quo jam ſit, uti intelligatur, vanum frigidumque eſſe, quod Iudæis exprobari vulgò Flavius ait, τὸ μὴ καινῶν εὑρετὰς ἔργων παρασχεῖν, *nullos in eâ gente autores novorum operum, artificiorumque exſtitiſſe.* Laus equidem Iudæorum hæc maxima, non probrum eſt. Quî enim pulchrum eſſe poteſt

ea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ea inveniſſe, quæ exercere illiberale eſt; Vtique opifices omnes in ſordidâ arte verſantur: & bene eos Ariſtoteles ſervitutem quandam ſervire, ſed limitatam ait, propterea quòd manibus eorum atque operâ non, ut mancipiorum, ad res omnes, ſed ad unam quandam utimur. Adeò nihil ingenuum officina habet: in quâ hoc inſuper mali ineſt, quod corpus animumque virilem effœminat. Quare in rebuſpublicis olim rectè conſtitutis, quod ſolertiſſimus magiſter ait, opifices civitate donati non ſunt, ſed peregrini erant, & corpus veluti ſepoſitũ à cæteris ordinibus fuêre.

CAPVT V.

Aegyptiorum odium in Hebræos, & vera cauſa ejus. Aegyptii ignavis artibus curiſque dediti. Quâ ſolertiâ Seſoſtris eviraverit civium animos. Lex Aegyptiorum de opificum artibus ad hæredes cujuſque tranſmittendis. De Niliaca plebe, quæ in ſervitute. De ſacer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſacerdotibus. De paſtoribus, qui tertia Ægyptiorum pars, & quam formidati cæteris Ægyptiis ſemper fuerint. Superſtitionem Ægyptiorum nihil feciſſe ad paſtoritii generis odium; & malè id exiſtimari. Plebem Ægyptiam non ita agricolas execratã fuiſſe, ut paſtores. Et cauſa ejus rei.

EQuidem illud etiam animadverto, in expedito jam eſſe, cur inviſi ſemper Ægyptiis Judæi fuerint, non cum Ægyptum modò hoſpites incolerent, ſed poſtea quoque, cum ſuas ſibi ſedes, atque propriam rempublicam haberent in propinquâ Palæſtinâ, quam terram à meridie Ægypto terminari Cornelius Tacitus refert. Enimverò id odium nulla adeò ex re magis fuit, quàm ex vitæ ſtudiorumque diſſimilitudine. Omnis enim Ægyptiorum plebs ſellulariis artibus dedita, ſub umbra urbium intra mœnia deſidebat. Nec deerant, qui officia virilis ſexus pervertetent, & lanam etiam telamque tracta-

tractarent. Atque erant quidem illi ſuopte ingenio ſatis ad mollitiem proclives: ſed auxit malum poſtea enervavitque porrò eorum animos Seſoſtris rex, qui id ſtudio ſibi habuit, ſolertiamque & conſilia, ut ipſi Ægyptii perhibent, à Mercurio didicit. Acceſſit lex quoque, quæ modum ingeniis fineſque poneret. Nulli enim opifici aliam artem exercere, niſi paternam, licuit. Juvenalis quidem, cum Criſpinum, hominem malis artibus & gratia Cæſaris ad ſumma provectum, verberare grandi convitio vult, *partem Niliacæ plebis* illum, & *vernam Canopi* appellat. Ita enim exiſtimatũ eſt, ſacerdotes illic liberos eſſe, opifices verò, qui vulgus erant, ſervire. Sed ab illo vulgo tamen multùm diverſa fuit tertia quædam populi pars, quæ ſeorſim in campeſtribus Ægypti, ac prope paludes degebat. Hi paſtores fuêre, actuoſi illi quidem gnaviq;, ſed cunctis Ægyptiis execra-

execrabiles, propterea quod ignaviam eorum ſemper ſolicitam tenebant. Sæpè enim ingẽtes motus dabant, atque interdum etiam reges ſibi creârunt. Quare Romani poſtea, cum reliquam Ægyptum facilè in fide retinerent, præſidium validius in illis locis ponere, ubi id hominum genus erat, coacti ſunt. Cum omnia ratione animoque luſtrâris, hæc una res ab omni ævo paſtoribus infeſtos Ægyptios fecit, quod vires eorum vegetoſque & acres ſpiritus homines ſedentarii opificeſque non ferrent. Ipſe Parrho, cum creſcentem Iſraëlitarum multitudinem contundere atque deprimere conſtituiſſet, tali uſus oratione ad ſuos eſt: *Iſraëlitæ robuſtiores nobis ſunt. quare adeſte, callido conſilio illud agamus, ne augeſcant, neve orto bello hoſtibus ſe noſtris iungant, aut ipſi arma in nos capeſſant.* Id ego rectum verumq; exiſtimo. Neque enim illis hercle

aſſentior, qui cauſam publici odii ex ſuperſtitione arceſſunt, quaſi ſcilicet Hebræos homines, pecudum armentorumque paſtores, ferre ea natio nequiverit, cujus pars hæc oves, illa capras, alia alias quadrupedes mactare verita eſt, queis ineſſe quiddam divinum credebatur. Sed ea ratio mirè improbabilis eſt. Quid enim reſpondebunt profectò, cum aut ex Pentateucho diſcent, Parrhonem immanes pecudum greges habuiſſe; aut cum tot proferri hiſtoriarum monumenta videbant, ex quibus conſtat, magnam Ægyptiorum partem, quod jam diximus, in paſcuis atque inter pecora vixiſſe? & tamen celebre illud in ſacro codice eſt, *Omne paſtoritium genus Ægyptii horreſcunt.* De agricolis non idem proditum eſt. neq; poterat hercle eorum virtus formidari, aut inviſa eſſe, quæ prorſus nulla erat. Omnes enim ſpes inertiſſimi mortales non in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

manibus ſuis neque in ruſticationis induſtriâ, ſed in Nilo poſuêre. Alebat augebatque ſegetes exundans amnis, neque fertilitatem modò terrarum, ſed ipſas dabat. quippe multo limo turbidus fluens novos agros ſubinde appoſuit prioribus, atq; Ægyptum annuo incremento ſemper ultra tulit. Ita miratus opes ſuas arvaque recens nata colonus eſt, quæ ſine labore, & inopinanti obvenerant.

CAPVT VI.

Quando Iubilæi deſierint celebrari. Cur illorum habitam eſſe rationem in annis ſabbaticis numerandis dixerit Maimonides. Rejecta Maimonidæ opinio.

DE Ægyptiis, quo ingenio fuerint, & quantum à vicinis Judæis diſcrepuerint, dictum ſatis eſt. Nunc à diverticulo redeundum eſt ad Jubilæum, de quo agere cœperamus. Intelligendum eſt igitur, cum lata à Moſe lex agraria

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ia de poſſeſſionum reſtitutione
t, obſervatam eam ſummâ reli-
ione fuiſſe uſque ad ſanctuarii
rioris deſolationem, quæ facta
er Aſſyrios eſt. Exin deſerta in-
ultaque Palæſtina jacuit per an-
os ſeptuaginta. id quod prædi-
tum à vatibus erat. Poſtquam
utem longa dies fatalem illum
emporis orbem perfecerat, re-
ierunt quidem in ſedes ſuas Ju-
æi, extructumque templum de
ntegro eſt, ſed nunquam po-
tea revocata lex agraria fuit, ne-
ue celebrata amplius Jubilæo-
um ſolennia ſunt. Quare nec
nancipiis libertatem amplius jam
edit annus quiſque quinquage-
imus, neque dominis reddidit
miſſas venditaſque poſſeſſio-
es. Hæc ſolerter animadverſa
t notata à Talmudiſtis ſunt,
t permultum momenti habent.
ed omninò implicatam habe-
e atque involutam rationem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

videtur, quod Rabbi Maimonides in lib. ſeptimo ſuæ יד in Halacha Schemitta Vejobel, cap. 10. tradidit, ubi ſic inquit; אף על פי שלא היה יובל בבית שני מונין היו אותו כדי לקדש שמיטות: *Etſi Iubilæi nulli fuêre ex quo tempore templum ſecundum ſtetit, tamen numerare eos mos fuit propter remiſſiones, quæ ex lege fiebant.* Niſi hoc enodaverimus, falſum videbitur quod de Iubilæi abolitione dicebamus. Quare explicanda nobis Maimonidæ ſententia eſt. Enimverò maximus Rabbinus Iubilæorum ſupputationem accuratiſſimè ſemper factam etiam noviſſimis temporibus ait, non hercle quod aut ſervi omnes tunc manumitterentur, aut agri redirent ad veteres dominos, ſed quod ex numeratione eorum penitus pependit ratio anni cujuſq; ſeptimi, in quo alia quædam remiſſionum jura obſervari lex juſſerat, quæ non antè ceſſavêre, quàm

everſa à Tito deletaq; Judæorum
reſpubl. eſſet. Utiq; earum שמיטות
remiſſionum duplex genus fuiſſe,
conſtat. Nam & terra ſeptimo anno inculta jacuit, & condictio certi
non dabatur ex mutuo. Sed qua
ratione annum ſeptimum pependiſſe ex quinquageſimo dixerit
Maimonides, libet ex ipſo audire.
Is ita infit: שנת יובל אינה עולה
ממנין שני השבוע אלא שנת תשעה
וארבעים שמטה ושנת חמשים יובל
ושנת חמשים ואחת תחלת שש
שנים של שבוע וכן בכל יובל ויובל:
Nos, ne Hebræa vertendo, Romanam orationem deformemus,
ſummatim modò ſententiam recitabimus maximi Rabbini. Nimirum illud ait, anni ſeptimi numerationem non ab anno quinquageſimo, ſed ab eo, qui poſt hunc primus eſt, inchoari, atque eandem ſic
deinceps nulla intermiſſione fieri
donec perventum ſit ad quadrageſimum & nonum, qui propterea

ſabbaticus fuit, quod ſepties ſeptenus erat. Mox autem eum, qui ſequebatur, quinquageſimum, in numero ſeptenorum non fuiſſe, ſed ſupputationem eorum rurſus initium à quinquageſimo & primo habuiſſe. Ex quo manifeſtum eſt, cur doctiſſimus Judæorum dixerit non celebrari quidem quinquageſimum, ſed numerari tamen. abſq; illo enim foret, continuandam ſeptenorum numerationem fuiſſe ſignificat, quam nunc interjectio quinquageſimi interrumpit. Atque hæc quidem Maimonidæ, & aliorũ, qui Talmudicos ſequuntur, ſententia èſt. Quæ quàm vera ſit, iis exquirendum relinquimus, qui Chronologiæ ſubtiliſſima momẽta perveſtigant. E quibus ſunt profectò quidam ſummâ doctrinâ atque excellenti ingenio viri, qui Jubilæorum celebritatem incidere in annum quemque quadrageſimum & nonum exiſtimant. Ex quo fit, ne

duos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

duos ſabbaticos annos continuari, & ſeptenorum numerationem toties interrumpi neceſſe ſit. Et ſunt, qui ex Rabbi Addę Calendario cõficere ſe, id quod volunt, poſſe autumant. Sane quod quinquageſimus annus in ſacro codice Jubilęus appellatur, id verò in neutram partem aliquid momenti habet. Nam & perſæpe popularis uſus, quem penes norma viſq; omnis & arbitrium loquendi eſt, ſeptimanã octiduum appellat, & olim maximi ſcriptores paſſim Olympiadem, quæ quatuor annorum ſpatium continet, quinquennium vocavêre. Equidem nos noſtrâ non magni intereſſe putamus, utra ſentẽtia rectior ſit. oſtendere enim duntaxat propoſitum nobis fuit, Iubilęorum ſolennia nec inutiliter à ſummo legiſlatore inſtituta eſſe, & poſt templi prioris excidium nunquam in uſu fuiſſe. Quod tamen ad hanc ipſam rem, quam in tranſcurſu attigimus, atti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

net, planè ſic judicamus, multas graveſque cauſas eſſe, cur viri hac ætate noſtra incomparabiles Iubilæum ſpacio annorum quadraginta & novem, non quinquaginta abſolutorum definierint. Quare opinionem eorum neque improbamus, & profectò admittimus etiam. In Levitici capite viceſimo & quinto tam de Iubilęo, quam de anno ſeptimo agitur, cautumque illic expreſſis verbis eſt, ne etiam in Iubilæis tellus coleretur. Quæ profectò ſanctio videri ſupervacanea poſſit, ſiquidem Iubilæorum jura annus quiſque quadrageſimus & nonus recepit, qui per ſe ſabbaticus erat. quippe ſepties ſeptenus fuit. Et nobis quidem in promptu eſt quid rectiſſimè dici contra poſſit. putamus tamen hanc eſſe cauſam, quæ Maimonidem in hallucinationem quandam impulit. Illud certiſſimum eſt, Hebræos ſemper non Iubilæum modò, ſed
etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

etiam ſeptimum quemque ſabbaticum annum à Tiſri numeraſſe, qui anni ſacri erat menſis ſeptimus. planè ut ſepteni omnes Iubilæique iiſdem menſibus inchoati finitique ſint. Ex quo apparet nullam reperiri mediam viam poſſe. Neceſſe enim jam eſt uti aut quinquageſimus quiſque annus fuerit Iubilæus, aut is hercle, qui quadrageſimus & nonus eſt. Sed nobis poſterior ſententia pluris eſt. neque aſſentiri hic Maimonidæ poſſumus, cujus tamen ſcita omnia religioſiſſimè alibi amplectimur. Eſt enim is vir profectò, qui paucos quoſdam hujuſmodi atque exiguos errores magnis diviniſque virtutibus ubique, & lectiſſimarum rerum præceptionibus compenſat. Ac Iudæi quidem illi, qui ad agrorum reſtitutionem ſpatio quinquaginta annorum abſolutorum eſſe opus ajunt, curioſè tradiderunt, quid inter Iubilæum atque inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſeptimum quemque annum interſit. Ita enim ex eorum ſententia Maimonides ait in capite decimo, in Halacha Schemitta Vejobel:

יתירה שביעית על היובל שהשביעית
משמטת כספים ולא יובל : ויותר
יובל על השביעית שהיובל מוציא
עבדים ומשמיט קרקע: יובל משמיט
קרקע בתחלתו ושביעית אינה
משמטת כספים אלא בסופה :

Habet illud ſeptimus annus præ Iubilæo, quod debita remittit; Iubilæus autem illud præ ſeptimo, quod ſervos è dominorum poteſtate educit, & reſtituit agros. Etiam hoc diſcrimen eſt, quod quinquageſimus annus in principio reſtituit agros, ſeptimus verò debita non remittit niſi in fine. Ex his illud quidem, quod condictionem certi in Iubilæis dari ex mutuo negat, falſum eſt, ſiquidem Iubilæi omnes in annum quadrageſimum & nonum inciderunt. Cætera probari admittique poſſunt, & omninò ſpeciem veri

veri habent. Nam & quædam quadrageſimus nonus annus propria ex jure Iubilæorum habuit præ cæteris ſeptenis, & ea ipſa paulò aliter uſurpata fuere quàm quæ in eundem annum ob hanc cauſam concurrebant quòd inter ſeptenos eſſet. Iubilæi celebritas, uti antè dicebamus, exordium ab anno vetere & naturali ſumpſit, cujus primus menſis September eſt, is, qui ſacri anni ſeptimus erat. Quare Talmudicis, qui initio anni , decimo die primi menſis, reſtitutionem fieri agrorum ajunt, nihil ſacer codex repugnat, qui eum menſem paſſim ſeptimum appellat. Eſt enim diverſitas ea ex duplicis anni conſtitutione. Poſtremò illud Maimonides refert: דין היובל בשביתת הארץ ודין השמטה אחד הוא לכל דבר : כל שאסור בשביעית מעבודת הארץ אסור בשנת יובל : וכל שמותר ברביעית מותר ביובל : *Eadem ratione uſquequaq; eſt tam Iubilæi,*

Iubilæi, quàm ſeptimi anni, quod ad intermiſſionem agriculturæ attinet. Quicquid in terra cultione fas aut nefas eſt anno ſeptimo, id prohibitum quoque aut licitum eſt in Iubilæo. Non eſt hæc Iudæorum conjectura, aut probabilis opinio, ſed certa indubitataque veritas, quam legiſlatoris vox confirmat in Levitici capite viceſimo & quinto. Quod ſi jam verum foret, quod placuiſſe Talmudicis diximus, duos annos ſabbaticos abſque intervallo fuiſſe celebratos, magna profectò & ſingularis atque nimis inuſitata res hæc eſſet. Etenim, cum totum hoc ſit à præpotente numinis vi profectum, quod in Palæſtina ſextus quiſque annus tam uberes proventus dedit, ut ſeptimus, quem agrorum quieti & ſabbatiſmo lex deſtinaverat, nullam pareret famem, jam profectò longè majus hoc miraculum fuerit, cum duo hujuſmodi anni ſab-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

batarii concurrerent. Neutro enim ſementem facere aut arare fas fuiſſet. Itaque, quod dicitur in Levitici libro, *Benedictionem meam dabo vobis anno ſexto, & faciet fructus trium annorum*, omninò geminari hæc numinis benignitas debuiſſet, cum duorum annorum, quadrageſimi noni & quinquageſimi ſabbata ex diverſis ambo cauſis continuarentur. Non enim trium iam, ſed quatuor annorum ſegetibus unum illum annum ſextum indui neceſſe foret. Quorum nihil aliis gentibus terriſque, quæ ſunt uſquam, conceſſum eſt. Vtique ſcimus non exiguum eſſe quod Palæſtina cœlo debuit: atque adeò fatemur, etiam multa illic contraria naturę legibus iviſſe; ſed tamen, cum tanti & tam frequentis miraculi magnitudo nullis vatum teſtimoniis, neque hiſtoriarum prodita monumentis ſit, haud committendum profectò nobis eſt, ut

credu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

credulitatis vitio temerè quidlibet obſtupuiſſe videamur.

CAPVT VII.

Trina conſecratio Palæſtinæ & urbium ejus. De jure urbium. Lex de prædiis urbanis. De urbe Ieroſolyma, deque ejus privilegiis. Agrippæ impium facinus, & ſuper eo Iudæorum legatio ad Neronem. Quibus ceremoniis proferri urbis Ieroſolymæ pomœria oportuerit. Ius muniendi à quibus datum. Quando rempub. ſuam penitus Iudæi amiſerint. De oppidis, quæ aſyli jus habebant.

AJunt Talmudici, qua tempeſtate Ioſua Palæſtinam intravit, conſecratas ab illo omnes urbes fuiſſe, quæ muris cinctæ erant. Eam ipſi appellant ביאה ראשונה *ingreſſionem primam*. Sed, cum abductus à Babyloniis populus ſacer trans Euphratẽ eſt, impurata regio ab impiis fuit. Quare mox, reverſis in ſedes ſuas Iudæis, Ezras ſummus populi præſul ſolenni actu ſanctimoniam

ıoniam urbibus reddidit, eaq; erat
ביאה שניה *ingreſſio ſecunda*.
Tandem Cæſar Titus, cum penitus
es Judaicas afflixiſſet, omnia rur-
um prophanavit. Atque hîc Tal-
nudicos ſuavis error ludit. Meſ-
iam enim adhuc exſpectant, qui, ut
pſis placet, regnum Palæſtinæ in-
adet, ſacrabitque urbes. Eam fore
junt ביאה שלישית *ingreſſionem*
ertiam. Ad hoc, tradunt iidem qui-
us in rebus poſita urbium religio
c ſanctimonia fuerit; tum & quare
icorum villarumque nulla facta
onſecratio fit. Quæ exequi longũ
oret. Cum oppida Palæſtinæ ſin-
ulis tribubus aſſignarentur, etiam
.evitæ ſuas urbes accepêre, quas
ncolerent. At ipſa regio agriq; &
oſſeſſiones ita dividebantur, nulla
t pars data illis ſit. Decimas enim
untaxat primitiaſque & victimas
unctas habuêre. inde vita illis, in-
e opes copiæq; abunde erant. Sed
la in hoc genere præſcriptio cau-
tioque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tioque valet, quam Rabbi Maimonides adjungit, cum ſic inquit in capite decimo & tertio, in Halacha Schemitta Vejobel. יראה לי שאין הדברים אמורים אלא בארץ שנכרתה עליה ברית לאברהם ליצחק וליעקב וירשוה בניהם ונתחלקה להם : אבל שאר כל הארצות שכובש מלך ממלכי ישראל הרי הכהנים והלויים באותן הארצות ככל ישראל : *Videtur mihi hoc omne, quod diximus, locum modò habere in illâ terrâ, quæ ex fœderis religione Abramo & Iſaco atque Iacobo data eſt, quæque tenetur à filiis eorum, & diviſa inter illos fuit. At in aliis regionibus, quas armis ſubigunt reges quidam Iſraëlitici, non deterior eſt ſacerdotum & Levitarum conditio, quàm cæterorum Hebræorum.* De ædibus urbanis lex ejuſmodi lata fuit, uti, qui domum vendidiſſet, redimere eam poſſet intra annum; pòſt autem, illo elapſo, emptor eam pro-

priam

priam haberet. Sed nec propinquis jus redemptionis fuit, & Jubilæi beneficium hîc nullum erat. Redditum autem emptori à redemptore pretium integrum fuit, etſi vendita traditaq; domus ante plures menſes erat. Etiam ultimo anni die redimere ædes ſuas dominus potuit. Et, ſi abeſſe eum, cui vendiderat, aut dolo latitare cerneret, curiam adiit, atque ibi, ſenatu coram, pretium, quod acceperat, poſuit, egreſſuſque diffregit fores atque ædes ſuas intravit. Hæc à Talmudiſtis ſic definita ſunt. In Levitarum urbibus haud idem juris fuit. Planè enim de ædibus illorum ſancitum eſt, quod de agris deque poſſeſſionibus ruſticis omnium Hebræorum conſtituiſſe Moſen diximus. Quare nec redimendi jus hîc anno terminabatur, & Jubilæus reſtituebat quicquid redemptum antè non eſſet. Inter omnes urbes inſigniter eminuit unius Jeroſoly-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

mæ ſanctitas atque etiam perpetua manſit, ut Talmudici tradunt, ex quo ſemel eam urbem maximus rex Salomo dedicaverat. Itaque, quod poſtea conſecravit eam rurſum Ezras, fuiſſe ſupervacuum ajunt, ſiquidem prophanata neutiquam fuit, cum cæteræ urbes pollutæ ſacrilegorum manibus ſunt. Ex quo illud fieri iidem tradunt, uti in Jeroſolymæ everſæ cineribus ſacra facere atque victimas epulari fas fuerit. Sed quanta loci religio eſſet, ii Judæi ſignificavêre, quibus Hadrianus Imperator permiſit, uti ſemel in anno adirent ſanctæ urbis deformes reliquias, atque ibi lugerent deplorarentque miſeram gentis ſuæ ſortem. Hæc urbs nulli tribui aſſignata ſorte eſt, ſed communis omnium fuit. Quamobrem teneri illam eâ lege negant Talmudici, quæ vitulæ mactatione expiari cædem juſſerat, quæ clam patrata in tribuum finibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

bus eſſet. Illud verò non ex ſuperſtitione, ſed ex vetere & probo gentis inſtituto eſt, quod Rabbi Maimonides narrat. Ait enim, ſi qui cœnaculũ haberent paulò ſublimius, unde aſpici Sanctum Sanctorum poſſet, fas illis quidem fuiſſe ſemel in hebdomadâ illuc aſcendere uti ſarta tecta omnia ſervarent, at ſæpius, aut ob aliam cauſam, non licuiſſe. Ea eſt ſententia verborum iſtorum in Halacha Beth habbechira, cap. 7. מקום שהיה בעלייה מקוון על קדש הקדשים אין נכנסין לו אלא פעם אחת בשבוע לירע מה הוא עליה לחזק בדקו : Sanè vehementer cives ſuos Agrippa rex offenderat, cum ex palatii editâ parte proſpectaret identidẽ ſacram templi ſedem, cerneretque ex alto quid illic intus fieret. Id enim flagitium ingens arbitrati Judæi, murum celſum extruxêre, qui regem intueri non ſineret quæ in templo agebantur. Ac mox decem

legati, cum Iſmaële pontifice & Elcia ſacri ærarii quæſtore, miſſi Romam ſunt, qui precibus à Nerone peterent, uti confirmaret quod populum facere religio ſubegerat. Quod autem Hecatæus Abderites apud Flavium ait, quinquaginta ſtadiorum fuiſſe Jeroſolymam, quam incolebant centena vicena millia hominum, haud magni noſtrâ intereſſet ſcire, niſi de proferendis ejus pomœriis jus quoddam eſſet ſingulare conſtitutum, quod ex Talmudicis libris prodidit Maimonides in Halacha Beth habbechira cap. 10. Id autem ejuſmodi erat. Cum amplianda urbs eſſet, magnus ſenatus Sanhedrin, rexque, & vates unus oraculum, quod Urim & Tummim vocant, conſuluerunt. Mox, poſtquam illi de interpretatione divini reſponſi inter ſe conſenſiſſent, ſenatores Sanhedrin carmina duo, in queis erat gratiarum actio, recitarunt, paneſque

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

que totidem fermentatos ſumpſê-
re, atque egreſſi illicò cum cym-
balis nabliiſq; & cytharis, ad cujuſ-
que vici flexuras atque ad cippos o-
mnes, qui erecti in urbe erant, con-
ſtiterunt, effatique illa verba ſunt,
:ארוממך יהוה כי דליתני *Exal-
tabo te domine, quoniam exalta-
ſti me.* Tandem, cum ad locum
illum veniſſent, quem idcircò con-
ſecrari oportuit quòd pomœrio-
rum finis eſſet futurus, ſubſtitêre
omnes, atque illîc ex duobus pani-
bus, quos decantato gemino car-
mine acceperant, unum comede-
runt, alterũ uſſerunt flammis. Hæc
ſic à majoribus accepta Talmudi-
ci literis conſignavêre. neque à ve-
ro abludunt, cum ſimilia, & penè
eadem ſint, quæ in Nehemiæ com-
mentariis exſtant in capite duode-
cimo. Poſt tamen, cum oppreſſa à
Romanis Judæorum erat libertas,
planè hæc pomœriorum prolatio
non ex magni concilii arbitrio, ſed

ex voluntate populi Romani pependit. Proditum verò etiam illud à Cornelio Tacito eſt, Judæos jus muniendi magnâ pecuniæ vi emiſſe. Ex quo apparet reginam illam urbium Jeroſolymam fuiſſe conditione eâdem cum municipiis omnibus, quæ ſub ditione Romanâ erant, quorum muros nec refici ſine principis vel præſidis autoritate, nec aliquid eis conjungi vel ſuperponi potuiſſe Ulpianus Jurisconſultus ait in lib. 9. §. 4. ff. de Rerum diviſ. Utique Claudius Cæſar, cum ingentis magnitudinis murum exſtrui circum Jeroſolymam intellexiſſet, Agrippę novum opus nuntiavit. & rex verò ſtatim dicto audiens fuit, ſuſceptamque rem omiſit. Ajunt Talmudici, illud eximium habuiſſe Jeroſolymam præ cæteris Judææ oppidis, quod nulla domus illic poſt annum propria emptoris fieret. Sed nec hortos ibi nec viridaria plantari fas fuiſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

fuiſſe ajunt. Quod enim Hecatæus de templi ambitu ſcripſit, id ipſi verum eſſe de totâ urbe tradunt. Cadavera, quæ aliquò transferebantur, admiſſa in eam civitatem non ſunt, ne funeſtarentur ſacra ejus. Sepulchra autem duo duntaxat ibi fuêre, unum Davidis, alterum Oldæ, quæ ſtructa à priſcis vatibus ajunt. Major tamen religio Levitas devinxit, qui non modò in urbibus ſuis, ſed etiam in agro ſuburbano ſepelire mortuos vetabantur. Itaque extra limites fineſque regionis ſuæ ex edicto numinis aliquantulum loci à cæteris tribubus accepêre, in quo defunctorum oſſa quieſcerent. In reliquis oppidis ſepeliri aliquem haud nefas fuit, ſi modò ſeptem viri boni aſſentirentur, ut Rambam in Hal. beth habbechira, cap. 10. tradidit. At ſemel ubi elatum urbe cadaver erat, recipi illud intra muros non licuit, etiamſi cives cupe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

rent univerſi. Jeroſolyma, ut antè dixımus, caput genti, religionumque & ceremoniarum ſedes fuit. Quare, everſâ illâ, periit reipublicæ Judaicæ forma tam civilis hercle quàm ſacra. Sanè quod Flavius ante urbis excidium auditam ex templi penetralibus ait vocẽ ejuſmodi, *Exeamus hinc*, id mihi non aliud ſignificaviſſe videtur, quàm delendam rempublicam, adimendumque ſceptrum, quod datum olim ſacræ genti erat. Non diu enimpoſtea ordines, functioneſque, & ritus, atque leges pleræque ceſſavêre, ſecutaque ingens confuſio, vaſtitas atque diſtractio eſt. Jam primùm Haſidæorũ ſanctiſſimum collegium, quod à prophetis originem duxit, nullum amplius fuit, quia eorum inſtitutum erat, templum quotidie adire, & voluntarios ſumptus in ſacrificia, atque in porticus & in muros ſanctuarii facere. Cumque Moſes certi cujuſ-

dam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

lam doni oblationem alienigenis imperaſſet, qui in Judaiſmum ſe transderent, differri deinde penitus ea res cœpit in illud tempus, cum ſanctuarium tertium, quod adhuc exſpectant, extruetur. Nec verò fratrum viduas amplius, quæ ſine liberis ſunt, uxores ducunt. Et paſchatis ſolenne nunquam ex illo tempore celebratum rite eſt, ſiquidem præceperat lex uti in illo loco id fieret, in quo Deus elegiſſet ſedem ædis ſuæ. Tantum unius urbis caſus potuit. omnia mutavit pervertitque, & maximi rempublicam populi in ruinas egit. De cæteris Judææ oppidis nihil magnopere in mentem nobis incidit, quod dicamus, niſi quod ex illis quædam ſummus Deus hoc jure eſſe voluit, uti perfugium illic ſibi præſidiumque ſalutis haberent, qui imprudenter aliquem occidiſſent. Ibi lene exilium illis fuit, donec pontifex maximus obiiſſet, cujus

mors ita eos omnes liberavit, uti ſi forte antè deceſſiſſent quidam, oſſa tamen eorum, illo defuncto, avitos in tumulos ferrentur. Hujuſmodi oppida ſex fuêre. Ajunt autem Talmudici, tria adhuc illis adjectum iri, cum in terras venerit maximus regum Meſſias. non enim fruſtra illud ſcriptum eſſe
ויספת לך עוד שלש ערים על השלש
האלה: Etiam regionem locumque determinant. Ajunt enim delectum ad eam rem iri tria oppida ex urbibus Keniſæorum, Cadmonæorum, & Cenæorum, quas icto fœdere promiſit quidem Abramo Deus, ſed nunquam dedit. quocirca referri illuc debere quod Moſes inquit, *cũ dilataverit Dominus Deus veſter terminos veſtros*. Hæc ſi quis nimis ſubtiliter & anxiè ab illis perveſtigata dixerit, næ ille rectè exiſtimat. ſed tamen tanti erat obſervationes illorum indicaviſſe. Præter ſex illas, quas diximus, urbes,

es, etiam Levitarum oppidis, quæ uadraginta & duo erant, idem rivilegium datum eſt, niſi quod Talmudici negant apud Levitas tu-um locum fuiſſe iis, qui legis be-eficium ignorarent. Cætera, quæ le jure harum urbium dici queunt, um & quæ Judæi commentantur le iis oppidis, quæ ערי הנדחות licta ſunt, in quorum numero nec Jeroſolymam, nec urbes refugii poſſe poni ajunt, ideò præteribi-mus, quòd tractata decus nullum aut nitorem habitura ſint. *De qui-bus Rambam in Halacha Habodat Cochabin eumazzaloth. cap.* 4.

CAPUT VIII.

Quid Palæſtina præ aliis regionibus habuerit. Non potuiſſe rempublicam Hebræam in alias ſedes transferri. Explicatum Maimonidæ dictum de Babylonienſibus Iudæis. Ampla res eorum, & regnum ab illis Hyrcano oblatum. De ſceptro Iudæ quid exiſtimandum ſit, contra Maimonidem aſſeritur. Reſpublica Iudæa ad Palæſtinam alligata. Iudæorum ſcitum de tem-

templis, quæ extra Ieroſolymam à po-pularibus conditæ.

REſpublica Hebræa tunc initium habuit, cum in Palæſtinorum beatas ſedes perductus eſt ſacer populus. Nam antea quidem etſi in Arabum deſertis de religione atque ceremoniis vir divinus Moſes, deque judiciis & civium jure ſaluberrimas tulit leges: tamen earum omnis vis ad ea loca pertinuit, in queis & ſingulæ tribus ſua haberent oppida, & urbs inſuper conſtitueretur una, quæ imperii arx atque ſacrorum cuſtos foret. In Pentateuchi parte ultima ſapientiſſimus legiſlator, cum ſummatim, quæ edixerat, repetit, non temerè illud identidem ſanxit expreſſis verbis: *Hæc ſunt præcepta, ſtatuta, iudiciaque, quæ obſervabitis in terra, cuius poſſeſſio hæreditaria mox dabitur vobis.* Enimvero habuit Palæſtina præ aliis regionibus eximium quiddam, quod gen-

gentem ſanctam atque rempubl. uni iſti ſolo affixit. extra eas ſedes ſi quis populum illum abduxiſſet, & iiſdem legibus rempublicam inſtituiſſet eandem, non jam reipubl. ſua ſanctimonia, non populo ſua majeſtas ſtetiſſet. Pertinere maximè ad rem hanc, de qua agimus, quoddam Maimonidæ dictum videtur, quod extat in libro decimo & quarto Miſnæ, in Halacha Melachim, capite quinto. Id excutere nobis in tranſcurſu libet. Eſt autem iſtiuſmodi: כשם שאסור לצאת מהארץ לחוצה לארץ כך אסור לצאת מבבל לשאר הארצות: *quemadmodum nefas eſt Iudæis ex Palæſtina ſedes movere, ita iiſdem migrare haud licet Babylone in alias regiones*. Profectò, niſi ſemel hoc explicuerimus, neceſſum erit ſæpe eos incurrere in ſalebras quaſdam, qui Hebræorum volumina manibus verſant. Enimverò Maimonides de Judæis loquitur, non omnibus ſanè,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſanè, ſed illis modò, qui ab hoſt
trans Euphraten abducti, Babylo
ne atque in vicinis locis habitave
runt. Horum pars quædam exple
tis ſeptuaginta annis Palæſtinam
repetivit, cæteri beneficentiâ re
gum, ſub quîs vivebant, moti, ſede
Babylone ſuas, atque ſuas colonia
retinuêre. quæ fuit ſanè ingen
multitudo, ac poſtremò in gentem
excrevit. Incredibile memoratu
eſt, quàm amplas illic res tenuerin
exules. Nam & Hyrcano, qui ex
Parthis ad Heroden properabat
pene infulam & diadema, hoc eſt,
pontificatum atque regnum obtu-
lêre: & commiſſa iiſdem erant Ba-
bylonici imperii arcana, quæ ſa-
cerdos Hebræus cuſtodiit in turri
immenſi operis, quæ exſtructa in
Ecbatanis Medorum erat. His Ju-
dæis ſumma conjunctio atque ne-
ceſſitudo cum Palæſtinis fuit. non
inſtitutorum diverſitas eos, non vi-
ta, non patrius ſermo diſtinxit.
omnia

omnia gemina & eadem fuere. Quare, ut Babylone illis, procul à patriâ, habitare permiſit Deus, quòd contagio ibi nullā eos peregrini moris afflaret: ita eoſdē pergere ultra, atque aliò habitatum re, nec fas nec jura ſiverunt. Hoc Maimonides ſenſit, cum illud Jeremiæ dictum interpretatur, בבלה יובאו ושמה יהיו: *Babylonem ducentur, atque illic erunt.* de quo dubitari jam haud poteſt. Perquàm magnificum eſt, quod de Babylonienſibus ſenſerunt quidam majorum gentium ſapientes, quorum opinionem probat, ſequiturque Maimonides. Viſum illis eſt, poſtquam fato in pejus fluere & retrò ſublabi res Hieroſolymitanæ cœperunt, ſolos Babylonienſes eſſe, ad quos tranſlatum ſit imperii decus, quod promiſerat numinis vox in celeberrimo illo oraculo: *Non tolletur ſceptrum de Iuda, neque dux de fœmore eius, antequam venerit:*

nerit:

nerit Sylo. Nos, qui Maimonidæ ſummas virtutes ſuſpicimus, ejus reprehendere errores neutiquam dubitabimus. Certè hic quidem fugit hominem cordatiſſimũ ratio, dum placitis favet popularium. Non ignoro Babylonienſes Judęos quandam velut rempublicam inter ſe agitaviſſe, ac jura dixiſſe cæteris de eâdem gente, qui extra Palæſtinam eſſent. etiam illud meminimus, principatum ibi ſemper tenuiſſe quoſdam proceres, qui genus ſuum impermixtâ ſerie ad Davidem referrent. Sed non propterea efficitur, quod vult Rabbi Ben Maimon. Sceptrum enim, de quo proditum oraculum fuit, nihil eſt aliud, quàm reſpublica Judæa, hoc eſt, regnum illud ſacerdotale, cujus non acceſſio hercle aut ſtabilimẽtum, ſed anima atque ſpiritus, fuere religiones atq; ceremoniæ. Porrò ceremoniarum ſacrorumq; cuſtos non omnis urbs, ſed una quæ-

piam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

piam eſſe debuit, in qua ſanctuarium eſſet, quod numinis præſentior vis, velut ſedem ſuam ſuamque domum incoleret. Ea urbs primum Silo, mox Jeroſolyma fuit, in medio Palæſtinæ. Quod ſi forte quidam ſegreges Judæi templum aliis in terris aramve extruxerunt, reip. jura atque inviolabiles leges temeravêre. Extat in hiſtoriarum monumentis epiſtola Oniæ ad Ptolemæum & Cleopatram, in quâ ille populares accuſat ſuos, quòd ſanctuaria in Phœnicum urbibus, atque alibi condidiſſent contra jus faſque. Sed ipſe interim haud in minore culpâ fuit, dum ſummi vatis Eſaiæ oraculum ambitioſis cœptis ſuis prætexuit falsò, templumque in Heliopolitanâ præfecturâ ædificavit. Non enim hoc fieri ſalvis ceremoniis potuit. Fuit illud inter ſcita vetuſtiſſimorum Judæorum, quod Rabbi Moſes Ægyptius tradit in libro octavo, in Halâcha Biath

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

hammikdaſch in capite ultimo,
מי שעבר ועשה בית חוץ למקדש
להקריב בו קרבנו לשם אינו כבית
עכו״ם ואף על פי כן כל כהן ששמש
בבית כזה לא ישמש במקדש לעולם וכן
כלים שנשתמשו בהן שם לא ישתמשו
בהן במקדש לעולם אלא יגנזו :
Si quis tranſgreſſus legem ſit, ædemque extruxerit aliam præter ſanctuarium Hieroſolymitanum, non eſt ea quidem idolorum ædes habenda, ſed tamen ſacerdos, qui illic ſacris operatus fuerit, nunquam ſacra facere in Dei ſanctuario, quod Ieroſolymæ eſt, poterit. Etiam vaſa, queis uſus ille eſt, nemo quiſquam ad veri ſanctuarii adhibebit miniſteria, ſed abſcondenda erunt.

CAPVT IX.

Criminalia judicia intra Palæſtinam ſtetiſſe, & Babylonienſibus Iudæis aliiſque negata fuiſſe. Ad totius commentationis hujus lucem oſtenſum quam diu reſpublica fuerit omnium Hebræorum, & quando Iudæorum eſſe cœpe-

cœperit. Hinc ſciri poſſe quidnam ſit ſceptrum Iudæ. Euſebii, & eorum, qui ſecuti eum ſunt, erudita & plauſibilis ſententia confutatur. Quid ſit majeſtas imperii, & quorum ſit.

Est hoc, de ſacrâ æde quod diximus, permagni momenti ad confutandum Maimonidem. ſed proferenda alia ſunt, ex quibus conſtet rempublicam, de qua annoſus vates in extremo vitæ locutus ad Judam eſt, non alibi ſedem, niſi in Palæſtina, habuiſſe. Haud longe eundum erit. Ipſum Maimoniden adverſus ſe teſtem citabimus. Quàm crebrò ille nos monet, populum ſanctum, ſi extra patriam ſit, ſolutum eſſe legibus pleriſque, quas maximus Moſes tulit? Præclara eſt ejus diſſertatio in Halacha Sanhedrin, in qua ille certis quibuſdam finibus poteſtatem judicum circumſcribit, tam Palæſtinorum hercle, quàm Babylonienſium. Utique pro vero conſtat, legum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Moſaicarum maximam partem occupari judiciis illis, quæ Rabbini דיני קנסות, hoc eſt, *criminalia* appellitant. Hæc judicia, inquit Maimonides, à Babylonienſibus exerceri nuſquam terrarum potuêre, ne in Palæſtina quidem. Palæſtini autem, quemadmodum ex lege jura quælibet ſuis reddiderunt civibus intra patriam, ita extra eam nihil ſtatuerunt in populares ſuos, niſi hoc illis aut Babylonienſium permitterēt proceres aut alii, qui exulantium Judæorum erant capita. Ex qua re illud conficimus, pronuntiaſſe de criminibus Palæſtinos in patrio quidem ſolo ex vi legis ſemper; extra illud verò etiam interdum, ſed precariò. at Babylonienſes de iiſdem cognoviſſe nuſquam, non in ditione ſua, non in Palæſtina, non vi legum, ac ne precariò quidem. Et hi erunt igitur illi, obſecrò, queis datum ſceptri Judaici decus ſit, poſtquam fractæ
Palæ-

Palæſtinorum res erant? Profectò
aut neſcivit ſummus ſcriptor quæ-
nam eſſet hæc ſceptri dignitas, aut
nimis benè ſenſit de ſtramineis
proceribus aliquot, qui illic de
gente Davidis eſſe ſe gloriati ſunt.
Sed non miramur tam levem hal-
lucinationem in Maimonide, cum
cogitamus quæ interpretationum
portenta pepererint alii, ut ex di-
vina Jacobi oratione rectam ſen-
tentiam eruerent. Memini ego an-
te annum hac de re locutum me
eſſe cum viro ampliſſimo, Apol-
lonio Scotto, ſupremi ſenatus aſ-
ſeſſore, quâ tempeſtate Hagæ ju-
cundiſſimo otio in ædibus ejus
fruerer, & luculentas Rabbi Mai-
monidæ commentationes magno
ardore percurrerem, quibus ita af-
ficiebar, pene ut omnia tranſverſo
calamo delerem, quæ antè de re-
bus Judaicis notata à me erant. Ibi
ſenator ille, quæ eſt ejus eruditio
& ſumma ingenii vis, identidem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſignificavit, videri ſibi, nullum eſſe in ſacro codice oraculum, quod magis ſolicitatum ab eruditis, & minus intellectum ſit. Gaudebam ego hercle, repertum à me eſſe, qui mecum ſentiret, eum virum, cujus me autoritas & nominis exiſtimatio compellere poterat ad convellendas quaſlibet aliorum opiniones. Quare, hortatu ejus, omninò facturum me rectè atque ordine puto, ſi in tantâ conjectantium multitudine etiam ego, quid judicii mei de tam illuſtri oraculo ſit, publicavero. Digna enim res eſt, in quâ vires ſuas exerceat cujuſque indoles. Certè etſi in his libris de rebus tam Hebræorum, quàm Judæorum communiter agimus, ac pleraque exequimur ſine diſcrimine, tamen ne cui incertus error illudat, ſemel illud oſtendemus omnibus, rempublicam ſacram, quæ numinis juſſu conſtituta à Moſe eſt, ſemper quidem eandem fuiſſe,

atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

atque iiſdem conſtitiſſe legibus, ſed tamen non ſemper fuiſſe eorundem. diu enim fuiſſe eam Hebræorum: mox verò, circumvolutis ſeculis, duntaxat Judæorum fuiſſe. atque adeò oraculum Jacobi, quod de ſceptro Judæ eſt, haud pertinuiſſe niſi ad ea tempora, cũ reſpublica appellari de Judæorum nomine cœpit. Cujus rei ignoratione effectum eſt, ut perperam hactenus intellecta admirandi oraculi vis ſit. Nolo ego nunc memorare Origenis, Auguſtini, Epiphanii, atque aliorum miſeras hallucinationes, qui exiſtimarunt, Jacobi vaticinatione promitti Judæis quãdam perpetuam regum ex eâdem tribu, atque per idem genus ſucceſſionem uſque ad tempora Meſſiæ. Quæ qui amplexi ſunt, ii profectò in multas ſalebras inciderunt. neſciebant enim quid dicerent, aut quò ſe verterent, cum cernebant à Sedeciæ quidem morte uſque ad

Ariſtobuli tempora regnum Judæorum nullum fuiſſe, poſtea autem uſque ad Herodis tyrannidem ſolos Levitas Haſmonæos regnum tenuiſſe. Perſecutus ea nuper in Exercitationibus Baronianis benè atque feliciter eſt vir ſeculi noſtri eruditiſſimus Iſaacus Caſaubonus, cui placuit Euſebii præclara de hoc oraculo ſententia, quæ extat in libro octavo Demonſtrationis Euangelicæ, in prima demonſtratione. Nos ea omnia, quæ tam ab Euſebio, quam à Caſaubono, rectè dicta ſunt, prætermittimus, ne actum agamus. Etiam illud fatemur, interpretationum omnium, quæ vulgatæ hactenus ſunt, longè eam eſſe optimam, cujus autor Euſebius eſt. Sed quoniam nondũ vel Euſebius, vel qui nuper ſecutus illum eſt, vir maximus, intellexiſſe mihi videtur quodnam illud ſit ſceptrum, aut quando datum Judæis ſit, de quo annoſus vates in extremo vitæ

locu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

locutus ad filium eſt, certè hoc jam expediendum nobis eſt, ſed cum veniæ præfatione. Nam nec ab Euſebio diſſentire voluptas nobis eſt, quem in maximis ſcriptoribus ſemper numeravimus, & virum, quem nominavimus, ſeculi noſtri primarium, qui ſecutus Euſebium eſt, ita penitus veneramur, nemo ut nobis præ illo magnus ſit. Eſt enim is profectò, cujus auſpiciis hac ætate admirabilis curſus factus ad omnem doctrinę excellentiam eſt. Sed nos ingenua ſimplicitas jubet, quid verum rectumque ſit, ſine adfectu exquirere. Primum illud non ſine errore cenſuit Euſebius, ſceptrum eſſe Judæ datũ jam inde à tempore Moſis, propterea quod tribus hæc inter cæteras ſingulari dignitate ſemper excelluit, locumque tenuit honoratiorem tam hercle in caſtris, quàm in eorum ordine, qui munera in templo offerebant. Me verò illud argumentum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

non magis movet, quàm ſi Romæ aut Athenis quiſpiam ſceptri majeſtatem non apud populum Romanum aut Athenienſem, ſed apud unam dicat tribum fuiſſe, quæ cæteris nobilior florentiorque erat. Sanè enim ex conſtantiſſima veterum auctorum affirmatione illud conſtat, fuiſſe utriuſque hujus populi multas diverſaſque tribus, quarum aliæ erant aliis dignitate, loco, atque ordine priores. Quid eſt igitur? Equidem ego ſceptrum eſſe nihil aliud, niſi majeſtatem imperii opinor, eam nempe, quæ ipſi reipublicæ aſſidet. Quare quorum reſpublica eſt, eorum & ſceptrum dici debet. Reſpublica autem Hebræa à Moſis ſeculo ad uſq; Roboami regnum, non Judæorum, ſed duodecim tribuum fuit. Ex quo efficitur, etiam ſceptrum per ea tempora omnium fuiſſe Iſraëlitarum. Cæterùm de hoc ſceptro, quod diu commune duodecim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

cim tribuum fuit, non locutus eſt divinus patriarcha in celeberrimo oraculo. Seros enim annos, & ventura ſpectavit ſecula, cum tribus Judæa, ſciſſo in contrarias partes populo, ſuam ſibi rempublicam habere ſeorſim ab Iſraëlitis cœpit, quam probavit dilexitque Deus, atque appellari de ſolo Judæ nomine Judaicam voluit, donec is mortalium datus cœtibus eſſet, cui imperium deſtinabatur non Judæorum modò, ſed gentium omnium. Atque hanc quidem ſceptri majeſtatem, ex quo tempore ſemel eſſe Judæorum cœpit, manſiſſe eorundem dicimus, etſi mutatus interdum reipublicæ ſtatus ſit, ac penes optimates modò pontificeſque, modò penes reges principeſq; ſumma fuerit imperii. Nimis ineptè faciunt, qui hic in arctum deſiliunt, & nominis hujus honorem haud pertinere niſi ad reges autumant. Quicunque enim popu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

lus ſuâ quadam republicâ, ſuiſque legibus utitur, is rectè gloriari de imperio, deque ſceptro poteſt. Memoriæ proditum eſt, Jeroſolymæ, etiam eo tempore cum populum non principes, ſed optimates regerent, in medio magni concilii, quod Sanhedrin vocant, ſceptrum pependiſſe. quæ res fuit profectò quoddam inſigne illius majeſtatis, quam in Partit. orat. Marcus Tullius *eſſe magnitudinem quandam populi* ait *in eius poteſtate ac iure retinendo, quæ vertitur in imperio atque omni populi dignitate.* Non reges, non principes rempublicam Romanam, ſed conſules atque ſenatus agitavêre, cum lex iſtæc fœderis data Ætolis eſt, quam Livius refert, *uti maieſtatem populi Romani conſervarent ſine dolo malo*. Atque hoc idem omnibus fuiſſe liberis populis imperatum, qui fœdere aliquo, ſed haud æquo, in amici-

tiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tiam venirent Romanorum, teſtis eſt Proculus Juriſconſultus *in l. 7. ff. de captiv. & poſtlim. reverſis.* Ne illud quidem noſtrâ intereſſe arbitramur, quâ de gente aut tribu fuerint, qui Judaicas res moderati ſint rexerintque. Etſi enim per annos ſanè multos regnum tenuerint Levitæ Haſmonæi, fuit tamen nihilominus reſpublica Judæi populi. Neroni Cæſari illud ſapientiſſimus magiſter Seneca dixit, *Non rempublicam principis eſſe, ſed principem reipublicæ.* Neque profectò alia fuit ſententia Vlpiani Juriſconſulti. is enim *maieſtatis crimen eſſe* id demum ait, *quod adverſus populum Romanum, vel adverſus ſecuritatem eius committitur. l. 1. §. 1. ff. ad legem Iul. maieſt.* Utique vixit iis temporibus Ulpianus, cum nec juſſus amplius nec ſuffragia populi eſſent, ſed imperium atque rerum ſummam Cæſares tenerent: & ta-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

& tamen, qui accuratiſſimè definire cuncta ſolet, majeſtatem eſſe populi ait.

CAPVT X.

Nunquam duodecim tribus Hebræas de nomine Iudæorum appellatas eſſe. Decem illas tribus, quæ ante Nabuchodonozoris tempora avectæ à Salmanaſſare ſunt, nunquam in Palæſtinam rediiſſe. duas duntaxat tribus, non plures, paruiſſe Romanis, uſque ad Flavii Ioſephi tempora. Paſſim Euſebii & aliorum error notatus.

NOndum ſatis confutaſſe Euſebium videmur, niſi palam fecerimus, in quos laqueos ipſe ſe induerit imprudens ſcriptor. Extant illa verba ejus in libro 8. quem citavimus, Demõſtrationis Euang. in demonſt. 1. ἀπὸ τοῦ μωσέως χρόνων καθεξῆς οὐ διέλιπον μέχρι καὶ μὲν αὐτῶν ἄρχοντες ἐκ διαφόρων φυλῶν ἡγησάμενοι, καθόλου δὲ ἡ τοῦ ἰούδα φυλὴ παντὸς προεστῶσα τοῦ ἔθνους. *Iam inde à temporibus Moſis, duces quidem Iſraë-*

Iſraëlitici, ſi particulatim eos intueâre, ex diverſis tribubus lecti imperarunt: at in univerſum toti genti præfuit Iudæa tribus. Hactenus ſibi conſtat, neque pugnantia dicit. Quod autem ſubdit, ridiculum eſt: παραδείγματι δὲ καταδέξῃ τὸ εἰρημένον. ὡς γὰρ ἐπὶ τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς οἱ μὲν κατ' ἔθνος ἐπίτροποί τε καὶ ἡγούμενοι, ἔπαρχοί τε καὶ στρατοπεδάρχαι, οἵ τε πάντων ἀνωτάτω βασιλεῖς, οὐ πάντες ἐκ τῆς ῥωμαίων ὁρμῶνται πόλεως, οὐδ' ἀπὸ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου σπορᾶς, ἀλλ' ἐκ μυρίων, ἄλλος ἄλλοθεν, ἐθνῶν, ὅμως δὲ οἱ πάντες βασιλεῖς τε, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς ἄρχοντες καὶ ἡγούμενοι τὴν ῥωμαίων ἐπιγράφονται προσηγορίαν, ῥωμαίων τε τὸ κράτος ἐπωνόμασται, καὶ ταύτης ἐξῆπται τῆς ἐπωνυμίας, οὕτω περὶ τῶν καθ' ἑβραίους χρὴ νοεῖν πραγμάτων· μιᾶς μὲν καθόλου τῆς τοῦ ἰούδα φυλῆς κατὰ τοῦ παντὸς ἔθνους ἐπιπεφημισμένης, τῶν δὲ κατὰ μέρος ἡγουμένων τε καὶ βασιλέων ἐκ διαφόρων καθισταμένων φυλῶν,

φυλῶν, καθόλου δὲ τῇ τοῦ ἰούδα τιμωμένων προσηγορίᾳ. *Exemplo facil percipies, quod diximus. quemadmodum enim in Romano imperi gentium ſingularum moderatore rectoreſque & præſides, caſtrorumque præfecti, quique omnibu illis maiores ſunt, reges, haud quidem omnes urbe Roma, neque Remi Romulique ſatu, ſed ex innumeris alii aliunde gentibus ort ſunt; & tamen tam reges profecti cuncti, quàm qui poſt illos ſunt, præfecti duceſque, appellati ſunt Romani, viſque & poteſtas Romanorum dicitur, atque ex hoc nomine pendet: Ita de Hebræorum rebus exiſtimandum eſt, quaſi una quidem tribus Iudæa toti genti illuſtre ſuum nomen impertiverit, particulatim verò duces ac reges creati ex diverſis tribubus ſint, qui tamen ex communi illa Iudæorum appellatione honorem acceperint.* Vide quid non poſſit incogitantia.

Planè

Planè enim contrarium efficit Euſebius, quàm volebat. Qui enim ſceptrum fuiſſe penes Judæos jam ſum à tempore Moſis ait, argumentum ejus rei hoc adfert, quia reſpublica, imperium, atque totûs populus, qui duodecim tribuum erat, appellationem habuêre de nomine unius Judæ. Hoc argumento bis terve diverſis in locis, magnificè ſe effert. neque ferme in totâ illâ diſſertatione aliam rationem reperias, quâ probare ſententiam ſuam nititur. Atqui, pace Euſebii, hoc omne, quidquid eſt, futiliſſimum eſt. Non enim reſpublica, non imperium de Judæ nomine dici cœpit, niſi poſtquam ſeceſſionem major Iſraëlitarũ pars feciſſet Hieroboami auſpiciis, qui ſtatim Samariæ regnum ſibi quoddam munivit ceremoniarum atque religionum mutatione. Ego & Euſebium, & eos omnes, qui leviter ſacram hiſtoriam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

cognoverunt, quavis ſponſion
provoco, ni hoc ita ſit, uti dico. Se
quid illud eſt, quod toties & tam fi
denter ait, duodecim tribus in uni
verſum fuiſſe Judæorum nomin
appellatas? Eſt hoc Euſebii deli
rium, quod ille incautis mortalibu
obtruſit; & reperti ſunt quidam
ſumma claritudine ſcriptores, qu
defenderent. Nos id nunquam fa
ctum dicimus, ſive tu tempora iſta
quæ ſciſſionem regni Iſraëlitici an
tecedunt, ſive ea ſpectes, quæ in
ſecuta pòſt fuere. Et Euſebius qui-
dem, etſi mentem ſuam apertè
non explicat, tamen, ſi conjicere
licet, ſic ſenſit, accidiſſe illud inter
initia naſcentis imperii, cum reſpu-
blica in Cananenſium ſedibus in-
ſtitueretur, ac de nomine ejus ca-
pienda conſilia eſſent. Sed hoc co-
lorem veri non habet. Quare vir
maximus, quem Euſebii defenſo-
rem diximus, de tempore eum ali-
ter ſentientem facit, & quod ſen-
tire

tire eum credidit, probat ipſe ſequiturque. Obſervaſſe enim Euſebium ait, duodecim tribus Iſraëliticas appellationẽ accepiſſe de nomine Judæ, eamq; appellationem tunc primum cœptam uſurpari, cum regiam poteſtatem, quam in Sedecia tribus Judæ amiſerat, pontifices maximi in ſe tranſmoviſſent. hanc autem rem inprimis admiratione dignam ait, quippe quæ accidit conſilio numinis. Etenim, cum Polybius non ſine gravi causâ exiſtimet eveniſſe ut Achæi, exiguus Græciæ populus, nomen aliquando darent univerſæ Græciæ, ſanè etiam hic aliquid ſublimius grandiuſque ſpectandum eſſe, cum poſt reditum à captivitate omnes omnium tribuum Abrahamidæ vocati Judæi ſint. Hunc nos errorem excuſare nec poſſumus, nec debemus. Enimverò, cum ſciſſum diviſumque Iſraëlitarum regnum fuit, duæ tribus, Levitæ &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Benjaminitæ, Judæis ſe ſociavêrunt. Quia autem pauciores tenuioreſq; erant, nihil niſi acceſſio habiti ſunt. Itaque nec reſpublica ab illis appellationem accepit, & ipſi pene nomen ſuum amiſere. dicti enim tandem communiter Judæi ſunt. Hæc vera rectaque fatemur, neque aliter res habet. Sed quid iſta, aut quo pacto ad cæteras decem tribus pertineant, viderint ii, quibus hoc commentum placuit. Profectò, ex qua tempeſtate ſemel decem illæ Iſraëliticæ tribus abductæ à Salmanaſſare Aſſyrio, & diſperſæ per Colchos, Parthos, Indos atque Æthiopas ſunt, nunquam deinde in patrium ſolum redierunt aut conjunctæ iterum Judæis ſunt: ſed inter barbararum gentium imperia, etiam hodie, ſi qui adhuc ex illa colluvie ſuperſint, improbæ defectionis graveis pœnas exolvunt. Itaque in republica Judæorum eſſe, aut no-
minis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

minis honorem ab illis accipere non potuere, qui cum Judæis nullum uſum nullamque conſuetudinem habebant. procul enim diverſo in orbe ſiti, aliud cælum, alia ſydera intuebantur. Eſt apud Flavium Joſephum, inuſitatæ diligentiæ autorem, memorabilis locus, lib. XI. cap. V. Antiq. Judaic. quem excuſſiſſe ingens pretium operæ erit. ſic enim optimè rem expediverimus. Fecerat Flavius primum verba de iis, qui undique ex vicinis terris Babylonem confluxêre, uti cum Ezra Hieroſolymam redirent. ii autem omnes erant Judæi, & qui ſe Judæis conjunxerant, Levitæ atque Benjaminitæ. At de Hebræis aliarum tribuum, ita ſubjicit; ὁ δὲ πᾶς λαὸς τῶν ἰσραηλιτῶν κατὰ χώραν ἔμεινε· διὸ καὶ δύο φυλὰς εἶναι συμβέβηκεν ἐπί τε τῆς ἀσίας καὶ εὐρώπης Ῥωμαίοις ὑπακουούσας· αἱ δὲ δέκα φυλαὶ πέραν εἰσὶν εὐφράτου ἕως δεῦρο, μυριάδες ἄπειροι, καὶ

ἀριθμῷ γνωσθῆναι μὴ δυνάμεναι. *reliquus verò omnis populus Iſraëlitarum remanſit in ſedibus ſuis, in quas decem Iſraëlitica tribus erant aſportatæ trans Euphraten à Salmanaſſare Aſſyrio. Quare tam in Aſia, quàm in Europa, duas duntaxat tribus in obſequio Romanorum eſſe contigit. at reliquæ decem tribus, etiam hoc tempore, trans Euphraten adhuc degunt, quarum ſunt infinitæ myriades, planè ut propter numeroſam multitudinem noſci haud queant.* Enimverò durioribus uſi fatis ſunt, quos Salmanaſſar abduxit captos, quàm ii hercle, quos avexit poſtea Nabuchodonozor. Nam Iſraëlitas quidem fluvius Euphrates, quem ſemel tranſierant, ſemper coërcuit. At Judæi, qui eundem tranſvecti erant, tandem reverſi aliquando in Palæſtinam ſunt: &, cum aut anguſta nimis, aut parum grata ipſa illa eſſet Palæſtina,

per Europam tandem Aſiamq; latè ſedes ſuas poſuêre. Hæc cauſa eſt, cur Joſephus duas modò Hebræorum tribus ad obſequium actas à Romanis dixerit. Illa enim tempeſtate populus Romanus, etſi omnia pene armis ſubegerat, & ſolem utrumq; currere in imperio ſuo cernebat, nondum tamē moverat terminos trans Euphraten. Itaque decem Iſraëliticas tribus, quas fluvius ille æterno carcere claudit, haut paruiſſe tunc Romanis, rectè proditū ab accuratiſſimo ſcriptore eſt.

Capvt IX.

Hariolatio quorundam, qui ſceptrum Iudaicum eſſe Davidi datum ajunt. admodum ſerò contigiſſe, quod dictū multò antè de Iudæ ſceptro erat. Quando ablatum Iudæis ſceptrum ſit.

Dixi ingenuè, quando datum Judæis ſceptrum exiſtimem, de quo oraculum extat: dein, quos cives habuerit ea reſpublica, quæ ortum accepit ex plebis ſeceſſione.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Quæ omnia Euſebius aſſecutus non eſt. qui tamen unus inter tot interpretes recte de illo oraculo ac pene divine judicavit. Quæ cæteri commenti ſunt, non referam. Plerique tamen quod Euſebius eſſe factum jam inde à primordiis reipublicæ Hebrææ vult, id contigiſſe eo tempore ajunt, cum regia poteſtas delata ad Davidem eſt, quem tribu Judæ ſatum ſacri annales loquuntur. Sed hos tam ſolidè tamque feliciter confutavit Euſebius, nihil ut amplius addere cujuſquam poſſit induſtria. Nam & Davidis poſteros per tempus oppido exiguum, uſque ad captivitatem Babylonicam, tenuiſſe regnum docet: &, quæ dicuntur identidem de æterno ejus ſolio, bene atque ſapienter ad Meſſiam retulit. Sed de his poſt Euſebium plura dicere, hominis ſit fruſtra ſeduli. Ita enim ille defunctus hac cura eſt, uti otium omnibus fecerit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

rit. In fine reſtat ut illis ſolicitudinẽ demamus, qui mirabuntur quid ita ſerò eventus exſtiterit vaticinii, quod proditum de Judæa republica eſt. Diximus enim ſub Roboamo demũ cœpiſſe eam. Sed ſciant illi, ne hoc quidem præter vatis mentem fuiſſe. Quippe filios ſuos moribundus ſenex extremum allocuturus, velle ſe illis ſignificare ait, *quæ eventura ſint in diebus noviſſimis*. Dein & illud meminerint, in oraculis haud curioſè veſtigari tempora oportere. Pleraque enim interpretanda latiſſimè ſunt. Vel ecce in hoc ipſo vaticinio, cum dicitur, ***non ſublatum iri ſceptrum, priuſquam venerit Silo***, putes illud ſignificari, ſtatim cum apparuerit mortalibus Meſſias, fore ut de manibus excutiatur ſceptrum genti iſti. Quod planè ſecus accidit. Nõ enim amiſerunt id decus Judęi, niſi poſtquam, exciſa urbe, incenſoque templo, rempubl. aliquam

 habe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

habere ſuam, ſeque ſuis regere legibus deſiverunt. Neq; propterea defuit oraculo infallibilis veritas. Etſi enim diu ante è terris exceſſerat rerum ſalus Meſſias, contigiſſe tamen hæc ejus ætate conſtat. Mihi quidem ſignificaſſe illud publicâ voce viſus ſemper ipſe Meſſias eſt, cum de urbis templique everſione in hunc modum infit, οὐ μὴ παρέλθῃ γενεὰ αὕτη, μέχρις οὗ πάντα ταῦτα γένηται· *non tranſibit hæc ætas, priuſquam facta ſint hæc omnia.* Hæc ſatis erunt bonis cordatiſque omnibus. Cæteros non moramur, quibus hæſitandi cauſa ubique eſt. Equidem, qui viros maximos incertis hic fluctuare erroribus cernebam, ita paravi memet ipſum, uti quiddam certum tenerem, quod deinceps ſine periculo tuerer conſtantiſſime. Perſæpe enim ea res in hiſce libris noſtros impetus tardaviſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Capvt XII.

De dictatoribus, judicibuſque. de ſenatu Sanhedrin. de initiatione ſenatorum. ἡ χειροθεσία. item ſolenne carmen. qui allecti in id concilium. qualis juriſdictio eorum. de populi comitiis. de poculo Sutha. Iudæorum delirium de magiæ uſu. de Eleazari incantamentis.

OStenſum à nobis eſt, rempublicam, de qua agimus, diu Hebræorum omnium, mox autem Judæorum duntaxat fuiſſe. quod profectò ſemel definire, magni noſtrâ intererat. Nunc egreſſi ex moleſtiſſima diſputatione, dicamus deinceps, qui ſacræ genti imperitaverint, quidve de judiciis ſit, & de ſenatu habendum. Non conceſſerat Moſi numinis benignitas, uti rempublicam eam in Palæſtina ſurgentem cerneret, cujus inſtituta publicaverat in Arabum deſertis. Datum id decus Joſuæ eſt, qui, Moſe defuncto, populi ductor cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

imperio maximo fuit. Domi enim militiæque, quod juſſiſſet, jus ra tumque erat. Hunc pari poteſtat ſecuti ſunt, qui præeundo edicen doque prætores dici dictatoreſque poterant, etſi in ſacris annalibu Judices appellantur, ratione hauc multũ diversâ. At Flavius μονάρχ vocavit. quod nomen etiam Syllæ Cinnæ, Marioque, & aliis dictatoribus Romanis Græci dedêre. Hos judices, in magnis motibus, neceſſitas creavit; & compertum negotiis atque periculis eſt, in bello feliciter illis rem ſemper proceſſiſſe, cum regum temeritatem perſæpè fortuna deſtituerit. Fuit etiam cum iidem rebus civilibus intenti agerent, cauſaſque audirent, ſed graviores. Raro enim pro tribunali ſedebant. Juſſus modò, imperiumque, & ſumma rei ad eos pertinuit. Ultimus eorum Samuël fuit is, quem reges excepêre, qui, poteſtate & imperio non contenti,

habi-

abitu inſuper inſignibuſque & plendore fortunæ ſupra multitudinem ſe tulêre. Cæterùm, præter ſummos populi ductores, Judiceſque, atque eos, qui pòſt appellati eges ſunt, non pauci alii fuêre, qui le republica conſultarent, juſque licerent, & negotiorum arbitri eſſent. Synedria enim quædam conſtituta erant, in quibus qui ſenatores fuerint, quæve res ad illos relatæ ſint, ediſſerendum deinceps eſt. Ante omnia offert ſe nobis concilium magnum Sanhedrin, in quod adſcripti aſſeſſores ſeptuaginta erant. Id concilium, cum conſtitutum à Moſe eſſet, ſemper deinde ſub Judicibus, regibuſque, & pontificibus uſque ad extremam Iudææ deſolationem fuit manſitque in eâ urbe, quæ ſanctuarii ſedes atque reipublicæ arx eſſet. Sed quoniam prima tempora, proximaque illis, fermè obſcura ſunt, & de urbe Silo nihil præcipuè ſcitu

dignum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

dignum ſacer codex prodidit, non quale id ſynedrium in civitate principe Jeroſolymâ fuerit, poſtquam extructum illic templum eſt, ex Judæorum obſervatione trademus. Mox de cæteris dicetur conciliis, quæ vel Jeroſolymæ, vel in urbibus ſingulis fuêre. Concilii magni ſedes in ipſo ſanctuario fuit, ubi de divinis humaniſque rebus ſenatores ſeptuaginta cognoſcerent, non hercle de plebe hominum lecti, ſed nobiliſſimi omnes, qui amplitudinem majorum, ac priſca familiæ decora præferebant. Eam ſedem illis ſummus Moſes aſſignaverat. Convenire enim eos in locum juſſit, quem elegiſſet Deus uti nomen illic ſuum adoraretur à populo. Ab his provocatio non erat. Quicquid decidere cæteri magiſtratus judiceſque in Palæſtinæ oppidis atque in ipſa urbe Hieroſolyma nequibant, id omne ad horum juriſdictionem pertinuit. Qui autori-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

toritate & honore præcellerent inter eos, duo fuêre. quorum unus totius ſynedrii caput erat, & à Talmudicis נשיא בכל מקום *princeps in omni loco* dictus eſt. alter huic proximus, ſed minor fuit, quem אב בית הדין *patrem iudicij* appellavêre. Cæteri inter ſe æquales fuerunt. Hæc ſenatoria dignitas, quoniam ampliſſima erat, nemini data ſine legitimo actu eſt. Manuum enim impoſitione opus fuit, quam Judæi סמיכה vocant. At Græci *χειροθεσίαν* dixerunt. Ita Moſes Joſuæ & ſeptuaginta ſenatoribus manum impoſuit. quâ ſolennitate peractâ, ſtatim delapſus ætheriis ſedibus ſpiritus pectora eorum implevit. Et hi porrò, in hunc modum initiati cum eſſent, alios eâdem lege auctoraverunt. Non tamen potuit is ritus extra terram ſanctam peragi, quia vis ejus omnis concluſa Palæſtinæ finibus erat. Perinſigne eſt, quod Rabbi Maimoni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

monides tradidit in Halacha Sanhedrin, in capite quarto. Cũ enim olim ſolennem hunc actum pro arbitrio ſuo omnes ii celebrarent, quibus impoſita ſemel manus fuerat, coarctatum id jus à ſapientibus eſſe ait, conſtitutumque uti nemo deinceps illud uſurparet, niſi cui id conceſſiſſet divinus ſenex Rabbi Hillel. Is autem magni concilii princeps erat, & alterum ſub ſe præſidem habuit Sameam, hominẽ truculentum ambitioſumque, cujus ſectatores, cum paulò pòſt contra diſcipulos Hillelis inſurrexiſſent, tantis ſtudiis animos hominum côncivêre, pene uti totus populus pertractus in partes ſit. Tandem hæc manuum impoſitio, quæ uſitata diu fuerat, ceſſavit. Recitatum enim duntaxat carmen quoddam conceptis verbis eſt, quod Rabbi Maimonides fuiſſe ejuſmodi ait: הרי את סמוך ויש לך רשות לדון אפילו דיני קנסות:

Ecce,

Ecce, manus tibi impoſita eſt, daturque poteſtas tibi iudicia exercendi etiam criminalia. Præterea aliam quoque formulam Talmudiſtæ prodiderunt, quorum verba in Elencho Trihæreſii vir illuſtris Ioſephus Scaliger retulit, ſed non recte accepit. Quare nos illum locum huc transſcribemus, &, ut intelligi debet, interpretabimur. Dixerant Talmudiſtæ de Iuda Babæ filio, qui vetera gentis ſuæ inſtituta tutatus acerrimè eſt. Penè enim actum erat de judiciis criminalibus, deque manuum impoſitione, ni ille Atlas res labentes fulſiſſet. Dehinc illa ſubjiciunt: הסמיכה
לוא דוקא ביד כמו שעשה מושה
ליהושע אלא אפילו בדבור בלבד די
שיאמר אני סומך אותך תהיה סמוך:
Nos horum verborum germanam ſententiam hanc putamus: *Actus ille ſolennis non tantùm fit manu impoſitâ, quemadmodum Moſes Ioſuæ fecit, ſed etiam fit per formu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

lam verborum duntaxat, cuiuſmodi, hoc eſt, quod dicitur, Ego impono tibi manum, & manus impoſita tibi eſto. At ſummus Scaliger ex illis verbis collegit, eſſe à Juda aliud quoddam carmen repertum pręter vetuſtiſſimam formulam, quæ ibi concepta eſt. Quorum omnium nihil Talmudiſtis in mentem venit, neque vera ſunt. Fefellit autem hoc virum maximum, quod exiſtimavit בלבד eſſe *præterquam*, cum contrà in Rabbiniſmo fermè ſit *duntaxat* & *ſolùm*. Sed hoc grammaticæ pulpæ eſt, & relinqui aliis debet. Nos hîc quædam graviora commentamur. In concilium magnum non modò cives primariæ nobilitatis, quod jam diximus, ſed Levitæ quoque ſacerdoteſque alle
cti ſunt. Etiam pontificem Maimonides aſcitum ait אם היה ראוי בחכמה *ſi cordatus, & capiendi conſiliis non ineptus eſſet.* alioqui re
probare eum fas fuit. Non enim
ſu

ſuo jure in ſenatum ibat, ſed admiſſus ſuffragiis eſt. Cunctos autem aſſeſſores corpore eſſe integro oportuit. Qui vitium aliquod habebant, arcebantur. Sed nec peregrini exterive recepti in hunc ordinem ſunt, niſi matre ſaltem Judeâ eſſent. Hos enim excipit Maimonides. Et ſanè æquum erat, neque ſecus conſtitutum jure Quiritium eſt. Ait Ulpianus JC. *in l.1.§.2 ff. Ad municip.* ſi quis ex patre Campano, matre Puteolanâ nat' ſit, eum municipem Campanum eſſe. niſi forte privilegio aliquo materna origo cenſeatur. tunc enim filium maternam originem ſequi. quare Ilienſibus conceſſum eſſe, ut, qui matre Ilienſi eſt, ſit eorum municeps. & Ponticis ex beneficio Pompeii Magni competere, ut, qui Ponticâ matre natus eſſet, Ponticus eſſet. atque etiam Delphis hoc idem tributum & conſervatum fuiſſe. Senatoribus Sanhedrin per omnem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Judæam ire, conventuſque populi luſtrare, in oppidis magiſtratus condere, cura fuit. Cumque Cabbala quædam, myſteriorumque doctrina jam inde ab initiis reipub. tradita per manus eſſet, hujus vis omnis, auctoritaſque penes illos erat. Tum & ſtatuta de rebus ſacris condere, & modos quoſdam comminiſci, quibus lex exponeretur, illorum fuit. De qua re Maimonides accuratè egit in Halacha ממרים in cap. primo. Extant apud Talmudiſtas multæ juris Judaici cautiones de illo ſapiente, quem ipſi זקן ממרה: *ſenem refractarium contumacemque* appellant; qui juris ſacri & Cabbalæ pridem conſultus, ortâ mox hæſitatione aliquâ, probare illud & ſequi recuſaret, quod communiter Senatores Sanhedrin ſtatuebant. Is dein judicio magni ſynedrii capite damnabatur. Huc illa Maimonidæ ſpectant in eadẽ Halacha in cap. tertio

זקן

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

זקן ממרה האמור בתורה הוא חכם
אחד מחכמי ישראל שיש בידו קבלה
ודן ומורה בדברי תורה כמו שידונו
ויורו כל חכמי ישראל שבאת לו
מחלוקת בדין מן הדיינים עם בית
דין הגדול ולא חזר לדבריהם אלא
חלק עליהם והורה לעשות שלא
כהוראתן גזרה עליו תורה מיתה:

Quæ jam plana ſunt. Porrò etiam vatum cauſa, qui graviter deliquiſſent, non alibi, quàm in hoc ſynedrio, diſceptabatur. idque in animo habuit ſervator hominum Meſſias, cum in Lucæ Euangelio negat fieri poſſe, *uti propheta quiſpiam pereat extra Ieroſolymam*. Tum &, quod ſummæ poteſtatis eſt, regem quoq; conſtituebant, ac de bello gerendo, déque hoſtibus profligandis, & de proferendo imperio deliberabant. Sed quoniam hæc ejuſmodi erant, in quibus ſalus omnium & ſumma reipublicæ vertebatur, conſultatum de his plerumque cum populo eſt. Indicta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

enim comitia ſunt, in quibus ſolis populus partem aliquam caperet regundæ reipublicæ. Et ſane aliam capere partem, aut aliter, non debuit. honores enim magiſtratuſque ſingulis mandantur. quare gerere eos plebs propter væcordiam imperitiamque nequit. At in comitiis ſapit videtque aliquid. Quod enim ſubtiliſſime Ariſtoteles judicavit, omnis ea multitudo ſenſum aliquem habet, conjuncta ſi ſit; atque etiam publica commoda juvat, quia cordatiores adſunt, ducuntque. at ſeorſim ſinguli ſine delectu judicioque ſunt. De rege igitur, déque bello, ut dixi, decreta facta interdum populo auctore ſunt. Cætera omnia ſenatores Sanhedrin per ſe expedivêre. Neq; poterant illi maximis rebus eſſe impares, quia delecti ſunt, quibus ingenium uſu ſapientiâque validum eſſet. Sanè quidem ſummus Moſes eos ſenes dixit, non ætate modò, ſed curâ expe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

experientiâque. Fatemur tamen interdum cauſas ejuſmodi fuiſſe coram illis diſceptatas, quas explorare vis humanæ induſtriæ nequit. Hujus generis faciunt Talmudiſtæ quæſtionem, quæ in ſolo hoc ſynedrio habita in caput mulieris de adulterio eſt, cum teſtimonia non adeſſent. Surrexit enim ſacerdotum unus, qui pars ſenatus eſſet. Is collegarum juſſu diram execrationem obteſtationemq; compoſuit in ream, ac mox potionem ei porrexit, quæ nocentem rumperet è veſtigio, inſonti autem prodeſſet ad valetudinem. Judæi magiſtri id poculum סותה appellant. Quia autem vis ejus occultior in lege horrendi carminis latet, creditum ab illis eſt, ſenatores hos cunctos fuiſſe magiæ peritos, eamq; artem tanti eſſe, uti, qui neſcirent eam, recepti in ſummum illum ordinem non ſint. Hęc opinio etiam nunc verpos tenet; ſed vaniſſima eſt. Iam enim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

diximus, ſacrum quendam inſtinctum non defuiſſe ſeptuaginta ſenibus, poſtquam ſolenni actu impoſitæ illis manus eſſent. Et ipſe Deus in Pentateucho eundem ſpiritum illis promittit, qui in Moſe eſſet. Quare profectò tam futilis ſcientiæ præſidio non indigebant, qui meliora certioráq; edocti cœlitus erant. Nos hunc Iudæorum aſininum ſtuporem non traduceremus, niſi Flavius Joſephus quoque ſummus ſcriptor, popularium commentis deceptus, ſimilia aut ſtultiora deliraſſet. Eleazarũ enim quempiam majorum gentium ſapientem memorat, qui coram Veſpaſiano incantamenta quędam fanaticis adhibuerit, quæ ſummus rex Salomo in hunc uſum à geniis accepta tranſmiſiſſet ad poſteros. Multa ille ibi refert, quæ ſatis digne exibilari non poſſunt. Nos putamus Joſephum, quo die iſtæc ſcripſit, aliquod purgamentum calcaviſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

[fu]iſſe. Adeò infeliciter, & præter [mo]rem ſuum, locutus aliena eſt.

Capvt XIII.

De duobus aliis conciliis, quæ Ieroſolymæ fuere præter ſenatum Sanhedrin. De ſenatu XXIII *virorum, qui in ſingulis oppidis. De triumvirorum collegio. Civitatum quis modus eſſe debeat. De quinqueviris cædis expiandæ cauſâ creatis. De ſeptemviris & triumviris, qui annis & menſibus intercalandis præerant. Tempora à Rabbi Hillele Babylonio ordinata. Vis concilii Sanhedrin à Gabinio callidè imminuta.*

DE ſenatu magno diximus, quę in mentem inciderunt. Cætera concilia quæ fuerint, & cujuſmodi, expediri paucis poteſt. Jam primum duo alia fuiſſe in ipsâ urbe Jeroſolymâ eruditiſſimus Maimonides prodit in HalachaSanhedrin, capite primo. Eorum deſcriptio in opere Talmudico eſt, tam in Miſna, quàm in Gemara. In utroq; viginti tres judices ſedebant. Quem-

 admo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

admodum autem magnum conc
lium Sanhedrin in templi part
erat, quæ Gazith dicta eſt, ita è duc
bus his ſynedriis unum ad portar
atrii fuit, alterum verò ad portam
quæ aditum aperuit ad monter
templi. Etiam dignitas utriuſq; dil
par fuit. Qui enim judices ad por
tam montis ſancti ſedebant, ma
gnificum ſibi duxêre, ſi in ſenatun
aſſcriberentur, qui ad portam atri
erat. Et rurſum ex hoc ſenatu ii
concilium Sanhedrin aſcendere
honoris gradus fuit. Quæ omnia
accuratè Rabbi Maimonides di
ſtinxit. Porrò præter Ieroſolymita
na hæc concilia in ſingulis quoque
Palæſtinæ oppidis aliquis ſenatu
juri dicundo, negotiiſque publicis
curandis conſtitutus eſt. Is erat
viginti & trium virorum, qui de
capite fortuniſque civium judices
ſedebant, cauſaſque omnes deci-
debant, exceptis paucis illis, quas
ad conſeſſum Sanhedrin relatas
dixi

ixi ſuprà. Deſcribit Maimonides
tiam triumvirorũ quoddam col-
egium, atque id fuiſſe in tali civi-
ate ait, quæ centum & viginti in-
olas non haberet. Ego verò Ari-
toteli aſſentior, ne quidem eſſe
eam civitatem. Quemadmodum
enim navis non eſt, quæ aut palmi
unius ſit, aut duorum ſtadiorum: ita
civitas nomen amittit, modus ſi
deſit. Nam & quæ parva nimis
eſt, ſuis ipſa opibus non pollet,
quod civitatis proprium eſt: & ma-
gnitudine nimiâ non civitas, ſed
gens fit. Sed non eſt tam anxiè hæc
ratio cum Judæo putanda. Trium-
virorum fuit de injuriis, déque pe-
cuniis & bonis mobilibus judica-
re. Qui capitalium criminum rei
erant, apud alios, quos dixi, poſtu-
labantur. Addit Maimonides, in
Hal. Sanhedrin, cap. 5. res quaſdam
ejuſmodi fuiſſe, quæ nec ad ſeptua-
ginta ſenes, neque ad collegium
viginti trium judicum, neque ad
trium-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

triumviros pertinerent. opus enim ad eas peculiari quodam ſenato-rum numero fuiſſe. Inter has cædem numerat, quæ patrata in oppidi cujuſdam finibus incerto autore erat. Eam expiari oportuiſſe per quinqueviros, vitulæ mactatione, ait. Plura id genus refert; quæ prudens prætereo. Non enim dictata reddimus. Illud mireris, temporum quoque ordinationem ſelectis judicibus eſſe commiſſam. Nam de anno intercalari ſeptemviros, de menſe autem ſtatuiſſe triumviros ait. *In eadem Hal. eod. cap.* Sed hanc curam poſtea omnibus popularibus ſuis ademit homo ſui ſeculi princeps, Hillel Babylonius, de quo viro honorificè illud teſtatur Rabbi Abraham Zacuth in libro Juchaſin: ר' הלל הנשיא תקן העיבור לכל ישראל קודם שתתבטל הסמיכה עד ימי המשיח: *Rabbi Hillel, magni concilii præſes, compoſuit interca-*

ercalationem toti Iſraëli uſque ad empora Meſſiæ. idque factum ab llo eſt antequam manuum impo-itionis legitimus actus abrogare-ur. Profectò ni Hillel iſte tantis nalis maturè occurriſſet, turbata empora confuſaque fuiſſent. Non nim multò pòſt ceſſavit χειροθε-σίας ſolennitas, ſine qua ſeptemvi-os triumviroſque corrigendis fa-tis præfectos fuiſſe, negat Mai-nonides, cum ait וכל אלו סמוכים *omnibus illis impoſitas manus fuiſ-ſe.* Sed definimus aliquando, ne quis nos credat accuratum opus moliri, qui nihil hercle, niſi tu-multuarias commentationes, ex-trudimus. Quicquid autem de cõ-ciliis dictum à nobis eſt, ad eam referri tempeſtatem cupimus, cum nondum Judæa Romanum victo-rem acceperat. Multa enim ille poſtea mutavit refixitque, non li-bidine aut ſævitiâ, ſed retinendæ dominationis. In primis Gabinius,

Syriæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Syriæ proconſul, cum ſtabilitas rei
publicę multò maxima in conſeſſ
Sanhedrin eſſet, diſſipandam eju
vim plura per oppida exiſtimavi
Quare pari poteſtate quinque Sy
nedria Gadaris. Amathunte, Hie
richunte & Sephoris conſtituit
quinta ſedes Jeroſolyma erat, qua
jam pars ſui & acceſſio fuit. San
quæ in cæteris urbibus poſita à Ga
binio concilia ſunt, cum deterio
ra Hieroſolymitano non eſſent
etiam diutiſſime poſt illud ſtetêre
Mihi quidem de illis loqui Juſti
nianus Imperator videtur *in l. 17. C.*
de Iud. & Cœl. cum canonem re
quirit *à primatibus, qui in utriuſ-*
que Palæſtinæ ſynedriis domina-
bantur. Sed in hæc nos egreſſi non
ſumus. Rempublicam enim vete
rem, & intemerata gentis inſtituta
ſpectavimus. Cætera exequi velle
quæ converſa identidem ſunt, in-
felicis ſtudii ſit. Non enim de illis
aliquid tradi certum poteſt.

CAPVT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

CAPVT. XIV.

De regis creatione, & an placuerit ea numini. Cur initio rex malus à numine adſcitus. Quas res in illo legendo ſpectaverit vates. Liber de regni jure in ſanctuario poſitus. Quarum rerum poteſtas data regibus Hebræis ſit. Quis honos illi à Pontif. maximo, à ſacerdotibus atque à vatibus delatus. Locus Samuelis contra quoſdam interpretes ſtabilitus. Sedendi jus in atrio ſacerdotum ſoli regi datum, non ipſis ſacerdotibus, nec aliis. Cujuſmodi regibus paruerint primi homines, ex Ariſtot. Quidnam Hebræis regibus ſanctitatem adjecerit. Non eam hinc eſſe, quia vates fuêre. Solos reges & pontifices maximos unctione fuiſſe initiatos. Vnguentum ſacrum à Ioſia defoſſum, nec poſt repertum aut uſurpatum fuiſſe ſub templo ſecundo. Reges Samariæ an uncti fuerint.

AIT Rabbi Maimonides in parte poſtrema Miſnæ, Iſraelitas tria mandata accepiſſe à numine, quę exequerentur cum Palæſtinam tenerent. è quibus primum erat, uti

uti regem ſibi conſtituerent; alterum, uti memoriam obliterarent Amalekitarum; tertium de templi ædificatione fuit. Mox hæc oſtendit longo quidem intervallo, diverſiſq; temporibus, ſed illo tamen ordine, quo juſſa erant, confecta eſſe. quippe creatum regem eſſe, priuſquam bellum cum Amalekitis gereretur. templi autem ſtructuram non cœptam eſſe, niſi cum inviſiſſimæ iſtius gẽtis extremus dies veniſſet. Teſtimonia iſtius rei illuſtria Maimonides recitat, quæ huc tranſſcribere ſupervacuum eſt. In Deuteronomii capite decimo & ſeptimo ſummus Deus, cum Iſraëlitas expetituros regem aliquem ait, cauſam adjungit, quæ veriſſima eſt, quod omnes in vicino gentes ſub unius imperio vivebant. Ita enim eſt natura ingeniumq; hominum, illam orbis partem qui habitant. pauci libertatẽ, pars magna juſtos dominos volunt. Nec vanè apud

Taci-

Tacitum Claudius Civilis ad Batavos ſuos ait, *Servire Syriam, Aſiamq;, & ſuetum regibus Orientem.* Hoc ita cum ſit, permulti mirati ſunt, cur indignè tulerit Deus, ſummam rei à Samuele ad regem aliquem transferri, ſiquidem illud & probaverat antea, & futurum pro indole dixerat ſacri populi. Sed illis eruditè reſpondit Maimonides, atque indignationem numinis ex eo eſſe ortam ait, שׁשאלו בתרעומת ולא שאלו לקיום המצוה אלא מפני שקצו בשמואל הנביא שנאמר כי. לא אותך מאסו כי אותי מאסו: *quia regem concupiviſſent per ambiguas querelas, ſeditioſaſque voces, non uti legis præceptum peragerent, ſed quòd diſplicebat illis ſanctiſſimus vates Samuel, ad quem vox illa numinis extat, Non te illi, ſed me faſtidiverunt. in lib. 1. Sam. cap.* 8. 7. Equidem ego ſic opinor, atque id aſſerere non dubito, Deum immortalem non ca-

ritate, aut reipub. curâ, imperium Sauli dediſſe, ſed, quoniam arrogantiam ſævitiamque ejus introſpexerat, comparatione deterrima gloriam Samueli quæſiviſſe, ut tali ſucceſſore deſiderabilior ille quandoque foret. Fortuita & externa videntur, ſed ingens momentum habent, quæ ſpectata à Samuele eſſe in regis electione, proditum ter quaterq; in ſacro codice eſt, decora facies, corpus procerum, atq; alia, quæ oculos omnium animoſq; trahunt. Hæc ſunt, quæ ſummus vates in media concione commendavit, cum in lib. ſuo I. cap. 10. locutus in iſtæc verba eſt. *Videtiſne, quem elegit Deus, non eſſe ei ſimilem in toto populo?* Quare profectò non jam barbarorum illud duntaxat, ſed hominum etiam excultiſſimorum eſt, majeſtatem corporis venerari, magnorumque operum illos capaces putare, quos eximia ſpecie natura donavit. Ariſtote-
lis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

is, maximi autoris, ſcitum eſt,
ſi qui naſcantur tantò aliis corpo-
re excellentiores, quantò ſimu-
lacris hominum antecellunt deo-
rum imagines, dignos videri reli-
quos, qui his ſerviant. Quod ſi in
corpore hoc verum eſt, multò re-
ctius de animo id ſtatui. ſed non
eadem facilitate animi pulchritu-
dinem, atque corporis, cerni. Sed
nos hæc aliorum commentationi
relinquimus. Eſt in Biblico codi-
ce (*in lib.*1. *Sam.cap.*10. *verſ.*25.)
mẽtio voluminis cujuſdam, in quo
ſacrata regni jura ſcripſit Samuel,
eaq; ſic literis tradita in tabernacu-
lo depoſuit. Sed quæ referuntur
illîc, haud rectè aſſecutus Flavius
Joſephus eſt. credidit enim cõpre-
henſa illo libro eſſe omnia mala,
quæ metuenda ab iniquo rege prę-
dixerat Deus populo. Nos contra
exiſtimamus, fuiſſe in illo libro eas
leges, quæ jubebant uti juſtitiam
atq; æquitatem rex coleret, utque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

rempublicam benè atque ex utilitate civium moderaretur: tum ne ſtupris aut libidinibus principem ageret: poſtremò, uti in magna fortuna modeſtiam retineret, quę nec ſummis mortalium aſpernanda eſt, & à Deo æſtimatur. Ea res his verbis tradita in Deuteronomio eſt: *conſtitue regem, quem Deus elegerit ex popularibus tuis. Ne alienigenam hominem regem facito, qui non ſit de gente tua. Cum autem fuerit conſtitutus, ne comparet ſibi equos multos queis confiſus reducat populum in Ægyptum. edictũ enim vobis eſt, ne amplius eam viam repetatis. Sed nec uxores habeat plurimas, quæ pelliciant animum eius, neq; argenti vel auri immenſa pondera. Poſtquam autem ſederit in ſolio, deſcribat ſibi exemplũ legis huius, ex illo volumine, quod penes ſacerdotes Levitas eſt, habeatq; illud ſecum, & legat omni vita ſua, ut diſcat vereri Deum ſuum, eiuſque*

ſan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſanctiones obſervare, atque ut animus eius non efferatur ſuperbia, cõtemnatve cæteros. Hæc legis verba nec obſcura ſunt, & ſummam continere ejus voluminis vidẽtur, quod maximus vates in ſanctuarium recondidit. Diximus antea, cap. 8. Judæos rempubl. ejuſmodi habuiſſe, quæ in Biblico codice, Exod. c. 19. verſ. 6, regnum ſacerdotale appellatur. Ex quo fit ſanè, ut reges eorum non res modò civicas domi militiæque moderati ſint, ſed religionibus etiam, ſacriſque, & ceremoniis præfuerint. erant enim perſonæ ἱερωμένοι, id eſt, *ſacratæ*, quibus numinis juſſus, & vatis vox, autoritatem, decus, atque imperium dabat. Quamquam profectò, quemadmodum præfectura ſacrorum, ſummaque poteſtas, & judicium ad illos pertinuit; ita miniſterium curationemq; earum rerũ Levitæ, hoc eſt, pontifex, ſacerdoteſq;, atq; adjutores eorum, ſuo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

jure, ſibi vendicaverunt. Id enim illorum erat, victimas cædere, expiationes facere, leges divinas coram populo recitare, item alia munia in templo obire. Præclarè annotatum à Talmudicis eſt, quantò major omnibus & prophetis & pontificibus rex fuerit. Nos id obiter ex Maimonide referemus, cujus hæc verba ſunt, in Halacha Melachim, cap. 2. מצוה על הכהן גדול לכבד את המלך ולהושיבו ולעמוד מפניו כשיבא לו: ולא יעמוד המלך לפניו אלא כשישאל לו במשפט האורים: אפילו נביא עומד לפני המלך משתחוה ארצה שנא' הנה נתן הנביא ויבוא לפני המלך וישתחו למלך על אפיו ארצה: Ea ſententiam fermè habent ejuſmodi: *ſancitum fuit, uti pontifex maximus regem veneraretur, & locum illi ſuum ad ſedendum cederet, atque ipſe ſtaret, ſi quando veniret ad eum rex. At è contra, rex non ſtat præſente pontifice, niſi cum conſulit ſolen-*

ſolenni ritu oraculum Vrim. Præterea tanta regis dignitas eſt, uti vel ipſe vates, quoties ei adeſt, in terram humiliter ſe ſummittat.. quippe ſcriptum eſt, Nathanem prophetam veniſſe coram rege, & ſpecie honoris prono ore procubuiſſe in humum. Quid quod ipſe David, quem pridem antea vates regem fecerat, adeò veritus non eſt ſummi pontificis decus uſurpare, uti ſacrum ejus amiculum, quod Ephod appellant, induerit ſibi, ac mox quæſiverit ex numine, an auſpicatò educturus copias in hoſtem eſſet? Locus ille illuſtris extat in cõmentariis Samuëlis, quem omninò perverterunt nuperi interpretes, viri hercle eruditiſſimi, ſed qui hîc dormitaviſſe, aut egiſſe aliud videntur. Iudices ego eos omnes fero, qui vel leviter has literas attigerunt. Ecce illa verba 1 Sam. 30. v. 7. ויגש אביתר את האפוד אל דוד: ſic reddita ab illis ſunt, *applicavit ſibi Ebiathar amiculum Davidis*

cauſâ : cum planè illud ſignificetur, quod nos diximus, Davidem, acceptâ Ebiatharis ſacra veſte, oraculum conſuluiſſe. Sed referamus porrò, quæ ex Rabbinorum ſcriptis ſublegimus. Utiq; etiam in illo poſitus apex dignitatis fuit, quod Rabbi Maimonides tradit in capite ſecundo in Halacha Melachim, & in cap. ſeptimo Hal. Beth Habbechira, שאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלבד: *nulli homini fas fuiſſe in toto templi atrio ſedere, præterquam regi, qui ex familia Davidis eſſet.* Quare & illud ibidem paulò antè ait, אם נכנס לעזרה והיה מזרע דוד ישב: *ſi intret atrium, & ſit de familia Davidis ſeſſio ei eſt.* Erat quidẽ illud atrium certis ſpatiis diviſum, ut pars hæc ſacerdotibus, illa populo eſſet aſſignata: ſed tamen ne præſcriptos quidem terminos aliter ſacerdotes, quàm ſtantes, tenebant. Senatoribus Sanhedrin autem ſedendi jus fuiſſe, ſed

בחצייה של חול: *in medio eius loci, qui prophanum vulgus capiebat*, autor Maimonides eſt in Hal. Beth Habbechira in cap. ſeptimo. At ſacratiora atrii ſpatia neminem ſedentem, niſi regem, adſpexêre; ut hoc ille eximium præ ſacerdotibus habuerit, quaſi Deum propius contingeret, & religionum major antiſtes eſſet. Utique, ſi ad alias gentes eatur, Ariſtoteles primos mortaliũ ait fermè habuiſſe eundẽ & regem & ſacerdotem. Id quod haud pravum videri poteſt, propterea quòd illi naturam adhuc incorrupti ſequebantur, & quantò propius ab ortu & divina progenie aberant, tantò melius, quæ erant recta, cernebant. Sed ut de Hebræorum regibus dicamus, magnopere ea res conditionẽ illorum ſacravit, quod unctione initiati eſſent. Hoc enim illis, pontificibuſque maximis proprium fuiſſe Talmudici tradunt. Ex ſacerdotibus autẽ illum adjungit,

 qui

qui משח מלחמה ab ipſis dictus eſt propterea quòd auſpiciorum causâ ungebatur, ut proſperè res bellica ſuccederet. Ea unctio celſitudinem quandã divinam regibus, majeſtatemque addidit, ſacroſancti in terris ut eſſent, & commercia cum numine haberent. Sanè, quod interdum illi eâ tempeſtate ceremonias, religioneſque conſtituerunt, aut reſtaurarunt, nequaquam illud ex hac re factũ eſt, quia vates fuerunt. perperam id exiſtimatum à quibuſdam eſt, neq; probari hercle poteſt. Etenim, ſi Davidem unũ, & fortaſſe etiam Saulem, exceperis, cæterorum nemo quiſquam divino afflatu futura prædixit. Sed omninò Salomo, & Joſaphatus, Ezechiaſque, & Joſias, atque alii jus & poteſtatem in res divinas exercuerunt, quia vis ſacri unguenti pervaſerat ad eos. Hoc unguentum conficere Moſes juſſus eſt, ex illis aromatũ generibus, quæ

Mai-

Maimonides deſcribit in Halacha Cele Hammikdaſch in capite primo. Ajunt autem Talmudici, adhibitum illud initiationi, conſecrationique fuiſſe uſque ad tempora Joſiæ, qui illud in templo recondidit ſub humum in loco abdito ſecretoque, quem diu antè ſummâ curâ rex Salomo paraverat, cum ex vatum reſponſis didiciſſet futurum olim, uti templum ab Aſſyriis ſolo æquaretur. In eodem ſpecu Talmudici arcam quoque icti fœderis teſtem, & Aronis baculum, tum lapides Urim & Tummim cum reſiduo Mannæ poſuiſſe Joſiam tradunt, eorumque omnium nihil quidquam Judæis reſtitutum eſſe, cum reverſi Babylone in patrias ſedes templum ſecundum extruerent. Quare ex illa tempeſtate regibus, pontificibuſque haud fuit ex initiationum myſteriis eadem majeſtas. Sed nec ceremoniis pleriſque ac ſacris tam præſens

adfuit

adfuit numen, ut antè ſolebat. Jactant illa vulgò Judæi, quæ in libro Juchaſin refert Rabbi Zacuth:
אש על המזבח רובץ ככלב כי בטל
כחו שחסרו חמשה דברים בבית שני
ובבית ראשון היה כאריה : *Ignis ſuper altare cubabat, tanquam canis, quia vis eius extincta erat, poſtquam quinque res defecère in poſteriore templo. At in priore erat ignis iſte velut leo.* Enimverò ait eruditiſſimus ſcriptor, illa quinque defeciſſe, quæ jam diximus ſic occultata à rege Joſia eſſe, nunquam ut poſtea reperta à nepotibus ſint. Ponam in extremo, quod penè me fugerat, quia leve eſt. Placuit Talmudicis, reges Iſraëlis, qui, ſeceſſione à Judæis facta, ſedem imperii Samariam tenebant, haud delibutos illo oleo fuiſſe, quod ex edicto numinis confectum à Moſe erat. quare Eliam non niſi balſamo vulgari uſum eſſe, cum Joſaphati filium Jehu ungeret. Sed ipſi addunt:

שרבר

שדבר זה מסור ביד החכמים : *id modo ſic traditum à ſapientibus eſſe.* ut jam non magnopere laboremus, quàm hoc verum ſit.

Capvt. XV.

Quibus artibus Hieroboamus ad regnum obrepſerit. Rerumpublicarum inclinatio, converſioque. Scipionis prudentia verecundiaque in luſtro condendo. Carmen luſtrale pro republica. Ingenium plebis quale. Cur urbem Sichemum tenuerit Hieroboamus. Religionum ſacrorumque mutatio quoddam flagitioſæ dominationis arcanum. Ex decem tribuum ſeceßione quot mala extiterint. De Seſoſtri falſa Herodoti narratio. Regni Samaritici everſio. Tranſportatio gentium cur à victoribus facta. Iudæorum exilium. Ex Ieroſolymæ ſpoliis templum Beli, & Babylonis munitio, tum penſilia nemora, murique coctiles. Græcorum futilitas, ex Beroſo. Reditus Iudæorum in Palæſtinam. Imperium ad Levitas devolutum. Contentiones eorum de imperio.

GEntis Hebrææ unitas, & pulcherrimi imperii contextus in duas

duas partes diſſiluit, Hieroboami, hominis gnaviſſimi acerrimiq;, artibus, qui, quod apud Ariſtotelem Theſſalus ille ait, eſurire ſibi viſus fuit, ni imperitaret. Is, cum in bello tribui Joſephi præeſſet, atq; à vate adductus in ſpem regni eſſet, ratus, id quod res eſt, principatum fato dari, animum vaſtum cupidumque ad obtinendam dominationem flexit. Jam primum fidem militum ſolicitavit, eorumque ſtudia à Salomone avertere ad ſe conatus eſt. Sed cum palam eſſe id conſilium intellexerat, ſupplicium ut vitaret, in Ægypto delituit. Mox defuncto Salomone, in patriam reverſus, opportunos magnis conatibus reperit tranſitus rerum. Ibi tributorum onera, exactionumq; iniquitatem obtentui ſumpſit ad commovendam plebem, omniaq; latè turbavit, & maximarum calamitatum, quæ Palæſtinam mox invaſère, autor fuit. Enimverò, eſt hoc ita naturâ com-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

râ comparatum, nullius ut magnæ civitatis diu eodem loco ſtet fortuna. Pervenerat tunc ad ſummum felicitatis Hebræa reſpublica. Tutæ, tranquillæque res omnes, adfluentia opum incredibilis, reges principeſq; in vicino, atque etiam procul, amici erant. Neq; jam ultra fuit, quò exurgeret ejus magnitudo. Quare, incrementis conſumptis, reſtabat uti fati lege decreſceret, iretq; in pejus. Id quod profectò longe eſt in conditione rerum humanarum miſerrimum. Scipio Africanus, cum cenſor eſſet, & luſtrum conderet, atq; in ſacrificio ſolenne carmen ei ſcriba præiret, quo dii immortales rogabantur, ut populi Romani res meliores amplioreſq; facerent, ſatis eſſe eas bonas ac magnas dixit. Itaq; precatus eſt, uti eas perpetuò incolumes ſervarent: ac protinus in publicis tabulis ad hunc modũ emendari carmẽ juſſit. Utiq; videbat vir cordatiſſimus, neutiquã
fieri,

fieri,ut muneribus ſuis ſemper faveat cœleſtis benignitas, aut propria ea cujuſquam populi faciat. Quare converſiones viciſſitudineſque formidavit, atque omninò eas cauſas animo ſuo peregit, quæ ex ipſis rebuſpublicis enatæ,nullo extrinſecus impellente, turbant eas plerumq;,vitiantque. Sanè quidem Jeroſolyma,florentiſſima urbium, cui David Salomoque, ſumma virtute atque prudentia duo reges,pacem altam & ſecuram confecerant haud diu quieſcere potuit. Etenim, defuncto Salomone, etſi hoſtem foris non habebat,domi tamen reperit.Exortus eſt is,quem dixi,Hieroboamus,inquietiſsimus mortalis, qui tentatum ſemel infeliciter facinus,mox meliore ſucceſſu perfecit. Concione enim convocata,ſtatum publicum, temporumq; conditionē, & principis acta incuſavit, apud plebem, cui ineſſe ſemper malignũ quiddã & querulum in imperantes

ſciret

ſciret. Ipſe interim libertatem, & alia id genus ſpecioſa nomina prætexuit, cum nihil, niſi alienum ſervitium, & dominationem ſibi, concupiſceret. Ibi magna populi pars, quod fieri ſolet, violentis his vocibus inflammata, deteriori acceſſit; ſeditioneſque & motus civiles exſtitêre, quibus interire fermè aut mutari vetuſtiſſima regna, atque maximæ reſpublicæ ſolent. Dehinc dux turbulentiſſimus illas ipſas decem tribus, quas ad rebellionem ſolicitaverat, procul à Jeroſolymitanorum finibus detinuit, atque urbem Sichemum, imperii tutam ſedem, ſibi elegit, unde in omnia regimen foret. Cæterùm, quo firmius cœptis inſiſteret, patria inſtituta multa immutavit, & diverſum quendam numinis cultum, atque alia ſacra commentus eſt. Vitulorum enim adoratione ſancita, veterem ſuperſtitionem novo paxillo ſuſpendit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

populumque, quem cauſæ bonitate retinere in officio nequiviſſet, religione, quæ rerumpublicarum quoddam coagulum eſt, devinxit ſibi. Quare ex illa tempeſtate profectò, decem Iſraëliticæ tribus, dulcedine ſacrorum & nectare ebriæ, fidem ſocietatemque cum Jeroſolymitanis colere, & res cum illis communes habere, quaſi numinis imperio, recuſabant. & jam, ut quælibet alia cauſa hoſtilis odii abeſſet, ſumma tamen ratio videbatur, quæ pro religione faceret. Ita demum regnum conſtitutum eſt, quod Iſraëliticum dicebatur. à quo diverſum deinceps fuit Iudæorum regnum, cujus arx & caput Jeroſolyma erat. Atque hæc igitur res omnium malorum cauſa Hebræis fuit. Defeſſi enim, exangueſque, nationibus exteris præda facti ſunt, quos antea non orbis terrarum, neq; cunctæ gentes conglobatæ movere aut contundere quibant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

bant. Statim Suſacus Ægyptius ſacram urbem, templumque expilavit, &, ne contumelia deeſſet, columnas paſſim diſpoſuit, in queis, fœdum dictu, inciſa mulierum verenda erant. Nam quod Herodotus factum id à Seſoſtri eſſe prodidit, error nominis eſt, uti rectè Flavius judicavit. Et erant hæc quidem aſpera profectò. Sed quæ poſtea uterque populus, Judæus Iſraëliticuſque, multo tempore interjecto, perpeſſus eſt, graviora fuerunt. Ac primò quidem deſtructum penitus, everſumque decem tribuum imperium à Salmanaſſare Aſſyrio eſt, traductaque in Mediam Perſiamque tota illa gens vacuas ſedes Chytæis reliquit, hominibus profanis, quos mox deinde Eſar Caddon in Palæſtinam ex Perſia miſit, Iſraelitarum ut terram incolerent; quemadmodum mos regibus fermè eſt, gentes pro libidine huc illuc transferre,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

pecudum in morem, quas paſtores nunc in hibernos, nunc in æſtivos ſaltus trajiciunt. Ita enim ingenia populorum emolliuntur, mutanturque; &, qui in ſuo ſolo quidlibet audent, placidi quietique in alieno ſunt. Nunquam deinde Iſraëlitis in patriam remeare, aut deletam perditamque inſtaurare rempublicam contigit. Uſq; adeò enim ſeſe nefario impietatis crimine obſtrinxerant, uti placare numinis iram longa dies, revolutuſque ſeculorum ordo nequiverit. Poſtquam Iſraëlitæ in exilium abducti erant, reſtabat uti Judæi quoque meritam pœnam luerent. Id quod profectò factum eſt, ſed ſerò admodum. Qua enim tempeſtate Sedecias illis imperitabat, Nabuchodonozor cum ingenti exercitu Ægyptum, Syriamque armis domuit, ac Jeroſolymam, & templum, quod illîc erat immenſæ opulentiæ, in cineres redegit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

git. Inter quæ ille, nuntiata Nabolaſſari morte, cum regni hæreditatem adire magnis itineribus maturaret, negotium ducibus ſuis dedit, uti Judæos Babylonem, & circum ea loca deducerent. Atque ibi mox ſedes illis, agroſque aſſignavit, in queis novi coloni vitam agerent. Superſunt veneranda antiquitatis monumenta ex Beroſi annalibus, in queis ſcriptum eſt, Nabuchodonozorem ex ſpoliis, quæ inde reportavit, templum Belo extruxiſſe, urbemque Babylonem pro majeſtate imperii auctam coctilibus cinxiſſe muris. ad hoc, hortos aërios, & nemora penſilia feciſſe, in gratiam uxoris, quæ in montanis Mediæ educata, ſylvas ſpectare, in edito quæ eſſent, amabat. Ex quo fit, uti vanum & nihili ſit, quod magno conſenſu Græci tradiderunt, admiranda ea opera extructa à Semiramide fuiſſe. Confutat enim eos apud Fla-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

vium autor omni exceptione major, Beroſus Chaldæus, quem & antiquiſſimum eſſe, & ſumma religione ac fide res popularium ſuorum ad æternitatem conſecraſſe, creditum ab omnibus eſt. Judæis neque graveis pœnas ſummus Deus, neque nimis longas inflixit. In exilio enim miti, facilique, tanquam in patriis ſedibus, vixêre. Ac dein, circumacto ſeptuaginta annorum orbe, redditi Palæſtinæ ſunt, & Jeroſolymam templumque ædificarunt, conſtitutaque iterum reſpublica eorum eſt. Hìc verò ſtatus rerum longè alius, quàm antè, fuit. Etenim imperium, quod penes Davidis poſteros quondam fuerat, nunc Levitæ, vario quidem illi & diverſo modo identidem, ſed tamen Levitę, uſurparunt. Ii homines, ſummam poteſtatem nacti, rempublicam quidem ditiſſimam maximamque fecêre, ſed ipſi inter ſe, dum de im-

 perio,

perio, honoribus, gloria certabant, divina atque humana promiſcua habuere. Ita nihil ad pietatem modeſtiamque illis ſanctiſſimum nomen religionis profuit, quos ex cæterorum civium communione ſelegerat ſibi, ſepoſueratque olim Deus, uti inter ſacra ceremoniaſque, procul ambitione, ætatem agerent.

CAPVT XVI.

Reipublicæ regimen apud pontifices. Eorum flagitia, & improbæ machinationes. De Eliaſibi filiis. Templum Garizitanum qua impietate exſtructum ſit. Oniæ deteſtabile ſcelus. Matthias Haſmonæus laudatiſſimus dux. Principatus Iudæ Maccabæi. de Alcimo nequiſſimo bipedum. Iudæa iterum ſub regibus. De Herode. de Idumæis, & numine eorum Coſa. Sameæ vera divinatio. Qua iniquitate Herodes imperium exercuerit. Vt Iudæorum leges temeraverit.

EX Levitica gente, poſt templi urbiſque reſtaurationem, pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

mum pontifices rebus gerundis præfuerunt, nullo principis aut regis nomine aſſumpto. Apud hos omnis gratia, potentia, divitiæ erant, aut ubi illi volebant. cæteri vulgus erant, ſine honore, ſine auctoritate. Itaque tanti muneris decus non mediocribus conſiliis appetiverunt, qui Levitæ modò eſſent. quidam per vim, plures fraudibus, fallaciiſque, at pauci vera via illuc nitebantur. Nihil turpius cogitari poteſt, quàm quod poſt Eliaſibi pontificis mortem duo filii fecêre. Nam & Jesus ſummum ſacerdotium, ope Bagoſis, ducis barbari, per nefas fratri Ianni ereptum ibat, qui ritè illud, atque ex lege acceperat: & Jannes, ut acceptum retineret, majus flagitium in ſe admiſit. illum enim ipſum Jeſum, in templo numinis, atque inter religiones, manu ſua obtruncavit, fratriſque ſanguine reſperſit aras. Janni non multò pòſt
ſuc-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ucceſſit Jaddus. Atque hujus pon-
ificatum rurſus Manaſſes frater
peravit. Sed is Manaſſes,cum con-
ra legis edictũ Sanaballetæ filiam,
mulierem peregrinam, in matri-
monio haberet, orta hinc populi
ſeditione,intellexit aut ſolvendam
ſibi affinitatem ſoceri potentiſſi-
mi, aut hercle, quod ſecundum e-
rat, amittendam ſpem eſſe ſummi
ſacerdotii. Hîc cum diu anxiam
mentem in partes varias egiſſet,
tandem, communicatis cum ſoce-
ro conſiliis, facinus nobile conce-
pit, quod omnis poſteritas loqui-
tur, ſed nulla probat. Templum
enim ædificare in Garizin, monte
Samariæ altiſſimo, deſtinavit, ejuſ-
que rei poteſtatem mox ab Ale-
xandro per Sanballeten accepit.
Ita, qui Jeroſolymæ fungi ampliſſi-
ma dignitate, propter violatam le-
gem nequibat, in adulterino tem-
plo, ſaltem quo poterat pacto, pon-
tifex fuit. atque id aſſecutus, jam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

digito cœlum ſe putavit attingere. En cor nequiſſimi hominis, in quo tu dubites ambitio major, an impietas fuerit. Et tamen exile hoc videtur, præ ut alia ſunt, quæ Onias quartus fecit, cupidine dominationis. Is, pontifex factus, cum imparem ſe Jaſonis factioni cerneret, in gratiam Antiochi Epiphanis, quòd illo defenſore indigebat, leges Moſaicas ejuravit: pro quibus religiones & ritus ſuſcepit Græcorum, tum &, ne circumciſionis notas in corpore gereret, præputium arte medicâ paravit, ſuiſque omnibus, idem ut facerent, author fuit. Demum Antiochi Epiphanis impietas, miniſtro hoc pontifice, omnia Judæorum inſtituta pervertit. Et jam nihil priſci integrique moris ſupererat, cum Matthias Haſmonæus, magnus rerum reſtaurator, armis ſumptis, leges ſuas Judæis reddidit, remque publicam principis nomine ſub imperium accepit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

it. Mortuo illo, principatum Judas geſſit, is, qui Macchabæus dictus eſt. Sed vis tamen magna, auctoritaſque in pontifice fuit. Quare Antiochus Eupator poſtea, Jeroſolymam dolo ingreſſus, cum Oniæ diffideret, quòd pendêre ex illo populum & rerum momenta cernebat, pontificem in loco ejus Alcimum fecit. Sed is, ſacrum honorem ubi adeptus eſſet, longe pravior fuit. Statim enim ad Demetrium Seleuci filium tranſiit, principemque Judam, quem ferre imperitantem nequibat, criminatus apud regem eſt. Inquieta in ſe res impietas eſt. nunquam uno ſcelere contenta fuit. Igitur Bacchiden regium præfectum, cum armatâ manu, adverſus patriam adduxit: reverſoque illo, re infectâ, ad regem, copias militares, quas à Bacchide acceperat, concurſu hominum ſceleratorum auxit. Omnes undique parricidæ, ſacrilegi, adul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

adulteri, quos flagitium conſciuſq; animus exagitabat, ad Alcimum venêre. & ipſe blanditiis, alloquiis, largitione, omnium officia provocabat. Ad extremum, præclarus hic pontifex muros etiam ſanctuarii, qui à vatibus atque ab Haſidæis erant ædificati, diruere paravit, ut hoc quoque ad ejus laudes accederet. Sed talia agentem atque meditantem mors occupavit, conſtitutuſque in ejus loco pontifex à populo Judas eſt, qui omnium primus ſummum ſacerdotium unà cum principatu geſſit. Hoc idem poſt eum Jonathas, Simon, & Jannes fecêre, donec Ariſtobulus, poſito principis nomine, regem ſe tulit. Ita tandem, poſt Sedeciam extinctum, reges iterum Judæa accepit, ſed Levitas utique, quorum ultimus Antigonus fuit. Illo pulſo occiſoque, regnum Herodes tenuit, quod ante à Romanis acceperat, homo non hercle regia ſtirpe, ne-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

que ſacerdotali familia ortus, ſed de Idumæorum gente, inſititius Judæus. Non enim Idumæi verè Judæi erant, ſed habiti modò appellatique Judæi ſunt, ex qua tempeſtate eos Hyrcanus religiones ceremoniaſque ſuſcipere veri numinis coëgit, cum antea Deum, neſcio quem, Coſan colerent, cujus ſacra ſemper cuſtodierat illuſtris in illa natione Coſtobarorum domus. Celebrata eſt Sameæ vaticinatio, qui Herodem Judæis regem datum iri, ſed in pœnam peſtemque, multò antè prędixerat. Neque profectò aliter cecidit. Statim enim Idumæus ille Ariſtobulum pontificem, admodum adoleſcentem; mox Hyrcanum ex Parthis allectum; poſtremò quicquid de Haſmonæorũ ſanguine ſupererat, extinxit ſuſtulitque. Neque melius actum cum ſeptuaginta ſenibus eſt, qui aſſeſſores magni concilii erant, quod Sanhedrin appellitant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Ita ſubmotis omnibus, unde metu aut periculum erat, paulatim in- ſurgere, atque ex magno imperic uſurpare licentiam cœpit. Patria enim Judæorum inſtituta mutavit nova invexit, multa contra lege fecit. de quâ re ſic loquentem audire Joſephum libet: ξενικοῖς ἐπιτηδεύμασιν ὑποδιέφθειρε τὴν πάλαι καθεστῶσαν, ἀπαρεγχείρητον οὖσαν· ἐξ ὧν ē μικρὰ καὶ πρὸς τὸν αὖθις χρόνον ἠδικήθημεν, ἀμεληθέντων ὅσα πρότερον ἐπ τὴν εὐσέβειαν ἦγε τοὺς ὄχλους. *peregrinis ſtudiis veterem diſciplinam labefactavit, in qua nihil novi tentatum erat. Ex qua re noſtris his, quæ poſt inſecuta ſunt, temporibus, non mediocriter læſi ſumus. Neglectui enim habita ea omnia ſunt, quæ antea multitudinem ad pietatem perducebant.*

CAPVT XVII.

De Meßia, Iudæorum atque gentium omnium rege. Myſtica vocis Scripti in

in verbis Eſaiæ. Bileami vaticinium ex Iudæorum interpretatione. Quid ſingulare in hoc regno. Rabbi Abrami animadverſiones in Maimoniden. Ezechielis obſcuriſſima oracula de templo, deque ſacris in regno Meſſiæ. Nimis imprudenter in iſtæc inquiri.

ATque hunc quidem in modum, poſt reditum Iudæorum ex Babylone, imperium ii tenuêre, quorum id minimè fuit, primùm pontifices, mox principes Haſmonæi Levitæ, dein reges ex eadem tribu, ac tandem Herodes Idumæus, is, ſub quo natus Meſſias eſt, rex regum, ex familia Davidis ortus, ad quem unum referri demum illud oportet, quod promiſerat Davidi Deus, æternum fore ſolium ejus, conſeſſuramq; in illo prolem ejus. Non enim profectò de Salomone illud, neq; de nepotibus ejus dictum eſt, ſiquidem illi regnũ ſemel amiſſum nunquam poſt exilium Babylonienſe receperunt. & omninò vana falſaq; fuiſſet numi-

nis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

nis promiſſio. quod cogitare ſumma impietas ſit. Quare ita habendum eſt, prolē eam eſſe Meſſiam libertatis noſtræ vindicem aſſertoremque, de quo angelus iſtud pronuntiavit, quod ſcriptum apud Divum Lucam extat, τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐκ ἔσαι τέλος. *regnum illius ſine fine erit.* Ea verba traduxit angelus ex Eſaiæ capite nono, ubi Rabbi Jarchi notavit, דרך דרש סופרים שהמ״ם סגור בתוך המלה: *ſubtili quodam diſceptationis modo quæſitum olim à ſcribis eſſe, cum in medio vocis, contrà quàm fieri ſolet, poſitum à vate* ם *clauſum ſit.* Vtique haud de nihilo fuit tam anxia hæſitatio. & viſum Talmudicis eſt, ſignificari ea re myſterium quoddam ingens, quod non promiſcuè, nec omnibus pateret, ſed reductum, & in interiore ſacrario clauſum eſſet. Cum permulta extent in ſacro codice oracula de rege maximo Meſſia, nullum æque

Judæ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Judæi dignum admiratione exiſtimant, quàm illud, quod numinis inſtinctu effatur Bileamus in Numerorum capite viceſimo & quarto. Sed iidem, cum ſenſa vatis penitus introſpicerent, ſagaciter deprehenderunt, non iſtæc de uno rege dici omnia. quare ita dividundum eſſe oraculum, pars ut ejus ad Davidem, qui ex Judæâ ſtirpe primus regnum tenuit, cætera ad Meſſiam pertineant, ultimum quidem ex eâdem ſtirpe regem, ſed majorem cæteris, potentioremque. Quæ perſecutus accuratiſſimè Maimonides eſt in fine Miſnæ. Ibidem etiam maximus magiſter eos refellit, qui alium naturæ vultum, & rerum perpetuò euntium novum curſum in regno Meſſiæ exſpectant. Non enim intellexiſſe eos Eſaiæ verba ait, quæ ſunt in capite undecimo. eſſe enim illic ænigmata quædam, quibus ſignificatum eſt, quietem piis boniſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

omnibus fore inter nefarios & ſceleratos, nihil ut metuendum ab illis ſit. Nam quod Rabbi Abraham, Davidis filius, Maimonidem hîc reprehendit, & ex legum Moſaicarum libris illud recitat, השבתי חיה רעה מהארץ penitus diverſum eſt, & ad tempora Meſſiæ non pertinet. Sed profectò perſæpè ſolet acris ille & diligens vitiorum Maimonidæ animadverſor quædam ejuſmodi ſublegere, quæ ſpeciem magis ſolidæ rationis, quàm vim habent, & excuſſa evaneſcunt. Quoties ſacra, ceremoniaſq; & religionum ſolennia perluſtro, quæ in extrema parte libri ſui ſanctiſſimus vates Ezechiel deſcripſit, ſubit animum meum cogitatio, quid ea velint, aut quò referenda ſint. adeò diverſa ſunt ab iis, quæ Moſes præcepit, neque unquam uſurpata à Judæis ſunt. id quod ipſi confitentur. Sed quid de illis habendum ſit, conſtitu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tum in Talmud eſt, in tractatu, quem Menachoth appellant. Breviter autem rem complexus Maimonides eſt in Miſna, libro octavo, cap. 2. Neque nos pigebit verba ejus hîc referre. Ait igitur,

כל שיעורי הנסכים האמורים בספר
יחזקאל ומנין אותן הקרבנות וסדרי
העבודה הכתובים שם כולם מילוים
הן ואין נוהגין לדורות אלא הנביא
צוה ופירש כיצד יהיו מקריבין
המילוים עם חנוכת המזבח בימי
המלך המשיח כשיבנה בי"ת שלישי:

Omnes modi libaminum, de quibus agitur in libro Ezechielis, & quæcunque illic ſcripta extant de numero oblationum, deque ordine divini cultus, nihil ſunt niſi ſacrificia pacifica, quæ mortalium ſeculis uſurpata non ſunt, neque in morem popularem tranſivêre. Iubet autem exponitque vates, quo pacto peragere debeant ſacra pacifica in dedicatione novæ aræ, temporibus Meſſiæ, cum extruetur

templum tertium. Non eſt hoc ſomnium Judaicum, neque Talmudicorũ commentum. vera certaque res eſt. aliud templum, quod in Meſſiæ regno foret, aliaque ſacra deſcripſit vates: atque etiam ſtructuram templi, atria, portas, cæteraque ad legem operis accuratam exegit. Quare Judæi ajunt, formam ejus non planè intelligi: Ezram autem, cum ædem ſecundam, ad inſtar ædis Salomonicæ, conderet, etiam illa ſecutum eſſe, quę de tertio templo Ezechiel præcipit, ſed non ultrà, quàm captus hominis ſanctiſſimi fuit in re obſcura implicataque. Hoc illud eſt, quod ſignificavit ſummus Rabbin⁹ iis verbis, quæ ſubjecimus ex cap. primo, Halacha Beth Habbechira:

בניין שבנה שלמה כבר מפורש במלכים: וכן בניין העתיד להבנות אף על פי שהוא כתוב ביחזקאל אינו מפורש ומבואר ואנשי בית שני כשבנו בימי עזרא בנוהו כבניין שלמה ומעין דברים

דברים המפורשים ביחזקאל :
Eſt tamen Judæorum hallucinatio in eo non levis, quod extructum iri à Meſſia ædem ejuſmodi ſperant, quæ adſpici, adiri, & pedibus calcari poterit. Quod ſecus eſſe, nos profectò, qui in Meſſiæ regno nati ſumus, intelligimus. Omnia ea, quæ de modo ædificii, deque partibus ejus dicta illìc ſunt, occultiorem ſenſum habent. ſingula autem quid ſignificent, aut quo pacto ſint explicanda, difficile dictu eſt. Ego hercle, quod Xenophanes Colophonius apud Marcum Terentium Varronem ait, id omnibus hîc ſuadeo, uti *quid putet quiſque, non quid contendat, ponat. hominis enim eſt hæc opinari, Dei ſcire.* Utique Judæi, cum גנוזין appellent quaſdam Biblici codicis partes, quarum interdicta lectio adoleſcentibus, juvenibuſque eſt, in earum numero illa ponunt, quæ vaticinatus in fine libri

ſui Ezechiel eſt. Neque id injuriâ illos ſtatuiſſe exiſtimo. Eſt enim omnis ſermo ille numero Platonis obſcurior. Advocent induſtriam ſuam omnes, qui ſe divinæ ſapientiæ conſultos videri poſtulant. Sudabunt ſatis, antequam minimum quiddam earum rerum, illîc quæ reconditæ ſunt, aperiant.

Benè qui coniiciet, vatem hunc perhibebo optimum.

Sed multa conjectanti, opinor, nihil procedet. Pro certo conſtat, hæc & alia hujus generis quædam eſſe, quæ adiri humanis animis ſummus Deus noluit. Etſi enim in hac Euangelii luce ingens progreſſio facta ad cognitionem, ſcientiamque ſit, aliquid tamen relictum admirationi eſt. Quare in his oraculorum arcanis ultra id tendere, quod in expedito ſpiritus ſacer poſuit, ſtolidæ audaciæ ſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

CAPVT XVIII.

Status Iudæorum poſt Meſſiæ adventum. De reſtitutione Iudæorum, quæ adhuc exſpectatur. Quæ ſit dignitas etiam hodie illius gentis. Quantum Iudæis noſtra debeat religio. An ſacri libri ab illis interpolati aut corrupti? de Maſoritarum diligentia & fide.

IUdæos ſacerdotium regium, genuſque hominum electum dici, & ſacra ſua religioneſq; ab illis ſolis ſuſcipi tantiſper voluit immortalis Deus, donec ille dies illuxiſſet, qui Meſſiam terrarum orbi repræſentaret. Ex eo tempore, Dei filius beneficia cœleſtia, quæ diu propria uni genti fuerant, communia eſſe omnium voluit, idque per diſſitiſſimos populos nuntiatum ſolis profuit credentibus. Atq; hîc verò demum admiranda quædam fuit rerum converſio. Summum enim ſalutis auſpicem, qui cœleſtia regna reliquerat, uti rebus hominum lapſis ſuccurreret, cum gaudio & vera-

neratione receperunt profanæ nationes. At Judæi, quem conſtituto tempore & loco venturum ſignificaverat olim non unus vates, eum veniſſe jam & adeſſe præſentẽ non intellexerunt. Tanta vecordiæ vis eos pervaſerat. Cæci erant oculi cum animus alias res ageret, & videre illa recuſaret, quæ poſita in medio erant. Hinc abdicati ſpretiq; à numine ſunt, atque *etiam nunc hodie lentem edunt, & amiſſam deflent primogenituram*. Delictum eorum *in duriſſimo adamante* ſcriptum eſſe, Jeremias vates ait. Neq; ſanè pœnam ipſi ſuam deprecati ſunt, cum illud dicerent, *ſanguis eius ſuper nos ſit, & ſuper filios noſtros*. Admodum notabile eſt illud, quod Romanis prodidit Divus Paulus in ea epiſtola, quæ ſcripta ad illos eſt. Ibi cap. 11. verſ. 25. ſic infit: *nolo vos ignorare hoc myſterium, obdurationem, quæ eſt ex parte, eveniſſe Iſraëli tantiſper, dum ple-*

nitudo

itudo gentium introierit. Profe-
tò aderit tempus, cum Judæi in
ectam ſemitam reducentur, qui
nunc errant miſere ignorantiâ viæ.
Nondum omnium dierum ſoles
occiderunt. Fulgebit illis quoque
terum ſua lux. Cecidiſſe eos, non
excidiſſe, certum eſt. Publicavit de
eadem re etiam Ezechiel quædam
oracula, quæ extant in cap. XXXVI.
Ait enim futurum vates, uti cœlitus
cor novum illis detur, rectioreſque
ſenſus in eorum pectore habitent.
Tunc tolletur velamen illud, quod
vultui ſuo Moſes impoſuerat. con-
vertẽt enim ſe ad Deum, qui vivere
eos in tenebris, & ſummarũ rerum
inſcitia ſivit, uti tandem aliquando
occaſione uteretur notæ clemen-
tiæ. Atq; in hunc quidem modum
nos commodè interpretamur Divi
Pauli verba 2. Cor. 3. v. 16. ἡνίκα δ’
ἂν ἐπιστρέψῃ ἰσραὴλ πρὸς κύριον, πε-
ριαιρεῖται τὸ κάλυμμα. *cum autem
ad dominum ſe verterit Iſraël, au-*

 feretur

feretur velamen. qui locus multi obſcuriſſimus viſus eſt, & quorun dam exercuit induſtriam. Res hæc de qua loquimur, magna eſt, & pla nè ejuſmodi, uti meritò non poſſi mus in poſterum Judæos, velut vi ctimas publici odii, penitus aver ſari, cum adhuc illis tantarum re rum ſuperſit ſpes. Et profectò D. Paulus veneratur eos, & laudibu magnificè effert etiam ſic errantes Ait enim, *Quorum eſt adoptio & gloria, & fœdera, & legis conſtitu tio, & cultus divinus, & promiſ ſiones: quorum ſunt patres, & ex quibus Christus eſt, quod ad car nem attinet.* Quæ poterat eſſe ma jor nobilitas? Tot patriarchas, va teſque, & reges in avis proaviſque numerant, denique tot excelſos & divinâ virtute viros, quorum ſun nomina cœlo conſecrata. Sunt qui dem, fateor, hodie vernili atque il liberali ingenio cuncti Judæi; ne que, ſi vitam eorum aut ſtudia in

tueâre,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tueâre, quicquam magnopere reperias, quod ſit magnis atque erectis animis dignum: ſed nos ejus rei cauſam non miramur. habent enim hæc quoque quendam velut orbem: ut, quemadmodum temporum vices, ita & morum vertantur. Profectò, qui dies illis candidam libertatis lucem abſtulit, imperiumque de eorum excuſſit manibus, idem ille ingenuos quoque ſpiritus eorum perdomuit, nihil ut amplius habeant nunc vividi vigoris. Apud Homer. optimus Eumęus regi ſuo Ulyſſi illud divinè ait,

ἥμισυ τ' ἀρετῆς ἀποαίνυται εὐρύοπα
Ζεὺς
ἀνέρος, εὖτ' ἄν μιν κατὰ δούλιον ἦ-
μαρ ἕλησι.

Quemadmodum arculæ, in quibus nani faſciis conſtricti à mangonibus aluntur, corpuſculorum incrementa non prohibent modò, ſed minuunt quoque, atque contrahunt; ita quælibet ſervitus compe-

des

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

des quaſdam etiam ipſis animis injicit, & generoſam ſuffocat indolem. Quid poſſunt ſublime ſpirare qui per tot annos, per totum orbem tantis fatigati contumeliis ſunt? quos pueri jam olim laciniâ, viri barbâ traxêre? denique in quos omnium Cæſarum detumuit furor? Tiberius juventutem eorum per ſpeciem ſacramenti, in provincias gravioris cœli diſtribuit. Erat inſigniter peſtilens Sardinia. In hanc miſſa quatuor millia ſunt, uti malè interirent. Haud multo pauciores Titus beſtiis objecit, cum Beryti, atque Cæſareæ ſpectacula ederet. Ipſe Trajanus, qui omnium fuit principum leniſſimus, decrevit ne legem legerent. quod ab aliis quoque imperatoribus crebro factum poſtea eſt. Ea fuit maxima afflictio, & à Rabbi Zacuth inter שמדות *perſecutiones* numeratur, cum ait, גזרו שמד שלא יקראו בתור' *decreverunt perſecutionem,*

tionem, ne Iudæi legem lectitarent. Sed hæc à paganis facta ſunt. Nos, qui arctiore vinculo cum illis ſociamur, amemus inter nos, & hoc habeamus commune, quod juſſa audimus ejuſdem numinis. Divus quidem Paulus pro illis caput ſuum devovere cupit. adeò impenſe amat gentem. Etiam illud ait, *ſi primitiæ ſunt ſanctæ, ſancta etiam eſt maſſa: & , ſi radix ſancta eſt, etiam ſunt rami.* Non ego nunc ambitioſe eorum laudes celebrabo. quippe à nulla re magis, quàm ab ineptiis, abhorremus. Sed tamen ad hæc ſera tempora quod attinet, ſanè, ſi benè rationem putamus, haud exiguum eſt, quod illi genti noſtra debet religio. Quinam ſunt enim illi, qui nobis Biblica volumina ſarta tecta ſervavêre, niſi Judæi? Quot menda ſcriptionis in ſacrum codicem irrepſiſſent, ſi illius cuſtodia ſolis Lactantiis,

Augu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Auguſtinis, Gregoriis, Chryſoſtomis, viris ſanctiſſimis, ſed imperitis Hebraiſmi, mandata fuiſſet? Inter Græcos omnes Latinoſque, qui veterem Eccleſiam rexêre, unus Origenes cum Hieronymo Hebraice ſcivit. & ferme nimium dixi. cæteri nec elementa quidem didicerant. Quare, ſi quid collapſum incuriâ librariorum eſſet, non tali auxilio, nec defenſorib⁹ iſtis tempora tunc egebant. At Judæis unum ſtudium, unaque omnibus cura fuit, libros Moſis, vatumque & ea, quæ Hagiographa appellantur, à temporum injuriis vindicare. Hæc laus eorum propria eſt. Nulla alia gens in illius gloriæ ſocietatem ſe offert. In libro Juchaſin, quem ſcripſit Rabbi Abraham Salmanticenſis, admodum illuſtris eſt locus, ex quo diſcimus, omnia Biblica exemplaria fuiſſe emendata ad quendam venerandæ antiquitatis codicẽ, quem ſua manu olim conſcripſerat Rabbi

Hillel,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Hillel, ſummus Judæorum præſul, qui Babylone in Syriam venerat ſexaginta annis antequam Deus dominuſque noſter Chriſtus naſceretur. Verba ejus dignisſima ſunt, quæ hîc recitentur, במלכות ליאון
הוציאו ספר הארבעה ועש' אשר
נקרא הביבליא שכתב אותם ר' הלל
ומשם היו מגיהים כל הספרים ואני
ראיתי חלק מהם שנמכרו באפריקא
ובזמני היה ט' מאות שנה שנכתבו
והקמחי אמר בחלק הדקדוק בפסוק
למען תזכרו שהחומש היה בטולטולא
In regno Leon eruerunt librũ Arba Veeſrim, qui vocatur Biblia, quem exaravit Rabbi Hillel. atq; ex eius fide emendarunt omnia exemplaria. caterùm ego vidi partem eius, qua venalis erat in Africa, eratq; tunc meo ævo ante DCCCC *annos ſcriptus. Ait Kimchi in ſua Grammatica in Paſuk* למען תזכרו *quod Pentateuchum fuit in urbe Toleta.* Erat igitur illa tempeſtate penes Judæos arbitrium & vis ac norma

emen-

emendandi Biblicum contextum. Profectò, quàm facile illis fuiſſet, interpolare ea loca, quæ redarguere eorum deliria videbantur, cum vix tria verba Hebraicè intelligerent Chriſtiani? ſed obſtabat pietas, vetabatque moveri, quæ ſacra eſſent. Et tamen fuêre, qui exiſtimarent, malâ fide eos deſcripſiſſe multa. quibus hominibus luculenter reſpondit Origenes in octavo volumine explanationum Eſaiæ. Equidem ego, quoties Maſoritarum indefeſſam diligentiam conſidero, pene obſtupeſco. Omneis enim Hebræi codicis parteis accuratè recognitas & collatas, notis quibuſdam impreſſis obſignaverunt. Id factum eſt poſt templi ſecundi excidium anno plus minus quadringẽteſimo triceſimo & ſexto. Obſervatum ab illis eſt, non modò quot commata & verba, ſed etiam quot literas continerent libri ſinguli. Quare, quod poſtea,

cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

cum ſumma barbaries orbi incubuiſſet, nullus apex de præſtantiſſimo illo ſcripto perierit, illorum beneficium eſt. Non ſine cauſa illud à Rabbinis eſt dictum המסרה סיג לתורה, *Maſora eſt velut paries & ſepimentum legis*. Apud Rabbi Zacuth, quem jam modò teſtem laudavi, ſunt ineptiæ Judaicæ, quibus (ſi Deo placet) colligitur, accentus atque puncta tempore Ezræ extitiſſe. Quod ideo retuli, uti hoc quoque adjicerent ad reliqua ſua nugaciſſima argumenta ii homines, qui hodie negant eſſe hoc Maſoritarum inventum. Sed moneamus illud quoque, in ejuſdem Rabbini libro, eâdem probatione ad Ezræ ſeculum referri Targum Onkelos. quod etſi futile eſt, & facile oſtendit, quanti ſit prior conjectura, reperiet tamen defenſores ſuos, vel ob hanc ſaltem cauſam, ne alterum illud cadat. Agit jam pridem multos

L tam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tam pervicax ſtudium, uti, dum ad ſententiæ ſuæ præſidium arripiant aliquid, quo modo aut quid arripiant, ſua intereſſe haud putent. Nos, quod ſacræ ſcripturæ lectio in incerto non ſit, & mutari jam haud amplius poſſit, illis Judæis acceptum ferimus, qui ſerò & poſt templi ſecundi excidium vixêre. Etenim, cum jam rebus magnis opulentiſque excidiſſent, cura illis eſſe cœpit, uti in ſumma calamitate hanc ſaltem ex naufragio reſervarent tabulam, cujus eſſet pretium inæſtimabile. Atque hoc profecto unum in illis amamus. Cætera miſerationem merentur. Apices enim, literaſque, & libros verſant, ſed verſant tantùm. Sacros veroſque ſenſus nec inſpiciunt, nec quærunt. Itaque quadrat hoc in illos, quod ipſi vernacula lingua ſua ajunt עשו העקר טפל והטפל עקר: *Quod fundamentum rei eſt, acceſſionem faciunt: quod acceſſio eſt,*
fun-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

fundamentum. Atque hoc eſt peſſimum. infantiam ipſi ſuam inſcitiamq; non ſentiunt. Etenim, cum infelicitas eorum omnis poſita in divinæ legis ignoratione ſit, illi amiſſas patrias ſedes, ereptumque regnum, & alia hujuſmodi cauſantur, quorum neque poſſeſſio quenquam beatum, & verè miſerum neminem jactura facit. Harpaſten, uxoris fatuam, Seneca memorat, quæ ſubitò deſiit videre. *neſciebat eſſe ſe cæcam, & ſubinde pædagogum ſuum rogabat, uti migraret. aiebat domum ſuam tenebroſam eſſe.* Idem illis quoque accidit. Circumferunt ipſi in pectore mali ſui cauſam. Quod ſi quis numinis favor illos Cananææ redderet, cœlum utique, non animum, mutarent. Comitatur eos, quocunque ſe verterint, ſua nox, neque prius demetur, quàm vecordiæ ſuæ, obſtinationiſq; dederint graveis pœnas.

PETRI CVNÆI De Republica HEBRÆORUM, LIBER SECVNDVS.

CAPVT I.

Familia Pontificalis. De Alcimo malè exiſtimatum. Pontificis conſtitutio penes quos. Chalcidenſium regi quid beneficii à Claudio datum. Pontificis munia. Quando nobile officium ſuum Pontifex obierit. Quem habitum tunc geſſerit. Flavii Ioſephi error, ex properantia natus, qui omnes hactenus decepit. Ejus confutatio. Maimonidæ recta ſententia.

PRoximus regiæ dignitati honos in ſummis ſacerdotibus fulſit: eſtque Rabbinorum vetus verbum, tribus rebus Iſraëlem, tanquam coronis, fuiſſe decoratum, regno, pontificatu, atq; lege. Nos, quoniam de regibus ea, quæ in mentem incidebant, diximus, cætera

tera eodem pacto, hoc eſt, incurioſe, & ſine delectu exequemur. Cum ſacerdotales familiæ olim à Moſe duodecim, mox autem à Davide eſſent viginti & quatuor conſtitutæ, una modò pontificalis fuit, cujus erat præ cæteris excellens nobilitas. Apud Flavium Onias, Oniæ tertii filius, pontificali genere juvenis, per indignationem in Ægyptum aufugit, uti templum illîc conderet, propterea quòd pontificatum libidine Antiochi transferri ad Alcimum videbat, hominem ſacerdotali quidem familiâ ortum, ſed non ex ſucceſſione pontificatus. Hallucinatur enim eruditiſſimus Sigonius, qui lib. 5. capite 2. eum ex poſteris Levi, ſed non Eleazari, aut Ithamari, fuiſſe prodidit. Eſtque is error manifeſtus ex Flavii verbis, quæ de hoc Alcimo extant in Antiquitatum libro viceſimo, in capite octavo. Poſt Alcimum etiam Judas Maccabæus pontificatum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

extraneus alienuſque, nullo ſucceſſionis jure accepit, etſi ſanè de gente ſacerdotum fuit. ut jam conſtet, ad hanc dignationem non omnes Aronis nepotes, ſed duntaxat paucos quoſdam pervenire per legitimos tramites potuiſſe. Pontifex is fuit, qui omnibus præfectus erat ſacerdotibus. eamque dignitatem illi univerſus conſeſſus ſeptuaginta ſenum conferebat, in quorum judicio atque poteſtate totum hoc, quantumcunq; erat, poſitum fuit. Ita enim traditum rectiſſimè à Maimonide eſt, in Halacha Cele Hammikdaſch, in capite quarto. Sed Herodes, cum pauca ex honeſto & bono, pleraque autem contra leges & mores majorum gereret, creare pontifices, amovereque, uti erat libitum, inſtituit. Ac tandem electio ſummi ſacerdotis conceſſa Agrippæ Herodi Chalcidenſium regi à Claudio eſt. idque jus retentum ſucceſſoribus ejus fuit,
uſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

uſque ad extrema belli Judaici. Ac ſacerdotum quidẽ cæterorum diviſa functio erat, nemo ut adolere aris honores, vel victimas cædere, niſi factâ ſortitione, poſſet. Soli autem pontifici omnia ſacra, & omni tempore, obire jus faſque fuit quod R. Maimon in cap. 5. Hal. Cele Hammikdaſch prodidit. Non enim in ordinem cogebatur, neque vices ſtationeſve obſervabat. Munus pontificis nobile atque primarium fuit, templi adyta intrare, quæ Sancta Sanctorum Hebræi appellitant. idque ſemel in anno, non amplius, fiebat, ſolenni expiationum die, atque eâ horâ tantùm, quæ dicata piaculari ſacro erat. Sed de eâ re mox plura dicendi locus erit. Quali habitu pontifex fuerit, cum venerabile illud loci ſecretum celeberrimo die adiret, hactenus diſceptatum à nemine eſt. Magnâ enim ſecuritate crediderũt omnes, indutum eum illo tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

pore fuiſſe duobus amiculis illis, quorum unum fuit Humerale & Ephod appellatum, alterum verò dicebatur Choſchen ſive Rationale, propterea quòd cordis rationiſque ſedem, hoc eſt, ipſum pectus, cingeret. Non nos hîc de artificioſiſſimo opere utriuſque veſtimenti diſſeremus. Ex auro enim, & purpurâ, coccoque, atque gemmis confectum fuiſſe, certum eſt, planè in eum modum, uti edicitur in Exodi capite viceſimo & octavo. Sed illud jam dicimus, nunquam iis amiculis uſum fuiſſe pontificem in templi adytis. Quare convellenda nobis opinio eſt, quæ jam pridem ſummis nixa autoribus, nunc & omnium eſt, & quotidie creſcit. Atque utinam ſaltem à Joſepho nobis recedendum non eſſet, quem virum genere ortum ſacerdotali, ſummiſque honoribus in urbe Hieroſolyma perfunctum, ea tranſmiſiſſe ad memoriam poſtero-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſterorum ſcimus, quæ viderat oculis ſuis, & comperta habebat. Sed quis tam conſummatæ diligentiæ eſt, cui non ſomnus interdum in longâ commentatione obrepat? aut quid non poteſt feſtinatio & incogitantia, quæ in rebus etiam obviis improvida eſt & cæca? Igitur non poſſumus illud ferre, quod in capite decimo & quinto libri quinti ἁλώσεως ait de veſte Ephod, deque amiculo Coſchen. ταύτην τὴν ἐσθῆτα οὐκ ἐφόρει ὁ ἀρχιερεὺς τὸν ἄλλον χρόνον, λιτοτέραν δ' ἀνελάμβανεν, ὁπότε δ' εἰσίοι εἰς τὸ ἄδυτον. εἰσῄει δ' ἅπαξ κατ' ἐνιαυτὸν μόνον ἐν ᾗ νηστεύειν ἔθος ἡμέρᾳ πάντας τῷ θεῷ. *Hunc veſtitum pontifex non quolibet alio tempore habebat (viliorem quippe ſumpſit) ſed tunc, cum intrabat in adytum. intrabat autem ſemel duntaxat quotannis, illo die, cum mos patrius omnes ieiunio colere Deum iuſſit.* Contra hæc nemo hiſcere auſus eſt. tanto con-

 ſenſu

ſenſu accepta ab omnibus ſunt. Sed enimverò meminiſſe debebat ſcriptor maximus, id quod in vetuſtiſſimis Judæorum ſcitis eſt, fuiſſe veſtimenta quatuor peculiaria, eaque alba, & ex lino tantùm contexta, quibus ſolis uſus pontifex eſt, cum piaculare ſacrum in adytis, ſemel in anno, faceret. Ex quo accidit ut proprio nomine בגדי לבן, *veſtes laban*, id eſt, *albæ* à Judæis dicerentur. de quibus ita infit Maimonides in capite octavo, in Halacha Cele Hammikdaſch, ex tractatu Talmudico, qui Maſſechta Joma vocatur, בגדי לבן הם ארבעה כלים ששמש בהן כהן גדול ביום הכפורים וארבעתן לבנים ומן הפשתן לבדו הן : כתנת· ומכנסים· ואבנט· ומצנפת : *Veſtes laban fuêre indumenta quatuor, quibus indutus pontifex ſacra faciebat, die ieiunii. Erant autem ea albi coloris, atque ex lino tantùm: nimirum tunica, bracha, cingulum, & infula.* Dies jejunii, eſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

dies decimus menſis Tiſri, cum in Sancta Sanctorum pontifex ibat. Hæc primi Talmudiſtæ odorati ſunt, quibus nos ſine periculo hîc fidem habemus. atque adeò miramur, quâ oſcitantiâ neque Flavius Joſephus, neque quiſquam alius animum adverterit ad luculenta verba, quæ in Levitici capite decimo & ſexto extant; ex quibus hoc, quod diximus, evincitur. Non abs re erit locum eum deſcripſiſſe. Ita enim ibi præcipit Moſi Deus de jejunii & expiationum die, *Dic Aharoni, fratri tuo, ne quovis tempore ingrediatur in ſanctuarium intra velū, ut non moriatur. Cum his autem rebus ingrediatur in ſanctuarium, cum iuvenco ſubrumo, qui ſit pro peccato, & cum arietе, qui ſit in holocauſtum. Tunicam lineam ſanctam induito; & bracha lineæ ſunto ſuper carnem eius; & baltheo lineo accingitor; & infula linea tegitor. Eæ veſtes ſacræ*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſacræ ſunt. Mox in extremo capitis addit, *Expiationem ſacerdos faciet, & induet veſtes lineas, veſtes ſacras.* De cæteris amiculis, quæ extra templi adyta pontifex geſſit, non jam difficile eſt dicere. Ea Talmudici בגדי זהב *veſtimenta aurea* vocant, non hercle quòd intextum omnibus aurum eſſet, ſed quòd ornatiora eſſent. Fuêre autem hujus generis indumenta octo, è quibus quatuor quidem erant communia pontifici cum cæteris ſacerdotibus, כתנת ומכנסים ואבנט ומגבעות, *tunica talaris, brachæ, baltheus, & infula:* quatuor autem propria pontificis erant, מעיל ואפוד וחושן וציץ *pallium hyacinthinum* cum tintinnabulis & malis Punicis; item *amiculum humerale ſive Ephod*; tum *Pectorale* ſive *Choſchen*; & poſtremò *lamina* aurea, quæ infulæ apponebatur. Neque verò dicat aliquis, ex octo iſtis indumentis, prio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

priora quatuor videri eadem eſſe cum illis, quorum uſum antè diximus fuiſſe peculiarem in Sancto Sanctorum. Nam & ex pretioſiore lino erant, quæ pontifex extra adytum gerebat, & baltheus fuit opere Phrygiano. Quæ manifeſtè cernet, qui contulerit quæ leguntur in Exodi capite viceſimo octavo, & quæ extant in Levitici capite decimo ſexto. nam etſi linea ſunt, quæ deſcribuntur utrobique, tamen בר vulgare *linum* eſt, cum שש *byſſus* exquiſitiſſimi generis ſit. Sed nec illud repugnat opinioni noſtræ, quod in Exodi capite viceſimo octavo, verſu XXIX. & XXXV. jubetur Aharon cum veſte Ephod, & amiculo Coſchen, & cum tunicâ hyacinthinâ ingredi in ſanctuarium. Sanè enim pro vero conſtat, ſanctuarii partes inſigniores duas fuiſſe, quarum fuit una exterior, quæ Sanctum ubique dicitur, altera verò interior erat, quæ Sanctum

San-

Sanctorum in ſacro codice, non ſemper quidem, ſed plerumqne tamen, appellatur. Hæc neſcire, ſummæ imperitiæ foret. Porrò de veſtibus *laban*, ſeu albis, quod diximus pontificem eas gerere, niſi in adyto, non potuiſſe, uſque adeò verum eſt, ut illo ipſo die decimo menſis Tiſri, cum ex more adytum ingrediebatur, ad ea tamen ſacra peragenda, quæ etiam extra adytum tunc fiebant, induere בגדי זהב *veſtes aureas* neceſſe habuerit. Atque hoc rectè proditum in Talmud eſt, in Maſſechta Joma, in capite tertio.

CAPVT II.

Pontificis ſacra veſtis modò à Romanis, modò à Iudæis aſſervata. De Pontificis galero. De ſacerdotum pileis. Lapides Vrim & Tummim, in quibus vis oraculi fuit. Quando ii amiſſi ſint. Cur alii facti, & adhibiti poſtea ſint, cum eorum nulla vis amplius eſſet. Quis fuerit modus conſulendi oraculū Vrim

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

*& Tummim. Quibus de rebus reſpon-
derit Pontifex.*

QUam pulchro & admirando opere fuerint indumenta, quibus adornatus pontifex extra adytum erat, ex illo manifeſtum eſt, quod Flavius refert τὴν ἱερὴν ἐσθῆτα *ſacram pontificis veſtem* magna cura ſervatam in turri fortiſſima fuiſſe, quam in parte templi Septentrionali olim ab Haſmonæis conditam, Herodes tandem Antoniam de Marci Antonii nomine appellaverat. Utique pergloriosum fuit illam veſtem cuſtodire. Quare eum honorem identidem Romani ſibi vendicaverunt: ac rurſus Judæis eam, ſed beneficii loco conceſſêre. Diximus ex octo tegminibus, quæ aurea Talmudici vocant, quatuor fuiſſe, quæ communia Pontifici cum reliquis ſacerdotibus erant. Inter illa galerus, ſeu infula fuit. Pontificibus enim, ſacerdotibuſque nudo capite ſacra curare

curare fas non erat. quemadmodum nec flaminibus Romanorum id licuit. Pontificis galerum non penitus ſimilem fuiſſe ſacerdotum pileis, Judæi tradunt. Maimonides faſcias quaſdam ait Pontificis capiti ita circumdatas fuiſſe, quemadmodum membrum contritum aut fractum obvolvitur; ſacerdotum autem pileos velut galeas fuiſſe. unde & מגבעות eos dici, quòd inſtar collium exſurgerent. Ab hoc diſſentit Rabbi Abraham Ben David, cujus השגות *animadverſiones* extant in Maimoniden. Ait enim ille pileos quidem ſacerdotales, quaſi galeas fuiſſe, at pontificum infulas longè altiores fuiſſe, faſciis in orbem ſic circumactis, ut ſunt hodie Arabum tiaræ. Hoc idem ait accuratiſſimus author Rabbi Joſeph, cujus commentationes, quæ כבף משנה *corona Miſnæ* inſcribuntur, inæſtimabiles ſunt. Lapides Urim & Tummim,

mim, qui veſtimento pontificis induebantur, abſconditos à Joſia in templo priore fuiſſe, neque poſtea repertos in templo ſecundo eſſe, dictum à nobis ſupra eſt. Facti tamen alii lapides, & inditi in amiculum Choſchen ſunt, non quòd jam eorum ope amplius oracula pontifex ederet, ſed ut conſummatus earum rerum numerus eſſet, quas maximus Moſes ad pontificem ritè ornandum præſcripſerat. Nam ſi quid vel minimum forte deerat, utiq; pontifex מחוסר בגדים *defectus veſtibus* dicebatur, & ſacris operari non magis poterat, quàm ſi de prophana plebe unus eſſet, quem talia conantem lex divina capitis damnat: *Rabbi Maimon in Hal. Beth Habbechira, cap. 4. & in Hal. Cele Hammikdaſch. cap.* 10. Sed quid illud eſt, cur nec conſuleretur in templo ſecundo pontifex, nec reſponſa redderet? Diſputarunt de ea re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Judæorum cordatiſſimi, & viſum illis eſt, id adeò ex hac cauſa eſſe, quòd ſpiritus ſanctus numiniſque præſentior vis illinc abſceſſiſſet. mentem autem humanam fati & futuræ ſortis neſciam eſſe, niſi inſtinctus divinus afflatuſque acceſſerit. Quo nihil exiſtimari rectius poteſt. Refert hæc omnia Maimonides in Halacha Cele Hammikdaſch, capite decimo: ubi morem etiam ediſſerit, quo oraculum illud conſulebatur antea. Stabat enim pontifex, & vultum componebat arcam verſus. erat autem à tergo, qui reſponſum petebat. is, cum ſciſcitatus de ſucceſſu rei eſſet, quam apud animum ſuum propoſuerat, ibi pontifex ſtatim, ſpiritu cœleſti concitus, amiculum Choſchen inſpexit, atque ex literis mirâ vi illîc protuberantibus, quid futurum eſſet, didicit, reſponditque. Ea conſulendi ratio non privatis, aut de plebe hominibus, ſed regibus dun-

duntaxat, ſummiſque judicibus, aut iis, qui publicè miſſi à populo eſſent, uſurpata fuit. Quoties enim res magna agebatur, itum illuc eſt. Privatorum negotia votis precibuſque relicta ſunt, ne oraculi ſanctitas evileſceret.

CAPVT III.

Veſtimenti laceratio quatenus Pontifici permiſſa. Item quatenus ſacerdotibus. De Caipha. Lex conjugii alia pontifici, alia ſacerdotibus poſita. Matrimonium virginis, viduæ, vitiatæ, & per divortium dimiſſæ. Polygamia. Habitatio Pontificis. De Auguſto Caſare.

NUnc referamus alia quædam ſummi Pontificis jura. Inter quæ illud eſt, quod ei veſtem lacerare in animi dolore fas haud fuit. Quod præceptum tamen Talmudici ad lacerationis modum reſtringunt, ut Pontifici diſrumpere veſtem quidem, ſed infrà tantùm circum pedes licuerit; ſuprà verò,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

& ad ſinum pectoris, vetitum ſit. at cæteris ſacerdotibus jus eſſe lacerandi à ſummâ parte deorſum ajunt. Ita diffinitum in fine ejus tractatus eſt, quem Maſſechta Horaioth appellant. Quæ ſi vera ſunt, nullo neceſſario argumento colligitur, id quod interpretes volunt, Caipham contra legem feciſſe, cum ad Meſſiæ auguſtam vocem ipſe togam ſibi per impatientiam diſcinderet, uti proditum à Divo Matthæo eſt in capite viceſimo & ſexto. Hæc ultrà exquirere, noſtrum non eſt. Cum enim diligentiſſimè in his operam poſuerimus, reſtabit, ut nobiſmet iraſcamur, qui pedibus fimum ſcalpturimus, unde nullum granum eruitur. In Levitici capite viceſimo & primo edicitur pontifici maximo, uti virginem duntaxat in matrimonium petat. Quod profectò non ſine myſterio eſt. Non enim ſacerdotibus poſita eadem lex fuit. quippe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

viduam illi uxorem rite duxerunt, dum modò ab iis abſtinerent, quæ corpore quæſtum faciebant, aut per divortium expulſæ à marito erant, quibuſve oblatum vitium fuit. In Talmud, in Maſſechta Joma, in capite primo, traditur, ne fas Pontifici fuiſſe uxores duas ſimul in matrimonio habere. quod ſi haberet, utiq; cum altera faciundum illi divortium fuiſſe ante diem decimum menſis Tiſri. ni id feciſſet, obire eum piaculare ſacrum ſolenni illo die in templi adytis nequiviſſe. Enimverò hoc ſingulare fuit. Nam cæteris hercle Judæis plures uxores ducere per legem licuit. idq; infra oſtendemus, cum res ipſa feret. In Maſſechta Middoth ſcriptum extat, ædiculam fuiſſe Pontifici in templo extructam, in qua ille interdiu manſitavit fermè, eamque לשכת כהן גדול *conclave Pontificis* eſſe dictam. De domo verò, quæ extra ſanctua-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

rium illi erat, ita Maimonides tradit, debuiſſe eam Jeroſolymæ, atque in ipſa urbe, non alibi, eſſe. At Romanorum legibus cautum fuit, uti Pontifex maximus in domo publica habitaret. Quare Octavius hercle, M. Lepido mortuo, cum tanti nominis honorem adeptus eſſet, & domum publicam accipere à ſenatu per modeſtiam recuſaret, ſuarum ædium partem ipſe publicam eſſe juſſit, quò ſatis factum legi eſſet.

CAPVT IV.

Contra Divum Auguſtinum, atque contra Carolum Sigonium diſceptatur de Pontificis ingreſſu in Sancta Sanctorum. Locus in epiſtola ad Hebræos malè à Sigonio intellectus. Altare ſuffituum non fuiſſe in Sancto Sanctorum, contra quàm Divus Auguſtinus ſenſit.

LIbet poſtliminio ad id redire, quod intermiſſum à nobis eſt. Diximus enim Pontificem in templi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

pli adyta introiiſſe ſolenni expiationum feſto, quod die decimo menſis Tiſri celebratum quotannis eſt. Ita Judæi omnes, & qui Græcorum Latinorumque eruditiſſimi ſunt, magno conſenſu tradidêre. Neque nos profectò aliter ſtatuimus. Non enim alio tempore, neque aliam ob cauſam viſere ei ſecretiſſimum locum fas fuit. Et tamen in illa ipſa erudita antiquitate unus extitit Auguſtinus, ſumma ſanctitate atque eruditione vir, cui ita viſum eſt, pontificem quotidie Sancta Sanctorum ingreſſum eſſe, uti thura adoleret. quod autem ſemel duntaxat introiviſſe dicatur, id ad anniverſariam expiationem retulit, quæ ſanguine purificationis fiebat. Huic ſententiæ Carolus Sigonius, cum applauderet, aliud inſuper præſidium addidit, exiſtimavitque Pontificem quotidie quidem adyta eſſe ingreſſum, ſed ſacerdotum comitatu ſtipatum;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſemel autem in anno ſolum, id eſt, ſine ſacerdotibus. Profectò non eſt committendum nobis, ut tam craſſum errorem non refelliſſe videamur. Ac Sigonius quidem, ut de illo prius dicamus, manifeſto ſophiſmate aut deludere nos voluit, aut hercle imprudenter deluſus ipſe eſt. Sine dubio enim verba Apoſtoli in animo habuit, quæ in epiſtolâ ad Hebræos extant in cap. IX. *εἰς τὴν δευτέραν σκηνὴν ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ μόνος ὁ ἀρχιερεὺς εἰσῄει οὐ χωρὶς αἵματος. ſecundum tabernaculum ſemel quotannis ſolus pontifex ingreſſus eſt non ſine ſanguine.* Enimverò illa verba ſententiam ejuſmodi habent, Pontifici ſemel in anno duntaxat, & quidem ſoli, adyta introire fas fuiſſe. Sigonius autem in aliam mentem hæc diſtorſit, ſcilicet quaſi ſemel quidem quotannis ſolus, at quotidie cum aliis intraverit. Quâ quidem interpretatione nihil excogitari

futi-

futilius poteſt. Omitto Talmudicorum omnium Rabbinorumque graviſſima judicia, quæ ſemper apud omnes cordatos permagnum pondus habuêre, quoties de patriis ritibus eorum, ceremoniiſque orta diſceptatio eſt. ex quorum ſenſu illud eſt, quod Maimonides ait in Halacha Beth Habbechira, in capite ſeptimo. בית קדש הקדשים מקודש מבין ההיכל שאין נכנס לשם אלא כהן גדול ביום הכפורים בשעת העבודה: *Sanctum Sanctorum eſt ſacratius reliquâ parte templi, quia nemo illud adit, niſi Pontifex, die Expiationum, ipsâ ſacrificii horâ.* Nihil nunc opus eſt à Judæis teſtimonium eblandiri tam manifeſtæ rei. Ajo nullum ſacri codicis locum eſſe, ex quo colligi probabiliter poſſit, quemquam hominem ritè illud loci arcanum adiiſſe, uno pontifice excepto. At ipſe pontifex quàm ſæpe adyta intraverit, ex illo diſcimus, quod in Levitici capite

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

decimo & ſexto ſcriptum eſt : *Dic Aharoni, ne quovis tempore ingrediatur in ſanctuarium, quod eſt intra velum ante operculum propitiatorium, quod eſt ſuper arcam, ut non moriatur. Nam in nube apparebo ſuper operculum illud. Sed cum his rebus ingrediatur Aharon in ſanctuarium, cum vitulo & ariete in holocauſtum. A cœtu autem Iſraëlitarum accipiat duos hircos in peccatum, & arietem in holocauſtum. cumq; obtulerit vitulum, & oraverit pro ſe, ac domo ſuâ, duos hircos conſtituat coram Domino, in oſtio tabernaculi teſtimonii, & mittat ſuper utrumque hircum ſortes, ſortem unam Domino, alteram capro emiſſario.* Ecce, ſanctuarium, quod intra velum eſſe dicit, nihil aliud eſt, quàm Sanctum Sanctorum, ubi & arca fuit cum operculo propitiatorio. Quæ autem fieri illìc pręcipit ſummus Deus, omnia ejuſmodi ſunt,

quæ duntaxat decimo die menſis Tiſri agebantur, celebri expiationum feſto. Ex quo conſequitur, nunquam pontificem, niſi quo die iſta fierent, adyta intraviſſe. Id enim planè edicitur. Quare faceſſat Sigonii hariolatio. non enim eſt pro indole tanti viri, quem alibi nos ſæpe admirati ſumus. Sanè enim, quod ſperare improbum erat, benè ille atque feliciter in ſummâ Hebraiſmi ignoratione res Judæorum compoſuit. Sed quid Auguſtino reſpondebimus, qui aram incenſi fuiſſe in adytis exiſtimat, ad quam pontifex thura adoleverit quotidie? Enimverò in magno errore verſatus homo ſagaciſſimus eſt, neque ſubtile illud & peracre judicium ſuum hîc adhibuit. Omninò enim locus ille, in quo erat altare incenſi, ſeparatus velo ab ipſis adytis fuit. Quare cum in Levitici capite XVI ſanctuarium, quod intra velum eſt, appelletur ipſum

ady-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

adytum, contrà de incenſi & ſuffituum arâ dicitur in Exodi capite triceſimo, fuiſſe eam ante velum illud: planè ut in medio oppanſum velum inter adyta aramque ſuffituum eſſet. Recitabimus verba ex capite triceſimo Exodi, ne lectorē ſuſpenſum teneamus. Ita enim ibi dicitur, *Fac aram incenſi è lignis Schittim, atque eam auro obduc, pariterque latera eius & cornua. Pone autem eam ante velum, quod ante arcam teſtimonii, atque ante operculum propitiatorium eſt, ut adoleat ſuper illud Aharon ſuffitum aromatum unoquoque mane.* Profectò, niſi ſtupor aut pituita ſenſus noſtros tardat, illud intelligimus, aram incenſi ante velum, at velum ipſum ante arcam teſtimonii fuiſſe; ut aram incenſi ab arca teſtimonii, atque ab operculo propitiatorio diſtinxerit veli interjectio. Equidem fateor in quadrageſimo Exodi capite, verſu ſexto,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

edici, *ut ara incenſi aurea coram arcâ teſtimonii collocetur* : ſed, quod ibi de medio velo expreſſum non eſt, mox paucis interjectis additur, *aram auream in tentorio conventus ante velum eſſe poſitam.* Quare iſta ratio hercle apud me nauci non eſt.

CAPUT V.

Philonis Iudæi quædam loca excuſſa, & explicata. Lapſus Philonis, item ejus, qui librum I. Maccabæorum ſcripſit. Poſt reditum Iudæorum ex Babylone, legem non plane ſervatam fuiſſe in templi ædificatione. Argumenta quædã diſſentientium rejecta. Quid Moſi præ Pontificibus conceſſum fuerit.

NImis indiligenter hîc ſumus, qui Philonis Judæi illuſtrem locum nondum produximus, qui, cum Sigonii oculos non fugerit, admonere illum poterat, quàm ſit inconſulta Auguſtini hæſitatio. Ait ſcriptor graviſſimus in libro, qui περὶ θυόντων extat. ὁ νόμος

περι-

προσέταξε δύο κατασκευασθῆναι βωμοὺς καὶ ταῖς ὕλαις, καὶ τοῖς τόποις, καὶ ταῖς χρείαις διαφέροντας· ὁ μὲν γὰρ ἐκ λίθων λογάδων ἀτμήτων ἀνῳκοδόμηται, καὶ ἐν ὑπαίθρῳ παρὰ ταῖς τοῦ νεὼ προβάσεσιν ἵδρυται καὶ γέγονε πρὸς χρείαν τὴν τῶν ἐναίμων. ὁ δὲ χρυσοῦ μὲν κατεσκεύασται, ἵδρυται δ' ἐν ἀδύτῳ εἴσω τοῦ προτέρου καταπετάσματος, ὃς οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἐστὶν ὁρατὸς ὅτι μὴ τοῖς ἁγνεύουσι τῶν ἱερέων· καὶ γέγονε πρὸς χρείαν τὴν τῶν θυμιαμάτων. *Lex duas poni aras iuſſit, quæ materiâ, loco, atque uſu differrent. quippe una ex lapidibus ſelectis, ſed impolitis tamen, extructa eſt, atque ſub dio ſita eſt, prope templi veſtibulum, eiuſque uſus poſitus in victimarum immolatione eſt. altera verò aurea, intra primum velum, in loco inacceſſo eſt, quam videre nemini mortalium licet, niſi ſacerdotibus, cum in caſto ſunt. facta autem eſt in uſum ſuffituum.* Omnino ait, aram hanc intra pri-

mum

mum velum fuiſſe, quod oppanſum Sancto erat; planè ut diverſum fuiſſe ab illo velum ſecundum ſignificet, quod Sanctum Sanctorum à Sancto ſeparabat. Utique, quemadmodum Sanctum Sanctorum ſacerdotes non recepit, ſed Pontificem duntaxat: ita Sanctum, in quo ſuffimentorum ara erat, plebem arcebat, ſacerdotes autem ſolos unà cum Pontifice admiſit. Apud Divum Lucam quidem Zacharias, qui ſacerdotis, non Pontificis erat dignitate præditus, ad hanc ipſam ſuffituum aram odoramenta flammis uſtulat. At de plebe ita ſcriptum extat Luc. cap. 1. verſ. 10. πᾶν τὸ πλῆθος τοῦ λαοῦ ἦν προσευχόμενον ἔξω, τῇ ὥρᾳ τοῦ θυμιάματος. *tota multitudo populi foris precabatur, tempore ſuffituum.* Et mox rurſum, ibdem verſ. 21. ἦν ὁ λαὸς προσδοκῶν τὸν Ζαχαρίαν. καὶ ἐθαύμαζον ἐν τῷ χρονίζειν αὐτόν. *Exſpectabat Zachariam populus, mira-*

miratuſq; eſt eum diutius morari. Quoniam jam citare Philonem teſtem cœpimus, libet alia quædam ex illius commentationibus adferre. Enimverò, qui in Sanctum, quod intra primum velum eſt, non introiviſſe niſi ſolos ſacerdotes dixit, is alibi diſertis verbis Sanctum Sanctorum, quod intra ſecundum velum eſt, non à ſacerdotibus, ſed à Pontifice adiri, & quidem ſemel duntaxat in anno, ait. Verba ejus de hac re in libro ſecundo περὶ μοναρχίας hæc extant; quæ itidem Sigonius, cum vidit, officere propoſito ſuo non intellexit. ὁ νεὼς παντὸς λόγου κρείσσων, ὡς ἐκ τῶν περιφαινομένων ἔστι τεκμήρασθαι· τὰ γὰρ ἐντὸς ἀόρατα παντί τῳ, πλὴν ἑνὶ τῷ ἀρχιερεῖ. *templum omni prædicatione eſt pulcrius, ut quidem ex iis, quæ apparent, colligi poteſt. nam quod ad ea pertinet, quæ in penetralibus ſunt, ea nemini viſuntur, niſi uni, hoc eſt, Pontifici maximo.* Nunquam

quam Sigonius effugiet. ita manifeſtè tenetur. Addit illud ibidem Philo de Pontifice: καὶ τούτῳ μέντοι δι' ἔτους ἐπιτετραμμένον ἅπαξ εἰσιέναι πάντ' ἔστιν ὁρατά. *atque huic tamen omnia cernere licet, cum quotannis & ſemel duntaxat intrare fas ſit.* Oratio medius fidius languida & elumbis, quæ corrigere aliquid velle eorum, quæ dicta ſunt, videtur, cum nihil minus efficit. Quid enim diverſum hîc, aut contrarium ſupra dictis eſt? Non magnus labor eſt ſententiæ vim ſuam reddere, atque ita locum conſtituere, καὶ τούτῳ μέντοι δι' ἔτους ἐπιτετραμμένον ἅπαξ εἰσιέναι, πάντ' οὐκ ἔστιν ὁρατά. Sanè hoc longe aliud eſt. Poſtquam enim dixerat, pontificem unum ſolumque adyta templi videre, mox revocans ipſe ſe, *Atqui huic ipſi*, inquit, *cum quotannis duntaxat ſemel intrare fas ſit, non tamen omnia cernere licet.* Dehinc ejus rei ratio ſequitur, quæ

ſane notabilis eſt; πυρεῖον μὲν γὰρ ἀνθράκων πλῆρες καὶ θυμιάματος εἰσκομίζει. πολλῆς δ' ἀναδιδομένης, ὡς εἰκὸς, ἀτμίδος, κατέχεται τὰ ἐν κύκλῳ πάντα· καὶ ἡ ὄψις ἐπισκιάζεται. καὶ ἀνακοπὴν ἴσχει, πρόσω χωρεῖν ἀδυνατοῦσα. *Etenim thuribulum ignitis carbonibus & odoramentis plenum illuc infert. omnia autem circumcirca tenentur multo fumo, qui, ut conſentaneum eſt, excitatur. tum verò & viſus quoque obtenebratur, inhibeturque, neque longius ſeſe ferre quit.* Hoc igitur illud eſt, quare Pontificis ipſius oculis non omnia luſtrari poſſe ait, quæ in adytis ſunt. Atque hactenus luculenter iſta Philo, atque etiam diviné. Quanquam illud non ſine errore dixit, quod antea ex libro ejus περὶ θυόντων recitavimus, aram alteram, quæ prope veſtibulum templi ſub dio poſita ſanguinem victimaſque accepit, conſtructam *lapidibus integris, impolitiſque* fuiſſe,

fuiſſe, *ex legis edicto.* Contra enim, lignea ut ſit, atque ære obducatur, numinis placitum eſt in Exodi capite XXVII. quod & Moſes exequitur mox in capite XXXVIII. & diu pòſt maximus rex Salomo, cum templum conderet, non neglexit, ut eſt in libro II. Chronicorum, capite IV. & in libro I. Regum, cap. VIII. verſ. LXIV. Quod verò de arâ ex ceſpite aut ſaxis faciundâ edicitur in Exodi capite XX, id ad ea tempora pertinet, cum populus ſacer, per vaſta terrarum ſpatia & hoſtili ſolo circumerrans, ſedem religionibus ſtabilem, & domicilium certum non haberet. Scio ego, quâ tempeſtate templum ſecundum ſtetit, aram hanc quoque ex lapidibus fuiſſe. ſed quàm multa id genus alia enumerare poſſum, in quibus ſervata tunc veterum legum præſcriptio non eſt? Sanè atroci & formidoloſo reipublicæ tempore, cum incerta ſæpe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

omnia metu hoſtium, & diſſenſionibus civicis eſſent, in ædificandâ æde ſecuti duntaxat legem aliquatenus ſunt homines ſanctiſſimi. Nam quod in primo libro Maccabæorum, in cap. IV. dicitur, *Acceptis lapidibus integris ſecundum legem, ædificatum eſſe altare novum ad formam eius, quod fuerat prius:* oppidò leve eſt. Nos enim eum authorem, quiſquis fuit, non magis veremur erroris reum facere, quàm Philonem Judæum. Uterque verbis illis deceptus eſt, quæ in Exodi capite XX extare diximus. Sed in hæc divertere, nihil neceſſe erat. De ara ſuffituum agere deſinemus, ſi id dixerimus, in quo maximum momentum eſt. Jubet in Exodi capite XXX immortalis Deus cornua hujus aræ ſemel quotannis vituli ſanguine rigari, illo die, qui conſtitutus jejuniis & expiationi erat. Sed eum ſanguinem prius in Sancta Sanctorum inferri,

ac mox exire illinc Pontificem, & conſpergere aræ cornua neceſſe fuit. Ita enim ſancitum in Levitici decimo & ſexto capite eſt. Quare jam rem confecimus, nihil ut opus argumentis amplius ſit. Etenim profectò, ſi exire ex adytis Pontifex ad riganda aræ cornua debuit, aram eam in adytis non fuiſſe certum eſt. Hæc contra Divum Auguſtinum, &, qui aſſenſit illi, Carolum Sigonium, excutienda erant, ut illud omnibus perſuaſum eſſet, quod Hebræi veteres, Græcorumque & Latinorum cordatiſſimi prodidêre, Pontificem ſemel duntaxat quotannis ſecretum ſanctiſſimi loci adiiſſe. Ajunt quidem Talmudici, id quod ſuprà retulimus, Pontificem, cum oraculum ex gemmis Urim & Tummim peteret, facie ad arcam obverſa ſtetiſſe. ſed id fieri in qualibet templi parte potuit: ne jam forte credat quiſpiam, toties eum adyta intraviſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

viſſe. Atque hic eſt ille conſulendi oraculi modus, de quo ſcriptum eſt in libro Judicũ, cap. I. & capite XX. tum & in priore Samuelis commẽtario, in cap. X. De Moſe aliter habendum eſt. quippe is ad arcam teſtimonii, prope ipſos Cherubinos, & ad operculum propitiatorium, verba voceſque commutavit cum numine. quod ex cap. XXV. Exodi, verſ. XXII. atque ex Numer. cap. VII. verſ. ult. neutiquam obſcurum eſt. Verùm quæ dementia eſſet, Aharoni cæteriſque pontificibus transſcribere, quæ uni Moſi contigêre? Sanè enim eum virum ex communi mortalium cõditione Deus exemerat, poſtquam loqui coràm, & unà eſſe cum illo, atq; ab illo aſpici etiam dignatus eſt. Quæ omnia eſſe negata aliis, annotatum in ſacro codice eſt. Sed jam nõ amplius verbum addimus. Qui enim pauca delibare de multis conſtitueramus, penè prę ſtudio omnia exhauſimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

CAPUT VI.

Vicarius Pontificis ſub decimum diem menſis Tiſri conſtitutus. Quot gradus dignitatum inter pontificatum & ſacerdotium interpoſiti fuerint. Ius-jurandum ſolenne quotannis Pontifici delatum ſub templo ſecundo. & cauſa ejus. Hæreſis orta de ſuffitu in adytis adolendo. Hircus in deſertum miſſus. Mons Hazazel. Iudæorum ſcita quædam ſuper eâ re.

QUoniam Pōtificis nobile munus in iis eſſe rebus poſitum diximus, quæ die decimo menſis Tiſri agebantur, idoneum viſum eſt plura exequi, quę huc pertinent. Scribit Maimonides in Halacha Habodat Jom Haccippurim, in capite primo, ſolum Pontificem omnia ſacra obiiſſe, quæ illo die fiebant, ne illis quidem exceptis, quæ propria illius feſti non erant. quare illa quoque, quæ quotidie ſacerdotes etiam curabant, commiſſa tunc Pontifici fuiſſe. Ait

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

præterea, quo tempore feſtum hoc inſtabat, ſeptem continuos dies cuſtoditum eum publicè magna cura fuiſſe, ne qua res fortuita eum contaminaret, prohiberetque ſolenni ſacro. Quæ traducta ex initio tractatus Talmudici ſunt, quem Maſſechta Joma vocant. Tum & illud prodit ibidem maximus Rabbinus, quod relatu dignum eſt, de Pontificis vicario, qui quotannis creatus ſub diem jejunii eſt:
מתקינין לו כהן גדול אחר שאם יארע בזה פיסול יעבוד האחר תחתיו׃ בין שאירע בו פיסול קודם תמיד של שחר בין שאירע בו פיסול אחר שהקריב קרבנות זה שנכנס תחתיו אינו צריך חינוך׃ עבר יום הכפורים הרי הראשון חוזר לעבודתו והשני עובר׃ ואם מת הראשון זה שני מתמני תחתיו׃ Nos ſententiam, non verba exprimemus. *Poſitũ in more fuit,* inquit, *ut Pontifici conſtituerent quendam alterũ Pontificem. Nam ſi quid ei contigiſſet, quo impuratus vide-*

videretur, alter ille vice eius rem ſacram faciebat. Cæterùm vicario huic, qui pro illo in adyta ibat, non opus initiatione fuit, ſive contaminari Pontificem ante iuge ſacrificium matutinum, ſive poſt oblationes peractas contigiſſet. Quàm primum autem dies expiationum præteriiſſet, prior ille redibat ad munia ſua: vicarius autem ſe abdicabat. Quod ſi prior moriebatur, alter ille in eius locum ſubſtitutus eſt. Non multum ab his abludit, quod traditum à Flavio eſt in libro decimo ſeptimo Antiquitatum, in capite VIII. Is enim quendam Joſephum Ellemo prognatum refert, qui in unum diem functus pontificatu ſit, cum ſummus ſacerdotum Matthias immundo viſu per ſomnium ſe inquinaſſet, illa ipſa nocte, quæ expiationis feſtum anteceſſit. Hujuſmodi vicarium Maimonides סגן appellat in Halacha Cele Hammikdaſch, in capite IV,

 aitque

aitque ſub imperio ejus cunctos ſa-
cerdotes eſſe. ex quibus tamen du
ſunt, quos vicario eandem ope-
ram præſtare ait, quam Pontific
ipſe præſtat, eoſque קתיקולין ap-
pellat. ac rurſus quendam ordinem
illis inferiorem facit, in quem ſa-
crificulos ſeptem adſcribit, qu
אמרכלין dicti ſunt, & claves atri
cuſtodiebant, nemo eorum ut ape-
rire illud poſſet, ni unà omnes ad
eſſent. Rurſum his ſubeſſe tre
גזברין id eſt, theſaurarios, ſive ſacr
ærario præfectos, ait. quos ſequitu
ראש המשמר qui cuſtodiis templ
præeſt. tum is, qui ראש בית אב
dicitur. ac tandem proximum a
his dignitatis locum tenere cæte-
ram ſacerdotum plebem ait. Ho
fermè pacto ſacerdotum gradu
diſtincti à Talmudicis ſunt. ni
quod iidem inter Pontificem ma-
ximum, atque inter vicarium eju
conſtituunt quendã diverſi generi
ſacerdotem, quem משיח מלחמה
ho

hoc eſt, *prælii cauſâ unctum* appellant. Sed de hoc infrà dicemus. Nunc de expiationum feſto, quæ in promptu ſunt, addamus. Apud Maimonidem, in cap. 1. Hal. Habodat Jom Haccippurim, legati à ſenatu miſſi juramentum quotannis ſolenni more à Pontifice exigunt, pridie quàm peragendum piaculare ſacrum erat. Id adeò fieri ex hac cauſa conſuevit, quòd ſub templo ſecundo caput extuliſſet hæreticus quidam, à quo propagata Sadducæorum ſecta eſt. Is odoramenta, queis ſuffumigandum adytum erat, imponi ignibus primùm, ac mox inferri in adytum voluit, quum Judæis per manus traditum jam inde à Moſis ævo eſſet, accendi demum ea in ipſis adytis oportere. idque profectò legis ſententia etiam arguit in Levitici capite XVI. verſu XII. & XIII. Sed novatorem illum ea verba movebant, quæ extant in ejuſdem capitis initio:

tio: בענן אראה על הכפרת *in nu-*
be apparebo ſuper propitiatorium.
Quæ certè adeò nullum præſidium
ad ipſius cauſam adferunt, ut plane
id ſtabiliant, quod in verſu XII
& XIII expreſſum eſſe diximus. Et
tamen nihilominus creſcebat quo-
tidie tam improbabilis opinio, la-
teque animos hominum pervaſe-
rat. Quare, cum metus ingens eſ-
ſet, ne in illum errorem ſeſe Pon-
tifex quoque transderet, inſtitu-
tum fuit, ut pridie decimum diem
Tiſri ſolenniter eum legati jure-
jurando obſtringerent, cujus for-
mulam Maimonides in hæc verba
conceptam refert, משביעין אנו עליך
במי ששכן את שמו בבית הזה שלא
תשנה דבר מכל דבר שאמרנו לך:
Nos te iurare iubemus per eum,
cuius nomen in hac æde habitat,
ne quid immutes eorum, quæ dixe-
rimus tibi. Dein cætera ſubjecêre,
de quibus cautum eſſe intererat
omnium. Ad celebritatem hujus
feſti

feſti maximè pertinuit religioſa ſortitio illa, quâ ex duobus hircis unus deſtinatus aris fuit, alter verò in vicinum deſertum ad montem quendam Hazazel dimittebatur, ut illinc præceps rueret. Tradunt Judæi eum hircum magno molimine in deſertum ab alienigena quopiam deductum, ac mox de ſummo monte detruſum ad ima eſſe. De tabernaculis quoque ab urbe Jeroſolyma uſque ad deſertum diſpoſitis, neſcio quid, loquuntur, in queis conſederunt, qui hircum identidem eſcâ reficerent. Tum & funiculum, cujus pars altera cornibus hirci, altera deligata ad ſcopulum fuit, atque etiam colorem funiculi, & id genus multa alia deſcribunt, quæ profectò mecum ignorant. Quare nos hæc in medio relinquimus, propterea quòd rationibus conjecturiſq; melioribus deſtituta, vim haud capiunt ex ipſa frugalitate.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

CAPVT VII.

Initiatio Pontificis duplex, & qualis. Quando altera ceſſaverit. Quando Pontifex ab juvenci mactatione, quam lex præſcripſit, immunis fuerit.

COnſecratio Pontificis duas res præcipuè habuit, veſtitum unctionemque. Sancitum enim à numine fuit, uti, qui ſummum ſacerdotium geſturus eſſet, tunicis amiculiſque ſacris per ſeptem dies indueretur, atque oleo lineretur, quod confectum ad eam rem ratione quadam ſingulari erat. Talem Pontificem Talmudici מתרבה בגדים *auctum inauguratumque amictu*, & מתרבה משחה *auctum atque initiatum unctione* dixêre. Ipſe autem actus ſolennis dictus ab illis eſt ריבוי בגדים ומשחה *acceſſio maieſtatis ex amiculis & unctione*. Sed enimverò, poſtquam ſacrum oleum periit, quod in priore templo conditum eſſe ab Joſia in ſpecu quodam, & nunquam poſtea reper-

repertum ab Ezra aliiſve in poſteriore templo diximus, ab illa tempeſtate hercle Pontificum initiatio peracta ſine unctione eſt. Satis enim fuit, ſolo veſtitu eos inaugurari. Veſtiendi autem modus ejuſmodi fuit, qualem Talmudici deſcripſere in tractatu, qui Maſſechta Joma dicitur, in capite primo. Amicula octo erant, quibus Pontifex per dies ſeptem continuos mane quidem induebatur, veſperi autem exuebatur; totidemque per dies fieri unctio ſolita fuit, antequam amiſſum ſacrum oleum eſſet. In Maſſechta Horaiot, in capite ultimo, traditum eſt, nullam fuiſſe differentiam inter pontificem, cujus conſecratio unctione fiebat, atque inter eum, qui ſolo amictu initiatus erat, niſi quod is, qui unctus eſſet, mactare numini juvencum lege jubebatur, ſi ita deliquiſſet, ut unius culpa peccatum ab omnibus eſſet. Hac neceſſitate

ſolu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſolutus fuit, qui ſine unguento erat veſtibus inauguratus. cæteris autem rebus omnibus ambo pares fuêre, De juvenci mactatione quod obſervarunt Talmudici, erutum eſt ex Levitici capite IV. Summam verò eorum omnium, quæ ad initiationẽ pertinere diximus, complexus eſt illis verbis maximus Rabbinus Ægyptius in capite IV. in Halacha Cele Hammikdaſch,
ממנין כהן גדול הוא ראש לכל הכהנים ומושחין אותו בשמן המשחה· ומלבישין אותו בגדי כהונה גדולה: ואם אין שם שמן המשחה מרבין אותו בגדי כהונה גדולה בלבד · כשם שמתרבה בשמן המשחה כך מתרבה בבגדים: כיצד מרבים אותו בבגדים· לובש שמנה בגדים ופושטן וחוזר ולובשן למהר שבעת ימים יום אחר יום ·וכשם שריבוי בגדים שבעה כך משיחה בשמן שבעה יום אחר יום:
Sequitur dein illud, paucis interjectis, אין בין כהן משוח בשמן המשחה למרובה בגדי' אלא פר שמביא כהן
המשוח

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

המשוח אם שגג באחד מן המצו' שחייב עליהן חטא' Non libet nobis, hæc vertendo, tempus atq; operam cõterere, propterea quòd eorũ ſentẽtia jã relata à nobis abũde ſuprà eſt.

Capvt VIII.

Sacerdotum ſtationes, & ἐφημερίαι. Qui judicaverint de vitiis ſacerdotum. Damnati ſacerdotes quâ conditione fuerint. Lignile. Antigoni in Hyrcanum facinus.

Cum hactenus de Pontifice maximo, qui ſacerdotum princeps erat, dixerimus, planè fieri in tantâ rerũ vicinitate nequiit, quin multa attingeremus quoque, quæ ad ipſos ſacerdotes, atque ad munia eorum pertinent. Quæ profectò iterare nunc propoſitum nobis non eſt. Fuêre ſacerdotes ex Levitis ſelecti, uti oblationes & ſacrificia facerent. eorumque erant VIII ſtationes à Moſe conſtitutæ: è quibus quatuor ab Eleazare, totidemque ab Ithamaro gentem ſuam deduxêre.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

duxêre, Poſtea ſummus rex David ſtationes hujuſmodi viginti & quatuor fecit, ut ex Eleazari poſteritate ſexdecim, ex Ithamari octo eſſent: quas omnes Flavius Joſephus incolumes uſque ad Jeroſolymæ everſionem fuiſſe prodit, nunquam ut permixta earum ſucceſſio ſit. Quod tamen verum eſt, ſi ab Encæniis Maccabæi per inſequentia tempora retrò deſcenderis. Atque id profectò vel ſic etiam incredibile fermè eſt in tanta rerum Judaicarum ſurſum ac deorſum euntium mutatione. Sed penes autorem fides eſto. Iſtæ viginti quatuor claſſes per vices ſuas ſingulæ Jeroſolymam veniebant, & in templo hebdomadam unam ſacris operabantur. Itaque poſt centeſimum & ſexageſimum octavum diem cuique ſtationi ſuus ordo redibat: niſi quod per tria celeberrima feſta, quæ Judæi רגלים appellant, fas fuit omnibus ſtationibus ſimul in

tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

templo ſacra obire, illâ præſcriptione, ut votivas ſpontaneaſque hoſtias, & jugia ſacrificia ii duntaxat curarent, quorum functio tunc in orbem recurrebat. Hæ ſunt ſtationes illæ, quas D. Lucas, de Zacharia cum loquitur, ἐφημερίας appellat. Quæ omnia divinè pertractavit vir illuſtris Joſephus Scaliger in Iſagogicis Canonibus, quos in Euſebium publicavit. Itaque in his operam non ponemus. Multò enim ſatius nobis eſt illa exequi potiſſimùm, quæ prætermiſſa ab aliis, aut certè tradita incurioſè ſunt. idque jam ſecuti ab initio ſumus. In tractatu Talmudico, quem Maſſechta Middoth appellant, traditum eſt, poteſtatē & juriſdictionem ſenatorum, qui adſcripti in magnum ſynedrium erant, ſitam præcipuè in hoc fuiſſe, quod in parte templi, quæ Gazith dicta eſt, judices de ſacerdotibus ſedebant, quibus familiæ & generis mota

controverſia eſt. qui, ſiquidem cauſâ cecidiſſent, veſtibus induti nigris, atque exauctorati, cum ignominiâ ex atrio exceſsêre. ſin viciſſent, albati per hominum ora ſe extulerunt, atque è veſtigio munus ſacrum cum collegis adminiſtrarunt. In capite ſecundo ejuſdem tractatus Talmudici ſcriptum eſt cognoviſſe etiam eoſdem ſenatores de vitiis, morbiſque, queis adfecti ſacerdotes, tanquam mali ominis res, ex legis edicto reprobabantur. Ii damnati, deinceps in parte templi degebant, quæ לשכת העצים dicta eſt, quaſi tu *lignile* appelles atque illîc ligna findebant, quæ in altari ſtruerentur. Etſi autem mulctati ſacerdotio erant, tamen nihilominus illis jus fuit cum ſacerdotibus ejus ſtationis, in quâ ipſi fuerant, adhuc de ſacris epulari. Atque id proditum etiam à Flavio Joſepho eſt, in libro V. ἁλώσεως, in capite XV. Porro, quæ ex Talmud jam dixi-

diximus, relata etiam à Maimonide ſunt in Hal. Biath Hammikdaſch. cap. 6. iis verbis, quæ ſubjecimus.

בית דין הגדול היו יושבין בלשכת הגזית ועיקר מעשיהם התדיר שהיו יושבין ודנין את הכהונה ובודקין הכהנים ביוחסין ובמומים : כל כהן שנמצא פסול בייחוסו לובש שחורים ומתעטף שחורים ויוצא מן העזרה: וכל מי שנמצא שלם וכשר לובש לבנים ונכנס ומשמש עם אחיו הכהנים : מי שנמצא כשר בייחוסו ונמצא בו מום : יושב בלשכת העצים ומתלע עצים למערכה וחולק בקדשים עם אנשי בית אב שלו ואוכל :

Horum ſententia plana ex ſupradictis eſt, ut opus verſione non ſit. Neque verò ſacerdotes ſolos, ſed etiam pontifices corpore eſſe integerrimo lex juſſit. Utique apud Flavium Antigonus Hyrcanum captum utriſque auribus truncat. Ita proviſum abunde fuit, ne fungi in poſterum ſacratiſſimo honore poſſet. atque id monere eum ami-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ei non deſtiterunt, cum ex Parthia Judæam ſtolido conſilio repetebat, ut illic Herodis ope priſtinum teneret ſtatum dignitatis. Res poſcere videbatur, ut diceremus, quæ jura connubiorum poſita ſacerdotibus ſint, deque ſortitione, quæ ſingulis munia functionis ſuæ quotidie, viceſque aſſignabat: tum, quibus gradibus diſtincti fuerint, ut alii קתיקולין pars אמרכלין quidam גזברין dicerentur, cæteri autem numerus & plebs eſſent. ſed hæc, cum de Pontifice ageremus, indicata à nobis in tranſcurſu ſunt. Atque etiam illic de indumentis quatuor diximus, quæ communia illis cum Pontifice maximo erant. Propria enim non habuêre. Quare hæc omittimus.

CAPVT IX.

Sacerdotes Levitaſque fuiſſe partem quandam magni concilii Sanhedrin. Negotia regia atque civilia publicè Levi-

Levitis commiſſa. Virtutum inſignis imago in illis. Acceſiſſe eos ad meliorem partem, atque ad æquiorem cauſam, cum ſciſſa olim diviſaq; Hebræorum reſpublica fuit. Quantopere degeneraverint mox à recta indole, atque à veteri integritate. Summum reipublicæ regimen occupatum ab illis, atque immodeſtè uſurpatum.

AIt Maimonides in Halacha Sanhedrin, in capite primo, Levitas ſacerdoteſque in eum ſenatum lectos fuiſſe, qui Jeroſolymæ ſupremus erat, & LXXI viris conſtabat, in quem adſcripti etiam primores cæterorum Iſraëlitarum erant. Ex quo fit profectò, ut non ſacra duntaxat curaſſe, ſed judicia exercuiſſe etiam civilia, & cum principe, aut ſummo populi ductore conſultaviſſe de ſummâ republicâ quoſdam Levitarum ſacerdotumque appareat. Magnum enim ſenatum Sanhedrin rex indicebat, principeſve, aut quocunque alio nomine appellandus fuit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

qui ſtatum publicum tuebatur. Atque hoc eſt, quod inter Moſis inſtituta Flavius Joſephus poſuit, πρασσέτω δὲ μηδὲν ὁ βασιλεὺς δίχα τοῦ ἀρχιερέως καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης. *Nihil agat rex, niſi de Pontificis & ſenatorum ſententia.* Neque id nos miramur in illo regno, quod ipſe Deus, ut ſæpe diximus, ſacerdotale appellat. Sanè in ſecundo Chronicorum libro, in capite XIX, Joſaphatus rex, cum Zebadiam iis negotiis præficit, quæ ad regem, atque ad populum Judæ pertinebant, etiam ſatrapas Levitas ei adjungit, qui in partem curarum veniant. Et multò ante illum maximus David Haſabiam, ejuſque agnatos mille & ſeptingentos præeſſe Benjaminitis, & Simeonitis, Judæiſque, ac res gubernare tam divinas, quàm regias, juſſit. Idemque imperium, ac planè geminam poteſtatem Jeriæ, agnatiſque ejus bis mille & ſeptin-

gentis rex ille in Rubenitas, Gadi-taſque, & in dimidiam tribum Me-naſſitarum dedit. cujus rei teſtimo-nium extat in primo Chronico-rum libro, in capite XXVI. Atqui profectò Haſabia, & Jeria, & eo-rum agnati, quos Chronicorum author ſummos honores geſſiſſe in republica, & fuiſſe ad quater mille & quadringentos ait, Levitæ erant, & nomen ſuum profeſſi in ea tri-bu ſunt, quæ ſacrorum omnium cuſtos fuit. Accedit, quod legum omnium, & rerum humanarum, divinarumque ſummam ſcientiam ſuo quodam ſibi jure Levitæ vin-dicarunt, quam in ſynagogis per Judææ oppida populo tradidêre: ut non immeritò omnis ingenii, eruditioniſque, & bonarum ar-tium patres atque autores habiti ſint. Igitur ab his pietatis virtutiſ-que exempla petita ſunt. Etenim, cum pars ceremoniis ſacriſque mi-niſtrarent, alii in diſciplinas incum-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

berent, plurimi muneribus officiiſque civilibus intenti reipublicæ conſulerent, omnes tamen ſine cupiditate vitam agitabant. Diſſenſione verò tribuum ortâ, cum à Judæis divortium cætera gens Iſraëlitarum feciſſet, relictis urbibus, quas inter Iſraëlitas habebant, eam partem amplexi ſunt, quæ patrio more integra & incorrupta religionum ſolennia tenuit. Sed, ut nihil perpetuum eſt, tandem poſt Babylonienſe exilium, cum extructum templum ſecundum eſſet, temporum iniquitas bellorumque æſtus quadam fati lege cauſam depoſuit ad aliud ſchema. Primò enim pontificatũ maximum gerere ii ex Levitis auſi ſunt, quibus per legem illud affectare non licuit. Ea quaſi materies omnium malorum fuit. Fecit enim avidos nimia felicitas: nec tam temperatæ cupiditates fuêre, ut in eo, quod contigerat, deſinerent. Gradus à magnis ad majo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

majora factus eſt, &, qui inſperata acceperant, ſpe improbiore aſſecuti principatum ſunt. Ac tandem verò, quaſi actum adhuc nihil eſſet, regio nomine aſſumpto diadema capiti impoſuêre. Hinc inſidiæ inter eos, doli, arteſque patritiæ, & nulla modeſtia votorum. Ex qua enim tempeſtate ſibi pulcrum duxerunt ſupra rempublicam ſtare, qua via illuc pervenirent, dum pervenirent modò, nihil penſi habebant. Ita, qui rariſſimam laudem, & nulli adhuc ordini conceſſam concupiverant olim, innocentiam, poſtremò mutatis ſtudiis omnia divina humanaque promiſcua habuerunt, unius arrogantiæ ſuperbiæque dominio. Sed de hoc etiam antè diximus.

Capvt X.

Qui fuerint Anſche Hammaamad. Quali legatione functi ſint. Sacrificia pro populo peracta. Legatos hos etiam extra Ieroſolymam munus ſuum in ſynagogis

nagogis obiiſſe. De jejuniis eorum. Cur pridie & poſtridie Sabbati non jejunaverint.

IN Talmudis tractatu, qui Maſſechta Tahanaiot dictus eſt, de iis agitur, qui à populo, aut ab univerſitate miſſi legationẽ publicam obibant ſacrorum cauſa. Cujus rei obſervatio, quoniam ſanè ſingularis eſt, neutiquam ſilentio prætereunda nobis videtur. Enimverò illud ſancitum lege erat, ut, qui numini victimam donumve offerret, ſacris præſens adſtaret. Quoniam verò oblationes quædam etiam totius populi nomine fiebant, utique immenſa illa civium multitudo, quæ locis urbibuſque diverſa habitabat, adeſſe ad ſacram ædem nequiit. Igitur inſtitutum à priſcis vatibus eſt, uti ex Iſraëlitis quidam ſummâ integritate & religione viri deligerentur, qui legati univerſitatis forent, & ad oblationes, vice populi, adeſſent.

Atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Atque hos Talmudici אנשי מעמד appellant, quaſi craſſiùs paulò *viros ſtationarios* dicas. Fuêre autem claſſes eorum viginti quatuor deſcriptæ, planè ut de ſacerdotibus quoque, deque Levitis diximus. ductabatque ſingulas anteceſſor quiſpiam, quem ראש המשמר *ſtationis principem* vocaverunt. Lex porrò poſita legatis univerſitatis hæc fuit, ut quâ ſeptimanâ ſtatio cujuſque in orbem redibat, nemo quiſquam tam ſolenne munus defugeret. Atque hercle eos quidem, qui Jeroſolymæ, aut in propinquo habitabant, convenire in templum neceſſe fuit unà cum Levitarum ſacerdotumque geminis claſſibus, quarum vices in eam hebdomadam inciderant. Quod ſi verò procul aliqui à ſanctiſſima urbe in remotis oppidis degebant, his ademptà longi itineris moleſtia eſt. Satis enim erat in ſynagogam iſtius loci conveniſſe eos unà, atque

animos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

animos cogitationeſque ad ædem tranſmiſiſſe, quæ Jeroſolymæ erat. Ita publicam ſacrorum cauſam abſentes quidem, ſed eadem hora tamen, atque etiam publicè proſecuti ſunt. Legatis his, dum hebdomadale munus peragebant, jejunandum quater fuit, & quidem certo tempore. Conſtitutus enim ad id dies Lunæ, Martiſque, & Mercurii, ac Jovis eſt. Neque refert, Jeroſolymæ in templo, an in oppidorum ſynagogis convenerint. Pariter enim jejunii neceſſitas eos tenuit. Datum tamen ſabbatho id honoris eſt, ut pridie eſſent lege hac ſoluti. quemadmodum profectò nec poſtridie ſe macerabant,
שלא יצאו מעונג שבת לצום׃
ne ſabbathi lætitiam mœror exciperet ieiuniorum. Ac de his quidem ſatis dictum eſt. Cætera, quæ de precibus legatorum univerſitatis, deque legis recitatione tradunt Talmudici, ab ipſis petantur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Capvt XI.

De Levitis illis, quorum miniſterio ſacerdotes utebantur. claſſes eorum, & diverſa munia. Nethinæi. Lex annaria de Levitis lata quando ceſſaverit. Levitas non itidem, ut ſacerdotes, reprobatos fuiſſe. Quantum nefas fuerit, confundi eorum miniſteria.

SEquitur ut præterea de Levitis quædam dicamus, quorum appellatio duplicem rationem habet. modò enim ſic dicti communiter omnes ii ſunt, qui de tribu Levitica eſſent, ad quos in univerſum ea pertinent, quæ ſuprà diximus in hujus libri capite IX. Interdum verò hoc nomine vocantur, qui in urbe Jeroſolyma per vices ſacrum miniſterium ſubibant, quod erat longè à ſacerdotum functionibus diverſum. De qua re breviter dicendum nobis hîc eſt, ne eam partem non attigiſſe videamur. Igitur Levitarum horum munus fuit ſacerdotibus miniſtrare, eaq; obire,

quæ

quæ ignobilioris operæ erant. Planè enim, quod Romanis inter ſacra atque in templis victimarii, popæque, & æditui, ac præciæ, tibicineſque præſtitére, id Judæorum mos, lexque Levitis demandaverat, non omnibus hercle, ſed iis duntaxat, qui progenitore Levi ſati, genus tamen ſuum ab Arone non traxerunt. Etſi enim profectò Aharon quoque eodem ſatu editus fuit, tamen, quia in ejus familia & poſteritate dignitas ſtetit ſacerdotii, non ita frequenter in ſacro codice Levitarum nomen datum nepotibus ejus eſt. Ac initio quidem, ex Moſis inſtituto, Levitæ ſacerdotibus duntaxat operam navabant, arcamque humeris portabant, & vaſa ſacra curabant. Ejuſque generis mox claſſes viginti & quatuor David fecit, quæ ſingulæ per vices ſuas hebdomadam unam in templo eſſent: planè quemadmodum etiam ſacerdotum diviſæ ſtationes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tiones erant. Cæterùm idem ille rex David eâdem lege totidem quoque familias alias inſtituit Levitarum, quorum pars voce, alii organis nabliiſque inter ſacra canerent. Ac rurſum eodem auctore viginti & quatuor ſtationes ædituorum factæ ſunt. Poſtremò, quemadmodũ Levitæ ſacerdotibus miniſtrabant, ita ipſis Levitis dati alii ſunt, qui lignatum aquatumque mitterentur. Ii primum Gibeonitæ erant, quos maximus populi ductor Joſua in bello ſervaverat. mox Davidis Salomoniſque tempore alii ex victis gentibus acceſsêre, atque uno nomine omnes appellati Nethinæi ſunt, quaſi dedititios aut adſcriptitios dixeris. Verùm hæc Cornelius Bertramus, Caroluſque Sigonius, eruditiſſimis ambo commentationibus, tam diligẽter perſecuti ſunt, nihil ut addi à nobis poſſit. Quare alia quædam circumſpiciamus. In tractatu Talmudico,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

quem MaſſechtaCholin appellant, in fine capitis primi, annotatum eſt, legẽ eam numinis, quæ Levitis quinquaginta annos natis miſſionem dat, haud perpetuam eſſe, ſed eo tempore duntaxat valuiſſe, cum transferendum identidem ſacrum tabernaculum eſſet. mox enim, cum religionum ceremoniarumq; ſedes ſtabilis in æde Hieroſolymitana eſſet, nunquam eos ſolenni miniſterio ſeſe abdicaviſſe, qui quinquagenariis majores erant. In extremo ejuſdem capitis traditum quoque eſt, non fuiſſe in Levitis id ſpectatum, an corpore integro eſſent. nullum enim vitium fuiſſe, quod ſacro munere eos prohiberet. Quare profectò, quod de ſacerdotibus, deque Pontifice diximus, ad hos non pertinet. Vocem tamẽ ibidem Talmudici excipiunt, quæ, grandi ætate cum deficeret, vitium in cantoribus fecit. Scribit Maimonides, crimen capitale fuiſſe, ſi Le-

ſi Levita ſacerdotis curas capeſſeret, aut ex ipſis Leviticis muniis aliquod ejuſmodi obiret, quod aſſignatum illi non eſſet: puta, ſi æditúus cantoris vice fungeretur. quod ſi ſacerdos Levitæ miniſterium ſubiret, non illum capite pœnas luiſſe, ſed tamen בלא תעשה *contra numinis interdictũ* feciſſe.

CAPUT XII.

Templum Ieroſolymitanum. Cur intus illic tanta vis auri. De templis veterum, in quæ aurum non inferebatur. non eſſe id Iudæorum inſtitutis contrarium. Confutatus quorundam error. Talmudicorum ſcitum de iis, qui ſacram ædẽ adeunt. Quid ſint τὰ σκεύη in Meſſiæ edicto. Salomonis induſtria in templi exſtructione. Quàm celeriter conſummata ea operis moles. Dianæ Epheſiæ ædes quibus impenſis & quàm lentè ædificata. cur in paluſtri ſolo ea poſita. Iudæorum commentum de monte Moria.

NIhil rerum Judaicarum pulcrius, magnificentiuſque fuit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

nec quod magis celebratum monumentis omnium ſit, quàm illud immenſæ opulentiæ templum, quod in urbe Jeroſolymâ extructum, dedicatumque à Salomone eſt. Ejus deſcriptio luculenta apud Flavium Joſephum extat in octavo Antiquitatum libro. Quare nos, quæ de magnitudine, deque arte & modo operis dici poſſunt, non exequemur. Utique, quod hujus ædis interius ſacrarium auro magni ponderis obductum erat, quodque vaſa innumera ex puro puto auro conflata ſunt, non regis effuſa quædam liberalitas in ſummâ opum affluentiâ videri debet, ſed juſſus edictumque numinis fuit. Non æſtimat quidem donorum pretia, neq; terrenis indiget opibus ſummus Deus, cujus eſt hoc omne, quod videmus, & non videmus: ſed tamen grata illi mortalium pietas eſt, id offerentium, quod amant ipſi vehementer, rerumque humanarum

narum maximum putant. Ait Plutarchus in Politicis præceptis, templa quædam olim fuiſſe, in quæ ingredi nefas fuerit, niſi auro ante fores poſito. Ex quo viri quidam incomparabiles collegerunt, antiquitatem, cujus judicium incorruptiſſimum fuit, delubra damnaviſſe, quæ donariis magnificis, & multo auro radiarent. In quo certè eos ratio fugit. neque id Plutarchus voluit, qui è veſtigio ibidem illud addit, etiam ferrum eos depoſuiſſe, ædem qui intrare vellent. & in promptu eſſe cauſa utriuſque nobis videtur. nam & ſine auro nummiſque, aut ornatu operoſiore adſtare debuerunt, qui diis ſupplices in loco auguſtiſſimo erant: & rurſum, magis ſibi opem omnem eſſe in numine poſitam intellexêre, qui ferro armiſque ſe nudaverant. Ego verò Plutarchum, iſta cum ſcriberet, cogitaſſe de veteri Jeroſolymitana æde opinor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Penè enim eadem ſunt, quæ traduntur in Talmudis tractatu, quem Maſſechta Jevamot appellant, in capite primo: ex quo iſta tranſſcripſit Maimonides, quæ in Halacha Beth Habbechira leguntur, in capite VII. לא יכנס אדם להר הבית במקלו או במנעל שברגליו או באפונדתו ובמעות הצרורין לו בסדינו: *Nemo in montẽ templi veniat cum baculo, aut calceamentis pedum, neque cum manticâ aut pecuniis linteo involutis.* Apud Divum Marcum in Euangelii cap. XI, ſervator hominum Meſſias, cum reducere priſcum ac fugitivum morem vult, edicit ἵνα μή τις διενέγκῃ σκεῦος διὰ τοῦ ἱεροῦ, *ne quis per templum eat vaſis ullis, inſtrumentiſve, aut impedimentis onuſtus.* Ita enim id, quod σκεῦος dicit, accipimus, ut ad loculos etiam, & aſcoperas, atque ad ea omnia pertineat, quæ oneri exuberant. Certè ille idem Meſſias, cum propter excellentem ſeculi

per-

perverſitatem vetus hoc inſtitutum exoleviſſet, nummularios, atque eos, qui intenti diſtrahendis mercibus erant, procul à ſacro limine abegit. Templi admiranda moles urbem ex alto deſpectavit. Poſita enim in montis crepidine fuit, cujus ſpatium rex Salomo ampliavit, aggeſtâ in profundiſſimam vallem humo ad altitudinem quadringentorum circiter cubitorum. Conſummata autem tanti operis conſtructio intra ſeptem annos eſt. Quod penè incredibile dixeris. Sanè tardior in ædificando Græcia fuit, quæ Dianæ Epheſiæ templum ducenteſimo & viceſimo anno vix abſolverat, etſi adjuta totius Aſiæ opibus eſt. ſed cœpti difficultas ex naturâ loci fuit. quippe condi eam ædem in paluſtri ſolo placuit, ne terræmotibus quateretur. Vaniſſimum eſt, & exibilari debet, quod Rabbi Eliezer in capitulis ſuis ex communi Judæorum opinione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

prodidit, montem, in quo ædes Jeroſolymitana ſtetit, hunc ipſum eſſe, in quo primus hominum parens Adamus ſacra fecit: atque ibidem mox Abelum, Cainumque munera ſua numini obtuliſſe. rurſus verò & Noachum illîc altare poſuiſſe, cum ex arca egrederetur: & Abramum cœleſtibus monitis huc profectum fuiſſe, uti filium mactaret. Ejuſdem generis eſt, quod in Bereſchit Rabba, in Paſuk וייצר & in Talmudis Hieroſolymitani tractatu, qui נזיר inſcriptus eſt, in capite XXIII legitur, Adamum ex pulvere illius montis eſſe conditum, atque recte dictum à ſapientibus veteri verbo eſſe, שנברא ממקום כפרתו *creationem eius in illo loco contigiſſe, ubi peracta eius expiatio eſt.* Nemo noſtrûm tam bardus eſt, qui hæc credat. Et tamen ipſis vetus commentum placet. Sed hæc deliria pluribus perſequi, id verò noſtrum non eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Capvt XIII.

Admiranda quædam de templo, deque ſacrificiorum & ſacerdotum multitudine. De feſto Paſchatis ſingulare quid, & penè ſupra fidem. Lignorum tres ſtrues in altari. De æternis ignibus. Corban Habitſin, oblatio lignorum, & dies feſti ad hanc rem. Talmudicorum & Flavii Ioſephi diſcrepantia. Superſtitio eorum, qui intraverint templum, quique exiverint ex illo.

Difficile eſſet dicere, quot ſacrificiorum oblationumque genera & cauſas Judaica religio habuerit. Sanè, cum Flavius in Apolog. adverſus Apionem dicat; in ſingulis claſſibus, quæ hebdomadam unam per vices in templo ſacris operabantur, fuiſſe plus quàm quinque millia ſacerdotum, omninò opus ingenti victimarum numero quotidie fuit, ne tot manus otioſæ eſſent. Notat idem ſcriptor lib. 6. ἁλώς. cap. 45. uno die Paſchatis ducenties quinquagies

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

quinquies millena, & ſexcena animalia immolata eſſe. Diximus autem, ſolenni Paſchatis die, & præterea duobus aliis feſtis, omnes ſacerdotum claſſes Jeroſolymam veniſſe, & junctis operis ſacra ſimul feciſſe. ut jam neceſſe ſit, eodem tempore, atque die uno, centum & viginti millia ſacerdotum munus ſuum obiiſſe. Quod ſi jam è numero victimarum, quas cecidiſſe Flavius in illo feſto prodit, mactatas à ſacerdotibus ſingulis binas cogites, ſuperſunt quindecies millenæ, & ſexcenæ, quæ adhuc quærunt, cujus manu pereant. Porrò harum omnium immolatio facta in uno altari eſt, in quo quotidie tres lignorum ſtrues compoſitas fuiſſe, Rabbi Moſes Ægyptius ait. de quibus ſingulatim illud prodit, in Halacha Temidin & Muſaphin, in capite ſecundo. ראשונה מערכה גדולה שעליה מקריבין התמיד עם שאר הקרבנות: שנייה בצרה קטנה שממנה לוקחין

לוקהין אש במחתה להקטיר קטורת בכל יום : שלישית אין עליה כלום אלא לקיים מצוות האש שנאמר אש תמיד תוקד : *Prima ſtrues*, inquit, *magna erat, in qua iuge ſacrificium, cæteraque, quæ offerebantur, apponebant. Secunda, ad latus eius, minor fuit: de qua ignem exceptabant acerra, ut ſuffimenta in altero altari adolerent, quod prope Sanctum Sanctorum erat poſitum. Tertia illud duntaxat habuit, quod ratam faceret legis divinæ præceptionem, quæ de igne extat eiuſmodi, Accendes ignem perpetuum.* Scribit Flavius in libro ſecundo ἁλώσεως, in capite triceſimo & primo, fuiſſe Jeroſolymæ diem feſtum quendam, quem τὰ ξυλοφόρια ipſe appellat, propterea quòd Judæi tunc omnes ex ſylvis magnam lignorum vim in templum comportabant ad alendos ſacros ignes, quos eſſe æternos, & nunquam extingui lex divina juſſerat.

ſerat. Hic verò leviter à Flavio Ta
mudici diſcrepant. Ajunt enin
non id uno tempore factum ab o
mnibus ſimul eſſe, ſed familiis ſin
gulis ad hanc rem fuiſſe certos die
conſtitutos. quod nos ita accipi
mus, ut ſtatus quiſque dies plure
familias, puta viginti aut triginta
hujus officii causâ ſociaverit, non
Judæorum hercle per reliquam Pa
læſtinam habitantium, ſed Jeroſo
lymitanorum duntaxat. Addun
Talmudici, eas familias, queis li
gnationum vices in orbem redie
rant, holocauſtum ſpontaneum
obtuliſſe, quod קרבן העצים di-
ctum fuit, quoniam ſuperadditum
lignationi eſt. fas autem illis non
fuiſſe, eâ tempeſtate in luctu &
ſqualore eſſe, aut jejunio ſe mace-
rare. Talmudicorum ſententiam
Maimonides illis verbis comple-
xus eſt, in Halacha Cele Hammik-
daſch, in capite ſexto: זמן קבוע היה
למשפחו' לצאת ליערים להביא עצים
למערכ' :

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

למערב' : ויום שיגיע לבני משפחה
להביא העצים היו מקריבין עולה
נדבה וזהו קרבן העצים והיה להן
כמו יום טוב Porrò, ut in animis
ajor veneratio ineſſet ſacræ ædis,
itroductum illud non lege Moſai-
à, ſed vetuſtiſſimis Judæorum in-
itutis eſt, ut quiſquis templum in-
rabat, greſſum ad dextram obver-
eret, ac ſic circumirèt, eâque viâ
grederetur, quæ ad ſiniſtram erat.
Contrà autem, qui in luctu fuêre,
uive ejecti ex Judæorum com-
nunione erant, eo ſubmotionis
enere, quod נידוי appellatur, iis
ircuitio facienda à ſiniſtra dex-
rorſum fuit. Quin ipſi ſacerdotes,
um rē ſacram feciſſent, receſſim
d portam atrii cedebant, penè ut
epæ ſolent, ſed paululum tamen
bliquato latere. Hæc, & id genus
lura in libris Talmudicis tradun-
ur, & referenda ad illud tempus
ſunt, cū jam in animos hominum,
res inſana, ſuperſtitio invaſiſſet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

CAPVT XIV.

Addita religionibus majeſtas. Talmudicorum ſententia de muro, qui adyta ſeparabat. & cur is in templo ſecundo non reſtitutus. De cuſtodiis templi. An rectè eas Maimonides eſſe ex lege tradiderit? Morbi crebri ſacerdotum unde fuerint?

FUit illud à ſapientiſſimo Salomone, non ab ſeris nepotibus ejus inſtitutum, ut diſcreta ſacerdotum, Iſraelitarumque, & mulierum atria eſſent. Ita proviſum rectè eſt, ne religionem commixtio fœdaret. Nam quod ipſis ſacerdotibus non penetrare in templi intima licuit, ſanè verò etiam id augendæ majeſtatis fuit, cujus major eſt ex occulto admiratio. Atque antè quidem, cum inter Sanctum & Sanctum Sanctorum murus quidam unius cubiti latitudine ſtetiſſet, pòſt cum ædem ſecundam ii exſtruerent, qui reverſi Babylone erant, dubitatum eſt quâ proportione,

tione, quove pacto ſpatium ejus muri immiſſum in Sancta, inque Sanctum Sanctorum fuiſſet: &, cum decidi ea res nequiret, vice muri duo vela oppanſa ſunt, inter quæ ſpatium cubiti interfuit. nam antea hercle duntaxat unum pependerat. Traditum id à Rabbi Moſe Ægyptio eſt, in capite IV, in Halacha Beth Habbechira. Atque ex eo conſtat, quàm ſcrupuloſa eorum hominum religio fuerit. Sed ejus rei etiam alia documenta ſunt. Ait ille idem magnus Rabbinus, ſemper Levitarum ſacerdotumque vicenas quaternas ſtationes excubias nocturnas in æde ſacra, & circum illam iniiſſe, non quòd ab hoſte graſſatoribuſve metus fuerit, ſed uti honos religionibus eſſet. Leges autem illis præſcriptæ ejuſmodi fuêre, ut ſacerdotes intus, Levitæ foris cuſtodirent; & illorum quidem tres, horum verò eſſent XXI ſtationes. Denique

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Levitæ totas noctes pervigilabant; at ſacerdotibus ſomnum capere haud nefas fuit. Non culcitræ tamen, non tomenta mollem requiem illis fecerunt. dormiendum humi in ſolo erat, ut hoc illis commune fuerit cum Delphici Apollinis ſacrificulis, qui à Callimacho perquàm eleganter dicti ſunt,

> χαμαιεχέες θεράποντες ἀσιγήτοιο λέβητος.

Nos hæc, quæ de cuſtodiis diximus, ſerò admodum, & labante republica, eſſe inſtituta putamus; quo tempore multa alia ſunt inventa, quorum nec veſtigium antea, nec vola exſtiterat. Nam quod ſummus Rabbinus Ægyptius teſtimonia quædam ex Pentateucho recitat, utique mendoſe facit. Quæ enim cunque in Numerorum capite ſecundo & tertio edicta ſunt de caſtrorum metatione, quam circum tabernaculum fieri in deſerto oportuit, ea verò ad urbem

Jero-

Jeroſolymam traducere, ubi ſacris ceremoniiſque tuta ſedes fuit, magna imprudentia eſt. Quid quod poſt Babylonienſe exilium quindecim munera in templo adminiſtrata ſunt, de queis Judæorũ reges antea, qui de Davidis familia fuêre, nunquam cogitaverant? Ea memorantur in Talmudis tractatu, qui Maſſechta Schekalin dicitur, in capite v. interque hæc fuit, cura temporũ ſolennium, aquarum, ſortium, cuſtodiarum, veſtium, panum Propoſitionis, cortinarum, ſuffimenti conficiundi, & aliarum rerum, quas recenſere pretium operæ non eſt. Fuit autem ſingulis præfectus quidam impoſitus, quem ממונה appellabant: eratque ſub nutu ejus ingens miniſtrorum multitudo. Ait Maimonides multis morbis obnoxios ſacerdotes fuiſſe, propterea quòd carnibus ferè veſcebantur, & leviter veſtiti inter rem divinam amiculis lineis erant, quæ exuere

 toties,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

toties, & ſumere neceſſe habuêre, quoties aut operationem intermittebant, aut redibant ad eam. tum & in pavimento ſtabant ſemper, neq; ſedere illis in toto atrio, in quo ſacra fiebant, fas fuit. Hinc languor, venarumque inflatio, & mille mala. Haud illud inſcitè dictum à Juvenale eſt in cauſa planè ſimili,

---*varicoſus fiet aruſpex.*

Igitur delecti ſunt, qui publicè ſacerdotum curarent valetudinem, quibus præerat is, quem ממונה על החולים appellant. Sed de his hactenus. Cætera, quæ de templo præclarè Talmudici tradiderunt, iis relinquimus, qui fortaſſis poſt nos aliquando hujus meſſis reliquias perſequentur. Duntaxat enim aliorum excitare ingenia voluimus. Et jam illud à nobis, opinor, effectum eſt, omnes ut intelligãt, permulta eſſe, quæ de rebus Judaicis adhuc dici poſt eruditiſſimorum aliquot hominum commentationes poſſint.

CAPVT

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Capvt XV.

De Ieroſolymæ & templi excidio. Quid Romanos ad rem atrociſſimi exempli ſolicitaverit. Caſus quidam admirabiles à Iudæis notati de excidio templi prioris & poſterioris. Titi miſeratio & lacrymæ. De tertio templo, quod adhuc exſpectant Iudæi. Ælia Capitolina in ruinis Ieroſolymæ condita, & additum à Cæſare Hadriano ludibrium.

Iam ad alia divertamus. Fuit ab omni ævo magnis quaſſata tempeſtatibus urbs Jeroſolyma, in quâ ædes ſacra, & religionum domicilium erat. quippe Aſſyriorum primò, Babyloniorumque, mox Antiochi Epiphanis, aliorumque regum, ac poſtremò Romanorum quoque ſenſit arma. Capti cives, diruta mœnia, vaſta omnia mœſtaq; fuêre. Vetus templum incenderat Nabuchodonoſor, inſtauraverat autem denuò Zorobabel. Sed deerant ad priſcam altitudinē ſexaginta cubita. Quare Herodes multò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

pòſt, opibus & omni rerum copiâ affluens, reddidit illi eximium decus. Et jam erat hæc ædes inter orbis miracula. Nulla fuit tam ſepoſita aut barbara gens, ex quâ ſpectator in Syriam non veniret. Sed fati ea lex eſt, nunquam datum ut ſit rebus ſummis, ſtare diu. Decreverat tantarum rerum cumulum diruere Deus: &, quia vim ſuam ingruentem frangi non volebat, paſſus eſt temeritate paucorum quorundam ad defectionem ſolicitari populum. Paruit ducibus ſuis imprudens multitudo, & reverentiam excuſſit Romani principis. Ita error in culpam tranſiit; & cum cauſa atque origo omnis furoris apud autores eſſet, pœna omnium fuit. Obſedit Hieroſolymam vaſtavitque Titus, ac ne templo quidem pepercit, quod manſerat antea tot cladibus incolume. Res admiranda eſt, & ſingularis quædam divini judicii nota id, quod Rab-

bini

bini obſervaverunt, quibus ſtudium eſt vetera & recentiora contendere, atque omnia ſcrutari ſubtiliſſimè. Recitabo verba Hebræa ex Chronico, quod Seder Olam vocant : היה ר' יוסי אומר מגלגלין זכות ליום זכות וחובה ליום חובה שנמצאת אומר כשהרב הבית בראשונה אותו היום מוצאי שבת היה ומוצאי שביעי היתה ומשמרתו של יהויריב היתה ותשעה באב היה וכן שניזה ובזה וביזה הלוים עומדים על דוכנן ואומרים שירה וישב עליהם את אונם : Eorum eſt talis ſententia, ſed paulò liberius à nobis reddita, *Rabbi Ioſe dixit : quemadmodum meriti remuneratio, etiam poſt longum tempus, recidit ac revolvitur in eundem diem, ita & peccati. Atq; id experimento compertum eſt. nam cum antea vaſtaretur templum, erat extremum ſabbati : & rurſus extremum ſeptimi anni erat. præterea erat ſeptimana ſtationis Ioarib, & nonus* dies

dies menſis Ab erat. Ita appellat Judæus magiſter τὴν ἐφημερίαν, ſive φυλακήν. *Et ita fuêre quoque hæc omnia in ſecundo excidio. In utroque autem Levitæ ſtabant in cathedra, recitabantque oden hanc: Retribuet illis iniquitatem ſuam.* Apud Joſephum accurata eſt excidii deſcriptio. Sanè ait ille tam triſtem tunc rerum faciem fuiſſe, uti miſeratus eam hoſtis quoque ſit. etenim Titum, cum everſa omnia, dirutaque cerneret, ingemuiſſe cum dolore, & defectionis ſuccenſuiſſe autoribus, quorum execrando ſcelere acceleratum urbis fatum erat. nam illum, non niſi invitum, tam aſpero remedio admoviſſe manum. Et ſanè non erat illi viro animus ferox, inſatiabile gentium malum. Deliciæ enim amorque non Romanorum, ſed humani generis, dictus habituſque eſt. Verùm, quid ageret? Reipublicæ cauſâ adhibenda ſeveritas fuit,

fuit, & crudelem medicum intemperans æger fecit. Periit urbs, quam perire etiam pereuntium intererat. Jacebat dirutum, flammiſque exuſtum templum, quod per XLVI annos vix extruxerant reverſi exules: denique quod refecerat tandem, & ad invidiam ornaverat Herodes, nihil ut jam inimici in eo, niſi pulchritudinem culparent. Veriſſimus vates apud Divum Matthæum Meſſias eſt, cum ita infit, οὐ μὴ ἀφεθῇ ὧδε λίθος ἐπὶ λίθον, ὃς οὐ μὴ καταλυθήσεται. *Non relinquetur hic lapis ſuper lapidem, qui non diſſolvatur.* Inter ſummam magnificentiam, & deformes reliquias momentum interceſſit. Ita vertuntur ſubitò cuncta. & omninò natura, quæ ad originem rerum parcè utitur viribus ſuis, ad ruinam toto impetu venit. Exſpectant adhuc Judæi tertium templum, ajuntque tribus Patriarchis, Abrahamo, Iſaco, & Jacobo ſuam cuique deberi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ædem. Id erutum ab illis ex ſacri codicis quibuſdam locis eſt, quæ non intellexêre. Ita ſe miſeri ſuâ ſpe ſolantur, & cum Sabinis ſomniant, quod volunt. Templi urbiſq; vix veſtigia reſtabant, cum Hadrianus Cæſar, multis poſt Titum annis, in eodem ſolo Æliam ſuam, & pro templo veri numinis quoddam exſtruxit templum Jovis Capitolini. Ad hoc, in fronte portæ, quâ Bethlemum iter erat, ſuem poſuit marmori inſculptam, uti Judæos malè ureret intuitu exoſiſſimi animalis. Hoc memoriæ proditum ab eruditiſſimo Euſebio eſt.

CAPVT XVI.

De templo Samaritanorũ, quod in monte Garizin. Qui fuerint Chutæi. Vnde advecti in Samariæ ſedes ſint. Quanto deteriore conditione fuerint, quam Iudæi. De religione eorũ quædam. Fuiſſe eos primum idololatras: mox, abdicato idolorum cultu, lapſos in hæreſin eſſe.

ATque ædes quidem Jeroſolymitana, de qua jam diximus, à ſo-

à ſolis culta Judæis fuit. Samaritanorum autẽ aliud quoddam templum in monte Garizin erat, quod Sanaballetes, magni Alexandri permiſſu, extruxerat, uti generum ſuum Manaſſen pontificatu ornaret. Quare profectò, cum pridem antea Judæi Samaritanique per æmulationem diverſa ſacra habuiſſent, recenti hac ædificatione mirum in modum vetera odia exarſere: quæ mitigari nec tunc quidem contigit, cum, ducentis pòſt annis, dirutũ id templum ab Hyrcano eſt. De Samaritanis, quos ſæpe rerum Judaicarum ſcriptores loquuntur, pauca in tranſitu dixiſſe ſatis erit. Non erant illi vera Iſraëlitarum propago, ſed incondita colonorum multitudo, quam ex Chutæorum, Babylonienſiumque, & Chamathæorum, ac Sepharvaimitarum, Chavæorumq; ſedibus collectam rex Aſſyriæ in Samariam transvexerat, poſtquam Iſraëlitæ

 omnes,

omnes, qui ſeceſſionem à Judæis fecerant, abducti in longa exilia, diſperſique per Colchos, Parthos, atque Æthiopes ſunt, nunquam ut ex illa tempeſtate in Palęſtinam redierint. Quare jam Samaritani, qui in vacuam eorum regionem miſſi ſunt, nihil niſi retrimenta hominum & mendicabula fuêre, planè ut ſunt illi apud Siculum vatem

- οὔτε λόγῳ τινὸς ἄξιοι, οὔτ᾽ ἀριθμητοὶ,
δύστανοι μεγαρῆες ἀτιμοτάτῃ ἐνὶ μοίρᾳ.

Sanè quanti pretii fuerint, monet nos vetus Judęorum verbum, quod Rabbi Elias refert, למה היה דוד המלך דומה לכותי המחזיר על הפתחים: *Cui rex David ſimilis fuit? Chutæo oſtiatim ſtipẽ petenti.* quod nos de maximo rege dictum putamus, qui apud Aciſchum illuvie ſordibuſq; ſeſe fœdaverat, ut contemptu tutus foret, ubi in jure parum præſidii eſſet. Apud Romanos quidem, profligatis penitus Palæſtinorum rebus cum victoris arbi-

trio

trio jura omnia amitterent retinerentve tam Samaritani, quàm Judæi, longè deteriore conditione Samaritani fuêre. Interdictus enim illis omnis legitimus actus fuit: ac duntaxat teſtamentaria teſtimonia, quæque in ultimis elogiis, vel in contractibus conſiſtunt, propter utilitatem publicam permiſſa illis ſunt, ne probationum facultas anguſtaretur. Judæis verò teſtimonii quidem dictio contra orthodoxos in judiciis non fuit. at inter ſe, ubi litigandum exiſtimaſſent, fœdus permixtum habuêre, & dignos litigatoribus etiam teſtes introducebant. Quæ conſtituta in hunc modum à Juſtiniano ſunt *in l.* XXI. *C. de Hæreticis & Manichæis.* Idem porrò Juſtinianus in Novel. CXXIX, *Samaritas pridem atroces, elatoſque contra Chriſtianos, & in omnium velut noviſſimam ſuperbiam excedentes* ait: ut mirari nemo amplius debeat, cur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

in Novel. CXLIV. cautum ſit, ne majores natu, qui eam ſuperſtitionem coluiſſent, ad ſacrum lavacrum admitterentur, antequam Chriſtianiſmi elementis initiati per duos annos eſſent. De religione eorum ſimplex eſſe ſermo nequit. variata enim identidem temporibus eſt. Ac initio quidem Iſraëlitæ, qui à Judæis per civiles diſcordias ſegregati Samariam incolebant, idolorum cultores fuere, vituloſque aureos venerati ſunt ad Ægyptiorum imitationem, quibus ſummum numen Apis erat. Mox, qui in vacuas ſedes eorum adducti populi ſunt, gentilia ſinguli ſacra habuêre. Chamathæi enim Aſchimam, Chutæi Nergalem, Babylonienſes Succot Benot, Havæi Nibchanem & Tartacum, Sepharvaimitæ Adramelechum atque Hanamelechum adoraverunt. Eâ enim arte uſus EſarChaddon Aſſyriorum rex eſt, cum novos co-

lonos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

lonos in Samariæ agros deduceret. Nihil ſibi fore adverſus ſubditos utilius credidit, quàm ſi in commune conſulere eos religionum non ſineret diverſitas. Quanquam poſtmodùm, cum nova malorum cohors terris illis incumberet, legatorum, qui miſſi ab illis ſunt, precibus idem rex permotus, ſacerdoti Iſraëlitico gratiam exilii fecit, ut properè profectus ſacra patria eos edoceret, placaretque iratum numen. Ita veterum indigenarum ceremonias receperunt. ſed fixa tamen in animis omnium manſit gentilis ſuperſtitio. Tandem autem, ſerò quidem admodum, ſed aliquandiu tamen ante Sanaballetæ tempora, penitus omnem idolorum cultum abdicavêre, ſecutique eas religiones ſunt, quas divinus Moſes præſcripſerat. Hîc verò notanda inſignis eorum hæreſis eſt. Etenim, cum Judæi tria volumina ſacri

codicis ſuſceperint, Pētateuchum, Hagiographa, & vatum effata, in quibus ſingulis divinitatem ſpirare, atque ineſſe quiddam ſacroſanctum credunt, ipſis viſum eſt ſolum Pentateuchum retinere; cætera, tanquam leviora, atque ab hominum ingeniis profecta, aſpernari.

CAPVT XVII.

De Hæreſibus ſectiſque Iudæorum. Quando eæ ortæ ſint; & vera cauſa earum. Cur ante exilium Babylonienſe in idololatriam, poſt illud exilium verò in hæreſes inciderint Iudæi. Quare difficile ſit ab idololatria ad hæreſin deſciſcere. De Bano, déque Gaulonitis, & Zelotis. item de impoſtoribus quibuſdam, qui in Iudæa religionum prætextu graſſati ad res novas ſunt.

SAmaritanorum prava de Hagiographis opinatio, quam percrebuiſſe diximus, tunc orta demum eſt, cum à paganorum ſuperſtitione receſſerant: ut non antè facti hæretici ſint, quàm eſſe idololatræ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

træ deſiiſſent. Sanè etiam Judæis planè in eum modum res proceſſit. de quorũ ſectis ut deinceps aliquid dicamus, nunc bona occaſio eſt. Illud hercle conſtat, non ſemel Judæos à recto numinis cultu ad ſacra peregrina, atque ad falſos deos ſeſe convertiſſe. unde tot vatum acerbę conciones in eam gentem fuêre, quas etiam nunc hodie ampliſſimis literarum monumentis conſecratas viritim terit publicus uſus. Sed rurſum illud obſervavimus, ſub poſteriore templo Judæos, cum ab omni idololatriâ alieniſſimi erant, diverſo genere vitioſos fuiſſe. Etenim ex illo tempore variis interpretationibus ſacri codicis, diſſenſionibuſq; de religione, déq; rebus divinis inter ſe pugnaverunt. Quare aliud malum, non leve profectò, ortum tunc eſt, ſectæ hæreſeſque. In partes enim ſe diviſêre varias homines malè curioſi: atque uno ex errore infiniti, diverſi omnes, &
con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

contrarii nati ſunt. Jam primum Saducæorum veſana opinio per multos tenuit, eſſe animas, ut corpora, mortales, neque poſt vitam præmia aut pœnas bonos maloſve ſequi. Et rurſus Phariſæi, homines ſupra modum factioſi, commentis ſuis legem divinam multò latiùs quàm ſummus Moſes voluit, extenderunt. Ex quibus dehinc Eſſæi tertium genus orti, religionum ſanctimoniam omnem paulò magis ſcrupulatim ad anxias quaſdam ſuperſtitiones exegerunt. Hæc diſſenſionum atq; ſectarum nomina tunc reperta demum ſunt, cum vates ſacri ſub templo poſteriore nulli eſſent, & idolorum cultum neſciret amplius Judæa natio. At antè, cum prophetarum vox Palæſtinam ſub priore templo perſonaret, idololatriam quidem ſecula viderunt, hæreſes autem, perverſæq; & pugnantes de religione ſententiæ nuſquam erant. Cujus rei ratio

per-

perquàm probabilis edi poteſt. Enimverò quâ tempeſtate vates verba cum numine commutabant, aut alio pacto cœlitus accipiebant, quæ publicanda mortalium generi erant, nullæ diſceptationes controverſiæq; oriri de ſacrorum curatione, deq; legibus & præceptionibus divinis poterant, propterea quòd erant in medio, qui mortalium ineptas hæſitationes, & diſputandi intemperiem reſecarent. Autoritate enim plus quàm humanâ armati vates, legum ſacrarum atque ipſius numinis voluntatē proloquebantur. Quare, qui illis auſcultare recuſabant, profectò quoniam infirmitate judicii, aut errore vel ignorantiâ labi in pravos ſenſus nequibant, neceſſe fuit, ut refractarii contumaceſq; fierent, & excuſſâ pietate ad idolorum cultum deſciſcerent. Nihil medium erat. Capeſſunda vatum imperia erant, aut ponenda numinis reverentia fuit. At ſub

R tem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

templo poſteriore, cum prophetas major vis, afflatuſq; divinus non ageret, omnia hęc ſecus fuêre. Quoniam enim jam nuſquam erant ſacrarum legum, cœleſtiumque arcanorum conſulti, in quorum verbis ineſſet plena fides, continuò dehinc mortales, non contenti ſcire, quę ab illis acceperant, ardorem mentium ultrà ad rimandum omnia tulêre, & ſuis ſe tenebris involvit humana imbecillitas. Quare controverſias & quæſtiones ex ſacris literis eruere, morbus eſſe cœpit deterioris ævi. Talmudicorum illud eſt, octodecim res eſſe, de quibus contentio fuit inter familiam Hillelis & Sammæi, quas nec Elias quidem expedire poſſit. Profectò hoc eſt ad deſperationem deſipere. Adeò enim nodoſa atque intricata commenti ſunt duo illi diſſidentium ſectarũ duces, ut nec vatem quidem, aut cœleſte oraculũ ferre opem potuiſſe autument.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Accedit quod ſub priore templo lex recitata duntaxat à Levitis populo eſt, aut etiam domi à ſingulis legebatur. interpretatio magiſtrorum, commentatioque nulla erat. At ſub poſteriore, oraculis ceſſantibus, receptum paulatim more publico eſt, ut verba Biblici contextus, ſenſaque explicarentur. Ad quam rem eruditi ingenium ſuum advocavêre. Ex quo natæ diſputationes, ſententiæq; contrariæ ſunt. &, cum pertinax ſtudium, pravaque ambitio accederet, ſectæ atque hæreſes extiterunt. Scio equidẽ, ante Babylonienſe exilium fuiſſe quoſdam, qui Naziræi, Kenæique, & Rechabitæ dicerentur: ſed ii certâ quadam vitæ diſciplinâ, non opinionibus ſententiiſque, diverſi à reliquo populo erant. Quare id profectò ad rem, de qua nunc agimus, nequaquam pertinet. Porrò jam promptũ eſt divinare, cur ſub poſteriore æde, cum ortæ hæreſes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſunt, idololatria locũ apud Judæos non habuerit. Ita enim comparatũ naturâ eſt. Conſtantiſſimè mortales eas ceremonias religioneſq; tenent, quas commentis ſuis atque fictionibus adornant interpolantq; Amat enim quiſq; hoc, quod repertũ à ſe eſt, & ingenio ſuo applaudit. Nulla mater filiolam ſuam æque exoſculatur, ut iſti ſectarum patres inventa ſua. Quare Judæi profecto hac mercede poſtremis temporib' Moſaicam religionem coluerunt, dum de ſuo adderent quippiam. Quod quia per vates non licuit antea, ſæpe deſertores facti ſunt, & ad idola ſeſe converterunt. Diximus principes ſectas tres fuiſſe, Phariſæorũ, Saduceorum, Eſſæorumque. Eas Flavius Joſephus ſe perambulaſſe, tentaſſeq; ſingulas ait, uti quid in quaque probandum maxime eſſet, exquireret. Mox, cum ſtudio ſapientiæ flagrantẽ animum coërcere nondũ poſſet, per totos tres an-

nos

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

nos apudBanum quendam ſe fuiſſe ſcribit, qui in deſerto corticibus arborũ veſtitus, cibos duntaxat ſponte natos ſumebat, corpuſq; nocte & die frigidis undis mergebat, quo vitã caſtiùs ageret. Sunt apud eundem Flavium plures aliæ ſectæ, de quibus diſſerere longa mora eſſet. Ex his quædam, quia religionis obtentu & honeſtis vocabulis ſumma reipublicæ, atque ea, quæ imperii erant, tentabant, factiones potius, conjurationeſque, quàm ſectæ fuêre. Utique Gaulonitæ, pervicaciſſimæ pietatis homines, ut Cæſarem de cervicibus ſuis depellerent, ſolum Deum tenere terrarum regna jactabant. Et in Zelotarum motibus, qui omnem penè Judæam turbaverunt, nihil perinde obſuit, atque mos jam exortus, ut ſpecioſâ præſcriptione homines quidam turbulenti ſpei ſuæ, cupiditatique velificarentur. Jam illa quoq; non inſtinctu divino, ſed dominationis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

libidine evenerunt. Theudas impoſtor quidam ſub Cuſpio Fado, ingenti Judæorum multitudini perſuaſerat, uti bona convaſarent, ſéq; ad Jordanem ſequerentur. Vatem enim eſſe ſe profeſſus eſt, promiſitque ſe flumen iſtud ſiccis pedibus tranſiturum. Nec minore veſaniâ Ægyptius quiſpiam populum ad Olivarum montem, quaſi numinis imperio, vocabat, iturus hinc Jeroſolymam, atq; unâ voce muros urbis ſubverſurus, ut per ruinas apertum iter tutumque omnibus foret. In univerſum verò Flavius, cum Judææ ſtatum publicum, qui ſub Felice erat, exſequitur, penè indignabundus illud in hunc modum ait, in lib. 20. Antiq. cap. 6. λῃστηρίων ἡ χώρα ἀνεπλήσθη, καὶ γοήτων ἀνθρώπων, οἳ τὸν ὄχλον ἠπάτων. *Latronibus tota regio & quibuſdam magis atque faſcinatoribus repleta eſt, qui multitudinem ſeduxêre.* Et mox de iiſdem ita ſubjicit,

δεί-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

δείξειν ἔφασαν ἐναργῆ τέρατα καὶ σημεῖα κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ πρόνοιαν γινόμενα· καὶ πολλοὶ πεισθέντες, τῆς ἀφροσύνης τιμωρίας ὑπέσχον. *Aiebant manifeſta prodigia atque portenta ſe edituros, quæ Dei cura providentiaque evenirent. Et plurimi, cum fidem illis haberent, dementiæ ſuæ ſtoliditatiſque pœnas pertulerunt.* Uſque adeò nihil in ſpeciem fallacius eſt, quàm fanaticorum quorundam inſidioſa hujuſmodi religio, pietaſque. Statim enim plebs, ubi Dei numen magnis auſubus prætenditur, facilem ſe ad omnia præbet, &melius vatibus ſuis, quàm ducibus regibuſque paret.

CAPUT XVIII.

Virtus bellica Iudæorum. Quanti ea fuerit apud exteros reges. Verba Choerili à Flavio Ioſepho malè accepta. Qui ſint Solymorum montium habitatores in Choerili carmine. Tonſura modus Iudæis vetitus. Quid hoc

ſit, quod de Phœnicum ſermone Choërilus ait.

DE rebus Judæorum dicenti, pertractanda quoque ea ſunt, quæ ad militiam eorum ſpectant. quippe omnino poſita omnia ſunt latentque in tutelâ atque in præſidio bellicæ virtutis. Sed profectò veterum Rabbinorum induſtria adeò incuriosè hanc partem reipublicæ Hebrææ perveſtigavit, penè ut nihil hîc ſit, quod proditũ commentationibus eorum meminimus. Fortitudinem quidem militarem in hac gente ſummam fuiſſe illud argumento eſt, quod homines exules, atque Ægypto profugi, quos longus error, & quadraginta annorũ calamitas imparatos à rebus omnibus in Arabum deſertis attriverat, Cananęam omnem bellicoſiſſimis populis habitatam, brevi tempore ſubegerunt. Flavius verò ubique, quoties de indole Judęorum naturâque loquitur, durum à

ſtirpe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſtirpe genus deſcribit, periculorum atque mortis ſecurum, laboriſq; & inediæ patiens penè ad pertinaciæ infamiam. Quapropter reges exteri quoque, cum auxiliares copias aliunde adſciſcerent, perſæpe uſi hoc milite ſunt. & compertũ egregiis experimentis eſt, virtute eorum atq; ope res eſſe maximas patratas. Certè Alexander Magnus, dum gentes multitudine infinitas, terrarumque ſpatiis longè diſſitas, parvâ militum manu vinceret, Judæos partem exercitus ſui fecerat, ut gloriam domiti orbis etiam illis acceptam ferret. Tum, quod Flavius adverſus Apionem notat, ἔα αὐτοὺς στρατεύειν τοῖς πατρώοις ἔθεσιν ἐμμένοντας, καὶ κατὰ ταῦτα ζῶντας. *poteſtatem illis fecit, ut mores patrios, priſcaque inſtituta in militando ſervarent, ac ſecundum ea viverent.* Quod profectò honori eorum datum eſt, & apprimè tunc inuſitatum fuit. Exiſtimat

quoque Flavius, Xerxem, cum nobiliſſimam illam expeditionem adverſus Græcos ſuſciperet, Judæos inter auxilia atque inter ſocios habuiſſe. Et in fidem ejus rei, teſtimonium Choerili recitat: de quo paulisper agendum nobis eſt, quia nunquam credere potuimus, Flavium rectè ſententiã percepiſſe vetuſtiſſimi vatis. Verba Choerili, quę Flavius Apioni objicit, iſtæc ſunt,

> Τῷ δ' ὄπιθεν διέβαινε γένος θαυ-
> μαστὸν ἰδέσθαι,
> Γλῶσσαν μὲν φοίνισσαν ἀπὸ στομάτων
> ἀφιέντες.
> ᾤκεε δ' ἐν σολύμοις ὄρεσι πλατέῃ ἐνὶ
> λίμνῃ,
> Αὐχμαλέοι κορυφὰς, τροχοκούρι-
> δες· αὐτὰρ ὕπερθεν
> Ἵππων δαρτὰ πρόσωπ' ἐφόρουν ἐσκλη-
> κότα καπνῷ.

Hæc in hunc fermè modum reddita ſunt ab interpretibus:

> *Exin miranda ſpecie gens caſtra*
> *ſecuta eſt,*

Phœ-

Phœnicum ignoto quæ voces ede-
ret ore.
Hæc Solymos habitans montes,
ſtagnum prope vaſtum,
Circumtonſa comis, ſquallenti
vertice, equini
Exuvias capitis duratas igne
gerebat.

Hîc verò Flavius Solymos montes eſſe eos ait, quos in Palæſtina Judæi incolunt, & Aſphaltiten lacum ſignificari putat, qui omnium in Syria latiſſimus maximuſq; eſt. Sed hoc, quantumcunque eſt, nihili eſt. Quid enim cauſæ dicet, aut quam rationem nobis Flavius oſtendet, cur Judęos Choërilus τροχοκούριδας, hoc eſt, *in orbem circumtonſos* dixerit? Sane pro certo eſt, id tonſuræ genus inviſum Judæis omnibus & pene execrabile fuiſſe. quippe interdictum illis ſeveriſſima lege fuit, שלא יקפו פאת ראש *ne angulum capitis circumtonderent*. De qua re extant verba numinis in Levitici

Levitici capite XIX. Jam verò, quod de Solymis montibus, deque lacu adjacente ex Choërili celeberrimo carmine adfert ille, id verò diluere non difficile eſt. Alios enim montes Solymos, procul à Palæſtina ſitos, Homerus celebravit, cum de Ulyſſe navigante ita infit in Odyſſ. ε.

> Τὸν δ' ἐξ αἰθιόπων ἀνιὼν κρέιων ἐνοσίχθων
> Τηλόθεν ἐκ σολύμων ὀρέων ἴδεν· εἴσατο γάρ οἱ
> Πόντον ἐπιπλείων.

Atque hos Piſidarum eſſe, atque ab illis incoli, traditum à maximis vetuſtiſſimiſque auctoribus eſt, qui etiam ſtagnum quoddam in vicino ponunt, planè ut omnia Choërili verbis conſonent. De Phœnicum autem lingua, qua locutos montium iſtorum incolas Choërilus ait, ita exiſtimandum eſt, latiſſimè uſum ejus idiomatis patuiſſe, ut omnes penè, qui circumcirca erant

popul

populi quaſdam veluti dialectos uſurpaverint ex Phœnicum ſermone. Quare profectò ad ſolos Judæos hoc pertinere, nihil neceſſe eſt.

Capvt XIX.

De bello, quod lege indictum fuit, deque eo, quod ſponte ſuſceptum ab Hebræis eſt. Quales pacis leges oblatæ hoſtibus ſint. Quid illud ſit, quod Talmudici de ſeptem præceptis tradunt, quæ ſervanda omnibus gentibus fuêre. Quàm citò poſt orbem conditum, & quàm latè animos mortalium pervaſerit idololatria. Hebræorum notabilis ſententia de Abramo: & quando is rectum numinis cultum ſuſceperit.

SEd, omiſſis iſtis, expediamus porrò quæ de militia Judæorum in mentem nobis veniunt. Duplicis generis bella Talmudici conſtituunt, quæ geſta à ſacro populo fuêre. nam & מלחמות מצוה ea bella appellant, *quæ iuſſu numinis, legiſque ſuſcepta ſunt:* & rurſus מלחמות הרשות ea eſſe ajunt, *quæ pro imperio, atque ad ampliandam*

rem-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

rempublicam geſsêre. De priore genere ita Maimonides infit in Halacha Melachim, in cap. v. מלחמת המצוה היא מלחמת שבעה עממים ומלחמת עמלק ועזרת ישראל מיד צר שבא עליהן : *Bellum, quod lege indictum dicitur, illud eſt, quod cum ſeptem populis, atque cum Amalekitis fuit: aut ſi ſuppetias ferri neceſſe fuit cuidam Iſraëliticæ tribui, quam hoſtis invaderet.* Septem illi populi, de queis loquitur, fuerunt Chittæi, Girgaſæi, Emoræi, Cananæi, Chivæi, Perizæi, & Jebuzæi, quorum ſedes armis invadere Iſraëlitas jubet Deus in Exodi capite XXIV, & in Deuteronomii capite VII. De memoriâ autem Amalekitarum obliteranda illuſtre eſt numinis edictum in Deuteronomii capite XXV. Ad poſterius bellorũ genus ea pertinent, quæ ſubjicit ibidem Maimonides, מלחמת הרושת היא המלחמה שילחם המלך עם שאר העם להרחיב גבול

גבול ישראל ולהרבות גדלתו ושמעו:
Bellum, quod pro imperio ſuſceptum appellant, illud eſt, quod cæteris populis rex intulit, ad proferendos Iſraëlitarum fines, atque ad augendam magnitudinem famamque eorum. In eadem Halacha in capite VI perſequitur Maimonides quaſdam cautiones, quas in utroque bello ſervari ſummus Deus voluit, quæ in Deuteronomii capite XX ſcriptæ in hanc fermè ſententiam ſunt: *Cum veneris ad aliquam urbem, ut oppugnes eam, primum invita eam ad pacem. Si reſponderint ſe pacem colere velle, portaſq́ue aperuerint, ſint tibi tributarij, ſerviantque tibi omnes, qui in ea urbe ſunt. Quod ſi non ineant pacem tecum, ſed bello & armis experiri tecum malint, obſide urbem. cumque tradiderit eam Deus in manum tuam, percute omnes maſculos acie gladij, fœminas verò pueroſque, & iumenta, denique quicquid erit in urbe,*

urbe, & omnia ſpolia eius, aufere tibi, fruerisq; prædâ hoſtium tuorũ quam dederit tibi Deus. Atque ho quidem pacto victoriam exercebi duntaxat in iis urbibus, quæ procu à te aliis in terris ſitæ ſunt. At cum iis urbibus, quas tibi Deus tuus ha bitandas pleno hæreditatis iure dat aliter agendum eſt. Cave enim, n illîc vitam cuiquam homini relin quas. Hîc quod ſummus legiſlato parcendum illis gentibus ait, qua oblatã pacem acceperant, ita intel ligendum Talmudici ex vetuſtiſſi ma majorũ traditione ajunt, ut in ſuper neceſſe habuerint eæ gente ſuſcipere ſeptem præcepta, quæ fi liis Noachi data ante beatum Abra-mi ſeculum ſunt. alioquin vitam il-lis relinquendam haud fuiſſe, qui-bus religio nulla numiniſque ob-ſervantia eſſet. Enimverò Judæo-rum ſapientiſſimi ita ajunt, ſex res fuiſſe, de quibus edictum numinis acceperit primus hominũ parens.

nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

nam & cœlitus didiciſſe eum, celebrandam divini nominis majeſtatem eſſe, atq; jura dici mortalibus debere: & rurſus, interdictum illi fuiſſe, ne ſanguinem humanum funderet, neve idola coleret, aut rapinas exerceret, tum ne multiplicato mox hominum genere, inceſtis ſe nuptiis fœdaret. Atq; hanc quidem eſſe Cabbalicam quandam doctrinam, quæ tradita poſteris per manus ſit ab uſque Moſis ſeculo: cæterùm, ex tacito ſenſu cujuſque, atque in univerſum ex verbis Pentateuchi manifeſtum eſſe, hæc pręcepta in hunc modum data primo homini fuiſſe. Tandem verò Noachum cœleſti voce admonitum eſſe, ne membrum vivi animalis comederet. Scriptum enim in Geneſi eſſe, *carnem cum anima eius, qua eſt ſanguis eius, non edetis.* Ita ſeptem præcepta confici ajunt, quibus tantiſper gens mortalium regebatur, donec Abramo poſita

lex de circumciſione fuit. Talmudicorum ſententiam, quæ expoſita à nobis eſt, eruditiſſimus Maimonides illis verbis recitat, quę extant in Halacha Melachim, in capite IX.

על ששה דברים נצטווה אדם הראשון
על עכו״ם ועל ברכת השם ועל שפיכות
דמים ועל גילוי עריות ועל הגזל ועל
הדינים : אף על פי שכולן הן קבלה
בידינו ממשה רבינו והדעת נוטה להן
מכלל דברי תורה יראה שעל אלו
נצטווה: הוסיף לנח אבר מן החי שנאמ'
אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו: נמצאו
שבעה מצוות : וכן היה הדבר בכל
העולם עד אברהם בא אברהם נצטווה
יתר על אלו במילה:

Antequam à diverticulo ad rem redeamus, libet nobis exponere quid illud ſit, quod ex Talmudicorum ſententia diximus, inter ſeptem præcepta, quæ primis mortalibus data ſunt, etiam hanc ſanctionem numinis fuiſſe, quâ interdictus illis idolorum cultus eſt. Utique Maimonides in Halacha Habodat Cochabin &

Mazzaloth, luculenter oſtendit, vitioſam religionem inter ipſa mundi initia inoleviſſe. etenim jam tum Enoſchi tempore ex hominum quadam ſuperſtitione ſidera planetaſque in magno honore eſſe cœpiſſe, licet à vero numine nondum penitus deſciſcebatur. mox, ut eſt fœcunda res error, templa atque ſimulacra ſtellis cònſecrata eſſe, donec tandem, ſpreto planè numine, divinam religionem omnem planetis duntaxat tribuerunt. Excipit tamen maximus Rabbinus paucos quoſdam, Chanochum, Methuſcelachum, Noachum, Semum, atque Heberum, qui Deum unum, eundemque verè optimum atque maximum ſemper pura, integra, incorrupta & mente & voce venerati ſunt. De errore enim, qui mortale genus tenuit, deque ſeculi vitio loquitur. Ipſum Abramum ſerò admodum, cum jam quadraginta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

annos natus eſſet, agnoviſſe ait Deum conditorem ſuum. fuiſſe enim eum in Ure Chaldæorum tenebris & caligine mentis demerſum, inter homines ſuperſtitioſos, idololatraſque, atque unà cum illis eandem inſaniam inſaniviſſe. tandem verò, cum meliora edoctus à numine eſſet, ſtuduiſſe eum inſcitiam veri Chaldæis eximere: ſed quoniam inſidiis à rege petebatur, in Charanenſium ſedes eum conceſſiſſe, atque hinc in Cananæam veniſſe, ubi cœleſtẽ doctrinam tam feliciter ad ſuos propagavit, ut jure eum Maimonides עמודו של עולם *columen atque ſtabilimentum ſeculi* appellet. Hæc ſummo judicio animadvertit author cordatiſſimus. Neque nos ea referre piguit, quia illuſtrare Talmudicorum ſcitum poterant, quod de ſeptem illis præceptis retulimus, quæ Noachi poſteros ita obligabant, ut, ſi forte populi quidam inter pacis leges ſuſci-

ſuſcipere eorum obſervationem recuſaſſent, eos Judæi exſcindere penitus, tanquam barbarie atque immanitate efferatos, juſſi ſint.

Caput XX.

Feciales pacis offerendæ cauſa miſſos eſſe etiam ad ſeptem Cananææ populos, contrà quàm vulgò exiſtimatum eſt. Cur Gibeonitis dolo atque aſtu opus fuerit adpetendā pacem. Cur ſeptem Cananææ populi ad internecionem occiſi. Cur Ammonitis & Moabitis oblata pax non ſit. De ſacerdote, qui prælii cauſa ungebatur.

Nunc porrò alia exequamur, quæ Maimonides ad interpretationē illorum verborum attulit, quæ nos paulò antè ex Deuteronomii capite viceſimo adſcripſimus. Sanè quod legatos de pace prius mitti ſummus Deus ad eas nationes jubet, in quas Judæi arma parabant, id Ægyptius ille certiſſimo documento pertinere etiam ad ſeptem populos evincit, quorum fortunatas ſedes Iſraëlitis Deus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

promiſerat. Quod quidem contra opinionem eorum eſt, qui ſine diſcrimine, & nulla exceptionis lege factam à numine proſcriptionem earum gentium ajunt. Sed refellit eos inſigne teſtimonium, quod Maimonides noſter citat ex libro Joſuæ, ex capite XI. ubi ſic ferè ſcriptum eſt: *Nulla fuit civitas, quæ pacem fecerit cum Iſraëlitis, præter Chivæos Gibeonitas. Cæteri omnes bello capti ſunt. Induraverat enim animos eorum Deus ad pugnam cũ Iſraëlitis conſerendam, ut internecione occideret eos, nec fieret illis gratia.* Enimverò illud hinc efficitur, deletas propterea eas gentes eſſe, quia belli fortunam tentare, quàm conficere pacem in Iſraëlitarũ leges maluerunt. Quod ſi fecialibus auſcultaſſent, utique jam ſalus earum neutiquam in dubio fuiſſet. Quærit dehinc Maimonides, quid igitur cauſæ ſit, cur Gibeonitæ aſtu doloq; petendam pacem

pacem cenſuerint, ſeque gentem procul in aliis terris ſitam finxerint, cum hercle certum illud ſit, vera via pervenire eos ad hoc, quod cupiebant, potuiſſe? Sed reſpondet princeps Rabbinorum, antea legatos ad Gibeonitas quoque, ſicut ad reliquas ſex nationes, miſſos fuiſſe; eoſque ab illis ſpretos eſſe. quare ex ea tempeſtate legem numinis adverſos eos valuiſſe, quæ de internecione ſeptem gentium lata erat. Gibeonitas autem, cum eam legē poſtea reſciſcerent, copiaſq; Iſraëlitarum latè victrices pertimeſcerent, venienti malo caviſſe: &, quia poſt ſpretam ſemel pacē vera remedia conſumpſerant, fallaciis atq; arte uſos eſſe. Hæc in hunc modum ferè deciſa à Maimonide ſunt. Porrò, quod in ſeptem gentes illas victoria aliter exercita, quàm in cæteras, fuit, ita ut illìc quidem exſcindi viros fœminaſque atque infantes etiam, hìc verò ſuffi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

cere expiationi ſolam virorum cladē lex voluerit, ea diſparitas ab hac adeò cauſa eſt, quòd ſeptem illi populi vulgò & paſſim in ſeſe flagitia quædam fœdiora admiſere, à quibus recta ratio naturaq; hominum communis refugit atque abhorret. Quare profectò ſummus Deus eos, veluti terræ odium onuſque fuiſſe ſignificat, cū in Levitici capite XVIII, enumeratis id genus vitiis, poſtremò ita fatur, *Polluta eſt terra, & iniquitatem eius ego viſitavi adverſus eam, & evomuit terra habitatores ſuos.* De Ammonitis & Moabitis edictum ſingulare exſtat in Deuteronomii capite XXIII, quo cautum fuit, ne eos unquam Iſraëlitæ ad pacem ſolicitarent. & cauſa ibidem editur ejuſmodi, quia commeatum Iſraëlitis non advexerant ex Ægypto venientibus. tum &, quòd Bilhamum vatē magnâ mercede conduxerant, qui omnia infauſta eis auguraretur.

Sub-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Subjicit autem quandam cautionem Maimonides, quæ huc tranſ-ſcribenda eſt, אף על פי שאין שואלים בשלומם אם השלימו מעצמם תחלה מקבלין אותן: *Etſi*, inquit, *legatos de pace non mittebant ad eos, tamen ſi ſponte ſuâ initio eam cuperent, non repellebant eos.* In Halacha Melachim, quam identidem memoravimus, in capite VII, multa prodit Ægyptius noſter de ſacerdote quopiam, qui prælii causâ conſecratus publicè fuit. de quo ita infit: אחד מלחמת הרשות ואחד מלחמת המצוה ממנין כהן לדבר אל העם בשעת המלחמה ומושחין אותו בשמן המשחה וזהו הנקרא משוח המלחמה: *In bello, tam quod gerebatur pro imperio, quàm quod lege divinâ indictum fuit, ſacerdotem creabant, qui exercitum alloqueretur ſub tempus prœlii, ungebantque eum oleo ſacro. Atque hic ille eſt, qui* משוח המלחמה *hoc eſt, prœlii*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

cauſa unctus dicebatur. Oratio ejus, quâ ad populum uſus eſt, recitatur in Deuteronomii capite xx, fuitque ejuſmodi: *Eia, audite Iſraëlitæ. Vos proceditis hodie in prælium contra hoſtes veſtros. Ne molleſcat cor veſtrum, neu trepidate aut expaveſcite metu eorum. Progreditur enim vobiſcum in expeditione Deus veſter, pugnatque cum hoſtibus veſtris, uti ſervet vos.* Refert Maimonides etiam alia verba, quæ ſacerdos ille ex tabulâ aut libro publicè pronuntiavit, non ſub ipſam pugnam hercle, ſed tunc, cum ad bellum exiret populus. Sed nos tenuiſſimas particulas, atque omnia minima manſa huc non inſeremus.

CAPUT XXI.

Qui fuerint immunes militiâ. Saulis ſeveritas in cogendo milite. Pœnæ in eos ſancitæ, qui ſacramentum detrectarent. Unde Flavius ſcripſerit, deos peregrinos in bello non violandos Iudæis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

dæis. Laudabilis Iudæorum religio, cum Beli ædes refecta ab Alexandro eſt.

IN Deuteronomio privilegia quorundam recenſentur, quibus vacatio militiæ conceſſa ad breve tempus fuit: inter quos fuêre, qui recens vineam plantaſſent, quique exſtruxiſſent novam domum, tum qui ſponſi aut novi mariti eſſent. Ex quo certè conſtat, munia militiæ non eos duntaxat ſubiiſſe, qui ultrò nomen dabant, ſed quoſcunq; rex, populive ductor ad ſacramentum adegit: ut jam hoc totum neceſſitatis fuerit, non arbitrii. Utiq; Saul quidem, cum arma capeſſere omnes vellet, membra duorum boum fruſtillatim conciſa per duodecim Iſraëlitarum tribus circummiſit, interminatus hoc idem ſe facturum armentis eorum, qui ſequi ſe ad bellum recuſaſſent. Quare profectò jam non ſine exemplo eſt Romanorum ſeveritas, in quorum inſtitutis olim erat, ut, qui ad delectum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ctum non reſpondiſſent, tanquam proditores libertatis in ſervitutem redigerentur: qui verò filium ſuum militiæ ſubtraxiſſet, in pace fuſtibus cæderetur, belli tempore exilio & bonorum parte multaretur. Quæ ſic relata ex Carrii Menandri libris ſunt *in l. 4. §. 10. & 11. ff. de re militari.* Divus quidem Auguſtus equitem Romanum, quòd duobus filiis adoleſcentibus cauſa detrectandi ſacramenti pollices amputaſſet, ipſum bonaque ſubjecit haſtæ. & præceptum Divi Trajani fuit, ut hujuſmodi parentes deportarentur. Non uno edicto maximus legiſlator Moſes Iſraëlitis præceperat, ut terram hoſtilem armis ingreſſi, ſimulacra omnia, templaque, & altaria Deorum diruerent, quos cæteræ nationes per errorem coluiſſent. Ait tamen Flavius in apolog. adverſus Apionem, lege Moſaica conſtitutum fuiſſe, περί γε τοῦ μήτε χλευάζειν, μήτε βλασφημεῖν

τοὺς

οὺς νομιζομένους θεοὺς παρ' ἑτέροις αὐ-τῆς ἕνεκα προσηγορίας τοῦ θεοῦ. ne quis eos derideret, quos gentium aliarum opinio Deos confinxit, neve quiſquam malè illis diceret. ſaltem enim prodeſſe illis honorem tanti nominis debere. Nos ex qua Pentateuchi parte illud Flavius in ſua ſcripta tranſtulerit, divinare non poſſumus. Quin exiſtimamus potius, hallucinatum eum eſſe, neque intellexiſſe verba ea, quæ in Exodi capite XXII ſcripta in hunc modum ſunt, אלהים לא תקלל *non execraberis deos*. quæ profectò in eam ſententiam accipienda ſunt, ut ſignificetur ſacroſanctos eſſe rerumpublicarum moderatores, qui in terris vice numinis funguntur. Illud verò, quod in eadem diſſertatione Flavius adverſus Apionem adducit, magis ex vero eſt, & militum Judæorum ſummam conſtantiam in retinendis patriis legibus arguit. Ex Hecatæi enim, maximi ſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſcriptoris, commentariis prodit quâ tempeſtate olim Alexander Babylone erat, & ad inſtaurandum Beli templum, quod corruerat, cunctos milites aggerere terram jubebat, ſolos Judæos imperia ejus detrectaſſe, & verbera multa tuliſſe, atque graviter multatos eſſe, donec tandem illis & ignovit rex, & ſecuritatem præſtitit.

CAPVT XXII.

Sabbatorum obſervatio Iudæis ſæpe noxia in bello. Ea ſuperſtitio animis hominum exempta per Matthiam Haſſamonæum. Stratonicæ febriculoſa pietas. Auſpiciorum atque omnium vis à Moſollamo, acerrimo milite Iudæo, eluſa. Oſtenta & omina eſſe in poteſtate mortalium. Lex divina de ſexuum diſtincto habitu non intellecta à Flavio. Adulterarum toga apud Romanos. Charondæ miles ſtolatus. Medorum Perſarumque mollities.

DUm in his ſumus, non prætermittendum eſt, quod Maimoni-

monides notavit, שצריך על עיירות כותים בשבת ועושין עמהם מלחמה בשבת: *Judæos paganorum urbes, cum ſabbatum eſt, obſidere, atque etiam prælium cum illis conſerere.* Sed hoc non ſemper profectò receptum ab illis fuit. Etenim Matthias Haſſamonæus, fortiſſimus imperator, cujus fuit virtus toti Judææ ſalutaris, primus popularibus ſuis perſuaſit, non eſſe hoc divinæ legi contrarium. nam antea hercle execrabilis opinio omnes tenebat, malis auſpiciis & irato numine geri, quæ tali die pro ſe quiſque, aut pro republica tentaret. Agatharchides quidem apud Flavium, dum Stratonicam deridet, quæ capta à Seleuco, occiſaque eſt, quòd in fugam ſe dare ob ſomnii cujuſdã ludibrium auſa non eſſet, geminam Judæorum & germanam dementiam adjungit. Captam enim Jeroſolymam eſſe à Ptolemæo Lagi filio ait, propterea quod cives cunctos ſab-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſabbatorum obſervatio defenſione urbis prohiberet. Ac Matthias quidem Haſmonæus, uti diximus, hoc errore ſuos liberavit. Cæterùm inceſſere rurſus animis hominum eandem ſuperſtitionem contigit. Pompejum enim diu poſtea potitũ urbe ſcimus, cunctis per ſabbata deſidentibus. Equidem ego Matthiam iſtum celsâ indole virum, atque judicio rectiſſimo fuiſſe exiſtimo, qui fieri quibuſdam caſibus poſſe intellexerit, ut omiſſa ceremoniarũ anxia obſervatio vel laudem ferat. Utiq; nullæ leges poſitæ neceſſitati ſunt, quæ ſemper magnum humanæ imbecillitatis patrocinium fuit, & quicquid coëgit, defendit. Adde, viri illud & ducis eſſe, non deeſſe fortunæ præbenti ſe, & oblata caſu flectere ad conſilium. idq; valere in omnibus rebus humanis, ſed maximè in bellicis, quæ ex pactis conventis nõ procedunt, ſed ipſæ ex ſe multa objiciunt

nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

nec opinantibus, quæ extremum diſcrimen pariunt ex mora. Jam miraculi inſtar nobis eſt, Judæum reperiſſe, quem incepta urgere & favori numinis inſtare non vetuit ſcrupuloſa pietas. Longè diverſi generis eſt, quod Hecatæus de milite quopiam ejuſdẽ nationis prodidit: quod referemus tamen, quia in pectore Judæi inſignem ſuperſtitionis fuiſſe contemptum probat. Ait ille ſcriptor, ſe in expeditione Alexandri fuiſſe, contendiſſeque ad rubrum mare cum Judæis aliquot equitibus, qui ſeſe comites addiderant: interq; eos fuiſſe Moſollamum, hominem animoſiſſimum, qui jaculandi peritiâ omnes & Græcos & barbaros anteiret. ibi, cum properantem exercitum augur quiſpiam ſiſteret, propterea quòd alitem ſedentem videbat, ex cujus volatu captare omen itineris parabat, è veſtigio Moſollamum, correptâ ingenti ſagittâ, confixiſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

alitem, atque inſuper amarulento joco ſtultitiam eorum incuſaſſe, qui miſeram avem alieni conſciam fati crederent, cum ignara ſui eſſet. neque enim ſciviſſe eam, quantum periculi à Moſollamo Judæo immineret. Enimverò iſtud eſt ſapere, non ex hariolorum reſponſis, nec è cantu ſiniſtro oſcinis, aut è tripudiis ſoliſtimis pendêre, ſed agendo vigilandoque vana oſtentorum ludibria antecapere. Sanè quidem C. Plinius, diligens harum rerum obſervator in lib. 28. cap. 2. in ipſa augurum diſciplina conſtare ait, *neque diras, neque ulla auſpicia pertinere ad eos, qui quamque rem ingredientes obſervaſſe ſe ea negaverint.* Quo munere divinæ indulgentiæ nullum eſſe majus fatetur. Cætera, quæ dici de re bellica queunt, vix annotare libet. Ait Flavius, inter diſciplinæ militaris præcepta & illud fuiſſe, ne in bello aut mulier virili, aut vir muliebri habitu

bitu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

bitu uteretur. Enimverò quæ in Deuteronomii capite viceſimo & ſecundo extant, paulò ille liberius audaciuſque interpretatus in hunc modum eſt: φυλάσσετε μάλιστα ἐν ταῖς μάχαις, ὥστε μήτε γυναῖκα ἀνδρικῇ σκευῇ χρῆσθαι, μήτε ἄνδρα στολῇ γυναικείᾳ. Sed profectò malè accepit verba numinis, quæ in Deuteronomio extare diximus. Habet enim divina iſta lex non tam in militia locum, quàm domi & in pace, atque in omni reliqua vita. Nolebat enim ſexus utriuſque apparatum cultumque perverti aut confundi immortalis Deus, propterea quòd maximè contrarium id honeſtati erat, ad quam nos fecit ille, formavitque. Quare profectò nec uſurpatum hoc aliis gentibus unquam fuit, niſi per ignominiam, & pœnæ loco. Utique apud Romanos quo pacto ornatæ pro ſuis virtutibus fœminæ ambulaverint, quę convictæ adulterii erant, proditum

multis autorum jocis eſt. ex quibus inſigne eſt illud Martialis,

Thelin viderat in toga ſpadonem.
Damnatam Numa dixit eſſe mœcham.

Apud Græcos verò Charondas, ſeveriſſimus imperator, milites ſuos, qui ordinem in acie deſeruiſſent, per triduum pro concione ſtolatos deſtituit. Scio ego Medos olim ſtola ad talos demiſſa, mulierum in morem, inceſſiſſe: & Perſas quoque, id quod Xenophon in octavo Pædiæ ait, ad horum ſe imitationem compoſuiſſe: ſed ii populi, quoniam hercle ad mundi teporem jacebant, evirati ipſo terræ cœlo & ſolo erant. Quare infamis eorum mollities apud cæteros fuit, & poſita in vitio ſemper eſt.

CAPVT XXIII.

De Iudæis, qui extra Palæſtinam in aliis regnis habitavêre. Gentium plurium migrationes, & voluntaria exilia. De Iudæis Aſiaticis, deque Babylonienſibus, tum de Aegyptiis & Alexandrinis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

drinis. Pecuniæ ab illis Ieroſolymam miſſa. Quantæ opes in ſepulcro Davidis. Darius à Semiramide eluſus. Iudæorum Helleniſtarum, & Palæſtinorum infenſa æmulatio. Quo jure, quaque conditione apud Romanos Iudæi fuerint poſt everſam ſacram urbem. De polygamia.

MArcus Annæus Seneca in cõſolatione, quam ad Helviam ſcripſit, populos quoſdam enumerat, qui patrio ſolo relicto ſedes ſuas commutarint, & tranſtulerint domicilia. Nam & in mediis barbarorum regionibus Græcas urbes eſſe, & inter Indos Perſaſque Macedonicum audiri ſermonem, tum civitates Achaiæ Ponticis eſſe impoſitas litoribus, & Tyrios in Africa habitare, Pœnos Hiſpaniam incolere ait. Quæ quidem omnia ille nihil aliud niſi publica exilia vocat, in quæ alios domeſtica ſeditio, alios excidium urbium ſuarum, quoſdam migrandi libido, alios alia cauſa emiſit. Sed profectò

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

fectò hujus rei nuſquam illuſtrius documentum eſt, quàm in Judæis, qui per Ægyptum, Græciamque, perque omnem Aſiam & Africam latè ſedes ſuas procul à Palæſtina poſuêre, & res illîc amplas, uberesque habuerunt: regum autem principumque tantis affecti beneficiis ſunt, ut inter exteros vitam exigere, quàm in patriæ beato ſolo religiones, templumque venerari ex propinquo mallent. Atque Aſiaticorum quidem digniſſimi, nobiliſſimique erant Babylonienſes, de quibus in libro primo, in cap. VIII diximus. Inter Helleniſtas autem, quos non Ægyptus duntaxat, ſed omnis Græcia acceperat, primatum quendam Alexandrini tenebant. Utique Ptolemæus Lagi filius, cum Judæorum fidem & virtutem ſummam perſpexiſſet, omnia Ægypti propugnacula & præſidia ipſis commiſit: &, ut Cyrenam cæteraſque Libyæ urbes

firma ditione teneret, multas eorum colonias in ea loca deduxit. Mox Philadelphus adeò deditus Judæis fuit, qui ſub imperio ipſius erant, ut leges eorum, & ſacratiſſima jura verti Græcè, atque in omnium eſſe manibus voluerit. Poſtremò Philometor, & uxor ejus Cleopatra curam tutelamque totius regni Ægyptienſibus his Judæis dedêre: copiiſque illis, ex quibus rerum momenta pendebant, Doſitheum & Oniam, homines itidem Judæos, præfecêre. Libertate autem omnes in illis ipſis ſedibus tantâ uſi ſunt, ut templum quoque in Heliopolitana præfectura habuerint, quod magna religione adirent. Neque fuit id profectò tumultuarium opus, quod caſus, aut deſperata exulum temeritas excitaverat. nam & Ptolemæi regis permiſſu conſtructum erat, & per annos trecentos ac quadraginta incolume ſtetit: ac tandem verò ſub

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Veſpaſiano demum clauſum prophanatumque eſt. Manſit tamen inhæſitque tam Helleniſtis profectò & Ægyptienſibus, quàm cæteris omnibus, qui extra Palæſtinam degebant, amor affectuſq; in ædem Hieroſolymitanam. Quippe pecuniæ ab illis ſtató tempore illuc mittebantur: & donaria eorum ampliſſima erant. Recitat Flavius Joſephus in lib. 16. Antiq. cap. 10. literas Octavii Auguſti, Agrippæque, & Norbani Flacci, atque Julii Antonii ad Cyrenenſes, Epheſios, Sardos, atque ad alios miſſas, in queis ſcriptum erat, ne Judæi, qui apud illos habitabant, dona pecuniaſque in uſum templi & ſacrorum mittere Jeroſolymam prohiberentur. Sanè quidem ii, quos Meſopotamia & Babylonia acceperat, urbes duas natura pariter atque opere munitiſſimas, Neerdam & Niſibin, habuêre, in quibus, tanquam in ærario quodam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

dam, ſiti omnes theſauri erant, quos in Palęſtinam identidem, cum tempus eſſet, infinita hominum multitudo devehebat, ne formidandæ Parthorum rapinæ forent. Et fuit tunc profectò in ſummum culmen evecta Jeroſolymitanorũ opulentia, cum ad eos tanta vis auri à popularibus mitteretur, qui variis locis ſparſi ſedes incolebant diſiunctiſſimas. Quanquam & antea mirum in modum amplæ eorundem divitiæ erant, antequam Iſraëliticę decem tribus per diſcordias civiles ſeceſſionem à Judæis feciſſent. Davidem quidem gazas incredibiles poſſediſſe conſtat, nemo ut regum Hebræorum, exterorumve conferri cum illo potuerit. Quare etiam ſepulchrum ejus, oſſaque, & cineres filius ſuperſtes circumfluere opibus voluit, quæ in cellulis pluribus erant reconditæ. Earum autem quæ ſumma fuerit, facile divinabit, qui cogita-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

verit, Hyrcanum poſt mille & trecentos annos, cum ab Antiocho Pio eſſet obſeſſus, conditorium illud adiiſſe, atque ex illo ter millena talenta exemiſſe. ac rurſus, multo tempore interjecto, Heroden, cum alias cellulas recluderet, reperiſſe illìc quantum ſatis erat maximis impenſis faciundis. Juſſerat haud dubiè divitias eas ſummus rex recondi illîc ſecum, ut velut inacceſſæ, & loci religione tutæ eſſent. Hac enim cauſa permotos etiam alios ſæpe fuiſſe, idem ut facerent, proditum memoriæ eſt. & Darius verò riſum, jocumq; omnibus excitavit, cum Semiramidis monumentum intraret, cujus inſcriptio ingentes theſauros promittebat, cum nihil intus, niſi tabella eſſet, quæ homini ſacrilego malam rem precabatur, propterea quòd mortuorum loculos temeraviſſet execrando ſcelere. Sed enimverò de opibus ſacri populi diceba-

mus,

mus, quæ ante tribuum aſportationem Jeroſolymę erant. Eæ autem, quum Davidis tempore admodum ingentes eſſent, longè majores tamen ſub Salomone, qui huic ſucceſſit, fuerunt. Advexit enim ei tertius quiſque annus quæ in Oriente pretioſiſſima erant. & principum, qui prope habitabant, liberalitas potentiam augebat ſapientiſſimi regis. Quare Flavius Joſephus rotundo ore illud effatur, quod ſæpe mirati fuimus, ὅτι τοῦ ἀργυρίου τοσοῦτον ἐποίησε πλῆθος ἐν ἱεροσολύμοις ὁ βασιλεὺς, ὅσον ἦν καὶ λίθων. *effeciſſe regem, uti tantum pecuniæ in urbe Ieroſolyma eſſet, quantum erat lapidum.* Quæ profectò ejuſmodi ſunt, ut jam veniſſe ad ſummum fortunæ rex ille videretur. Non ſinit nos incepti lex pluribus hæc exequi. Redeundum enim ad illos Judæos eſt, quos ſub exteris regibus vixiſſe diximus. Horum porrò non unum genus fuit, neque

de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

de omnibus ſimiliter exiſtimãdum eſt. Nam Babylonienſes quidem nihil præter jus faſque fecêre, cum extra terram ſanctam habitarent. idque ſingulare privilegium fuit. de quo antè diximus. At verò qui ante tranſportationem gentis Judaicæ, aut poſt eam Palæſtinorum ſedes reliquêre, ut alias terras, quæ in vicino erant, incolerent, eorum infamia poſteris tradita eſt, judicatumque ab omnibus fuit, eſſe eos terræ ſanctæ contemptores. Recitant Talmudici ſeveriſſima numinis edicta, queis cautum fuit, ne Judæus quiſpiam migrandi libidine patrium ſolum verteret. Eſtq; eorũ ſcitum quoddam hujuſmodi, כל הדר בחוצה לארץ כאילו עובד עכום' *Qui peregre extra terrã ſanctam degit, velut ſyderum planetarumque cultor habendus eſt.* Atque ejus rei fidem faciunt ex dicto Davidis ad Saulem, quod ita relatum à Samuële eſt: *Si te homines incita-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

incitaverunt contra me, maledicti ſint coram Iehova. quippe expellunt me hodie, ne pars mihi ſit in ea terra, quæ hæreditas Iehovæ eſt, dicuntque, Abi, cole deos alienos. Una modò cauſa fuit, quæ migrantes gravi culpa liberaret. Ea autem vis major erat: cujuſmodi eſt fames, ſterilitaſque, atque alia id genus, quæ in iram numinis, velut ultima malorum, vertunt. Non prætereundum eſt, quod in Halacha Melachim, in capite quinto, eruditiſſimus Maimonides prodit. Etenim poſtquam quoſdam hujuſmodi atroces caſus expoſuit, ob quos Judæis fas interdum fuerit domicilia in exteris regnis ponere, ſolam Ægyptum excipit, quam ne quis habitãdi animo adiret, tribus interdictis vetitum eſſe à numine ait. Nulla neceſſitas, neque occaſio aut cauſa ulla excuſare quenquam potuit. Supervacuum foret teſtimonia recitare. penes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

autorem fides eſto. Rationem quidem ipſe adfert, quæ in promptu maximè fuit, מפני שמעשיה מקולקלים יותר מכל הארצות *quoniam facta eius gentis deteriora, quàm aliarũ gentium, ſunt.* Addit Rabbi Maimonides, quod ſingulare eſt, שאלכסנדריאה בכלל האיסור *etiam Alexandriam ſumma interdicti eſſe comprehenſam.* Enimverò quoniam Ægyptienſium Judæorum nobiliſſimi florentiſſimiſque erant, qui Alexandriam incolebant, meritò hos quoque in ordinem cum cæteris cogit eruditiſſimus ſcriptor. pariter enim contra legis præſcriptum fecerant. Hi autem illi ſunt, quos Alexandri humanitas volentes & ſponte procul ab Hieroſolymâ abduxit, & cum parte Macedonum in ea urbe locavit, quam de nomine ſuo condebat rex ille. Mox etiam ingens turba illuc per Syriæ motus exundavit. ac tandem non pauciores

Ptole-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Ptolemæum Lagi filium comitati ſunt, inter quos ſummus quoque Pontifex Ezechias fuit. Ita per omnem Ægyptum latè ſedes ſuas poſuêre. Venerunt quidem illi Hieroſolymam quotannis, aut mittebant eò quoſdam ad ſolennia feſta: ſed in contemptu apud Palæſtinos erant, & deſertores habiti ſunt. Utique donaria, quæ in uſum templi & ſacrorum afferebant, magna ac pene immenſa erant. Sed tamen efficere ea res non potuit, uti communes cum illis habere ſynagogas cæteri vellent. Auxit odii cauſas patriæ linguæ neglectus, quam plerique ne intelligebant quidem. Quare Helleniſtæ dicti ſunt, tam qui Ægyptum incolebant, qnàm qui ab illis profecti, Græciam & vicina tenuêre. quippe propagati ab Ægyptiis fermè cæteri erant. Horum nihil dici de Babylonienſibus poteſt, quos Palæſtini, tanquam fratres

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tres germanos, atque ut incorruptam majorũ ſuorum ſobolem ſummo in honore habuerunt. Quanquam tamen illud hercle omnino in omnibus Judæis, qui extra Palæſtinam habitarunt, peræque laudandum eſt, quod patria inſtituta religioſiſſimè ſemper ſervaverunt inter prophanas gentes. Non enim Babylonienſium propria hæc gloria eſt, ſed communis ea etiam illis fuit, qui Ægyptum jam tum ab Alexandri temporibus incoluêre. Et mox verò ii ipſi, qui per Romanum orbem variis locis ſub Cæſarum imperio vivebant, in quadam accurata obſervatione earum legum, quas divinus Moſes præſcripſerat, perſtiterunt. Quod profectò haud difficile illis fuit, quoniam benigne, leniterque, atque honorifice habiti ab iis ſunt, quorum recepti ſedibus fuerunt. Cæterum poſt templi urbiſque everſionem deterior longè conditio eorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

rum apud exteros fuit, & privilegia eorum ubique multifariam imminuta ſunt. Utique conſtitutiones imperatoriæ *in iis ſolis ſine moleſtiâ eos eſſe iuſsêre, per quæ cultus eorum inquinari videretur. l. 15. §. 6. ff. de Excuſat.* Cautum verò fuit, ne ſynagogas novas extruere, aut cruces in celebri feſto Purim exurere ad pœnæ quondam recordationẽ poſſent. *l. ult. C. de Iud. & Cæl. l. 11. C. eod.* Denique addita ſanctio quoque eſt, *ne morem ſuum in coniunctionibus retinerent, neve iuxta legem ſuam nuptias ſortirentur, aut in diverſa ſub uno tempore coniugia convenirent. l. 7. C. eod.* Atque ex hoc poſtremo colligitur hercle, licuiſſe illis per legem antea plures ſimul fœminas in matrimonio habere. quod nos ſupra diximus, cum de Pontifice maximo ageremus, cui ſoli hoc interdictum fuiſſe Talmudici ajunt, quod cæteris jura permittebant.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Sanè cum in lib. 2. Sam. capite 12. Davidem regẽ ſummus Deus Nathanis voce affatur, eſſe illi datas à ſe ait Saulis conjuges. Et in Levitici capite XVIII edictum numinis extat, quo Judæi duas ſorores eodem tempore habere uxores vetantur, non ob aliam cauſam profectò, quàm quòd ardentiſſima eſſe inter has æmulatio in tali conjunctione ſolet; cum cæteræ omninò, quæ eâ conſanguinitate non ſunt, æquiore animo ſub eodem marito ætatem unà agant. Scimus equidem primis humani generis parentibus jus planè contrarium fuiſſe latum, quod reduxit tandem, & ex integro nobis ſanxit Deus Dominuſque noſter Meſſias: certum tamen eſt Judæorum eam in republ. Moſaica libertatem ex legis permiſſu fuiſſe. Atque hunc quidem morem vetuſtiſſimum uſitatiſſimumque Judæi ii, qui nondum Meſſiæ reverentiam ſuſceperant,

diu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

diu ſub principibus Romanis coluerunt: donec tandem Theodoſius, Arcadiuſque, & Honorius nihil diſcrepare hac re à Romanis eos voluerunt. qua tempeſtate etiam pleraque alia, quæ obſervata illis fuerant, exoleverunt. Jus quidem ipſum, quo deinceps uſi ſunt, commune cũ Romanis fuit: *adibantq; ſolenni more iudicia, cunctaſque Romanis legibus conferebant & excipiebant actiones, in his cauſis, quæ tam ad ſuperſtitionẽ eorum, quàm ad forum & leges ac iura pertinerent. l. 8. C. de Iud. & Cœl.* Quare obruta tunc ſepultaque eorum libertas fuit, vix ut umbra ejus ſupereſſet. Nam quod *communi pactione ad ſimilitudinẽ arbitrorum litigare apud populares ſuos, & ſortiri eorum iudicium iure publico poterant, d. l. 8. C. eod.* ſanè id oppidò exile eſt. quippe & *in civili duntaxat negotio* factum id fuit, & eorũ ſententiam judices quidem,

ſed Romani, exequebantur. *d. l.* 8. In ipſis tamē avitis ſedibus illorum paulo plus privilegii fuiſſe illis conceſſum videtur. Etenim *in l.* 17. *C. eod.* imperatores Theodoſius & Valentinianus quoſdam Judæorum primates fuiſſe ſignificant, ***qui in utriuſq; Paleſtinæ ſynedriis dominabantur.*** Sed eorum poteſtatem juriſdictionemque pene in rebus nihili fuiſſe ſitam arbitramur.

CAPVT XXIV.

De lege, quam Iudæis Moſes ſcripſit. Opinio veterum quorundam de ſabbato confutata. De amne Sabbatico & quæ Plinius, Rabbi Maimon, & Flavius Ioſephus retulêre, excuſſa. Cur magis ſuibus, quàm cæteris animantibus abſtineant Iudæi? Plutarchi rationes rejectæ. De Ægyptiorum morbis. Iudæos non fuiſſe Bacchi cultores, contrà quàm Plutarchus & alii Romani ſcriptores ſenſerunt.

INter ſacræ gentis præcipua honeſtamenta, Lex fuit, quæ à Moſe ſcripta cunctarum gentium inſti-

inſtitutis legibuſque major, certéq; dignior eſt, quia Deum autorem habet. Ea autem quinque libros implet. eſt enim multiplex, & copioſa, ac ſæpe repetita. Summa tamen ejus decem comprehenſa capitibus eſt: quorum pars prior ad res divinas pertinet: poſterior continet ea, quæ Marcus Tullius appellat hominum munia & officia. Omnis, qui numini exhibetur, honos aut ſenſu aut cultu conſtat. Senſus eſt reverens & recta de Deo exiſtimatio. de qua re plura dicere ſupervacaneum eſt, quoniam ea nunc ſpectamus maximè, quæ ſunt hiſtoriæ affinia. Cultus eſt in cæremoniis ritibuſque poſitus. Cæremoniarum unus in decalogo & ſimplex præcipitur modus, ſabbati ſolennitas, quæ à primo mundi ortu inſtituta, & à ſanctis hominibus obſervata ſemper, noviſſimè tandem, cum Lex ferebatur, ſancita ex integro eſt. Cauſam ſabbati veram

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

expreſſit numinis vox in formula decalogi. Sed Judæi rationem hujus rei myſticam petunt ex illo celebri dicto Rabbi Eliæ, quod extat in libris Talmudicis. Ille enim tribus illuſtribus periodis, quæ æquali ſpatio inter ſeſe diſtarent, mundi tempora diſtinxit, ita ut expletis ſex annorum millibus nova rerum facies, novuſque ordo ſurgeret, & feſſa jam pridem gens hominum, melioribus deinceps auſpiciis capeſſeret beatam quandam quietem. Cornelius Tacitus Sabbati originem aliunde eruit. Saturno enim eum honorem ab Hebræis haberi exiſtimat, *ſeu principia religionis*, inquit, *tradentibus Idæis, quos cum Saturno pulſos, & conditores gentis accepimus: ſeu, quod è ſeptem ſyderibus, queis mortales reguntur, altiſſimo orbe, & præcipuâ potentiâ ſtella Saturni fertur: ac pleraque cœleſtium vim ſuam & curſum ſeptimos per numeros conficiant.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ficiant. Neque hæc verò unus Tacitus dixit. Rabbi Aben Ezra recitat ſapientis cujuſdam argutias, qui novem Legis capita totidem cœleſtibus orbibus ex adverſo locat; &, ne ſeptimo die otium exiſtimetur ſine cauſa indictum, maligna ait eſſe Saturni & Martis ſydera. quo enim die illa dominatum tenent, infeliciter cuncta tentari. Egò iſtum magiſtrum, quiſquis fuit, inter diſcipulorum cathedras plorare jubeo. Nimium ingenioſus fuit, ubi nihil opus erat. At nos minorum gentium hòmunciones ſumus, & ad obvia confugimus. Sabbatorum recta obſervatio poſita fuit in dictorum omnium factorumque ſanctitate, atque in cultu divino, precibuſque. Rabbi Aben Ezra author eſt, tunc etiàm oracula fuiſſe conſulta. Sunamitidi quidem ait maritus, de Eliſæo loquens, *Quid eſt, cur eum hodie adeas, cum nec calendæ ſint, nec*

ſabbatum? Cæterùm, ne rebus divinis profanæ miſcerentur, cuncti eo die omittere ſueta opera jubebantur. qui aliter feciſſet, capital admittebat. Enimverò id docebatur populus, haud eſſe in transcurſu ſacris operandum. Totam ſeſe mens in contemplatione ponat neceſſe eſt, cum Deum, mentem puriſſimam, colit. Hoc nec Pythagoras, nec Numa ignoravit. & rectè olim in Romanorum ſacris à præcone ſolennibus verbis clamatum eſt, *Hoc age.* At Judæi, quorum mos eſt omnia ſanctiſſima inſtituta pervertere, multa ad Legis edictum adjecêre, de quibus Moſes nihil diffinivit. Itaque ſacratiſſimæ diei celebratio in anxiam ſuperſtitionem abiit, & interdum illis exitio fuit. Pergendum nunc ultra eſt. Sabbati ſacrum otium videtur ipſa natura, optima rerum mater, approbaviſſe, ſi fidem Plinio habemus, qui in Judæâ
rivum

rivum quendam ait ſabbatis omnibus ſiccari. Sed ignoſcat nobis Plinius. Nunquam hoc credere potui.

— Sum paulo infirmior, unus
Multorum. —

Quid tamen Romanum ſcriptorem deceperit, expediam. Judæi jam olim ſomniarunt, reliquas decem tribus Iſraëlitarum captivas detineri prope fluvium, quem ipſi Sambationem appellitant. Hunc per totam ſeptimanam adeò rapidis vorticibus ferri ajunt, nemo ut tranſire poſſit: at ſabbatis quieſcere, & pedibus pervium eſſe: hancq; pœnam Iſraëlitis eſſe poſitam, ut, quo tempore undarum impetus conſtitit, ſabbati eos veneratio inhibeat, & movere vetet pedem. Ita ad libertatem via illis ante oculos poſita eſt, ſed uti pejus crucientur. vident enim eam, & viſâ ac relictâ, intabeſcunt. Non potuit magis traducere ſe Plinius, quàm cum tam futile Judæorum commen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tum arripuit tam avidè. Pictoribus poëtiſque quidlibet audendi poteſtatẽ eſſe, Flaccus dixit. Rectè hercle. Sed Judæos addi volo, qui non ex decoro, neque pudenter, ſed ſolâ animi libidine mentiuntur quæ diſſona & ridicula ſunt, hanc unam ob cauſam, ut mentiantur. Neque movet me, quod R. Moſes Ben Maimon, quem meritò laudibus in cœlo locavimus, fluvium hunc eſſe Gozan ait. Nos & illum deliraſſe aſſerimus, & unà Joſephum quoque in ordinem redigimus, qui in libro VII ἁλώσεως, in cap. XIII, quædam contraria quidem ſupradictis, ſed tamen æque portentoſa refert. Sanè quidem Plinio non ſemel ſic decipi ab aliis contigit. Pleraque enim, quæ in eodem capite memorat de fontibus, fluviiſque, & de aquis, ejuſdem levitatis ſunt. Rerum incredibilium atque inuſitatarum narrationem in Julio Obſequente, non in Plinio, ſummo hiſtoria-

ſtoriarum ſcriptore, toleramus. Raró ſolitum modum egreditur natura. Miracula creduntur facilius, quàm fiunt. Sed enimveró tenet pleroſque amabilis inſania, & favet ſibi atque plaudit imprudens temeritas. Aniles ineptias tradimus in vicem accipimuſque, non incauti hercle, ſed ſcientes, & inter ſeria. De ſabbato diximus plus quàm ſatis ſit. Cætera perſequi, quæ ad decalogum pertinent, non eſt patientiæ noſtræ. Poſtquam leges duarum tabularum latæ fuerunt, in queis edictum inerat de ſabbato, data eſt exhinc Moſi fuſior earundem legum interpretatio: addiditque Deus cæremonias rituſque: & quibus victimis ſacriſque, ac quo modo coli vellet, populo ſignificavit. Cujus rei cauſa haud in obſcuro eſt. Non ſufficiebat ſimplex numinis cultus, qui decalogi ſanctione jubebatur. Quippe facile ſe cuncti ad Ægyptiorum idola

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

idola convertiſſent. Itaque planè opus fuit rebus multis externis, quæ ſenſus quoque eorum in recta religione detinerent. Sanè oppidò difficile eſt mortalibus, Deum inviſibilem ſolo animo colere. Niſi aliquid ſit, quod oculi uſurpent, nimium hercle citò incautis obrepit non intellecta impietas. Quanquam profectò etiam tum antea, primo ſeculo, ſacrorum extitiſſe quaſdam ſanctiones, cæremoniaſque certum eſt. Nam & animantium mundorum immundorumque diſcrimen divinitus didicerat Noachus:& idem ille veſci ſanguine vetabatur minaci interdictione Sed lex, quæ à Moſe lata eſt, magis accuratè hæc cuncta ſuis finibus terminavit. Utique in capite undecimo Levitici, longa extat numeratio earum animantium, quarum eſu tactuve polluerentur Hebræi. Multa illic in cenſu impurorum poſita ſunt, non naturæ aut rationi

dicta

dictamine, ſed incertâ numinis voluntate. Itaque cauſas earum rerum exquirere, anceps eſt; nec ideò aſſequâre. Quis noſtrûm tam arroganti fiduciâ eſt, uti ſe poſſe ea explicare omnia exiſtimet, quæ poſita vel in ipſorum hominum inſtitutis ſunt? Olim Lacedæmonum legibus vetabantur Ephori ſtatim, ut magiſtratum inierant, barbæ alas paſcere. & Solonis ſanctio eum, qui ſeditionem & motus civicos quietus ſpectaviſſet, ignominiâ notabat. Non dubitat Plutarchus, quin utrumq; optimo conſilio factum ab illis ſit; ſed tamen, *mens*, inquit, *authorum ignoratur*. Et nos igitur idem in his contingere putemus; quæ ſummus legiſlator Deus juſſit. Doceat me quiſpiam, cur edicto numinis impuræ ſint quadrupedes, quarum fiſſæ ungulæ non ſunt? Nam cuniculos quidem leporeſq; inter cibos habere apud cunctas hercle nationes fas & jura

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſinunt. at ſolis Hebræis haud licitum eſt. Quoniam verò etiam de ſuibus in eodem Levitici capite extat legis edictum, exſpatiandum pauliſper nobis eſt, quærendumque cur hoc animal magis anxiè vitaverint ſemper Judæi, quàm cætera omnia, quorum odium pariter fugamque lex indixit? Memoratu digna ſunt, quæ Plutarchus adfert. Suem enim Judæis haud ſanè inter res execrabiles haberi, ſed ſummo in honore apud eos eſſe autumat, quippe quam venerantur ut arationis magiſtram. Id eos primum in Ægypto didiciſſe ait. quippe illic agros nunquam aratro verti, ſed, ſimulac Nilus poſt ſolitam exundationem in alveum ſe recepit, è veſtigio ſues ab incolis propelli in agros, ut uberem glebam roſtro fodiant, & ſemina occulant terrâ. quare vomerem quoque Græcis ὕνιν dici, originatione optimâ. Et quid mirum, inquit, tam fœdum ani-

animal à ſuperſtitioſa gente coli, cum Ægyptii quoque felem, gryphem, crocodilum adorent? Denique, ſi abominantur, ſcire cauſam ſe negat, cur inviſiſſimam beſtiarum interficere nemo audeat. Nam magos quidem, quibus à Zoroaſtre origo eſt, nihil pulchrius ſibi, nihil glorioſius ducere, quàm ſi multos occiderint mures aquaticos, quos religione quadam ridiculè cuncti odêre. Hæc confutare non magnus eſt labos. Quæcunque animantia Ægyptii coluêre, ea tangere manibus nulla religio illos vetuit. Porrum & cæpe morſu frangere, nefas ingens erat. Et Flaccus jocosè, tanquam de impia cæde, dixit,

— Si porrum & cæpe trucidas.

Alius quiſpiam etiam indignatur & clamat,

O ſanctæ gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis
Numina!

Et

Et tamen hos ipſos deos manibus ſuis è terra eximebant, recondebantque in cellis armariiſque ad alios uſus vitæ neceſſarios. At Judæi porcorum vel ſolo tactu polluebantur. Quod neutiquam ita eſſet, ſi ſuperſtitionis cauſa fuiſſet ex cultu & veneratione. Hinc porrò, cum attingere haud dignarentur, etiam occidere nolebant. Itaque de nihilo eſt, quidquid ait Plutarchus. Neque pluris æſtimari debet, quod Petronius venuſtiſſimo epigrammate luſit,

Iudæus, licet & porcinum numen adoret,
Et cœli ſummas advocet auriculas, &c.

Sunt hæc ex communi Romanorum errore, in quorum animis hæc opinio inſederat. Simul & nos ſententiam mutamus, qui Petronii verba ſic emendanda cenſuimus quondam,

--- Et porcinũ nomen abhorret.

Malè

Malè divinavimus. Quod ſi tamen ita dixiſſet, tum verò demum rectè dixiſſet. nunc, quia aliter dixit, hariolatus eſt. Sed libet nobis, potius erraviſſe Petronium, quàm nos feliciter conjeciſſe. Enimverò optima ratione tunc permoti, eam comminiſcebamur emendationẽ, quam nunc ſpernimus. Ita enim res habet. Judæi ipſum nomen hujus animantis inter res ſcævas & mali ominis numerant. Quoties enim loquuntur de illo, non nominant illud, ſed recepto quodam more, uti malam ſcævam avertant, patrio ſermone דבר אחר ajunt. Romani id feliciter exprimere nequeunt. Nam ſi dixeris, *Res alia*, verbum quidem verbo reddes; ſed ſenſum dicti non aſſequeris. At Græcè eſſet, πρᾶγμα ἀλλόκοτον, ſanè perquàm ſignificanter. Cæterum, ob eandem cauſam etiam in feſto paſchatis ſolicitè cavent, ne vocem לחם *panis*, inter loquendum uſur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

pent. Ita enim exiſtimant, piaculum immane eum admiſiſſe, qui per eos dies in cauſa fuerit, uti alter quiſquam de fermento vel leviter cogitet. Sed quid ceſſamus cauſam adferre, cur præ cæteris animantibus hoc unum fugiant Judæi? Fuit olim populus Iſraëliticus mirè obnoxius iis morbis, qui Syros ut plurimum atque Ægyptios infeſtabant. Vitiligines enim, pſoraſque, & tetra ulcera jam olim illis gentibus, velut proprias peſtes, adſcripsêre ſummi medicorum. Hos autem, & ſimiles penè morbos uno nomine complexus Moſes eſt, & lepram vocavit. Porrò in ſuibus ſcabies & immundities, non vitium, ſed natura eſt. Quare ne ad corporum pravam affectionem contagio quoque accederet aliqua ex eſu contactuve, paulò ſuperſtitioſius averſati ſuem ſunt, quàm aut lex numinis fortaſſe juſſerat, aut poſitum in gen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tium aliarum inſtitutis erat. Quanquam, quî potuit nimis cauta eorum hominum videri formido, ſiquidem nullum vitium æquè, ut lepram, execrata lex ſit? Referuntur in Levitico ſevera Dei edicta de lepra non hominum modò, ſed veſtium quoque & domorum. Cujuſmodi autem id vitium in rebus fuerit inanimatis, Syri fortaſſe & Ægyptii tunc intellexerunt. nos hercle ignoramus. Et Plutarchus quidem, poſtquam multa ſuper Judæorum ſuperſtitione conjectavit, diverſiſſima pleraque, & quædam contraria, in hoc uno hallucinatus non eſt, quod poſtremò de lepra diximus ex illius ſententia. Cætera, quæ de Baccho, qui fuerit idem cum Adonide, tum quæ de interfectore ejus apro addidit, non ſunt nauci. Quemadmodum & illud ſpernimus, quod Hebræorum ſacris myſteriiſque coli ipſum illum Bacchum, temulentiſſimum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

numen, exiſtimet. Nam & per feſtos quoſdam dies, inquit, ſub tabernaculis deſident, eaque palmitibus atque ederis inumbrant: & eſt tempus, cum ramos ac thyrſos geſtant. Accedit tubarum clangor, inquit: & ſabbati celebritas, quæ poſt ſeptimum quemq; diem redit, appellationem à Liberi ſacris habet. Sabi enim vox in orgiis paſſim auditur. Tum & ſabbatis bibunt largiter. & Pontifex maximus feſtis diebus cum mitra cothurniſque, & hinnuli pelle, ac veſte ad talos demiſſa incedit, pendentq; in ora tunicæ tintinnabula. in ſacrificiis quoq; æra pulſantur, & mellis uſus in illis nullus eſt. cumque multa pœnarum genera apud illos ſint, hæc maxime probroſa cenſetur, cum interdicitur damnatis vino. Hæc non unius Plutarchi, ſed aliorum quoque fuit ſententia, quam improbavit tamen Cornelius Tacitus. Nos eam ſummatim retulimus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

mus, non quò confutaremus operosè ſingula, ſed uti palam eſſet, quàm ingeniosè pagani Judaïcam traduxerint religionem. Alia enim ex illis omninò falſa ſunt. quædam vera, ſed in deterrimam partem accepta ab homine ſanè eruditiſſimo, ſed qui cauſas ignoravit primi cujuſque inſtituti. Cur enim aut tabernaculorum feſtum juſſerit celebrari Deus, aut mel & ceram arcuerit à ſacris ſuis, aut κώδωνας καὶ ῥοίσκους, id eſt, *tintinnabula, & corymbos aureos, qui Punicis malis ſimiles erant*, eſſe in Pontificis fimbriis voluerit, juſta ratio fuit, quam Græcus ſcriptor quæſivit fortaſſe, ſed aſſecutus non eſt. Nam quod ſabbatis potant Judæi, atque helluantur, vitium ipſorum eſt, qui labente ſeculo rem ſanctiſſimam infamavêre. atque id crebrò in ſacris voluminibus illi genti exprobrant divini vates. Non potuit Judæos magis inviſos cunctis facere

Plutarchus, quàm cum edita in vulgus hæc opinio eſt, eſſe eos Bacchi cultores. Apud Titum Livium, cum ſenatus decreviſſet quæſtionem de Bacchi ſacris, Marcus Cato, vir graviſſimus, cui ea res extra ordinem mandata erat, ad populum in hæc verba loquitur: *Nunquam tantum malum in republica fuit, nec ad plures, nec ad plura pertinens. Quidquid his annis libidine, quidquid fraude, quidquid ſcelere peccatum eſt, ex illo uno ſacrario ſcitote ortum eſſe.*

Flavius Ioſephus in apolog. adverſus Apionem, de Græcis hiſtoricis, qui res aliarum gentium ſcripſerunt:

ΑἼτιον αὐτοῖς τοῦ μὲν μὴ γινώσκειν τἀληθὲς, τὸ λίαν ἀνεπίμικτον· τοῦ δὲ γράφειν ψευδῆ, τὸ βούλεσθαι δοκεῖν τι πλέον τῶν ἄλλων ἱστορεῖν.

PRO-

PROLEGOMENA

in LIB. III.

Ampliſſimo viro

FRANCONI DUYCKIO,
Conſuli Leidenſi primario

P. CUNÆUS S. D.

MEmini ego, vir ampliſſime, quâ tempeſtate animum meum ad graviora quædam diſciplinarum ſtudia adiicerem, in primis illud mihi propoſitum fuiſſe, uti in evolvendis omnis ævi ſcriptoribus nihil æquè ſectarer, quàm documenta quædam illuſtria earum rerum, quæ ad civilem doctrinam pertinerent. Exiſtimabam enim profectò, id quod res eſt, pulcherrimis eos curis, cogitationibuſque fatigari, qui rerumpublicarum incrementa con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

verſioneſque, & imperiorum præcipites caſus, ex hiſtoriarum monumentis eruerent, ut inde ſibi quiſque, ſuæque civitati quod imitandum eſſet, caperet, inde fœdum inceptu, fœdum exitu, quod vitaret. Quare iam pridem antea in Suetonii Tranquilli, atque in Caii Cornelii Taciti quibuſdam libris luſtrandis ita operam poſuimus, ut in rerum Romanarum perveſtigatione pleraq; etiam attingeremus, quæ in univerſum omnibus civitatibus atque rebuſpublicis convenirent. Quæ ubi editioni quondam matura erunt, ad te iudicem, atque ad eos, qui tui ſimiles ſunt, hoc eſt, ad homines eruditos, prudenteſque, & rerum gnaros, pertinebunt. At in his de republica Hebræa, quos nunc edimus, libris, haud idem fecimus. Duntaxat enim de ſacro populo diximus. cæteræ gentes quàm recte conſtitutas reſpublicas aut ſecus habuerint,

qui-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

quibuſve legibus eas aut inſtitutis rexerint, haud traditum hic à nobis eſt, propterea, quòd divina Moſis politia exemplo caret, atq; omnino incomparabilis eſt. Sane quidem cæterorum legiſlatorum, quos tantopere admirata omnis vetuſtas eſt, ſanctiones multæ Moſaicis ſimiles fuêre. permagna enim civibus virtutis, fortitudiniſque exercendæ impoſita neceſſitas ab illis fuit. ſed, quæ de ſacris, deque cultu divino conſtituta ab illis ſunt, haud ita penitus animos mortalium religione obſtrinxerunt. Moſes enim utique Deum unum atque æternum, rerum potentem, cogitationum humanarum, conſiliorumque omnium arbitrum, atque iudicem, nullius ſatu editum, immutabilem, atque oculis inacceſſum tradidit, cuius formam nulla ars neque opificis exprimere manus poſſit. Ita, cum vitam hominum, divino numine inviſi docuiſſet, plane omni-

bus, id quod res eſt, perſuaſit, nullius bonum malumve facinus pro nihilo haberi. omninoque effectum eſt, ut iam non famam, aut aliorum conſcientiam, ſed ſe quiſque teſtem formidaret. At de cęteris verò, qui vivendi pręcepta atque leges olim gentibus dictavêre, ita ſentit Flavius, haud neſcivisse quidem eos purum illud unicumque, & verum numen, ſed tamen apud populum ſuperſtitione & pręiudicatis opinionibus corruptum, omninò eos hanc rem diſſimulaſſe, ὅτι τὴν ἀλήθειαν τοῦ δόγματος ἐξενεγκεῖν οὐκ ἐτόλμησαν. propterea quòd veritatem dogmatis proferre non audebant. *Ipſe Plato apud eundem Flavium fatetur, eſſe iſthęc arcana quędam, quę in vulgus edere periculoſum ſit. Quod profectò longè ſecus eſt. Nulla enim res Moſaicam rempubl. ęquè continuit, quàm religionum illa doctrina, quę nullis fabulis, aut ineptiarum pigmentis*

incru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

incruſtata, multò altius in Hebræorum pectora, quàm quiſquam Græculus ratus eſſet, deſcendit. Propoſitum nobis fuerat, legum Moſaicarum vim, ſententiamque, atque etiam cauſas ex abdito eruere, atque omnia ea, quæ huius generis eſſent, cum inſtitutis & ſanctionibus aliarum nationum conferre. ſed conantes nos talia atque meditantes magnitudo operis tardavit, ut hoc, quod diximus, perducere ad exitum nondum potuerimus. Non tamen ſemper ſuſpenſam expectationem eorum tenebimus, qui ſæpe id à nobis ſerio efflagitarunt. Etenim profectò, quoniam per otium ſubinde, & ſucciſivo tempore commentarios adornamus in univerſa opera FLAVII JOSEPHI, *qui ſcriptor luculenter in libro* IV *Antiquitatum, & rurſus in ſecunda Apologia adverſus Apionem, totam eam rem pertractavit, neutiquam nobis illic deeſſe huiuſmodi*

diſſer-

diſſertationum poterit occaſio. Nos, ſumme DUYCKI, *quemadmodum illud argumentum, ubi excultum à nobis erit, fore multis non inutile ſperamus, ita plane confidimus, hæc, quæ nunc edimus, eiuſmodi eſſe, ut præteriri à nobis non potuiſſe videantur. Pleraque enim ne attigerunt quidem ii, quibus hoc ævo de republica veterum Hebræorum aliquid ſcribere cura fuit. Interdum verò etiam commentationis materiem nobis dedit error aliorum & hallucinatio. omninoque neceſſe nobis fuit confutare quoſdam, quos pridem eruditio ſua, & conſentiens hominum exiſtimatio in excelſo collocavit. Quod tamen ipſum ſemper inviti facimus, pene ut noſmetipſos noſtri pudeat. Proditum à Caio Cæſare eſt, eos, quibus inter officia antelucana obvius fuiſſet Marcus Cato, cum caput ebrii retexiſſent, erubuiſſe, planeque eſſe ita exiſtimatum, non ab illis*

Cato-

Catonem, ſed illos à Catone deprehenſos. Idem nobis hîc evenire confitemur. non enim honori eorum quidquam detraximus, ſed ipſi noſtræ modeſtiæ vim fecimus, atque ita illos reprehendimus, ut laudemus. Vtinam verò adverſus nos eadem æquitate utantur, qui fortaſſis animadverſiones noſtras olim ruſpabunt. bene profecto cum nobis atque præclare actum eſſe exiſtimabimus. Non ſumus tam ſuperbæ impotentiſq; arrogantiæ, ut in tantâ communis naturæ imbecillitate ſolos nos ſupereſſe exiſtimemus, quibus interdum opus venia non ſit. Hallucinamur omnes, alii gravia, alii leviora. nec eſt quiſquam, qui tam bene animum ſuum diſciplinis obfirmavit, ut nihil fugere eum poſſit amplius, aut fallere. Adde quod interdum vitii loco eſt, nuſquam peccaviſſe. quod de Apollonio Rhodio Dionyſius Longinus pronuntiavit, cum ſignificare vellet artem & dili-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

diligentiam in eo ſummam fuiſſe, at ingenii vim negatam illi eſſe. Spernit anxiam curam animus, ſimulac illum implevit rei maieſtas. Miſerum eſt fermè & ieiunum, quicquid ab illis ſperatur, qui ſeſe intra limites quoſdam & præſcripta ſpatia claudunt: qui ſenſa ſua torquent, & de ſingulis rebus in conſilium eunt: quorum hic exitus eſt, ut, quum toto anno, per omnes dies, magno molimine unum librum extuderint, vitaviſſe potius reprehenſionem, quàm meruiſſe laudem videantur. Quare idem ille acerrimi vir iudicii Longinus maximos homines ab omni ævo, cum luculentiſſima quæque dicerent ſcriberentque, errores interdum in minimis uſque adeò non effugiſſe ait, uti in quoſdam etiam ſponte delati ſint. Nimis anguſta res eſt, non errare. quod cui contigit, is ſolicitè quidem cuncta ad normam exegit, ſed tamen extra culpam duntaxat

eſt. At verò, qui per generoſos lapſus omnia ſoluto impetu pervadit, hic & hominem eſſe ſe, cadendo docet, &, quia nihil mediocre concupiſcit, proximus tenenti ſumma eſt. Eſt aliqua laus, magnis excidiſſe auſubus. Sed nos nunc profectò nihil tam grande agitamus. Fuit tamen ex hac ſcriptione nobis perquàm ſuavis voluptas. Recolebamus enim ea ſtudia, quibus in adoleſcentia quondam mirè deditifuimus. Iuvabat identidem cogitare, quantopere animum noſtrum delectaviſſet Hebraiſmus, cum Biblica volumina, Rabbinorum commentarios, atque alia multa, quæ eruditè à Iudæis ſcripta ſunt, evolveremus. Cuius ſanè operæ nunquam nos pœnituit. Etſi enim poſtea aliis curis in publico munere diſtringebamur, tamen quantum temporis tribuunt alii amicorum ſalutationibus, quantum aleæ, quantum cæteris otii oblectamentis, tantum

ego-

egomet mihi ad eas artes celebrandas ſumpſi, quarum fructus in omnem vitam videbatur utiliſſimus. Enimvero, cum ſacri codicis lectio non Theologis modo ſed omnibus bonis viris, & præſertim eruditis, eſſe debebat iucundiſſima: quid aliud magis ſeriò agendum nobis eſt, qui in hoc honeſto otio vivimus, niſi ut quàm optime nobis cognitus intellectuſque ſit is ſermo, quo olim uſus ipſe Deus fuit, cum priſcos Eccleſiæ rectores ſuo dignatus alloquio eſt? Dicendum aperte eſt. Valde ſupinè atque oſcitanter vivimus. Hiſpanorum, Gallorumque, & Italûm verba atque voces diſcimus: &, poſtquam claſſes noſtræ alium orbem petivêre, etiam cum Indis loquimur barbarè. Tam ingenioſi cum ſimus, unam illam non intelligimus linguam, quam profectò unam didiciſſe, operæ erat pretium. Quod ſi qui ſint, qui animum ſuum ad pulcherrimum hoc

appli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

applicant ſtudium, admodum id ſit plerumque perfunctoriè. Maior enim pars ad fores Hebraiſmi accedit. quod facillimum eſt. interiora autem ſacraria, Syriaſmum atque Rabbiniſmum, ne voto quidem penetrant. Atqui in Hebraiſmo, quot & quanti ſint theſauri, non eſt eorum iudicare, qui ſola verba contextus Biblici ſcire contenti, ſatis ſeſe doctos putant, uti etiam alios docere velint. Errant illi, meo quidem animo. Pergendum ultra eſt, diſpiciendumque quid Iudæi, vernaculi Bibliorum interpretes, iam olim aut recte, aut ſecus dixerint. Hoc qui facit, ei ius faſque eſt de iis rebus liberè diſſertare, quarum notitia non aliunde erui, niſi ex ſacro codice poteſt. Neque enim profectò putandum eſt, ad iſthæc tranſcendere illicitum eſſe iis, quos ſuus ordo locuſque in aliis quoque muniis detinet. Ignorare mihi divinam animorum ſuorum præſtan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tiam videntur, qui ad unius rei miſellam ſcientiam velut adſtricti alligatique, ultra hanc aliquid tentare, haud eſſe hominis putant. Omnia erectæ menti pervia ſunt. ſemper ſeſe verſat illa, concutitque, & quietis impatiens eſt. quidquid pulchrum, & grande, ac ſcitu dignum videt, id omne eſſe ſuum ſcit: &, quæ ſibi imperat, pleraque obtinet. Atque hoc quidem etſi ita eſt, verſantur tamen nihilo minus adhuc ante oculos noſtros irritati animi eorum, quibus nondum ſatis ſic expiaviſſe atrociſſimi facinoris invidiam videbimur. Rem enim indignam, atque intolerandam clamabunt, invadi à nobis Theologiæ fines, quos eſſe ſibi ſolis ita relictos autumant, ut dominatum ibi quendam, & plenam iuriſdictionem teneant. Sed ii homines, quoniam ſunt oppidò pauci, ſed iniquiſſimi, non aliud reſponſum à nobis ferent, quàm quod ex ipſo

ſacro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſacro codice maxime nobis in promptu nunc eſt, incedere publicè per hominum ora rerum dominam, divinam ſapientiam, atque in triviis, & in compitis etiam adſtare, omninò uti ad ſe invitet non flamines hercle duntaxat, ſacerdoteſque, & ſacrorum antiſtites, ſed plebem quoque, & pullatam turbam. Neminem illa averſatur, neminem à limine ſuo arcet, qui bonam ſpem non eiuravit. Quare exurgat quiſque, & animos ſumat, ac ſe quoque dignum fingat Deo. *Non tam præclarè hodie rem gerunt quidam ſacræ ſapientiæ conſulti, ut ex eorum ore atque verbis penitus pendêre debeat is, qui rectæ conſcientiæ fiduciâ, atque morum & vitæ ſanctitate integrum incorruptumque civem ſe præſtare ſummo numini cupiat. Nos, cum certamina eorum, contentioneſque plus quàm theologicas cernimus, piis votis precibuſque cauſam pu-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

blicam iuvamus, & , quod unum nobis iucundiſſimum eſt, procul ab inſaniente multitudine nobiſcum ſoli ſumus, atque inter civilis doctrinæ & iuriſprudentiæ curas, etiam per otium ſubinde theologiam quandam tractamus, non illam parti alicui aut magiſtro obnoxiam, ſed hanc liberam, & ſobriam, frugalemque, quæ literulis noſtris Græcis, Hebræiſque, & Latinis ſubnixa æſtuantiam aliorum, & litigandi intemperiem contemnit. Reperies quidem in hoc tertio libro, Ampliſſime DVYCKI, *quæſtiones quaſdam de Melchiſedeco, de Cabala, de fide veterum Hebræorum, tum alias id genus plures, quas paulò ſecus, quàm vulgò fieri ſolet, expedivimus: ſed eas cum perleges, memineris, obſecro, eſſe nos paratos, ſimulac monuerit quis meliora, ſententiam mutare. Pertinaciam enim pro opinione inducere, haud eſt noſtrum. Ipſi nos, ſi* *quan-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

quando errores quoſdam noſtros odorati fuerimus, ſponte hanc gratiam à nobis inibimus, & primi eos indicabimus, ne quis forte ſtudio noſtri aut amore deceptus, vitia noſtra cæcis oculis prætereat. Sed huiuſcemodi lectores, opinor, admodum paucos nanciſcemur. Plures enim ea, quæ neutiquam reprehenſione digna ſunt, inſectabuntur. aut, ſi nihil incuſent, frigide tamen de illis iudicabunt hercle. Quorum quidem hominum faſtidioſam querimoniam expugnare nos non laborabimus. Magna enim eſſe eloquentia debet, quæ invitis placeat. Cæterùm longè maxima pars eorum erit, qui hæc ne inſpicient quidem, propterea quòd inſitâ quâdam animi veſaniâ grande dedecus exiſtimabunt, aliquid in Hebraiſmo à nobis didiciſſe. Non ſum falſus vates. Omnia hæc ita, uti dixi, evenient. Sed profectò quicquid huius erit, nihil morabor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Neque ideo à recto bonoque receдam. Ex iudiciis quorumlibet lætitiæ doloriſve cauſas capere, id verò eſt, ambitioni ſacramentum dixiſſe. quod nunquam nos fecimus. Apud Flaccum, argutiſſima mulierum, Arbuſcula, cum exploſa à multitudine in theatro eſſet, ſatis eſſe dixit, equites ſibi plaudere. *Idem ego aio, ampliſſime* DVYCKI. *Paucis lectoribus, ſed eruditis, gaudeo. Inter eos autem tu es, cuius iudicium acerrimis ſtudiis, atque multâ doctrinâ excultum, iure ſemper ſcio me feciſſe maximi. Sed nimis operoſe præfati ſumus. Quare illud, quod propoſitum nobis eſt, ordiamur.*

PETRI

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

PETRI CVNÆI De Republica HEBRÆORUM,

LIBER TERTIVS.

CAPVT I.

Initia Eccleſiæ, & incrementa Satanæ ſtratagemata. Locus in 1. cap. Geneſ. explicatus de ſerpente. Quid ſit caput libri. Error Hieronymi. Liber Enochi commentitius.

OMNIS de gente Judæorum commentatio poſita duabus in rebus eſt. nam & de Republica eorum agendum eſt, quæ præ cæteris eximium quiddam habuit: & inſuper inveſtigari illud debet, qualis eorum fuerit Eccleſia. Etſi enim ambæ iſtæ eſſe ſic conjunctæ videntur, uti pariter incedant, & divelli haud poſſint: eſt tamen earum magna diverſitas, & inſpi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

cienda utriuſque indoles ſeorſim eſt. Quare nos, qui priorem partem duobus libris ita pertractavimus, ut ſæpe alteram hanc, quod omnino ſic neceſſe fuit, attingeremus; nunc, quod bene atque feliciter vertat, ſingulatim ea percurremus, quæ ad Eccleſiam pertinent. Sed hîc paulò magis ex alto arceſſenda nobis ſermonis initia erunt. Etenim, cum antea reipublicæ ſacrę inſtitutio relata à nobis ad Moſen authorem ſit, nunc vetuſtiora etiam ſecula luſtrare, atque hinc ad Moſaicum ævum, & ad ea, quæ inſecuta ſunt, tempora deſcendere decrevimus. Ac origines quidem ipſæ, proximaque originibus, quoniam ſimpliciſſimè in ſacris libris traduntur, non præbebunt nobis materiem notabilium obſervationum. At mox, ubi ex illis evaſerimus, res perſequemur luculentiores. Divus Petrus, qui rectè olim à quibuſdam
ſigni-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſignifer fuit appellatus Novi Teſtamenti, Eccleſiam ait eſſe regium ſacerdotium quoddam, & genus hominum electum. Ipſe Deus Moſi dixit, gentium ſe quidem omnium, terrarumque eſſe dominum: ſed addit, paucos duntaxat quoſdam eſſe, quos ex hominum communitate ſegregatos, velut theſaurum & peculium ſepoſuit ſibi: iiſque regnum tribuit, ſed ſacerdotale. Hoc regnum ſanctum & inviolabile atque æternum eſt. Maximis quibuſque imperiis creſcendi modum natura poſuit. licet enim nulla vis extrinſecus laceſſat, tamen fatorum lege omnia magna in ſe ruunt, & cedit oneri ſuo fortuna. Unum hoc regnum, de quo in ſacris voluminibus ſermo eſt, tempore ipſo in majus ſolidiuſque procedit, & à ſenio ſuo capit vires. Eccleſiæ prima incunabula mundus vidit recens natus, cum in quatuor capitibus ſtaret

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

humanum genus. Confeſtim enim impurus genius, cui ex malis noſtris jucunda voluptas eſt, Cainum à recta pietatis ſemita transvorſum egit in omne nefas. Itaque tunc Eccleſia orta eſt, cum improbos primum à piis ſejungere, & ſuos ſibi habere cœpit Deus. Gregem oppidò exiguum, hoc eſt, quatuor oves in tantâ mundi vaſtitate agebat magnus ille paſtor. unam ex his lupus hic abſtulit. Ea fuit prima illius victoria de humana gente, quam gravi peccato lapſam antea erexerat jam Deus, ut ad ſalutem perduceret. Haud ita multo poſt evênit, ut ſacra Deo facerent duo fratres. Quod dum fit, haud obſcuris indiciis ſignificavit Deus, eſſe ſibi Caini munera ingrata. Cujus rei cauſa in promptu eſt. quippe in Caino indoles inerat pravi ingenii. puras autem Deus, non plenas aſpicit manus: & mens integra ac recta pulcherrimus numinis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

minis cultus eſt. Cæterum Flavius Joſephus, author omni laude dignus, & cui poſt ſacrorum voluminum ſcriptores prima eſſe debet fides, haud ſatis conſideratè hac de re verba facere mihi videtur. ait enim diſplicuiſſe Deo laborioſam operam, quam in colenda terra ſumpſerat vir ille. In quo profectò fugit eum ratio. agrum enim primus hominum ſator Adamus verterat, juſſu ipſius Dei: & patrem ſecutus filius erat optimo exemplo. Sed procul dubio Rabbinos ſecutus eſt, uti ſolet interdum. Enimverò Joſephus, etſi gravitate ſupra cunctos Judæos eminet, tamen haud ubique à deliramentis abhorret popularium ſuorum. Id apparet vel ex frigido illo myſterio, quod latitare credidit in voce אחד quæ eſt Gen. cap. 1. Nam ratio, quam in alio ſcripto ſe editurum ait, cur Moſes *unum diem*, non *primum*, dixerit, Rab-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

binica fuit. Extat liber Judaicus, quem מכלל יופי appellant. In eo ſententia hæc Rabbi Moſis Ben Ezræ refertur, אמר אחד לפי שהאחד הוא סימן להתחלה אשר אין תחלה קודמת לה *dixit unus, quia unus eſt nota principii, ante quod principium eſt nullum*. Aut hoc profectò, aut ſimile quiddam Joſephus prodidiſſet in libro αἰτιολογιῶν, qui non eſt nunc in manibus hominum. Periiſſe quidem eum, etiam illius intereſt, qui ſcripſit. Quid enim aliud, niſi autorem ſuum traduxiſſent tam putidæ argutiæ? Sed redeat ad Adamum, unde digreſſa eſt, oratio. Is, inter hæc initia, filium vidit ſuum indignâ peremptum cæde à quo minimè decuit: &, dum unius lugeret mortem, magis tamen alterius triſtatus ſcelere eſt. Hic ego exiſtimo, prope fuiſſe, uti Satanæ dolis rurſus apertum latus daret, rueretque. Sed firmavit eum vis major.

Plus

Plus enim fuit, quod ſperabat, quàm quod videbat. Vetus opinio eſt, eaque omnium eruditorum firmata conſenſu, Meſſiam humani generis ſervatorem promitti primis parentibus noſtris, cum circumſcriptorem colubrum in hunc modum alloquitur Deus, in capite tertio Geneſeos, *Inimicitias ſeram inter te, interque mulierem: inter ſemen tuum, & illius. quippe ſemen eius conteret tibi caput, & tu conteres eius calcaneum.* Utique hoc veriſſimum eſt. Concepit animo Adamus ſpem cœleſtis atque æternæ vitæ. Quoniam tamen rationem rerum cunctarum eſſe dominam cupimus, ſæpe mirati ſumus hoc ab illis, quorum ſcripta quidem vidimus, magis affirmari pro certo, quàm oſtendi. Quare viſum nobis eſt ejuſmodi teſtimonium quærere, quod eſſet inexpugnabile. Enimverò ad veritatis plenam fidem haud ſatis eſt

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

concors judicium, & opinio multorum. Nulla myſteria ex verbis contextus Biblici eruenda ſunt, niſi quæ alibi ſpiritus Meſſiæ, optimus ſui interpres, digito monſtrat. Clauſus enim, obſignatuſque eſt ſacræ Scripturæ liber, cujus ſignacula ſolvit leo ille ex tribu Judæ. Ac nobis quidem de tota re ſeriò cogitantibus occurrebat illuſtris locus, qui eſt in Apocalypſi Divi Joannis. is eſt iſtiuſmodi. γυνὴ ἐν γαστρὶ ἔχουσα, ἔκραζεν ὠδίνουσα καὶ βασανιζομένη τεκεῖν· καὶ ἔτεκεν υἱὸν ἄῤῥενα, ὃς μέλλει ποιμαίνειν πάντα τὰ ἔθνη ἐν ῥάβδῳ σιδηρᾷ. *mulier prægnans clamabat parturiens, & cruciabatur uti pareret. peperit autem filium maſculum, qui reget omnes gentes virga ferrea.* Ecce Eccleſia, & Meſſias. His dein draco inſidiatur, de quo ſubiicit Apoſtolus: καὶ ἐβλήθη ὁ δράκων ὁ μέγας, ὁ ὄφις ὁ ἀρχαῖος, ὁ καλούμενος διάβολος καὶ ὁ σατανᾶς,

ὁ πλα-

ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὅλην, ἐβλήθη εἰς τὴν γῆν. *Et proiectus eſt draco ille magnus, ſerpens ille antiquus, qui vocatur Diabolus & Satanas, qui ſeducit totum terrarum orbem: proiectus, inquam, eſt in terram.* Vetus ſerpens ille, idem eſt, cujus verticem ſoboles mulieris frangit. Quidquid alii dixerint, nullum præterea idoneum autorem, me judice, iſta habebit interpretatio. Satis tamen eſt unus ille. qui enim hunc ſequitur, magno ſe atque nobili nomine tuetur. Poſſem etiam quadam argumentorũ collectione & per ambages huc trahere verba Divi Pauli, quæ ſunt in prima epiſtola ad Timoth. capite 2. ἡ γυνὴ ἀπατηθεῖσα ἐν παραβάσει γέγονε. σωθήσεται δὲ διὰ τῆς τεκνογονίας, ἐὰν ἐπιμείνωσιν ἐν πίστει καὶ ἀγάπῃ. *mulier, cum ſeduceretur, cauſa pravaricationis fuit. ſervabitur tamen liberorum partu, ſi in fide & charitate permanſerint.*

nam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

nam etſi aliud ibi agit, reſpicere tamen videtur ad pollicitationem Evæ factam. Hæc illa ſunt, quibus ſtabiliri communis illa, & pridem ab omnibus recepta ſententia debet. Cætera, quæ afferuntur, ſpeciem veri habent: at, ſi propius intueâre, nauci non ſunt. Nobis haud ferendum eſt, uti res, quæ per ſe certiſſima eſt, præſidio nitatur frigidæ probationis. Pulcrè ait Moſi Deus, *Exue calceos de pedibus tuis, locus enim, in quo ſtas, terra ſancta eſt.* Hoc cogitent illi, qui contextum Biblicum perveſtigant. nudâ mente ſint, & pectus gerant ab opinione præjudicata vacuum. qui verum optimè excuſſerit, rex eſto. Certè Hieronymi incogitantiam excuſare non poſſumus, qui, cùm vera argumenta præteriret, uſus eſt falſis. In epiſtola ad Hebræos, in capite decimo, exponitur Davidis vaticinium de Meſſia, ἰδοὺ, ἥκω· ἐν κεφαλίδι βιβλίου

γέγρα-

γέγραπται περὶ ἐμοῦ· *Ecce venio. in capite libri ſcriptum eſt de me.* Id vaticinium David recitat ex libro ſecundo Legis Moſaicæ. Quod ſanè notum omnibus eſt. At divinus Hieronymus magna fiducia aſſerit, verba illa vatis eſſe ad Geneſeos principium referenda. *Caput libri, eſt Geneſeos principium,* inquit. Non ego nunc quæro, utrum vocem liminarem ראשית an verò pollicitationem, quæ de prole mulieris eſt, in animo habuerit ille. eſt enim ubi utrumque ſpectavit. Illud ſatis eſt, eſſe eum falſo teſtimonio uſum ad probandum, quod volebat. Nobis conſtat Hieronymum omnium, qui olim interpretati ſacras literas ſunt, fuiſſe eruditiſſimum. adeò penitus perdidicerat Hebraiſmum. Itaque quoniam fieri haud potuit, uti tantus vir temere & ſine gravi cauſa ſic erraverit, age, dicamus quâ ex re ſit nata iſthæc

hallucinatio. Rationem quidem ſententiæ ſuæ ipſe prodit non ſemel, *Quia omnis ſcriptura unus eſt liber*. Equidem haud dubito, quin vir maximus ſcitum vetus Judæorum ſecutus ſit, quibus placet, univerſa Biblia fuiſſe olim פסוק אחד id eſt, *unum verſum*, ita ut nullis ſectionibus nullis capitulis, neque notis diſtincta fuerint volumina ſacra. Memini ego amicum quendam noſtrum exemplar carioſum vidiſſe, quod Judæorum manu in hunc modum eſſet olim exaratum. Etiam illud non animadverterat Hieronymus, quid ſit hoc, quod Apoſtolus κεφαλίδα βιβλίου appellat. Nihil enim aliud κεφαλίδες ſunt, niſi ea, quæ Judæi, & præſertim Talmudici vocant פרקים hoc eſt, *membra & partes librorum*. Quare Apoſtolus, Judæus ipſe, & ad populares ſuos Judæos cum ſcriberet, percommodè uſus tali voce eſt. Nam quod

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

quod dicebam modò haud diviſum diſtinctumque fuiſſe Biblicum contextum, ſanè verò id ad ſcriptionis modum & continuatum tenorem pertinet. At nulla tamen hinc confuſio fuit. Nomina enim, tituloſque, & ſectionem cujuſque partis diligenter didicerant homines uſque ad deriſum ſuperſtitioſi, in quorum manibus, ceu pinguia ſuccina, attritos vidiſſes libros ſacros. Satis jam manifeſtum eſt, quare deceptus Hieronymus ſit. Nunc illud addimus, vaticinium illud, quod de Meſſia proditur in principio Geneſeos, haud potuiſſe à primis parentibus noſtris intelligi, niſi ex interpretatione Dei, qui arcanos hos abditoſque ſenſus quadam animi miſeratione illis retexit. Nam ſi id modò ſequimur, quod verba ſonant, tota res optimè in ſerpentem quadrat. Qui aliter exiſtimarunt, næ nos in illis magnopere

hic judicium deſideramus. Enimverò, quid reperias omnium veterum, etiam gentilium, ſcriptis tam vulgatum, quàm hominum naturale in ſerpentes odium? Hanc pœnam iſti animali poſuit Deus, cum antea eſſet mortalium generi amiciſſimum. Apud Artemidorum, in libro ſecundo, ſerpens inimicitiarum ſymbolum eſt. & in Theocriti ἀδωνιαζούσαις ait muliercula,

> Ἵππον καὶ τὸν ψυχρὸν ὄφιν τὰ μάλιστα δέδοικα.

Ecce, anguem rem cunctis maximè formidabilem eſſe ait. Faliſci olim Tarquinienſeſque, teſte Livio, M. Fabium Ambuſtum prima acie fuderunt, cum ſacerdotes eorum, anguibus prælatis, inceſſu furiali militem Romanum inſueta turbarent ſpecie. Quod autem pedibus amiſſis reptile factum ſit id animal, ſanè neutiquam Satanæ congruit. Ariſtoteles, quia veram cau-

ſam

ſam ignorabat, rationem ejus rei mirè ingenioſam ex ipſa attulit natura. Nos meliore uſi magiſtro, eſſe iſtud ſcimus ab irato numine. Neque vero res inaudita eſt, brutum animans excepiſſe voces & reddidiſſe. nam & de Bileami aſina palam eſt; & alibi balænam affatur ipſe Deus. Pœnam quoque haud immeritò tulit coluber. quippe miniſterium impuro genio commodaverat ad immane flagitium. De contritione capitis quod ſubditur, aptiſſimum eſt. Etenim hac parte qualiſcunque læſio anguibus lethalis eſt. itaque quoties periculum imminet, admiranda induſtria in ſpiram ſe colligunt, & caput reliquo operiunt corpore. cujus rei luculentus eſt teſtis Hieronymus. Sed non eſt his diutius immorandum. Libet Eccleſiæ naſcentis initia perſequi, in quibus mira divinæ ſapientiæ vis illuxit. neque per tempora, ſed per ſpecies,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſingula, ut quidque obſervatu eſt digniſſimum, notabimus. Non enim hiſtoria nobis contexitur. Sæpe integrum ſeculum tranſiliemus. De Caini poſteris pauca memorantur. non enim de gente Dei electâ erant. At Sethi filios, nepoteſque, & totam ab origine gentem ſolicitè tradit ſcriptura. ex hac enim ſtirpe patriarchæ & Meſſias fuêre. Sethus natus eſt centenis plus minus annis poſt Abeli cædem, cum Caini progenies prophana latè ſuas ſedes poſuiſſet, & regnum teneret impietas. At Sethus Dei metuens erat. Itaque ſtatim, ut de illo loqui cœpit ſcriptor Geneſeos, ſubjicit illud, *tunc cœptum eſt invocari nomen divinum.* Non intellexit hoc Rabbi Schelemo Jarchi, qui tunc ait cœpiſſe עבודה זרה *idololatriam*; & addit, בשמו של הקב״ה *ad eam rem abuſos eſſe nomine veri Dei* Quæ inepta ſunt. idolorum enim cultum illa

illa mundi infantia ignorabat. & tamen excepta eſt à pleriſque hæc interpretatio cum plauſu. In Sethi nepotibus aliquandiu ſopita fuiſſe virtus videtur. aut, ſi aliqua in illis viguit, paulùm diſtat ſepultæ inertiæ. celatur enim. At Enochum, qui ſextus ab illo fuit, inſignis nobilitat pietas. Eum virum Deus mori vetuit. viventem enim ad beatas ſedes traduxit corpore integro. Judæi ſatis ineptè ajunt, ששבעה בני אדם שקפלו את העולם כולו ואלו הן אדם הראשון ומתושלח ושם ויעקב ועמרם ואחיה השילוני ואליהו ועדיין הוא קיים: *ſeptem eſſe viros, qui omne mundi ævum volvunt. eſſe autem hos, Adamum primum, Methuſale, Semum, Iacobum, Amramum, Ahaiam Siloniten, & poſtremò Eliam, qui adhuc ſupereſt.* Utique ſtultiſſimum id eſt. Pari enim ratione dixerit quiſpiam, non ſeptem, ſed duos tantum eſſe, Adamum, & Enochum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

chum, qui poſt Adamũ LVI annos in terris fuit, eumq; ſepeliit. Quanquam certè opinantur Judæi, & inter hos præcipuè Rabbi Aben Ezra, fuiſſe Enochum, communi lege, fato functum. Nos Divo Paulo credimus, qui obiiſſe illum negat. Et profectò, quod Enocho contigit, id cunctis datum fuiſſet hominibus, ſi in vitæ integritate perſtitiſſent. Nunc noſter nos error, graviſque noxa, mortalitate damnavit, quam per languores & mille corporis mala explemus. Non eſt dubium quin ſevera increpatione Enochus improbitatem caſtigaverit hominum ſui ævi. Atque hæc res quoſdam nugatores excitavit, qui ſtulta perſuaſione ſyderati, ſperavêre ſe poſſe ſeræ poſteritati illudere. quippe inglorio ſtudio, & jejuna opera librum olim in vulgus extruſerunt, quem ipſi, ſi Deo placet, ab Enocho ſcriptum ajebant. Profectò is liber aut

è di-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

è diluvii undis integer evaſit, cum perirent ferè omnia: aut poſtea ex cœlo delapſus eſt. quod eſt anile. Quanquam quid non audebit aſſerere ineptorum vecordia, cum etiam Judæi dicant Eliam, ſeptimo anno poſtquam raptus fuit, literas ad Ioramum regem dediſſe ex cœlo, & addant ועכשיו הוא כותב מעשי כל הדורות כולם *adhuc hodie illic omnium temporum faſtos ab illo componi.* Et illorum quidem hallucinatio veniam meretur. non enim intellexêre verba, quæ extant in libro ſecundo Paralipomenûm, in capite viceſimo & primo. Cæterùm Enochi commentitia oracula ita ſprevit cordatior antiquitas, uti Hieronymus Judæ epiſtolam, quæ de ſeptem Catholicis una eſt, ob hanc cauſam à pleriſque è catalogo ſacrorum voluminum dicat expunctam, quia teſtimonium ibi citatur ex hoc futili ſcripto.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

CAPVT II.

Eccleſia identidem admirando numinis judicio intra unam familiam coarcta-ta. Id exemplis oſtenſum.

POſtquam Enochus terras reliquit, illa ipſa Sethi familia, quam ſibi ſelegerat Deus, afflata ſeculi veneno eſt. Qui enim antea ſolicitè matrimonii conditiones quęſiverant in ea gente, intra quam Eccleſia arctabatur, nunc ſanos affectus amplius non tenuêre. Mens eorum vanas accepit imagines. Pluris eſſe formam, quàm morum ſanctitatem, vitio ipſa ſuo favens credidit libido. Hæc res contagionem dedit, quæ ab impiorum filiabus profecta, manavit latius. Protinus in ævum erupit omne nefas. Perierat jus, integritas, fides, &, qui ſemel dimiſſus nunquam redit in gratiam, pudor. Nullum ſcelus exemplo caruit. nec vacabat cuiquam vetus odiſſe crimen, cum quoti-

quotidie oriretur novum. Tam immedicabile malum aſpero remedio indiguit. Non poterat improbitas extirpari, niſi cum hominibus. Perdendum fuit mortale genus. Supererat adhuc unus Noachus, vir ſcelerum purus; quem D. Petrus præconem appellat juſtitiæ, quia voce illius uſus eſt Deus, uti ad ſanam mentem flecteret nefarios. Datum illis eſt ſpatium centũ & viginti annorum, intra quod reſipiſcerent. Omnino ſic accipiendum eſt id, quod dicitur in ſexto capite Geneſeos. Nam Flavius quipem Joſephus perperam hæc verba in alium ſenſum detorſit. Nec verò obſtat, quod temporum, quæ ſecuta ſunt, calculus haud ſatis cum ſerie congruit narrationis. Viderunt hoc eruditiſſimi Rabbinorum, Aben Ezra, & Salomo Jarchi. ſed addunt iidem, quod diligenti dignum obſervatione eſt, אין מוקדם ומאוחר בתורה *in libris*

Moſai-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Moſaicarum legum non tradi quid ſit prius aut poſterius geſtum. Cum fruſtra datum ad pœnitentiam tempus eſſet, concitis undique fluminibus, & immiſſa pluviarum vi, orbis terræ effuſus in undas eſt. De tot modò millibus pauci ſupererant, quos Deus reliquerat in ſemen, uti humani generis jacturam nova ſobole repararet. Mox inſtauravit rectum numinis cultum Noachus : & , ne diluvium alterum formidaret , intueri Iridem, atque huic fidere ſacramento juſſus fuit. Erat Eccleſia tunc paucorum hominum. Et tamen diſplicuit Deo indiſcreta multitudo. Iterum in minorem numerum contractio fit. Etenim, cum Noachus tres filios , Semum , Chamum , & Jephetum genuiſſet , in unius Semi ſtirpe Eccleſia hæſit. Chamum natu minimum fuiſſe quidam perperam colligunt ex verbis Moſis, quæ ad Chami filium potius referri de-

ri decet. nam ipſe Chamus quidem anno uno Semum anteceſſit, uti rectè divinavit Rabbi Zacuth. Certè Hieronymus eandem ſecutus ſententiam eſt. atq; etiam myſterium in hac re latêre ait, quod, ſi verum non eſt, at eſt tamen ingenioſum. *nudatum patrem*, inquit, *irriſit maior filius, minor texit: & Deum crucifixum illuſerunt Iudæi, & honoraverunt gentiles.* Verba extant in diſceptatione illius adverſus Luciferianos. Poſt Semum aliquot annis pauca memoratu digna evenêre: niſi cuî libeat de turri Babylonica tragicè ampullari, aut genealogiis volumina implere. à quo mirum in modum mea ſemper ratio naturaque abhorruit. Demum Abramus, qui de Semi nepotibus erat, inter vetuſti ſeculi heroas illuſtre extulit caput: ſub quo juventa quædam Eccleſiæ, & velut robuſtior maturitas fuit. Enimverò hic eſt ille juſtus,

quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

quem ab Oriente excitum ait eloquentiſſimus vatum Eſaias. Terram enim Chaldæam, quæ prima naſcentem exceperat, patrioſque lareis, & cætera omnia, quæ longè mortalibus jucundiſſima ſunt, deſeruit, uti ignotam adiret regionem, in qua, pedem ubi poneret, non habebat. Sed parendum Deo fuit, cujus auſpiciis vocabatur ad majora. Excelſa generoſaque res eſt animus ſapientis. nunquam iiſdem ſpatiis, quibus hæc continetur vita, cogitationes ſuas terminat. quæ multis pòſt ſeculis eventura ſunt, ad ſe quoque pertinere credit. Intellexerat vir divinus regnum Cananææ fato poſteris ſuis deberi. hoc ſolatio ille præſentem mœrorem edulcabat. Cæterùm ſpem eam, quam de poſteritate habebat, multa morabantur. ipſe ſenex erat, & per ætatem defluxerant vires. uxor vetula, quæ nec florentibus annis pepererat prolem. & tamen,

tamen, quoniam cœlitus ingentia promiſſa animum ejus firmabant, credidit Dei immenſa virtute fieri id poſſe, quod negabat naturæ infirmitas. Itaque jure parens credentium dictus habituſq; eſt. primus enim eas res, quæ nec erant uſquam, & eſſe non poterant, animi cogitatione præſentes ſibi fecit, intuituſque eſt. Atque hoc proprium eſt fidei, quam pulcrè ſacer codex ὑπόστασιν appellat τῶν μὴ ὄντων. Natus dein Iſacus eſt : is nempe, ex cujus familia olim Meſſias oriretur. Hic iterum numinis conſilia, haud iniqua certè, ſed arcana tamen, mirari libet. Ex Agare Iſmaëlem ſuſceperat Abramus, à quo Saraceni Arabeſque traxêre originem. & rurſus Cetura illi enixa erat non unam prolem. Tot liberorum pater erat religioſiſſimus ſenex. cæterùm ex omnibus unus modò extitit, cui præcipuè ſuam addiceret benevolentiam ſummus rerũ arbiter Deus.

Ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Ab unâ Iſaci gente coli, ab hac una religionem, ſacraque, & cæremonias ſuas ſuſcipi voluit. Sæpe jam habitus hujuſmodi delectus fuit. neque enim verebor identidem id iterare, quod ſcitu eſt perquàm neceſſarium. Ex Adami liberis tantum Sethus, ex hujus ſtirpe Noachus, ex Noachi filiis Semus, ex illius poſteritate Abramus, ac poſtremò ex numeroſa Abrami ſobole unus Iſacus placuit electuſque eſt, cujus familia Eccleſiæ nomen atque dignitatem ineffabili ratione, velut per ſucceſſionem, ſibi vindicaret. Cæteræ gentes, tanquam prophanæ, ſpretæ à numine, poſthabitæque ſunt, donec Meſſias terrarum orbem ingreſſus, intergerinum disjecit parietem, effecitque, quod dudum Abramo promiſſum fuerat, uti per ſobolem ejus cunctis nationibus ſine diſcrimine daretur ſperata ſalus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Capvt III.

Sententia noſtra de Melchiſedeco contra communem receptamque opinionem confirmata. vis præſidiumque ingens additur epiſtola ad Hebræos.

Quæ cum ita ſint, monet me animus quædam de Melchiſedeco dicere. Etenim res inopinata, & miraculi ſimilis eſt, illo tempore, cum Eccleſia unius familiæ hæreditas eſſet, extitiſſe in impia Cananæorũ gente eum virum, qui non modò rectum teneret numinis cultum, ſed Abramo quoque, ſummo Eccleſiæ præſuli, & recens in eas terræ oras advecto, cœleſtia bona precatus, impertitusque ſit. Equidem ſcio ego quæ ſit aliorum de Melchiſedeco ſententia. ſed mihi religio non erit ab ea recedere. non enim cujuſquam præſcriptum ſequimur. neque id ſiverit genius noſter, uti in aliena juremus verba. Inæſtima-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

bilis res libertas eſt: quam eſſe judicii animam qui crediderit, is ſententiæ ſuæ adſcribat meam. Luculenta eſt Hieronymi epiſtola ad Evagrium, in qua ille ex Græcorum docet voluminibus, fuiſſe Melchiſedecum hominem mortalem, Cananææ incolam, Salemenſium regulum, & ſummi numinis ſacerdotem, qui velut imagine quadam & figura Jeſum Chriſtum, maximum itidem regem atque pontificem, mortalium ſeculis repræſentavit. Dein explicat verba Apoſtoli, quæ ſunt ſuper hac re in epiſtola ad Hebræos. Magna majeſtas eorum eſt, quos authores nominat, Irenæi, Hippolyti, Euſebii Cæſarienſis, & Emiſeni: tum & Apollinarii quoque, & Euſtathii, quem primum vidit Epiſcopum Eccleſia Antiochena. Horum judicium magno conſenſu ſequuntur hodie cuncti eruditi. Etſi enim ſuas ſinguli rationes

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tiones produnt, tamen diverſis argumentationibus conveniunt in unum. Non eſt, fateor, convellendum temere, quod à pluribus conſtanter ſtatutum eſt. quippe, ubi hoc fit, periculum eſt, ne omnia pervertat innovandi libido. Cæterùm, quoniam receptæ opinioni adverſari ipſa ratio mihi videtur, valentior eſſe omni authoritate debet veritas. Ego ſic exiſtimo, Melchiſedecum, non hominem utique ex hominibus genitum, ſed divinioris naturæ fuiſſe, majoremque homine, ac digniorem certè, qui tanto benedixit patriarchæ. Miſerat ad Hieronymum Evagrius librum incerti authoris, qui hoc, quod diximus nos, aſſereret. Sed rejectus ſpretuſque ab Hieronymo eſt, plane, ut mihi videtur, præter meritum. Etenim, quoties epiſtolam, quæ ſcripta ad Hebræos eſt, inſpicere ſoleo, toties in eam adductus ſententiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſui, ut exiſtimarem aut planè intelligi eam epiſtolam non poſſe, aut certè rectum, verumque illud videri, quod nos contra opinionem Hieronymi, cæterorumque omnium aſſerimus. De Melchiſedeco nuſquam eſt mentio in libris veteris teſtamenti, niſi duobus locis; videlicet in cap. XIV. Geneſ. & in Pſal. CX. Ex illis petitum eſt, quidquid ſublimi oratione diſſertavit Apoſtolus in ea epiſtola, quam ad Hebræos ſcripſit. Tanto citius profectò rem confecerimus. Scilicet valido argumento ſeſe niti arbitrantur, qui urbem, in qua imperium rex iſte tenuit, fuiſſe Salem ajunt, quæ ſita in Cananæa fuerit: ut non poſſit hoc regnum rectè, niſi hominis, intelligi. Sed quæro ex iſtis, quo cujus edicto non licebit nobis potius Apoſtolo, quam iſtis, credere? Ecce, ait diſertè, πρῶτον μὲν ἑρμηνευόμενος βασιλεὺς δικαιοσύνης,

σύνης, ἔπειτα δὲ καὶ βασιλεὺς σαλήμ, ὅ ἐστι βασιλεὺς εἰρήνης. *qui primum quidem ex interpretatione dicitur Rex iuſtitiæ, deinde verò etiam Rex ſalem, quod eſt, rex pacis.* Duo nomina tribuuntur huic ſummo regi in Geneſi. prius eſt *Melchiſedec*, alterum *Melechſalem*. non enim illud magis, quam hoc, exiſtimari nomen proprium decet. Vox *melech* Hebræis *regem*, *ſedec iuſtitiam*, *ſalem pacem* notat. idque tyronibus in Hebraiſmo haud eſt ignotum. Itaque *ſalem* non eſt hîc nomen urbis, quemadmodum neque *ſedec*. aut eant, qui veteribus erroribus novos ſuperſtruunt, & in regno Cananææ imaginariam urbem aliquam Sedec collocent. par enim ratio ejus erit cum ſtramentitio illo *ſalem*. Fuit quidem *Salem* oppidum Cananææ, ſed hîc pro appellativo accipitur, & *pax* vertitur ab ipſo Apoſtolo. Hoc multi non ſatis perpenderunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Sed hoc leve eſt. Nos profectò, niſi ſolidis argumentis agimus, imprudenter tot eruditiſſimorum hominum, totque ſeculorum labefactare conſenſum aggreſſi ſumus. Sed bene ſperamus. Procedant in numerum cætera, quæ idem nobis Apoſtolus ſubminiſtrat. Is magna epiſtolæ parte docet, excellentius majuſq; fuiſſe Meſſiæ ſacerdotium, quam Aaronis aut Levitarũ. quippe Levitarum munus fuiſſe temporaneum, quia dignitatem ſacerdotii quiſque cum vita amittebat, & in locum demortui ſubibat alius. At Chriſti, inquit, ſacerdotium, pariter ut Melchiſedeci, æternum eſt. & verò, ne fides dictis deſit, Davidis vaticinium de Meſſia recitat ex pſalmo centeſimo & decimo. *Tu es ſacerdos in æternum, ſicut Melchiſedecus.* In Græco eſt, κατὰ τάξιν, *ſecundum ordinem.* Sed David, cujus mentem magis, quam verba ſecutus eſt Apoſtolus, ait,

כדברתי

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

כדברתי מלכיצדק quod eruditiſſimus Rabbinus Aben Ezra rectè explicat כמנהג מלכיצדק *in morem Melchiſedeci*, vel, *quemadmodum Melchiſedec.* Neque aliud profectò verba Hebræa ſonant. Enimverò ita res eſt. Profligaverat prælio reges impios Abrahamus, & victrices reducebat copias. Forte tunc in itinere obvium ſe illi tulit filius Dei, ſpecie humanâ, habitu ſacerdotis regiſque indutus, ejuſq; animum fauſtis vocibus ad omnia ingentia erexit. Etiam panem vinumque feſſo dedit, ne quid hac quoque parte deſideraret ille principum debellator. Statim Abramus eſſe hoc majus quiddam celſiuſque ſenſit. Itaque quod ſub imagine latebat, mente coluit, & Meſſiæ, ſummo regi ſacerdotique, quem mortalibus olim datum iri intelligebat, præſenti præſens munera decimaſque obtulit. Et quid cauſæ, obſecro, eſt, cur

hunc juſtitiæ & pacis regem non credamus fuiſſe eundem illum filium Dei, qui poſtea, ad quercum Mamre, duobus comitatus ſociis, Abrahamo apparuit, cibum cum illo ſumpſit, adfuit unà in unis ædibus, ac denique collocutus cum illo eſt? Mihi ſanè majus certiuſque argumentum divinæ cœleſtiſque naturæ videtur, homini in media via derepente, velut è machina, ſupervenire, eique benedicere, & alimenta potumque dare, quàm hominis tectum ſubire, hoſpitio ejus excipi, epulis accumbere, ſermones cum illo ſerere. Unum modò diſcrimen eſt, quod in capite XVIII Geneſeos expreſſe tandem dicitur, Deum fuiſſe, qui Abramum adierit: de Melchiſedeco autem illud non ait quidem ſcriptor Geneſeos, ſed myſterium hoc relinquit explicandum Davidi & Paulo, qui nos de illo dubitare amplius non ſinunt. Nec verò obſtat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſtat, quod rex ille ſacerdoſque æternus quadam propria appellatione Melechſalem & Melchiſedec vocatur. Sæpe enim ſacer codex Deo nomina hujuſmodi ex re nata aptat, quorum omnis poſita vis in ſignificatione rei eſt, de qua forte tunc agitur. Itaq; alibi *Ehie aſcher ehie* dictus eſt, & *Emmanuel*; plane ut nunc *Melech ſalem* & *Melchi ſedec*. Nemo miretur multis nominibus eum appellari, qui unus eſt omnia. Tot ſunt nomina ejus, quot ſpectamus virtutes atque opera. Virtutes autem ejus quis fando enumeret? cum multas percenſueris, longè erunt plures, quas omittes. Ne illud quidem ſcrupulum iniicere cuiquam debet, quod in Geneſi ſcriptum eſt, *Erat ſacerdos Dei altiſſimi.* Hoc enim περὶ τὸ σχῆμα τοῦ ἱερέως, ſive *ad habitum ſacerdotis* pertinet, quem induerat Dei filius. Et profectò fuit cum etiam alias ſumeret perſonas, cujus

rei exempla in illuſtri poſita ſunt. Ajunt prę́ſtantiſſimi theologorum, quotieſcunque Deus immortalis hominibus apparuit, apparuiſſe perſonam ſecundam, id eſt, filium. Quod ſanè ab illis rectè exiſtimatum eſt. Utique cum Apoſtolus ait, *Sæpe Deum antea per Prophetas, noviſſimè autem locutum fuiſſe per filium*, non ille negat viſum antea in terris Meſſiam eſſe, ſed haud obiiſſe eum concionandi illud munus ſignificat, quod olim à vatibus ſemper, ac tandem verò ſuſceptum ab ipſo eſt. Etiam nos exiſtimamus filium Dei, cum in via Abramo occurreret, eum vultum, eumque habitum corporis ſibi finxiſſe, quem poſtea geſſit in terris. atque hoc illud eſſe, quod Apoſtolus ait, ἀφωμοιωμένος τῷ υἱῷ τοῦ θεοῦ. *Aſſimilatus filio Dei.* Non poterat ipſum illud corpus induere, quod in terris poſtea intuiti ſunt, & contrectavêre mortales.

tales. Id enim ſerò admodum genitum formatumque eſt, neque antè exſtitit. quare imaginem duntaxat illius repræſentavit Abramo, ſed planè eandem, quam inter homines habuit. Neque alio pertinere mihi videtur, quod ſcriptum à Joanne eſt, *Abram geſtiit videre diem meum, & vidit, gaviſuſque eſt.* Id enim uni Abramo contigit, & ſingulare quiddam fuit: cum de cæteris illud dicatur, *Multi prophetæ & iuſti cupiverunt videre, quæ videtis, & non viderunt.* Sed neque hoc ſententiæ noſtræ repugnat, quod juſtitiæ ille paciſque rex ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ, *ſine patre, ac ſine matre* fuiſſe dicitur. non enim profectò Divus Paulus myſterium illud duplicis naturæ ſpectavit, quod ejuſmodi eſt, uti Meſſiæ quidem divinitas patrem, mortalitas verò matrem, at ſeorſim neutra utrumque parentem agnoſcat. Pertinere illud ad ea tempora non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

non potuit, cum nondum hominem induiſſet humani generis ſervator. Sed hoc utique ſenſit potius Apoſtolus, non eſſe eum communi lege ex patre atque matre, neq; ex libidine aut conjunctione viri fœminæque ſatum, ſed æternum eum eſſe, & (quod Eſaias vates in cap. LIII ait) *nihil poſſe dici de generatione eius*. Sanè verò ii ipſi, qui Melchiſedecum Salemenſium regulum, hominemque mortalem fuiſſe volunt, fateri coguntur ea omnia, quæ de illo Apoſtolus dixit, etiam Meſſiæ convenire. Quod cum ita ſit, profectò non aliter Meſſiam *ἀπάτορα καὶ ἀμήτορα*, *patris matriſque exortem* cogitare poſſumus, quàm eo pacto, uti jam nos ſignificavimus. Equidē ego animadverto quoque, Melchiſedeci ſacerdotium à Divo Paulo perpetuum atque infinitum conſtitui. ita quippe ait, *μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, μένει*

ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. *neque initium dierum, neque vitæ finem habens, manet ſacerdos iugiter*. Ex quo colligitur, ſi Meſſiam atque Melchiſedecum nō eſſe unum eundemque, ſed duos, credimus, etiam hinc duos jam effici ſacerdotes, quorum functio nullis circumſcripta annorum ſpatiis in omne ævum durat. Quod certè nemo veterum antea, neque è recentioribus quiſquam hactenus vel per ſomnium dixit. Nunc tandem illud dicamus, quod rerum omnium primum maximumque nobis eſt. Haud dubium eſt, quin Judæos jam tum Apoſtoli ævo genius aliquis malè advocatus in eum detruſerit errorem, uti exiſtimarent, id quod hodie in ſcriptis eorum legitur, *Melchiſedecum fuiſſe filium Noachi, Semum, qui ad tempora uſque Abrami Iſacique ſuperſtes fuerit*. Hac futili opinione imbutos Judæos Apoſtolus ad ſublimiorem

rem vocat contemplationem: &, de hoc ipſo Melchiſedeco, qui non Semo tantùm, ſed cunctis major eſſet hominibus, verba facturus, hac præfatione utitur, περὶ οὗ πολὺς ἡμῖν ὁ λόγος, καὶ δυσερμήνευτος λέγειν. *De quo nobis multa ſunt dicenda, eaque difficilia explicatu.* Ecce, ſtupet ad magnitudinem perſonæ, & ineffabilem confitetur. quod nunquam facit, cum de aliis umbris typiſque loquitur, quibus fuerat olim regnum Meſſiæ figuratum. Dein ſubjicit illa, χωρὶς πάσης ἀντιλογίας τὸ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. *Sine ulla controverſia, non benedicit niſi maior minori.* Hoc vult, divinioris cujuſdam naturæ eum fuiſſe, nec in hominibus numerandum: quia, qui tanto benedixit patriarchæ, certè major illo digniorque eſſe debuit. Etiam comparat illum cum Levitis ad Hebr. cap. 7. verſ. 8. καὶ ὧδε μὲν δεκάτας

ἀπο-

ἀποθνήσκοντες ἄνθρωποι λαμβάνουσιν, ἐκεῖ δὲ, μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. *Atque hîc quidem homines, qui moriuntur, decimas accipiunt; illic autem is, de quo teſtatum eſt, quod vivit.* Duo notat; primum, quod Levitæ, quibus decimæ dabantur, *homines* erant: dein quod *morerentur.* at hunc ſacerdotem, cui Abramus decimas dedit, non hominem, non mortalem ait fuiſſe, ſed eum, *de cuius vita & æternitate,* inquit, *teſtimonium habemus omni exceptione maius.* Quodnam autem illud eſt? nempe hoc Davidis, quod citat ibid. ver. 17. *Tu es ſacerdos in æternum, ſicut Melchiſedec.* Quaſi dicat, *Tu es ille iuſtitiæ paciſque rex, ille,* inquam, *ſacerdos, qui vivis æternuſque es; quem vidit Abrahamus, decimiſq; & muneribus veneratus eſt, & Melchiſedecum appellavit, cum appellare eum maiore atque ampliore nomine haud poterat.* Etiam

illud

illud ſcriptum extat, ibid. v. 15. & 16. κατὰ τὴν ὁμοιότητα μελχισεδὲκ ἀνίσταται ἱερεὺς ἕτερος, ὃς οὐ κατὰ νόμον ἐντολῆς σαρκικῆς γέγονεν, ἀλλὰ κατὰ δύναμιν ζωῆς ἀκαταλύτου. *Ad inſtar Melchiſedeci exoritur ſacerdos alius*, diverſuſque à Levitis, *qui non ex lege, cuius mandatum ſit carnale, ſacerdos eſt, ſed ex vi indiſſolubilis vitæ.* Nimirum, quod in Levitis fuiſſe negat, id in Meſſia & Melchiſedeco ponit, *vim indiſſolubilis vitæ.* Paulò antè dixit verſ. 11. *Si conſummatio per Leviticum ſacerdotium erat, quid amplius erat opus alium exoriri ſacerdotem, ſecundum ordinem Melchiſedeci?* Utique hoc omnino ſignificare vult, nullam conſummationem earum rerum, quæ promiſſæ quondam erant, fieri potuiſſe per Leviticum ſacerdotium. itaque opus fuiſſe ſacerdotio perfectiore, cujuſmodi fuit Meſſiæ illud, ſive Melchiſedeci. at ſi Melchiſedecus mor-

talis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

talis homo fuit & Salemenſium regulus, ſacerdoſque, ut iſti ajunt; ſanè ineptum ſit majorem perfectionem hujus ſacerdotio, quàm Levitarum, adſcribere. Salemenſes enim ſiti in media erant Cananæa, quæ regio nondum ſacra ſuſceperat rectæ religionis, quoniam recens in eos terræ fines advenerat Abrahamus. Sed eſto. fuerit apud eos ſummi numinis reverentia. quis tam rerum omnium ignarus eſt, uti neſciat cultum religionis, etiam in ipſis patriarcharum familiis, rudem duntaxat informemque fuiſſe, donec lege latâ ſocietatem atque ordinem Levitarum inſtituit ipſe Deus, præcepitque quibus cæremoniis ſacriſque coli deinceps vellet, cum id antea haud uſquequaque factum eſſet debitis ritibus? Si omnia argumenta convectare velim, juſto volumine opus ſit. Satis diu jam hoc ſaxum volvo. liberari cupio. Dicendum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tamen in extremo eſt, quid veteres recentioreſque commenti ſint ad locum Apoſtoli interpretandum. Videbant rem obſcuram & difficilem eſſe. Magnum aliquid audendum fuit. In re crepera & ancipiti præceps capienda via eſt. Igitur illud, ἀπάτωρ, ἀμήτωρ, ἀγενεαλόγητος, *ſine patre, ſine matre, ſine genealogia*, haud ideo dictum putant, quia parentes nõ habuit Melchiſedecus, ſed *quia nec antè, nec poſtea eorum nomina adſcripſit Moſes*. Et rurſus, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε ζωῆς τέλος ἔχων, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές, *nec initium dierũ, neq; vitæ finem habens, manet ſacerdos in æternum*. Nempe, *natus quidem eſt*, inquiunt, *mortuuſq; ſed quoniam eius rei mentio non fit, fuiſſe æternus exiſtimatur: & Meſſiæ divinam naturam velut typo repræſentavit*. Profectò, hoc non eſt myſteria, ſed rerum ludibria conſectari. Quot enim poſſem Levitas

ſacer-

ſacerdotes, quot alios ſanctos illuſtreſque heroës ex ſacris libris recenſere, de quorum natalibus & morte altum ſilentium eſt? igitur, quod felix fauſtumque ſit, jam totidem figuras Meſſiæ habebimus. Judæi credunt Jacobum non obiiſſe, quia in Geneſi non dicitur, *Et mortuus eſt Iacob*, ſed, *exſpiravit*. Jam iſtud alii ad juvandam firmandamque vulgarem de Melchiſedeco opinionē prodiderunt, quo autore, incertum eſt, ſed authore tamen Judæo. Ego quidem certè in ſcriptis Rabbi Schelemonis Jarchi id me legiſſe memini, ſed purum putum exiſtimavi delirium eſſe, neque magis excuſari debere, quam hoc, quod de Melchiſedeco vanè creditum eſt. Qui tale præſidium ad ſententiæ ſuæ probationem adferunt, næ illi nugas nugis propugnant. Nihil tam facile reperitur, quàm ineptiendi occaſio. Et quid tandem non fiet?

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Jam etiam metuo, ne Tobiæ canem aliquis ſine cauda fuiſſe putet. quippe nihil de ea ſcriptum eſt. Sed omnes futilitatis numeros implevit Athanaſius, qui Melchiſedecum quendam fingit, cujus imprecationibus effectum ſit, uti terra ima dehiſceret, patremque illius & cunctos abſorberet cõſanguineos. atq; hanc cauſam eſſe ait, cur eum Apoſtolus fuiſſe ſine parentibus, & ſine genere dicat. Nemo ægrotus quidquam ſomniat tam infandum, quod non aliquis affirmet ſapiens. Nihil vanè hariolatus eſt Marcus Terentius Varro. Quotidie magis magiſque hoc verum reperio. Sed mittamus ludos. Si nihil aliud dixiſſet Apoſtolus, quàm ἀγενεαλόγητος, adduci poſſem uti in eorum ſententiam pedibus irem. nunc diſertè explicat verba ſua, aitque in cap. 7. verſ. 3. μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν, μήτε τέλος ζωῆς ἔχων, μένει ἱερεὺς εἰς τὸ διηνεκές. *nec initium die-*

dierum, nec vitæ finem habens, manet ſacerdos in perpetuum. Utique non quid Moſes dixerit, tacueritve, ſed quid res ſit, & quid ſibi videatur, ait. Quidquid tribuit illi Apoſtolus, fultum eſt non Moſis reticentiâ, ſed Davidis affirmatione. Quod hactenus non obſervaverunt interpretes, ibid. enim verſ. 8. non ait, *cuius mors reticetur à Moſe*, ſed contrà, *de quo Davidis teſtimonium exſtat, quod vivit.* ὁ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. Quod profectò longè aliud eſt. Poteſt is obiiſſe, cujus obitus tacetur: poteſt & in vivis eſſe. quod enim ſilentio tranſmittis, in incerto eſt. nihil quippe affirmas. at, de quo dicitur, ὅτι ζῇ, *quod vivit*, & quidem *cum emphaſi, ad differentiam Levitarum, qui in eodem commate appellantur* ἄνθρωποι ἀποθνήσκοντες *homines mortales*; is, inquam, de quo tam evidenter hoc aſſeritur, non poteſt mortalis fuiſſe. aut, ſi

 fuit,

fuit, profectò jam non hominum, ſed angelorum lingua locutus eſt Apoſtolus. eam autem linguam an alii per inſomnium aut revelationem didicerint, neſcio. ego quidem homuncio ad iſtum ſapientiæ gradum non pervêni. Cæterùm, qualis ſit hæc vita, quam Melchiſedeco tribuit Apoſtolus, nemini obſcurum eſſe poteſt. Ait David, *Tu es ſacerdos in æternum, ſicut Melchiſedec*. nempe ſacerdotium æternum Melchiſedeco adſcribit vates: & ad exemplum illius, etiam Chriſto. Hoc Davidis teſtimonium citat Apoſtolus, verbis quidem aliis, ſed eodem ſenſu, ὁ μαρτυρούμενος ὅτι ζῇ. quod perinde eſt, ac ſi diceret, *is, qui teſte Davide in æternum vivit, ſacerdoſque eſt*. Hæc eſt vera & genuina ſententia verborum Pauli. aut, ſi aliter exiſtimamus, actum eſt de facili interpretatione epiſtolæ, quæ ſcripta ad Hebræos eſt. Equidem
ego

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ego diu miratus apud animum meum ſum, repertos fuiſſe quoſdam, quibus hæc epiſtola diſpliceret quidem, quia favere Novatii erroribus videbatur, quod temere tamen & falſo creditum fuit: at neminem verò deprehendiſſe perplexa illa ænigmata, quæ in his de Melchiſedeco verbis laterent, ſiquidem ex communi interpretum opinione explicarentur. Agant ſe verſentque in omnes partes ii, quos & præſens & prior ætas tulit. Nihil niſi nubes atque inania prenſabunt nequicquam, & ſuis ſe tenebris involvent. Non utar circuitione. Ego initio, cum operam darem, ut quàm minimo negotio deciderem cum tantis incommodis, de epiſtola quidem hac, quin meritò olim à Latinis Eccleſiis ſpreta eſſet, nullus dubitabam. cæterùm Davidis verba, quæ de Melchiſedeco ſunt, non ad Meſſiam, ſed aliovorſum trahebam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Enimverò Judæos magiſtros ſequebar, quorum eſt perſæpe in Biblico contextu interpretando admiranda induſtria. Rabbi Aben Ezra ait, pſalmi iſtius authorem eſſe non Davidem, ſed quendam מהמשוררים *è cantoribus.* Itaque cum ſtatim initio dicitur, *Dixit Deus Domino meo, ſede ad dextram meam, donec inimicos tuos fecero ſcabellum pedum tuorũ, &c.* verba hæc ſunt non Davidis de Meſſia, ſed, ut ipſe vult, cantoris de Davide; ut hic ſit ſenſus, *Locutus eſt Deus Domino meo Davidi: eſto rerum omnium ſecurus. hoſtes enim tuos Peliſtæos ſic omnes fundam, ut eorum capitibus inſultes.* Poſtquam plura in eadem ſententiam dixit pſaltes, tandem adiicit, *iuravit Deus, & non pœnitebit: tu es ſacerdos in perpetuum, ut Melchiſedec.* Perſæpe ſpiritus divinus reges principeſque & ductores populi, ſacerdotes appellat, quia cære-

cæremoniarum ad eos, religionumque cura & tutela pertinet. Itaque, *Eris ſacerdos*, mutatis verbis eſſet, *regnabis, eritq; tibi ſummum imperium in cives tuos.* Illud vero, *In ſeculum*, putat Rabbi Kimchi dictum ob hanc cauſam, quia Saulis fuerat execrabilis & brevis poteſtas. at David inter res lætas florenteſque conſenuit. Sequitur, *ſicut Melchiſedec.* Hîc non idem ſentiunt Judæi. Rabbi Abraham ait, הטעם שישראל ילחמו ואתה תקח המעשר כאשר לקח מלכי צדק מאברהם: mens verborum eſt, *pugnabit Iſrael, & tu decimas prædæ accipies, ut Melchiſedec accepit ab Abrahamo.* Rabbi Moſes ne ad hiſtoriam quidem hæc retulit, ſed Chaldæum ſecutus Targumiſtam eſt, cujus eſt hæc interpretatio, דאנת מתמני לרבא לעלמא דאתי בגין זכותא דהויתא מלך זכאי: *tu conſtituêris dux princepſque annis conſequentibus, idq; propter iuſtitiam.*

quia es rex iuſtus. ita enim accipio verba Chaldaica, quæ alii ſecus intellexêre. Ut ad pauca redeam, memorat plures id genus pſalmos Aben Ezra, in quibus non David, ſed cantor, quiſquis fuit ille, de Davide loquitur. Inter eos eſt pſalmus viceſimus, *exaudiat te Deus in die anguſtiæ.* Tum & is, qui ſequitur, *domine in fortitudine tua lætabitur rex.* item ſeptuageſimus ſecundus. Hæc cum hunc in modum cogitarem, commodum obtulit ſe oculis noſtris luculentus locus Divi Matthæi, qui eſt in capite viceſimo & ſecundo. Ibi Phariſæos interrogatione illaqueat ipſe Chriſtus, πῶς Δαβὶδ ἐν πνεύματι κύριον καλεῖ χριστὸν; λέγων, εἶπεν ὁ κύριος τῷ κυρίῳ μου, κάθου ἐκ δεξιῶν μου, ἕως ἂν, &c. *Quomodo David ſpiritu divino actus, appellat Chriſtum Dominum? dicens, ſede ad dextram meam, uſque dum, &c.* Non alio argumento

nobis

nòbis opus eſt ad confutandam vanitatem delirii, quod penè nobis imprudentibus obtruſerant Rabbini. Per totum illum pſalmum non cantor de Davide, ut ipſis placet, ſed David de Meſſia loquitur. Id Phariſæos in Euangelii libro docet ſupremus, maximuſq; magiſter, penes quem fides eſto. Erravit Aben Ezra, Rabbi Moſes, & Kimchi, atque Chaldæus Targumiſta, & quantum uſpiam eſt verporum. Manet manebitque veritas myſterii, quod de Melchiſedeco effatus eſt David, quem ſecutus eſt Apoſtolus, cujus epiſtola ad Hebræos ſacroſancta eſt, & nihil niſi Deum ſpirat. Neſcio equidem an poſt Euangelium Joannis ullus ſit novi teſtamenti liber, in quo plus profundæ reconditæque ſit theologiæ. Quare non ſine cauſa antea cruciabat me conſcientia averſi genii mei, cum unius loci non intellecta vis judicium tardaret

meum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

meum de tam illuſtri ſcripto, quo
cæteris ſui partibus omnia prode
bat magna & excelſa. Non temer
poteram divino ſpiritu dictatur
credere, in quo tam inconcinn
cernerem: & tamen, ſicut magno
rum fluminum capita admiramu
& in ſylvis quibuſdam ſecretum
umbræ, atque arborum procerita
fidem numinis facit: ita, cum ocu
los ad ea conjicerē, quæ in eodem
illo autoris monumento ſupra ho
minum eſſent mediocritatem, de
creverā cum animo meo tantiſpe
iſthæc venerari, donec cætera quo
que, quæ non capiebam, tandem
aſſequerer aliquando. Et profect
non peſſimè res ſucceſſit. Nam qu
de Melchiſedeco diximus, ſi non
omninò certa, at veriſimilia tamen
ſunt. Filius Dei fuit, cui Abraha
mus decimas dedit. Neque alite
quæſtionem hanc, quæ merè hiſto-
rica eſt, decidimus. Equidem ne-
ſcio quibus ſit documentis uſu

ſcripto

ſcriptor ἀνώνυμος, quem tam cupidè damnat Hieronymus. argumentationes enim illius nec recenſet, nec confutat. Fortaſſis ille imperitè defenderat cauſam optimã. quod fit interdum. Sententia quidem ejus recta veraque eſt. Quanquam illud tamen improbamus, quod putavit Spiritum Sanctũ apparuiſſe Abramo. quippe ſatius eſt, uti jam oſtẽdimus, filium Dei eum fuiſſe. Cæterorum diſceptationes referre, ſupervacuum eſt. Magni tamen noſtra intereſſet, extare Origenis homilias, in quibus multa ille de Melchiſedeco diſputavit, teſte Hieronymo, ac tandem illuc perduxit rem, uti *angelum fuiſſe* eum diceret. Quæ opinio, etſi nobis non admodum placet, quia incommodi quiddam habet, tamen laudanda eſt præ iſtâ, quam Hieronymus & cæteri ſunt amplexi veteres recentioreſque. Quod manifeſtum faceremus, ſi opus eſſet.

Certè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Certè magno fuit vir ingenio, atq; excellenti eruditione Origenes: uti non immeritò ſcientiam illius optaverit Hieronymus, etiam cum invidiâ nominis. Fuit ille quidem pernicioſorũ quorundam dogmatum author: ſed tamen, quia præſtantiſſimus erat ſacrę ſcripturæ interpres, ita ſpernendi errores ejus fuêre, uti nihil derogaretur ſummis ejus virtutibus. Falli & hallucinari humanum eſt. ſolitudinem quærat oportet, qui vult cum perfectis vivere. Penſanda vitiis bona cujuſq; ſunt, &, qua major pars ingenii ſtetit, ea judicandum de homine eſt.

CAPVT IV.

Eccleſiæ fata ab Abrami temporibus uſq; ad regni Iſraëlitici ſciſsionem, quæ poſt Salomonis mortem contigit. Divinandi vis in morituris. Iſraëlitarum idololatria in Ægypto. Superſtitionibus Ægyptiorum ſæpe poſtea obnoxii Iſraëlitæ in Palæſtina. Apis Serapis. Vitulorum, & ſerpentis veneratio. An Iudæi aſinum coluerint.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Cur Ægyptii aſinum execrati ſint? Cophinus fœnumque Iudæorum, qui Romæ erant. Res legeſque Iudaicæ intactæ Græcis Romaniſque ſcriptoribus, & quare. De Theopompo & Theodecte. Iudæorum adverſus exteros odium. Mendacia de Iudæis.

POſtquam ex his ſcopulis enavigavimus, pertexendum jam eſt, quod antea exorſi ſumus. Perduximus ad Abrahami tempora Eccleſiam: in qua ſeligenda hoc maximè ſpectavit Deus, uti in una familia, & interdum penes unum eſſet. Abrahamo unus Iſacus ſucceſſit. ad cæteros ejus liberos non eſt devoluta tantæ rei hæreditas. Rurſus, cum ille ex Rebecca gemellos, Eſavum & Jacobum, ſuſcepiſſet, ſingulare fatum Jacobi fuit. idque multò antè ex oraculo intellexit mater adhuc gravida. Secuta divinam prædictionem patris auguratio eſt. Sæpe heroicis temporibus patriarchæ, ſanctiſſimi mortales, conceptis verbis res futuras ſigni-

ſignificavêre liberis ſuis, paulò antè quàm illis natura finem vitæ faceret. Nimirum erat in animis eorum quiddam præſentiens atque divinans, cum illud inſtabat tempus, quo oneroſi corporis vinculis exoluti, ad cœlum ſuum, & ſperatas beatorum ſedes migrarent. jam tum enim, etiam in terris adhuc, frui divinitate ſua incipiebant, & majore vi agebantur. Idem Iſaco accidit. Oculos ejus caligo pepulit: menti lux acceſſit: &, cum in vicino mors erat, vatem egit. Longum eſſet diſſerere, per quas rerum difficultates eluctatus Jacobus ſit, dum inſidias illi tenderet frater, vir haud admodum numinis obſervans, ſed qui progeniem poſt ſe reliquit longe nequiorem. Atque hîc inſignis jam rerum mutatio inceſſit. Etenim ex Jacobi duodecim filiis ortus eſt is populus, quem Iſraëlem appellat ſacer ſpiritus. Itaque cum hactenus identidem alia

atque

atque alia familia, ſed plerumque una duntaxat, ſacrorum religionumque fuiſſet cuſtos, tandem nunc id decus datum cunctis Iſraëlitis eſt; quibus certe ſolis licet conſecrare origines ſuas, & ad Deum referre authorem. Hæc gens incredibile memoratu eſt quantis incrementis aucta ſit brevi tempore. Sed quæ vita, qui mores fuerint, per quos viros, quibuſque artibus potentiam adepti ſint, abunde in iis dictum eſt libris, quos de Republica eorum ſcripſimus. Nunc libet alia perſequi. Sanctum populum ſtatim initio longa ſterilitas & agrorum ingratitudo alias in terras expulit. Sedes illi præbuit Ægyptus, quæ regio mirè ſegetibus ſemper exuberat, & Nili ſui inundationibus læta nihil cœlo imbribuſque debet. Illic dum fuêre, per multos annos patriis ritibus eorum & avitis ſacris incorruptus honos ſtetit. Sed tandem,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ut nihil perpetuum eſt, in ſuperſtitionem delapſi ſunt, quæ jam olim per Ægyptiam gentem fuſa, tunc quoque illorum imbecillitatem occupavit. Certè Iſraëlitis objicitur in capite viceſimo Ezechielis, quod in Ægypto idola & ſtercoreos deos honoraverint. Nihil illa oratione, quæ ibi extat, luculentius eſt. At in capite viceſimo & tertio, paulo obſcurior ſermo eſt; ſed idem tamen dicitur: *Fili hominis, duæ mulieres, unius matris filiæ, fuerunt, quæ fornicatæ ſunt in Ægypto. Ibi preſſa ſunt ubera earum. maior Ahola dicta eſt, & ſoror eius Aholiba. meæ, inquam, fuerunt, & filios filiaſque pepererunt.* Fictis nominibus Iſraëlem deſignat & Judam. Diu Judæis idololatriæ adhæſit contagio, quam ab inſolenti & ventoſa natione traxerant. Etenim quod ſerpens æneus, quem in paucos dies, & ob aliam cauſam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Moſes erexerat, thure poſtea & ſacrificiorum libamentis uſque ad tempora Hiſkiæ cultus ſit, id verò totum ab Ægyptiorum profectum vanitate eſt, qui, ut Marcus Tullius ait, *quamlibet carnificinam prius ſubierint, quàm aſpidem aut ibin violent.* Ipſum Serapidem draco repræſentabat, eminuitque id animal præcipue inter fercula Iſiacæ pompæ, de qua Ovidius in hunc modum loquitur,

Pigraque labatur circum donaria ſerpens,
Et comes in pompa corniger Apis eat.

Percommodè Apin nobis in mentem vocat Naſo. quippe is fuit ſanctus bos, & ſummum numen Aegyptiorum. Eos imitatus Hieroboamus Iſraëlitarum rex eſt, auream que bovis imaginem in Bethel & Dan erexit, uti hac re populum ſibi retineret, firmaretque, Aegyptiacæ ſuperſtitionis memo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

rem. Quid multa? quotieſcunque Judæi, ſpreta Moſis lege, animalia quædam, effigieſque venerati ſunt, ad Aegyptiorum ſe exempla compoſuerunt. Itaque mirari ſatis nequeo, quid Plutarcho, aliiſque maximis autoribus in mentem venerit, cum Judæos aſinum divinis coluiſſe honoribus tradiderunt. Futilia hæc ſunt & nugatoria. nam nec legibus eorum iſtud ſancitur, quæ adhuc integræ in manibus hominum ſunt: & rurſus ab Aegyptiis eſſe ejus rei origo nequit, quoniam profectò nullum animal magis inviſum huic genti eſt. Typhonem enim quendam Oſiridis interfectorem omnibus contumeliis mortuum inſectabantur: &, quia is fulvo crine fuerat, cunctos aſinos, ob ſimilitudinem coloris, de ſaxo præcipites dare, mos eorum fuit. Nemo quiſquam ruffus reperiebatur, qui non publicè ludibrio eſſet. Etiam Buſi-

ritas ac Lycopitas ait Plutarchus tubis non uſos, quod ſonus earum quiddam clangere aſininum viſus eſt. Supra omnem feſtivitatem eſt, quod de Ocho Perſarum rege produnt. Eum Aegyptii identidem aſinum appellaverant, incredibilem hoc ignominiam rati. quibus ille, ὁ μέντοι ὄνος οὗτος ὑμῶν κατευωχήσεται τὸν βοῦν. *atqui*, inquit, *iſte aſinus veſtrum bovem comedet*. Apin autem deſignabat. Falſum eſt igitur, quod de Judæis magno conſenſu memorant tot ſcriptores. Et tamen adeò blandita eſt iis hominibus cõmenti dulcedo, ut reperti ſint, qui ſeptimo quoque anno hominem peregrinum huic fuiſſe aſino immolatum affirment. Nos hęc omnia in odium ſacræ gentis conficta arbitramur. neque id inſolens fuit Romanis Græciſque. Ingenioſa eſt ad mentiendum impietas, & favet ipſa induſtriæ ſuæ. Sed tempus eſt ab his faceſſere. Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Iſraëlitas redeo, quos in Aegypto ſedes poſuiſſe jam retuli. Nihil rerum mortalium tam inſtabile ac fluxum eſt, quàm aliorum quod beneficio tenes. magna enim mobilitate ſunt animi hominũ. quiſquis alterius rebus conſulit, ſuam ipſe fortunam habet in conſilio. ubi res poſtulat, fides & pacta poſthabentur. Enimverò Aegyptii beneficium ſuum rati, quod Hebræi in rebus bonis eſſent, poſtquam metus jam erat, ne advenæ in partem regni acciti contra omnes valeſcerent, animum mutavêre, &, quos diu benignè proſecuti erant, repentè velut fatigati deſtituunt. Placuit eos dura ſervitute oppreſſum ire. Hoc factum ea tempeſtate ait Moſes, cum Joſeph & cuncti fratres ejus fato functi eſſent. Non magni eſt, quod Rabbini notant: אין לך בכל השבטים שקצר ימי' פחות מיוסף ואין לך בכל השבטים שהאריך ימים יותר מלוי וכל

וכל זמן שהיה לוי קיים לא נשתעבדו
ישר' למצרים ומשמת לוי התחילו
המצרים לשעבדם: מכאן אמרו אחד
מן האחים שמת ודאגו כל האחים
אחד מן החבירה שמת תדאג כל
החבירה: ſententia eſt, *Ioſephum minimè diu vixiſſe, diutiſſimè autem Levi. quo extincto, oppreſſos Iſraëlitas eſſe. Atque hinc natum eſſe Hebræorum illud adagium, unius fratris obitu cæteros omnes affligi, & uno ſocio ablato, in luctu eſſe totam ſocietatem.* En acumen Judaicum. Equidem ego ſic ſemper exiſtimavi, pleraque Hebræorum adagia inſulſa eſſe & frigida. Valde lentis maxillis edunt, quibus iſtæ deliciæ ſapiunt. Non ſunt nauci, ſi admirabilem vim & felicitatem cogites, quæ in Græcis Latiniſque eſt. Sed hæc præter rem ſunt. Quàm miſeris modis ſanctam gentem prophana adflictaverit natio, traditum in iis libris eſt, quibus Moſaicæ continentur

 leges.

leges. inſtabant duri operum exactores. in ceſſantium terga ſævitum fuſtibus eſt. ibat cœlo clamor virorum. Alii lateres condendis urbibus coquere: quidam ſtipulas convectare, pars ſtercora egerere: poſtremò, cuncti ſervilibus officiis intenti ætatem agere. Judæis in hujus rei memoriam etiam hodie in cœna Paſchali puls quædam comeditur, quam peculiari nomine חרסת appellant. Neque profectò alia cauſa eſt, cur Juvenalis Judæos Romæ ſemper cophinum fœnumque habuiſſe dicat in ſupellectile.

——Cophino fœnoq; relicto
Arcanam Iudæa tremens mendicat in aurem,
Interpres legum Solymarum, & magna ſacerdos
Arboris.

& antea quoque,

Nunc ſacri fontis nemus & delubra locantur
Iudæis,

Iudæis, quorum cophinus fœnumque ſupellex.

Enimverò cophinum fœnumque geſtabant, cum quòd fiſcellis ſtercora lutumque portaverant in Ægypto, tum quia ſtipulis fœnoque uſi erant ad fingendos lateres. Intererat eorum, per hæc monumenta cunctos docere mortales, quàm aſpera olim & fœda pertuliſſent. Nemo illa poëtæ verba rectè explanavit, præterquam Philippus Beroaldus, inter Italos quondam apprimè eruditus vir. Satis gravem teſtem citavimus, Juvenalem. Sed tamen procedat etiam alter, cujus ſermones haud cinerem quæritant. Venuſtum eſt Martialis epigramma in Gelliam; quæ, cum honeſtiſſimas conditiones reſpuiſſet ſæpe, tandem ſuperbiæ pœnas dedit, & Judæo nupſit, contemptiſſimo bipedum.

Dum proavos, atavoſque refers, & nomina magna,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Dum tibi noſter eques ſordida
conditio eſt,
Dum te poſſe negas, niſi lato,
Gellia, clavo
Nubere, nupſiſti, Gellia, ciſti-
fero.

Mendicabulum hominis, Judæum, vocat ciſtiferum, qui cum fœno cophinoque perambulabat urbem. Nemo facile magnæ calamitatis obliviſcitur. Manebat altâ mente repoſitum inclemens Ægyptiorum imperium. Cæterùm, dixerat Abrahamo Deus fore, uti per quadringentos annos Ægyptiis ſervirent Hebræi. quod ſecus cecidit. conſilia enim in melius retulit, haud dubiè miſertus eorum. Ad hanc rem pertinet quod Chaldæus Targumiſtes ſcriptum reliquit: *Abbreviatum eſt tempus præfinitum propter merita patrum, qui comparati ſunt montibus. & deminuit de tempore ſervitutis centum & nonaginta annos propter*

iuſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

juſtitiam matrum, quæ comparata ſunt collibus. Habebat ea ætas divinum virum Moſen, cujus auſpiciis ex Ægypto evaſit populus Hebræus, ingreſſuſque iter longum eſt, per deſertiſſimas ſolitudines. Non fuit *exeundi autor Hieroſolymus aliquis aut Iudas;* neque *conquiſitum collectumque vulgus, tanquam inviſum diis, alias in terras, monitu Hammonis, avexit Bocchoris rex.* hariolatus eſt Cornelius Tacitus, atque ii omnes, qui hæc illum docuerunt. Sed nihil mirum eſt tam falſa prodidiſſe de Judæis eos ſcriptores, qui ſacra volumina nunquam inſpexêre. Odit profanum genus damnatque tenebris Deus: neque paſſus eſt profectò, ut ſancti populi res cognoſcerent etiam ab ea parte, quæ publica eſt. Extant apud Flavium Joſephum verba Demetrii: qui, mirante Ptolemæo, cur Moſaicarum legum nec hiſtorici ulli, nec poëtæ memi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

meminiſſent, cauſam ejus rei contulit in magnitudinem negotii, quam anguſtiæ pectoris illorum non caperent. Ad hoc, divinitus pœnas dediſſe ait, qui eas ſollicitaſſent, Theopompum atque Theodecten. quippe illum mente, hunc viſu eſſe orbatum. Quod ſi qui ſint inter eos, qui de illis aliquid ſcripsêre, pluribus modis labefactata ab illis veritas eſt. Nemo illorum quiſquam eſt incorruptam fidem profeſſus. Etenim, ut quædam vera ſunt, ita ſingulis ferme aſperſum mendaciolum eſt, & quidem malignum. Quocunque oculos conjeceris, tale quiddam deprehendes etiam in præſtantiſſimis authoribus. Vel Juvenalis, ecce, quàm aliena effutivit, cum de Judæorum loqueretur ſuperſtitione?

Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Iudaicum ediſcunt, & ſervant, ac metuunt ius,

Tra-

Tradidit arcano quodcunq; volumine Moſes:
Non monſtrare vias, eadem niſi ſacra colenti,
Quæſitum ad fontem ſolos deducere verpos.

Vera falſis miſcuit, planè uti confuſa res ſit. Sanè verò non fuit tantâ amentiâ Moſes, ut hoc tam barbarum jus introduceret. Quid fuiſſet aliud de homine in ferum animal tranſire, ſi non hoc fuiſſet? Præclarè ab Ennio dictum eſt,

Homo, qui erranti comiter monſtrat viam,
Quaſi lumen de ſuo lumine accendat, facit.
Nihilo minus ipſi lucet, cum illi accenderit.

Natura ad humanitatem nos formavit, hujus imperio petere & dare jubemur, quæ poſita in communi ſunt. Quidnam eſt igitur? injurii in Moſem ſunt, qui hoc illi affinxêre. Diu poſt tempora illius, cœpit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

hoc eſſe Judæorum primò vitium, dein mos quoque: ut rectè Hieronymus dixerit, *peiores eſſe eos nunc, quàm olim.* Fuit illis hinc adverſus omnes gentes hoſtile odium. ſeparati epulis, diſcreti cubilibus, alienigenas, ut purgamentum, vitabant. in ſumma mendicitate ſuperbire, Dei ſe gentem dicere, patriam religionem & antiqua nomina jactare, deniq; nihil moderati neque penſi habere. Profectò, inſigniter invidos & zelotas oportet fuiſſe, qui decretum iſtud Hyrcani & Ariſtobuli tẽpore fecêre, quod Rabbi Zacuth memorat in libro Juchaſin,

ארור מי שילמד לבנו חכמה יונית:

Maledictus ſit, qui filium ſuum Græcorum inſtruxerit diſciplinis. Ab eadem malevolentia fuit, quod tantopere indignati ſint, legem Moſis fuiſſe Alexandriæ in profanum ſermonem converſam, Philadelphi, optimi regis, juſſu. dolorem quidem certè ſuum quot-

annis

annis ſolenni jejunio ad VIII Teveth faſſi ſunt. Hæc mera ærugo erat, hic nigræ loliginis ſuccus, qui animos eorum venenaverat. Sed non opus eſt tantas moles convectare ad refellendum, quod Tacitus falſo dixit de Judæorum exitu ex Ægypto. Faceſſat Romanus ſcriptor, ubi vir divinus loquitur Moſes. ἐκ τῶν διὸς δέλτων γὰρ ὁ μάρτυς. *quippe is teſtis eſt ex Iovis tabulis.* Poſtquam in Arabum deſerta ex Ægypto evaſerant Iſraëlitæ, mirè illis adfuit ſemper numinis clementia. Ajunt Rabbini tres fuiſſe inſigni pietate homines, quibus tria maxima beneficia tulit accepta populus Iſraël.

מן בזכות משה עמוד ענן בזכות אהרן
באר בזכות מרים מתה מרי' נסתלקה
הבאר וחזרה להן בזכות משה ואהרן
מת אהרן ונסתלק עמוד הענן חזר
להן בזכות משה מת משה נסתלקו
שלשתן ולא חזרו שנית שנאמר
ואכחיד את שלשת הרועים בירח אחד:

Man-

Manna illis contigit ob merita Moſis, columna nubis propter Aaronem, puteus propter Miriam. Moriente Miriam, periit puteus, ſed reſtitutus eſt propter Moſem & Aronem. Obiit Aaron, evanuitque columna nubis. reddita tamen eſt propter Moſem. At Moſe extincto, ſublata ſunt ſimul tria hæc. Scriptum enim extat, exſcindam tres paſtores menſe uno. Verba, quæ citantur, Zachariæ ſunt. Sequitur autem Rabbinicam interpretationem, uti ego opinor, Hieronymus: atque inſuper cauſam addit, cur uno menſe obiiſſe eos dixerit vates, qui, ubi accuratè rem exigis, potius uno ceciderunt anno. Ut ut hæc ſunt, præpotens numinis vis fuit, quæ populum exulem & omnium rerum egenum, in aſperrimis locis tam diu ſuſtentavit. Quod ſi jam illa intueâre, quæ paulò pôſt evenerunt, cum Chananæam ingreſſus Iſraël eſt; ibi verò, quot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

quot res geſtæ, tot miracula occurrunt. maximæ hoſtium copiæ parva manu fuſæ: per altiſſimos fluvios ſiccis pedibus, velut continenti, pervium iter. oppidorum mœnia, nullo impellente, ſubverſa. Quæ omnia ejuſmodi ſunt, uti vim eludant humani ingenii. Illud verò multò maximum eſt, quod etiam Solis curſum voce ſua tardaverit per integrum diem ſummus populi ductor Joſue. Chaldæus Targumiſta Cantici Canticorum ait, Joſuen tunc ceciniſſe hymnum illum, qui ex decem, quos numerant, quintus eſt. Quid cauſæ ſit, cur Judæi, autoritate cujuſdam Rabbi Joſe permoti, tradiderint hoc factum eſſe בר״ח של ניסן *Kalendis menſis Niſan*, atque in eam diem, præter ſolitum, incidiſſe æquinoctium; nos divinare non poſſumus: niſi quòd profectò fatalis delirandi libido ſubegerit eos miraculi extenuare magnitudinem

Satius fuiſſet, ad venerabile rei myſterium ſtupere. Sed tandem habeat finem aliquando hæc diſſertatio. Poſtquam igitur Cananenſium potiti Iſraëlitæ ſunt, diu Eccleſia communis fuit duodecim tribuum. nec antè mutatio inceſſit, quàm Salomonis deceſſus inter dominandi avidos certamen ingens excitaſſet de regno. Ibi ſciſſus in contraria ſtudia ſacer populus eſt, cum pars hæc Roboamum Salomonis filium, pars illa ſequeretur Effraïmitam Hieroboamum Nabatho genitum. A Roboamo Judas & Benjamin ſtetit: ab Hieroboamo reliquæ decem tribus. ille Hieroſolymam & finitima loca, hic Sichemum tenuit. Ita duo regna exſtitêre: quorum alterum Judaicum, altèrum eſt Iſraëliticum dictum. Neque verò manſit intemerata religio. quippe ad idolorum cultum tribus ſuas averterat Hieroboamus, ut ſacrorum diſſi-
militudo

militudo diſſidium quoque augeret infenſarum partium. Quare ex illa tempeſtate ad ſolos Judæos redacta Eccleſia eſt; quorum nomine etiam Benjaminitæ, propter ſummam, quæ fuit inter eos, conjunctionem, appellantur. In libro quidem Eſteris, Mardochæus dictus Judæus eſt, cum eſſet de nepotibus Benjamini. id quod Rabbi Elias publicavit. Hæc eſt illa tantopere celebrata Eccleſia Judaica. cujus quæ fata, quæve mutationes fuerint, paucis ſic dixiſſe, ingens operæ pretium fuit. Nunc ad alia pergimus.

Capvt V.

De circumciſione. Quæ gentes olim fuerint circumciſæ. De Ægyptiis, Æthiopibus, & Colchis. Verba Ieremiæ de Ægyptiis à quorundam interpretatione vendicata. Pauli locus de iis, qui præputia reducunt, perperam ab Hieronymo intellectus. Immodicus æſtus Hieronymi in libris adverſus Iovinianum. Hallucinatio ejuſdem in ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

bis Ioſuæ de repetita circumciſione. Cur circumciſio octavo die celebrata.

PErdiu ſanè populus ſanctus reliquas inter gentes nulla diverſitate notabilis fuit. Noſcebat ſuos, quos delegerat Deus; & ab his noſcebatur. inſignia & notæ aberant, quæ uſurpari oculis poſſent. Primus Abrahamus, cui facta rerum maximarum ſpes erat, ſacramentum accepit, cujus vi de futurorum eventu eſſet certus. Juſſus eſt circumcidere ſuorum præputia, ejuſque rei exemplum tranſmittere ad poſteros; quibus eadem poſita lex fuit. Nihil tam religiosè obſervatum ab illis eſt. Sed imitatæ tamen morem hunc etiam aliæ gentes ſunt. quæ res accuratiſſimos ſcriptores in errorem impulit. haud enim ſciverunt ex qua ſit origine hoc ductum. Herodotus ait ſolos omnium mortalium Ægyptios, Colchoſque, & Æthiopes id feciſſe. Syros verò, qui in Palæſtina ſunt,

hoc

hoc eſt, Judæos, ab Ægyptiis didiciſſe. neque verò dubitandum eſſe, cum hoc confiteantur illi ipſi Syri. Sed enimverò danda eſt errori huic venia. obſcura enim propter vetuſtatem ſunt rerum initia. Nos Abramum circumciſionis authorem cunctis Judæis fuiſſe, non opinamur hercle, ſed certò ſcimus. In hoc uno tamen Herodotum ſua non fefellit divinatio, quod Æthiopes potius ab Ægyptiis, quàm hos ab illis accepiſſe morem exiſtimat. Quippe primi Ægyptii Hebræos, quos ſedibus ſuis exceperant, imitati ſunt. Exinde res manavit ad finitimos, Colchos, Æthiopeſque. Quoniam de prophanarum gentium circumciſione diximus, confutandus nobis eſt eruditiſſimus Rabbinus, cujus extat liber in manibus hominum, qui Aruch dicitur. Magnum atque memorabile facinus inceptat, qui in animum induxit ruſpando ventilare quic-

 quid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

quid errorum eſt in Rabbinicis ſcriptis. Homines enim Hebræi, egregia eruditione, ſagacique ingenio, cum ſacri codicis ſenſa patrio ſermone evoluta nobis darent, multa feliciter repererunt, quæ aliorum nunquam aſſecuta eſſet induſtria. Sed iiſdem rurſus aut confidentia interdum aut ambitio interpretamenta quædam dictavit, quorum falſitatem incogitantibus deprehendere haud facile eſt, quia veris proxima ſunt. Non ego nunc de allegoriis, myſteriiſque, neq; de fabulis loquor, quibus ſua ipſi ſcripta miſerum in modum infamaverunt. monſtra enim hæc ſunt, in quæ ſi Hercules incidiſſet, putaſſet ſibi tertium decimum laborem veniſſe. Sed eas dico interpretationes, quibus הפשוט ut ipſi vocant, hoc eſt, *ſimplex verborum ſententia* explicatur. Hac enim parte ſoli Judæi, ingratiis omnium gentium, tenent quendam principatum. Et

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

nobis quidem de Judaicarum interpretationum virtutibus vitiiſq; alio loco abunde dicetur. Nunc Jeremiæ recitabimus verba, ex quibus author libri Aruch olim cōmentum fabricatus eſt, quod probavêre amplexique ſunt hac ætate viri eruditiſſimi. Ait apud vatem Deus in capite nono: *Ecce, prope adſunt dies, cum animadvertam in omnes, qui circumciſi ſunt cum præputio.* & addit, in quos animadverſurus ſit; *In Ægyptios, & in Iudæos, in Edomitas, & in Ammonitas, Moabitaſque.* Circumciſi cum præputio, ii ſunt, inquit autor libri Aruch, qui, poſtquam circumciſi eſſent, præputium attraxêre. Tales autem erant Ægyptii, inquit; quia circumciſi quidem erant, quo tempore vivebat Joſeph: at, illo mortuo, adduxerunt ſibi præputium. Nempe hoc ſentit Rabbinus, odio Iſraëlitarum Ægyptios, ut obiit Joſeph, omiſiſſe circumci-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſionis ritum, quem olim, vivente illo, ab ipſis didicerant. quin & ad hanc rem arte uſos eſſe ait, quæ abſciſſam cutem repararet. noluiſſe enim eos quidquam commune habere cum ea gente, quam per ſe pridem paſtoritio vitæ genere inviſam, ob unius tamen Joſephi merita hactenus, ſed ægrè, hærere in parte regni ſiverant. Hæc eſt ſententia præſtantiſſimi Rabbini, qui putat Ægyptios non fuiſſe circumciſos, ex qua tempeſtate, relictis eorum finibus, in Palæſtinam conceſſêre Iſraëlitæ. Sed non ita eſt profectò. Etenim ſuo adhuc ævo recutitam priſco more fuiſſe eam gentem, Herodotus atque Strabo, &, qui diu poſt illos vixêre, Hieronymus Ambroſiuſque memorant. Enimverò perperam intellexit ſcriptor Hebræus verba Jeremiæ, quorum interpretatio mihi ea videtur optima, quæ eſt pervulgata. Scio equidem cum autore libri Aruch

etiam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

etiam ſentire V.C. Joannem Druſium, quo ſumus magiſtro quondam uſi. Sed ille, quâ fuit animi æquitate, dediſſet ingenuo candori noſtro veniam. Etenim incorruptam libertatem profeſſi, ſine amore, ſine odio, quid rectiſſimè dicatur, exquirimus. Profectò, quoniam ſpiritus ſacer *circumciſos cum præputio* appellat primùm Ægyptios, dein Judæos; interpretamentum iſtud de omiſsâ ſpretâque circumciſione, ſi ad Aegyptios refertur, falſum quidẽ eſt, ut jam oſtendi, ſed tamen colorem veri habet. at ubi Judæos ſpectas, de quibus ibidem ſermo eſt, jam nequaquam procedit commentum. Etenim is populus, etſi ad impietatem identidem prolapſus eſt, & Deum negligere, ſacra prophanaque omnia polluere didicit, circumciſionis ritum tamen retinuit conſtantiſſimè, eaque re gloriatus ſemper eſt uſq; ad ineptias, & cum deriſu. Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

omiſsâ hac diſceptatione, redeamus ad primam ſanctiſſimi instituti cauſam, quam diximus hanc fuiſſe, uti populus Iſraëliticus aliqua diverſitate noſceretur. Libet & alteram huic addere, quæ gravior certè, majorque eſt. Inter eas res, quæ Meſſiæ ſacrificium figuraverunt, etiam ſanguis ille fuit, qui præputiorum circumciſione fundebatur. Quoniam autem rerum ſoliditas inania pellit umbrarum, æquum fuit, ut, poſtquam Meſſiæ vultus terrarum orbi affulſiſſet, eæ imagines tollerentur, in quibus fuerat olim myſterii hujus occulta quædam ſignificatio. Quare illâ tempeſtate vim ſuam circumciſio perdidit. Nam neque ii, qui ex prophanis gentibus venerati Meſſiam ſunt, præputia ponere neceſſe habuerunt, uti Eccleſiæ ſacris initiarentur; & rurſum Judæis, ſi qui adorare eundem voluêre, nihil quidquam officiebat, quod recutiti eſſent.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

eſſent. Eſt ſuper hac re luculentus Divi Pauli ſermo ad Corinthios, in capite ſeptimo primæ epiſtolæ. περιτετμημένος τις ἐκλήθη; μὴ ἐπισπάσθω. ἐν ἀκροβυστίᾳ τις ἐκλήθη; μή περιτεμνέσθω. ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν θεοῦ. *Circumciſus aliquis vocatus eſt? ne attrahat præputium. in præputio aliquis vocatus eſt? ne circumcidatur. Circumciſio nihil eſt, & præputium nihil eſt, ſed obſervatio mandatorum Dei.* Enimverò erant illo ævo quidam malè ſuperſtitioſi, qui, cum ex Judaiſmo ſeſe in Chriſtianiſmum tranſderent, uſque adeò nulla Judaici ritus ſupereſſe veſtigia in corpore ſuo voluêre, uti præputia, quæ infantes amiſerant, jam repararent viri. Ad eam autem rem medicorum uſi operâ ſunt. Quæ fuit profectò nimis anxia religio. Et jure igitur eam culpavit Apoſtolus. Sæpe ſubiit animum meum cogitatio, quo-

nam

nam modo D. Hieronymum fugerit ſententia verborum Pauli, cum tamen nihil illo viro eruditius viderit veterum ætas. Exiſtimat ille per totum iſtum locum de cælibatu & de conjugio agi. Verba autem ſic interpretatur; *Eo*, inquit, *tempore, quo vocatus es & credidiſti, ſi circumciſus, hoc eſt, cælebs eras, noli ducere uxorem, id eſt, noli adducere præputium, ne circumciſionis & pudicitiæ libertatem oneres ſarcinâ nuptiarum. Rurſum, ſi in præputio quis vocatus eſt, ne circumcidatur. Habebas uxorem, cum credidiſti. noli fidem putare cauſam diſſidii in pace enim vocati ſumus.* Quæ de ſervis adduntur à beato Apoſtolo, eodem pacto explicat. Hæc, & his gemina, non uno loco Hieronymus; ſed præcipuè in commentationibus, quas in Eſaiam edidit. Et verò, uti oſtendat Pauli locum non eſſe verbo tenus, aut ſine allegoria explicandum,
diſertè

diſertè ait, *haud eſſe poteſtatis noſtræ, præputium adducere poſt circumciſionem*. Nos Hieronymo non opponemus illuſtrium medicorum conſenſum, qui fieri id poſſe affirmant, quod negitat ille. Satis illum redarguit tot hiſtoriarum fides. Quanquam hercle, quod in Maccabæorum libris ſcriptum eſt, filios Tobiæ feciſſe ſibi præputia uti Græcis eſſent ſimiles, illud ipſum frigida interpretatione pervertit. Atqui Flavius Joſephus ejus rei tam certus eſt author, uti addubitare amplius, non ſit hominis ſobrii. Enimverò ita res eſt. Abripuit Hieronymum, ultra quàm ſatis eſt, cælibis vitæ amor. Hanc enim ille uti mortalibus commendaret, omnia ſolicitavit prophetarum atque apoſtolorum dicta, ac pleriſque etiam vim fecit. Quemadmodum arquatis & veternoſis, lutea quæ non ſunt, æquè ut lutea videntur: ſic, cujus animo ſemel

ſedit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſedit pervicax opinio, deſinit ille res verâ notione diſcernere, & quidquid obviam uſpiam eſt, id omne inſervire ſuæ cauſæ autumat. Certè quidem in libris adverſus Jovinianum effertur ſine habenis, exuberans exultanſque. argumentorum verò delectum habuit nullum. Etenim, quod magnæ imprudentiæ eſt, cum multa ſe in pectus illius inſinuarent, omnia, quæ animi calor admittebat, in vulgus publicavit. Ita permagnum adiit nominis ſui periculum. ut omittam, quod nimius fuerit cum in laude virginum, tum in vituperatione nuptiarum. Marcioni enim & Manichæo favere viſus eſt: &, dum unum latus protegit adverſus Jovinianum, in altero vulnus accepit à ſpurciſſimis hæreticis. Quare Pammachius, ſummus amicus ejus, pleraque exemplaria ſuppreſſit.& ipſe pro ſe ſcripſit apologiam, adeò pulcram medius fidius, uti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

jam in ſanctiſſimo viro illud continentiæ vehemens & acre ſtudium non feram modò, ſed amem quoque. Quod enim plerique maledictum ingens exiſtimant, eam ego laudem duco maximam. Modus quidem tenendus eſt, fateor: ſed quia difficile eſt temperamentum, quidquid æquo plus futurum eſt, in hanc potius partem præponderet. Sed iterum longius, quàm decet, receſſimus à propoſito. creſcet in immenſum noſtra commentatio, niſi in poſterum magis preſsè inſiſtamus lineæ. Circumciſio per quadraginta annos, dum in Arabum deſertis errabant Hebræi, omiſſa eſt. Etenim, quoniam ſæpe movenda caſtra erant, ægrorum imbecillitas ex recenti vulnere moram injeciſſet profectioni. Accedit, quod in vaſtiſſimis illis locis nullæ erant gentes, quibus miſceretur ſacer populus. quare diſtinctione & notis neutiquam opûs

erat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

erat. Interea tamen, quoniam circumciſos proſequebatur ſingularis quædam numinis benignitas, utique valde infelices videri poſſint, quos in ſolitudine natos fati vis extinxit acerbo funere. Sed nobis ſacri codicis contextum acrius inſpectantibus nulla adhuc reperta ratio eſt, cur in deſerto crederemus aliquos periiſſe, qui nati ibidem eſſent. Illud conſtat, eorum omnium, quos ex Aegypto Moſes eduxit, neminem, exceptis duobus, in Palæſtinam veniſſe. Itaque, quod ſummus populi ductor Joſua, cum Jordanen tranſiiſſet, Iſraëlitas denuò circumcidiſſe memoratur, id verò ad eos pertinet, qui circumciſi nondum fuêre, quia nati in deſerto erant. Repetita tamen circumciſio dicitur, quia revocabatur mos, qui uſurpatus olim in Aegypto, ac dein intermiſſus, poſtremò penitus abierat in deſuetudinem. At Hieronymus præter rem

rem hîc ſe fatigat, & nodũ quærit in ſcirpo, cum diſputat, qualis ea fuerit circumciſio, quam repetiverit Joſua. *Nam ſi iuxta literam illud accipimus*, inquit, *penitus ſtare non poteſt. non enim exciſa pellicula iterum naſcitur.* Aliquâ viâ elabendum fuit.in rebus creperis fortiſſima quæque conſilia tutiſſima ſunt; & capienda hîc præceps via eſt. Igitur, uti nobili aliquo facinore ſeſe expediat, *cultellum quendam Euangelicum* fingit in hac iterata circumciſione; neque aliud hercle ſignificari ait, niſi mundationem animorum. Eſt hæc non exigua hallucinatio. & tamen ipſi commentum placet. Cæterùm, quod dixi eos, qui nati in deſerto ſunt, incolumes evaſiſſe cunctos in Palæſtinam, conjectura modò noſtra eſt. putamus enim, non aſſerimus. Si qui tamen interea temporis, dum intermittebatur circumciſio, mortui forte ſunt, his non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

minus propitium fuiſſe credimus numen, quàm illis, queis natura finem vitæ fecit antequam inſtitutus ſolennis hic ritus eſſet. Idem de infantibus quoque judicandum eſt, quos dulcis vitæ exſortes, & à matris ubere ante octavam lucem raptos, abſtulit atra ſors. Quapropter ridicula eſt verporum hodie ſuperſtitio, qui pueros ſic extinctos, circumcidunt tamen apud ſepulcrum. Quoniam omnia perſequimur (volumus quidem certè) dicendum eſt etiam, cur circumciſioni octavus ſacratus dies ſit. Nimis longè arceſſitum eſt, quod plerique hîc de ætate octava ajunt, quæ vitæ æternæ redditura mortuos eſt. Myſteria ex rebus quibuſque obviis & apertis effodere, eorum eſt, qui via hominum pervulgata ſapere faſtidiunt. Quæ res ſæpe excidit in febriculoſam putiditatem. Nos non inventionum acumen, ſed rerum pondera amamus.

Cun-

Cunctæ animantes, cum recens natæ ſunt, quia brevem lucis uſuram habuêre, & incertum adhuc eſt an vita illis vitalis ſit, ante octavum diem vix in cenſu animantium æſtimantur. ad hoc, nondum ſpurcities diffluxit, quæ ex utero illis, atque ex partu credita eſt adhæreſcere. Ea cauſa eſt, cur ex hoc genere mactari victimas ſibi vetuerit Deus, cui ingratum eſt, quicquid ſemiperfectum aut impurum eſt. Extat edictum in Levitici capite viceſimo & ſecundo; *Bos, ovis, & capra, cum genita fuerint, ſeptem diebus erunt ſub ubere matris ſuæ. die autem octavo & deinceps offerri poterunt domino.* Igitur, quoniam etiam circumciſio velut quoddam ſolenne ſacrum fuit, per quod puerorum ſurgentem ſpem conſecrabant numini, planè oportuit hîc eandem opportuni temporis legem eſſe. Placuit autem octavus dies, non ob arcani

 vim,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

vim, quæ in numero eſſet: ſed quia nec antè peragi ſacer ille ritus potuit, &, ut diutius differretur, haud neceſſe fuit. Quod ſi dies poſt octavum quivis alius ex parentum fuiſſet delectus libitu, jam metus erat ne ſupinitate hominum & ſocordiâ quotidie res in deterius iret. Ita enim fit in vitâ. Primum prolatatio & ignaviæ quædam dulcedo allubeſcit: mox contemptio ſuccedit atque neglectus. Neque verò ipſe ſabbati dies, ſi octavus à natali eſſet, exceptus fuit, quamvis ab omni alio opere continerent tunc manus ſuas Judæi. Verba facit hac de re ipſe Meſſias in capite ſeptimo Euangelii, quod ſcriptum reliquit Divus Joannes. Quæ de circumciſione dicenda erant, perſecuti pleraque ſumus. niſi libêret nobis Thomam Aquinatem & alios præſtantiſſimos quoſdam ſcriptores refellere, qui circumciſioni adhibitum à Tzippora & Joſua cul-

cultellum ajunt, non ferreum, ſed lapideum; eâque re ſignificari Meſſiam, ſalutis auſpicem, exiſtumant, de quo Divus Paulus illud pronuntiat, ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ χριστός. *petra autem erat Chriſtus.* Sed nos ab hac porrigine ungues continebimus, cum poſitum in laude commentantium ſit, rebus illuſtribus immorari. Cætera iis relinquenda ſunt, qui palmarium petunt ex ignobili labore.

CAPVT VI.

De religione Iudaorum. Cur Iudæi nubium & incerti numinis cultores habiti olim ſint. Quid illud in Petronii Catalectis ſit, cœli auriculas advocare. *Non eſſe id Cœlicolis dictum. Atheniensium calumnia in Socratem. Ara ignoti Dei apud Athenienſes. Iudæorum inexpugnabilis conſtantia in unius numinis cultu poſt templum ſecundum.*

ETſi omnibus locis adeſt Deus, mortaliumq; audire vota ubi-

que poteſt;tamen edicto legis Moſaicæ ſancitum eſt, uti, cum populus Hebræus in Cananæam perveniſſet, una modò urbs eſſet, in qua ſacra publica, privataque, atque omnes cæremoniæ peragerentur: illuc cuncti ex tribubus atque oppidis ſuis ad religionum ſolennia convenirent: ibi primitias offerrent: Deum caſtè adirent: ſanctè vota redderent. Nos, quoniam de ſtatutis Moſaicis quædam diximus, utique prætermittere jam hoc non poſſumus, quod maximè habuit neceſſitatem legis. Extat illud edictum in capite duodecimo Deuteronomii, pertinuitque ad ſolos Hebræos, quorum infirma mens ad cultum numinis facillimè excitabatur, quum ſacrificiis ſolennibus non dies magis ſtati, quàm loca eſſent, in quibus fierent. Religionum ſedes hæc, Hieroſolyma fuit, poſtquam Silonem ſpreverat Deus. Et initio quidem tabernacu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

lum quoddam erat, quod præſentior inſidebat numinis vis. Tandem Salomo, rex ſapientiſſimus, auſpicatò inauguratoq; templum condidit immenſæ opulentiæ. Ibi altare, & arca cum inſignibus ſacri fœderis erat: ad hoc, alia multa, quæ adjiciebant aliquid receptæ religioni. Quiſquis deſideria ſua numini exponere, quiſquis vel opem ab illo, vel delictorum impetrare veniam vellet, is ad templi atrium accedebat. nuſquam magis propitius mortalium preces exaudiebat Deus. In Joannis Euangelio Samaritana mulier ad Meſſiam ait, ὑμεῖς λέγετε, ὅτι ἐν ἱεροσολύμοις ἐστὶν ὁ τόπος ὅπου δεῖ προσκυνεῖν. *Vos dicitis Hieroſolymis eſſe locum illum, ubi oporteat adorare.* Et alibi dicitur, ἄνθρωποι δύο ἀνέβησαν εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι, ὁ εἷς Φαρισαῖος, καὶ ὁ ἕτερος τελώνης. *homines duo adſcendebant in templum uti adorarent: unus Phariſæus,*

& alter publicanus. Neque verò erant hac religione ſoluti, qui in diſſitis locis vivebant, quêiſq; adire non contingebat ſacram urbem. nam & illi, cum Deum adorabant, id quod unum in tali re fieri potuit, ad ædem Hieroſolymitanam ſe convertebant. aliter nefas erat. Daniel quidem certè, Babylone, cum ter in diem genibus flexis ſupplicaret numini, feneſtras cœnaculi aperiebat, locabatque ſe Hieroſolymam verſus. Ipſe Salomo, in ſacro illo carmine, quo conſtructam à ſe pulcherrimi operis molem dedicabat, planè futurum ſpopondit, uti poſteri ad templum ſeſe obverterent, quoties aut ab hoſte capti in alias terras abducerentur, aut malis affligtarentur extra patriam. Verba ejus luculentiſſima extant in libro primo Regum, in capite octavo. Eſt etiam apud Ezechielem infenſus Dei ſermo in eos, qui tergis ſanctuario oppoſitis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſitis Orientem adſpiciebant precantes. Quem locum eruditiſſimus Rabbi Jarchi interpretatus eſt perquàm feliciter. Porrò, templi adyta, præter ſummum ſacerdotem, videbat nemo. Primus Romanorum Cn. Pompejus, cum ex Aſia victrices circumageret copias, debellatis in tranſitu Judæis, templi penetravit intimos receſſus. Ex illo tempore vulgatum eſt, inquit Tacitus, *vacuam eſſe ſedem, & inania arcana.* Enimverò tenuerat antea mortaleis opinio, eſſe intus numen aliquod, Apin, Ammonemve, aut Anubin, cujus nomen inter ipſos modò notum pronuntiari apud exteros profanoſq; fas haud eſſet. At poſtquam Pompejus, jure victoriæ, adyta reſeravit, palam omnibus factum eſt, de nihilo eſſe tot ſacra, totque cæremonias, ſiquidem neminẽ Deum præcipuè colerent. Hoc voluit Cornelius Tacitus: ex cujus ſen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tentia illud Lucani eſt explicandum,

— Et dedita ſacris
Incerti Iudæa Dei.

Ab eadem fama jactatum vulgò in Judæos eſt, eſſe eos nubium & cœli cultores. Certè apud Rabbinos, cũ decem ſint Dei nomina, in eorum numero השכינה *habitatio* ponitur, & המקום *locus*, & השמים *cœlum*. Quàm uſitata autem illis res eſſet, jurare per cœlum, non poteſt ignorare qui Divi Matthæi verba legit in capite quinto, ubi iſtum morem reprehendit ſervator hominum Meſſias. Cæterùm, non poſſumus hîc aſſentiri Joſepho Scaligero, viro illuſtriſſimo, cujus admirabilem in omni doctrinæ genere excellentiam jure veneramur. Is, cum apud veteres ſcriptores crebra ſit mentio ſectæ cujuſdam cœlicolarum, qui fuêre ſemichriſtiani Judæi, de iiſdem putat loqui Petronium in Catalectis,

Iu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Iudæus licet , & porcinum numen adoret,
Et cœli ſummas advocet auriculas: &c.

Quod ſecus eſt. pertinet enim non ad hæreſin quandam ſectamve Judæorum, ſed ad Judæos cunctos. Neque aliter accipi poteſt id, quod ſubjicitur,

Ni tamen & ſummas præciderit inguinis oras,
Et niſi nudatum ſolverit arte caput,
Exemptus populo, ſacrâ migrabit ab urbe,
Et non ieiuna ſabbata lege premet.

Sanè fuit hoc commune convitium, quod ridiculè confinxerunt Romani, ut invidiam facerent Judæis, quaſi nil præter aërem colerent, qui colere omnium aliarum gentium recuſabant deos. Sed nòn tunc primò id factum eſt. Jam enim antea Athenienſes quoque per

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

per ſummam malevolentiam, Socratis numina eſſe dixerunt nebulas, & fluida elementa. Omnia, quæ Ariſtophanes in ſcena luſit, nihil niſi vulgi voces fuerunt,

> Ὦ δέσποτ' ἄναξ ἀμέτρητ' ἀὴρ, ὃς
> ἔχεις τὴν γῆν μετέωρον,
> Λαμπρός τ' αἰθὴρ σεμναί τε θεαὶ
> νεφέλαι βροντησικέραυνοι.

Et mox,

> Αὗται γάρ τοι μόναι εἰσὶ θεαὶ, τἄλ-
> λα δὲ πάντ' ἐστὶ
> Φλύαρος.

Spernebat vir ſapientiſſimus eos Deos, quos colebat civitas ſuperſtitionibus obnoxia, religioni adverſa. Hoc cuncti cives ultum ivêre putido maledicto. Dum iſthæc de Socrate ſcribimus, aliud nobis in mentem incidit, ſed quod magis ad propoſitum noſtrum facit. Proprium & peculiare vitium fuit Athenienſium, laborare multitudine numinum: uſque adeò profectò, uti etiam Iſraëlitarum verum illud

&

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

& ineffabile numen colerent, ſed neſcientes. Aram enim poſuêre *ἀγνώστῳ θεῷ, ignoto Deo.* De qua re extat narratio in commentariis Actuum Apoſtolicorum, in capite decimo & ſeptimo. Vidit hoc Divus Paulus, & miſeratus eſt. itaque juvit eorum inſcitiam, & fidenti oratione in medio Areopago ad cives dixit, ὃν ἀγνοοῦντες εὐσεβεῖτε, τοῦτον ἐγὼ καταγγέλλω ὑμῖν. *Quem vos ignorantes colitis, hunc ego vobis annuntio.* Non ſine ratione hoc dixit Apoſtolus. Etenim, cum appellationes amplius non poterant reperire numinum, quæ colerent, colebant ignotum aliquod. quare cum nullus eſſet falſus Deus, cui poſita Athenis non erat ara, reſtabat uti hic unus, qui ἄγνωστος *ignotus* erat, eſſet verus. Nam Divo Paulo quidem, qui talem fuiſſe affirmat inſcriptionem, magis credimus, quàm Hieronymo, aliiſque, qui de titulo neſcio quid diverſum

tra-

tradunt. Judaicæ religioni honorificum teſtimonium Tacitus, etſi aliud agens, dedit, cum iſta ſcriberet, *Iudæi mente ſola, unumq; numen intelligunt. ſummum illud & æternum, neque mutabile, neque interiturum.* Non poterat grandius aliquid homo paganus dixiſſe. Habet hoc ſacratiſſimæ religionis majeſtas. ornamenta ſua etiam ab illis capit, qui contemnunt. Sed id tamen ſæpius factum eſt alia quadam ratione. Cajus Agrippæ filius, Judæam prætervehens, apud Hieroſolymam non ſupplicaverat. Placuit numini, ut hoc, quod adoleſcens ex principe domo deliquerat, tota Roma lueret. quippe inopia, fames, & ſumma annonæ caritas urbem attrivit. itaque errorem ſuum Octavius agnovit, qui nepotem ſuum Cajum collaudaverat. Certè admodum illuſtre pœnitentiæ documentum ab Octavio datum ex Agrippæ regis oratione

tione ad Caligulam colligimus, quam Philo recitat in libro de legatione. Ait ille ſacrificia Hieroſolymæ quotidie ſupremo Hebræorum Deo facta fuiſſe de pecunia Auguſti. Ita juſſerat is princeps, qui conſtantiſſimè per omnem vitam averſatus peregrinas cæremonias eſt. Nimis ridiculè faciunt, qui hîc in dubium vocant Agrippæ fidem. Etenim profectò homo Judæus nõ impune tuliſſet tam futile mendacium, apud Cajum, & in eâ urbe, ubi recens adhuc omnibus hærebat memoria Octavii. Non minus præclarum eſt, quod de Alexandro Magno refert Flavius Joſephus, in Antiquitatum libro undecimo. Sed non libet nobis omnia recitare. Satius eſt perſequi quæ ſuggerit Tacitus noſter. Inter cætera illud eſt: *Iudæi profanos credunt, qui Deûm imagines mortalibus materiis in ſpecies hominum effingant. Igitur nulla ſimulacra urbibus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

bibus ſuis, nedum templis ſunt. Putes Tacitum deditâ operâ Romanos ſuos ſtultitiæ damnare. adeò gravitatem aſſeverat, dum hæc dicit. At in Plinio haud idem ſtudium videas. nam velut favens publico errori illud dixit, *Iudæa gens, contumeliâ numinum inſignis*. Sunt in libris Moſaicis multa edicta, quibus idolorum vetatur cultus. Ne aurum quidem idolis argentumve auferre fas fuit. Quanquam non poteſt violatæ legis reus videri ſummus rex David, qui capiti ſuo impoſuit coronam Molochi. quippe acceperat à Jethæo Philiſtino. & purgatum jam erat vitium rei, quæ dominum mutaverat, ac præda fuerat non hominis Hebræi, ſed alienigenæ. Sæpe infractam Judæorum admirati virtutem ſumus, quos Romani compellere non potuerunt, uti imaginem reciperent Cæſaris. Subegerat rerum dominus populus non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Judæam modò, ſed Aſiam Africamque: & prolata jam tanti imperii reverentia ad illos quoque erat, qui alium ſolem, alia ſydera intuebantur. Vna Judæa aliquid negare auſa victoribus eſt, qui auferre vi, quod non impetrant, ſolent. quippe poteſtas, non modò ſi invitet, ſed etiam ſi ſupplicet, cogit. Primum experimentum tenaciſſimi propoſiti datum ſub Tiberio eſt. Sed tunc id modò agebatur, uti in urbe locarentur ſtatuæ. & citò deſtitit præfectus, cum non poterat hoc, uti erat cœptum, pertendere. Mox Cajus etiam inferri templo voluit, & recuſantibus minitatus extrema eſt. Acceſſit tandem numinis cœleſte auxilium. quippe Petronius, qui provinciam tenebat, nuntium de Caii morte multo ante accepit, quam eas literas, quæ tribus menſibus antè ſcriptæ, excidium jubebant ſacræ gentis. Et ſanè ſignificaverant hoc Cajo Ju-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

dæi, malle ſe cum urbe penitus deleri, quàm admittere, quod foret contra edictum divinæ legis. Tanta cupido glorioſæ mortis non in proceribus modò, ſed in plebe quoque, atque in mulierum apparuit ſequiore ſexu.

CAPVT VII.

De vatibus, deque divino afflatu. De Elia. An vates furore correpti, & mentis impotes fuerint, cum futura canerent? Montani dogma, & muliercula fanatica, quas inſtruxit ille. De Delphicis vatibus, deque impoſtura, & artibus, qua illis in uſu. Ficta cum numine colloquia. Hæreticorum veteres doli: & de Valente Arrianorum duce. De Eſaia, deque Ieremia. Iudaorum veſana opinio, Danielem vatibus non eſſe annumerandum. Inutilis aliorum contentio ſuper ea re. Cratetis affectata pauperies. Elia & Ioannis Baptiſta comparatio.

DVabus rebus, ante Meſſiæ adventum, ad recta compellebatur ſacer populus; legum ſan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ctionibus, & oraculorum terrore. Itaq; potiſſimam ſacri codicis partem cum edicta Moſaica, tum vatum ſcripta occupavêre. In divi Lucæ Euangelio dicitur diviti cuidam purpurato, *Habent Moſen & prophetas. illos audiant*. Ac de legibus quidẽ antea diſſertatio nobis fuit. nunc poſtulare res ipſa videtur, uti etiam de vatibus aliquid dicamus. Vates ii erant, qui iram numinis peccanti populo denuntiarent; quiq; miracula ederent, & futuros rerum prædicerent eventus. Inter vates inſigniter eluxit ſanctitas & celſa quædam virtus Eliæ, qui, uti Deum totum admitteret, hominem exuerat: &, cum in deſertis locis duram atq; aſperam ageret vitam, ad civium cœtus non adibat, niſi ut corrigeret. Eliæ vaticinia pleraque, cujus generis fuerint, difficile dictu eſt. pauca duntaxat in libris Regum ſunt, ſed quæ de Meſſia nullum perhibent teſtimonium.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Scripta illius, ſi quæ fuêre, Achabus ſuppreſſit. Non enim extant in manibus hominum. Cæteri fermè, quos ſequens tulit ætas, oracula ſua literis conſignavere. Habent autem eorum libri tam infallibiles prædictiones earum rerum, quæ multis poſt ſeculis contigerunt, uti non alio argumento magis defendi ſacræ ſcripturæ debeat divinitas. Non ea ſcientia conſtare ſtudiis, arte, aut præceptis potuit. quicquid dictum illic eſt, à numinis inſtinctu fuit. Zacharias quidem, Daniel, Ezechiel, quid aliud, quàm cœli commercia habebant? Sæpe inter angelos eſſe ſe cernunt, loquuntur cum iis, populorum fata diſcunt. Ad ſummam, verè illis contigit, tranſilire mortalitatem ſuam. Atque hæc cauſa eſt, cur in libris eorum, ſermo numinis ad eos ferme cum hac præfatione ſit, *Audi, fili hominis.* periculum enim erat ne inſoleſcerent, & caducę for-
tis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

tis ſuæ fierent immemores. quicquid leve atque inane in animis eſt, inter res tantas atque tam inuſitatas, ſeſe extollit. Cæterum neutiquam eſt exiſtimandum, fuiſſe vatum mentem extra ſe raptam, plane uti impos ſui eſſet, atque ut ipſi ea neſcirent, quæ loquerentur; *Spiritus vatum, ipſis ſubiectus eſt*, ait Divus Paulus. quod ſecus eſſet, ſi frænos morderet, & rectorem ſuum raperet, ferretque extra rerum terminos. Celebre eſt illud Meſſiæ, *Multi vates cupierunt videre quæ videtis, & non viderunt; & audire, quæ auditis, & non audiverunt*. Sanè deſiderare non potuiſſent, quæ penitus ignorabant. Res quidem præſentes oculis cernuntur: quod illis non contigit. at futuras mente intuiti ſunt. Joannem omnibus prophetis majorem ideo prædicavit Lucas, quòd, quem cæteri venturum cognovêre, ille digito monſtravit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

coràm, dixitque, *Hic eſt*. Hoc unum diſcrimen eſt. non ecſtaſis in illis, non animorum alienatio raptuſve fuit. Montani delirium olim hoc fuit, quod ille obtrudere mortalibus nitebatur, uti fraudibus ſuis nubem objiceret. Maximillam enim & Priſcam, mulierculas inſanas & bacchantes, velut in ſcenam adduxit, quæ in illo mimo partes ſecundas tractarent. Furere, & incompoſitis motibus agitari, eorum eſt, quorum os rabidum fatigat impurus genius, domatque corda & fingit premendo. Etſi hujuſmodi homines ſanè omnibus ſeculis pauciores fuêre, quàm vulgò creditum eſt. Dolus plerumque, & impoſtura fuit. facile ſub perſona furor ſimulatur: facîlius quidem profectò, quam mens ſana. Vatibus Delphicis quæſtui erant animi hominum ſuperſtitione capti. Habebant per omnem Græciam emiſſarios ſuos,
qui

qui res & fortunas cujuſque diſcerent. mox conſulti, reſpondebant cuique convenientia. Inerant tamen dictis latebræ, & poterat eventibus interpretatio aptari. Marcus Tullius, cum diſputat cur jam pridem Pythii Apollinis ceſſaverint oracula, cauſam adfert veriſſimam, quia minus eſſe creduli homines cœpiſſent. Nam quod vetuſtate extinctam vim loci dicant, nihili eſſe, cum nulla vetuſtas vim divinam conficiat: ac Demoſthenem verò, ante trecentos annos rectè iſtud dixiſſe, *Pythiam* φιλιππίζειν. Non pluris fuerunt Ammonis reſponſa, Præneſtinæ ſortes, & alia de hoc genere. Atque in eundem ordinem igitur adſcribimus Montani inſanas fœminas. Fuere hæreticis nimium uſitatæ iſtiuſmodi artes. Qui opinionum fingunt portenta, nunquam illis benè procedit inceptum, niſi advocetur ex machina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Deus. Arrianorum dux Valens, poſtquam perſuaſerat Conſtantio, fuiſſe ſibi cum angelo ſermonem, altius dehinc ſemet extulit, principiſque abuſus ſimplicitate ad ſua libita eſt. Sed faceſſant illi. non enim id nunc agebamus. Inter eos vates, qui de Meſſiâ ſcripsêre, perquam diſertus eſt Eſaias. oratio ejus erudita ubique, & majeſtatis plena, facile oſtendit, quâ eſſet natus origine. Vir enim nobiliſſimus, & principum conſanguinitate clarus, artes omnes ſcientiaſque didicerat, quibus ingenia ad magnæ fortunæ cultum excitantur. Liber autem ejus non tam vaticinia continere, quàm Euangelia videtur. Res eſſe pridem geſtas, non futuras, putes. Jeremiæ omnis majeſtas poſita in verborum neglectu eſt. adeo illum decet ruſtica dictio. multa ille effatus in Aſſyrios eſt, quòs identidem per columbam deſignavit.

quip-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

quippe fuerat hoc Semiramidis אות רגל *ſymbolum*, uti erudite cenſuit autor Judæus, cujus liber מאור ענים extat hodie. Cæterùm, vaticinandi virtute nemo præ Daniele eſt. docet enim quo tempore ſit venturus Meſſias, & regum edifferit ſequentium ſeriem, annoſque numerat; &, ne quid deſit, etiam prænuntia addit ſigna. Quæ omnia ejuſmodi ſunt, uti Porphyrius, cui ſtudium fuit iſthæc eludere, neſciverit quo ſe verteret. quippe arguebat eum manifeſta rerum fides. igitur ad calumniandum redactus eſt. quod ipſum adeò frigidè fecit, uti cordatis hominibus gravedinem moverit & tuſſim. Defricanda hîc nobis pauliſper Judæorum inſulſitas eſt. Prodidit jam olim ſanctiſſimus Hieronymus, Danielem ab illis non inter vates, ſed hagiographos poni. Mea ſic eſt ratio, & ſic animũ induco meum, eſſe hoc ab illis perquàm ineptè

 factum;

factum; ſiquidem hercle tot & tam illuſtria ſunt illius viri vaticinia. Et nuper quidem hæc res diſceptandi cauſam dedit viris duobus hac ætate eruditiſſimis, cum vatem unus eſſe, alter haud ſic ſenſiſſe Judæos aſſereret. Quæ profectò contentio non eſt tanti. Ego, non quid fecerit olim veſana gens verporum, ſed quàm rectè fecerit, id verò exquirendum arbitror. Quid autem affertur tandem, cur hoc laudemus? Ratio quidem aut cauſa nunquam à Judæis expoſita eſt. aut, ſi eſt. legiſſe me non memini nunc. At divinatur tamen, & conjectura fit, ut in re crepera. Nempe, audio, quia in aula atque in regum cultu ætatem egit: quia politicus fuit, & vatem profeſſus non eſt. Atqui nec profeſſus hagiographum eſt. Et cur igitur illum hagiographis adſcripſere? Utique hoc friget. Jam verò, quæ res vetet eundem amicitiâ principum florere, & ſimul

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

mul vatem agere, nondum intelligo. Ipſi Rabbini, Judæorum columina, vulgò illud ajunt שאין הנבואה שורה אלא על אדם עשיר *Prophetiam non recubare niſi ſuper divitem*. itaque ſuo ſe gladio confodiunt. & nos ſcimus, Davidem olim, alioſque, qui ſummum imperium tenerent, res futuras ſacro afflatu ceciniſſe. Miſeros vero vates, ſi nominis hujus honorem nemo tulit, niſi qui cum baculo aut pera ambularet. Apud Ariſtotelem Crates, ambitioſus ſapientiæ affectator, paupertate & ſordibus gloriatur illis verbis, οὐκ οἶδας, πήρη δύναμιν ἡλίκην ἔχει, θέρμων τε χοῖνιξ. *habet neſcio quam vim pera, & lupinorum modius.* mendosè profecto, me judice. etſi ille veritus non eſt peram quoque illam carmine celebrare, flexis leviter ad eam rem verſibus Homericis, quibus nobilitata Creta eſt,

πήρη τις γαῖ' ἐστὶ μέσῳ ἐνὶ οἴνοπι τύφῳ,
καλὴ καὶ πίειρα, περίῤῥυτος, οὐδὲν
ἔχουσα.

Pera eſt tellus quædam in medio
nigri fumi ſita.
Pulcra, pinguiſque, & undique
madida, ſed nihil habens.

ſcilicet, quaſi illuvies ſapientiam gigneret, aut bonam mentem. pluris erat una Creta, quam ter mille peræ. Sed nobis fas haud eſt inter ſeria jocari. Illud iteramus, ſolennia deliraſſe Judæos, cum Danielem ex eo ordine eximerent, quem ille maxime honeſtat. Nunc ad propoſitum revertamur. Vaticinatus eſt Daniel in exilio Babylonico, quēadmodum & Zacharias, Aggæuſque, &, qui poſtremo hos ſequitur, Malachias. Qui viri ubi deceſſere, omninò vaticinandi illa vis apud Judæos ceſſavit. donec tandem Joannes Baptiſtes prodiit, qui proximus Malachiæ, longo ſed intervallo proximus, fuit. Is ſimul & va-

tum ultimus extitit, & euangeliſantium primus. Vatem certe fuiſſe, ſignificatum eſt verbis cantici, quod apud Lucam pater grandius ore mortali ſonat, καὶ σὺ παιδίον προφήτης ὑψίστου κληθήσῃ. προπορεύσῃ γὰρ πρὸ προσώπου κυρίου, ἑτοιμάσαι ὁδοὺς αὐτοῦ. *Tu verò, fili, propheta altiſſimi vocaberis. Eris enim Domini anteambulo, uti viam illi pares.* Extat Malachiæ oraculum in hæc verba editum, *Mittam vobis Eliam prophetam, antequam veniat dies Iehovæ maximus & verendus.* Eliam illum optimus oraculorum interpres Meſſias non eſſe alium, niſi Joannem, indicavit. Eſt autē alteri alterius nomen commodatū à vate, propter ſummam, quæ inter utroſque eſt, ſimilitudinem. Cinctura & veſtis eadem fuit. Jeſabelem ille, hic Herodiadem offenderat libertate increpationis. Vaſta ambo & inculta loca, procul à mortalium profana multitudine habita-

habitavêre : planè uti profectum ab illis videatur pium & laudabile veterum Eremitarum propoſitum. Adde, quod idem numinis afflatus, & eodem pacto utrumque inflammavit. Neque illud vanè dictum ab angelo eſt, *in virtute Eliæ venturum.* Meſſias quidem, cum in monte quodam, diſcipulis coràm, in cœleſtem quendam habitum ſe indueret, Eliam ad familiarem ſermonem adhibuit. id quod apprimè glorioſum fuit. cæterùm, qui Joanni datus ab eodem honos eſt, haud minor erat. negat enim quenquam hominem natum eſſe, qui eum antecelleret. Ita ille acerrimus rerum judex luculentum dedit teſtimonium ei homini, qui natus erat quidem omnium ultimus, ſed tamen vaticinari antè cœperat, quàm natus eſſet : qui integritatis exemplar fuit, totus innoxius, totus ſacer : denique, cujus apud ſepulcrum Paula, fœmina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſanctiſſima, vidit quondam dæmones cruciari. Hieronymo enim, qui illud indubitanter affirmat, haud deroganda fides eſt.

Capvt VIII.

De Cabala, ſive, de lege, quæ ſcriptis mandata non eſt. Quo pacto reſecandi ſint nodi, qui in locis parallelis latent. Quam ſobriè utendum ſit anagogis & myſticâ interpretatione. De Iudæis Karraitis, quorum factio præ cæteris cordata eſt, & fugitans ineptiarum. De opibus eorum.

LEgem Judęi duplicem habent. quarum altera ſcriptis mandata, altera autem verbis duntaxat edita quondam eſt. Et de ea quidem quæ ſcripta eſt, pauca quædam, quę offerebant ſeſe nobis antea, retulimus. Supereſt Lex altera, hoc eſt, Cabala, ſive ea doctrina, quæ licet à ſummo numine tradita ſit, tamen in tabulas relata non eſt, ob hanc cauſam, uti plebs Judaica, quæ tunc adhuc rudimentorum decurrebat ſpatia, arcanos ſacro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſacrorum voluminum ſenſus admiraretur potius, quàm intelligeret. Didicerat Moſes myſtica quædam legis interpretamenta, dum in monte Choreb ſermonem cum Deo ſereret. Hæc poſt illum aliis data commiſſaque fuêre, qui Spiritu Sacro agebantur. Abſit enim, uti nunc Cabalam appellem putida quædam deliria, & nugas plus quàm aniles, eaſve expoſitiones, quas ante Chriſti ævum, & diu poſt illud, Judæorum magiſtri quidam, febriculoſi mortales, ceu myſteria alii aliis tradidêre. Longè hoc aliud eſt. Ego veram Cabalam appello, myſticum intellectum earum rerum, quæ in ſacris libris latent. Is intellectus, cum antea penes vates fuiſſet, ſed non vulgandus mortalium ſeculis, tandem divino munere Apoſtolis & Euangeliorum conceſſus ſcriptoribus eſt, uti, quod diu latuerat, publica voce illorum proderetur univerſis. Itaque Cabalam,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

lam, non cum vulgo eam dico, quam alii aliis tradidêre, ſed quam cœlitus acceperunt viri ſancti. eſt enim קבלה *acceptio.* Divus Paulus, qui ad pedes Gamalielis ſederat, eaque didicerat omnia, propter quæ ſuperbirent Judæorum eruditiſſimi, tunc demum Rabbinicam dedidicit Cabalam, cum jam Apoſtolus factus didicerat veram. neſciebat enim antea τὸν νόμον εἶναι πνευματικὸν, *legem ſpiritualem eſſe.* Danda eſt mihi pauliſper opera, uti hæc manifeſta ſint. In Numerorum libro quædam de principibus & ducibus, deque tribunis & centurionibus referuntur. Ea narratio hiſtorica eſt. neque aliter tunc eam accepêre Hebræi. At D. Paulus ſublimiore ſenſu illa verba intellexit, & quod in illis ineſt ſecretum, publicavit, cum ad Epheſios ſcriberet, *eſſe in cœlis principatus, eſſe dominationes, eſſe poteſtates atque virtutes,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

& alia miniſteriorum vocabula. Etenim nefas ſit, Paulum, qui ſacra volumina accuratè, ſi quiſquam alius, perlegerat, quidquam dixiſſe, quod in illis ſcriptum non extaret. Non veremur nos hîc Hieronymum ſequi, qui planè ſic opinatus eſt. Verùm, age; proferamus alia quædam, quæ pluris ſint. Certè illud confutari non poteſt, quod jam dicam. In Deuteronomii capite tricesimo, ſapientiſſimus legiſlator Moſes, extrema oratione, qua populum allocutus eſt, ſic inquit, *Præceptum hoc, quod ego præcipio tibi hodie, non eſt occultum à te, neque longinquum. non eſt in cœlis, ut dicas, quis aſcendet nobis in cœlum, & capiet illud nobis? neque eſt trans mare, ut dicas, quis tranſibit mare, & accipiet illud? propinquum eſt tibi verbum hoc valde, in ore tuo & in animo tuo, ut facias illud.* Nempe hoc ait, non eſſe Hebræis longè eundum,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

uti ſciſcitentur numinis voluntatem. quippe in medio eorum eſſe legem. Hæc omnia Divus Paulus in Epiſtola, quæ ad Romanos ſcripta eſt, in capite decimo, aliovorſum traxit, & de Euangelio interpretatus eſt. Ac primò quidem ſpectavit verba Moſis, quæ in Levitici capite decimo & octavo extant. Itaque ait, *Moſes deſcribit iuſtitiam, quæ eſt ex lege, quod, qui præſtiterit ea, vivet per illa.* Hîc ſimplici ſenſu verba legiſlatoris accipit, uti ſonant. Subjicit dein verſ. 6. alia ejuſdem verba ex Deuteronomio, non præter mentem quidem ejus, ſed longè tamen aliter, quàm intellecta non dicam ab Hebræis, ſed à cunctis mortalibus fuerant uſque in illum diem. *At, quæ ex fide eſt, iuſtitia, ita dicit: ne dixeris, quis aſcendet in cœlum, aut deſcendet in abyſſum? prope te enim verbum eſt in ore tuo, & in corde tuo. Hoc eſt verbum illud*

 fidei,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

fidei, quod prædicamus. Valde errant, qui híc nihil niſi quandam eſſe verborum alluſionẽ arbitrantur. Duplicem enim eſſe juſtitiam Apoſtolus, autore Moſe, ait, alteram ex operibus, alteram ex fide. Unũ teſtimonium legiſlatoris citat על משמעו *uti ſonat:* alterum Cabalice, על מדרשו hoc eſt, ex ſenſu quidem Moſis, ſed myſtico. nam poſtquam verba ejus retulit, addit verſ. 8. *Hoc eſt verbum illud fidei, quod prædicamus.* Nos hujuſmodi expoſitionis modum etſi non intelligimus, tamen, quia à ſpiritu Dei eſt, rectum eſſe credimus & verum. Etiam in verbis, quæ extant in capite ſecundo Geneſeos, agnoſcimus Cabalam. Quod enim ibi dicitur, *relinquet homo patrem matremque, & adhærebit uxori,* ex illo ignotum mortalibus ſacramentum revelat idem Apoſtolus, in capite quinto Epiſtolæ ad Epheſios: *myſterium hoc magnum eſt:*

loquor

loquor autem de Chriſto & de Eccleſia. Plura ejuſmodi in illo luculento ſcripto ſunt. Eſt enim profectò Epiſtola ad Epheſios plena myſticis atque abditis ſenſibus. id illi ſingulare contigit. Cæterùm haud credendum eſt, Cabalæ eſſe locum in ſolis legum libris. Latius enim ea res patet. Quidquid fatidici vatum libri, quicquid hagiographa continent, ejus eſt duplex ſignificatio; una nuda, quæ פשוט rectè dicitur, altera obſcura latenſque, quam vel אגדתא vel דרש appellare licet, quia eruenda, veſtigandaque eſt. Vetus eſt Rabbinorum verbum, אין מקרא יוצא מידי פשוטו אבל יש לו פשוטו עם מדרשו ואינו יוצא מידי כל אחד מהן Sententiam duntaxat referre libet, ne nobis neceſſe ſit βαρβαρίζειν. *Nuſquam,* inquiunt, *ſcriptura eſt abſq; ſenſu ſimplici. ſed habet pariter, ut myſticum, ita & ſimplicem. his duobus non eſt ut careat.* In octavo

Pſalmo, de hominum excellentia agitur, qui dominatum in cætera animantia tenent, & propemodum dii ſunt terreſtres. At D. Paulus ad Hebr. cap. 2. verſ. 5. & 6. Davidem locutum ait de altero mundo, deque Chriſto, qui illîc rerum potitur. Nemini iſtud poſt natos homines in mentem veniſſet. adeò diverſa ſunt. nunc nihil indagemus ultrà. expoſitio Cabalica eſt. hoc ſatis eſto. Eadem arcana edoctus Matthæus fuit. Etenim beatam virginem, metu Herodis, in Ægyptum aſportaſſe filiolum, & mortuo rege rediiſſe ait, eâque re effectum eſſe id, quod olim prædixerat vates, *Ex Ægypto vocavi filium meum.* Atqui Hoſeas, quidquid ſe verſant fatigantque eruditi quidam interpretes, non de Meſſia, ſed de populo Iſraëlitico locutus illic eſt, quem eduxit ex Aegypto quondam Deus, quemque filium ſuum non

ſemel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſemel alibi, & primogenitum appellat. Itaque expoſitio, quæ apud Matthæum eſt, tota eſt myſtica & Cabalica. neque aliter profectò exiſtimandum eſt, niſi vim facere apertæ orationi, aut fingere ipſi nobis quaſdam chimæras volumus. Nihil nobis facilius eſſet, quàm illud multis argumentis evincere. Sed breves eſſe laboramus. Profectò, nulla res omnibus cordatis viris plus negotii faceſſit, quàm recta interpretatio teſtimoniorum, quæ ex lege & vatum ex libris in ſua ſcripta transtulêre Apoſtoli. quippe multa aliena videntur atque omnino uſurpata præter mentem Moſis atque vatum. quæ qui defendere aliâ viâ, quàm iſtâ, ſtudent, fruſtra ſunt. Et tamen haud ignavè jam antè à præclaris viris elaboratum eſt, uti conſonare omnia & quiddam habere convenientiæ inter ſe atque ſimilitudinis viderentur.

Sed pace eorum dixerim, non explevêre nobis animum. Nam qui hæc nihil niſi alluſiones eſſe quaſdam volunt, næ illi haud intelligunt ſe nimis frigidè excuſare Apoſtolos. Cur enim citant Moſis & vatum verba? nempe, ſi verum amamus, ob hanc cauſam, uti fidem faciant ſuis ſcriptis. At quam fidem facient, ſi malâ fide uſurpent authorum dicta? denique, ſi ſenſum eorum aut torqueant, aut, quod pejus eſt, pervertant? Adde, quod ipſi profitentur plerumque, ſe illos teſtes citare, &, factum eſſe illud, quod illi quondam vaticinati erant. Benè atque in tempore jam antè dixi, clauſum uſque in eam diem fuiſſe ſacræ ſcripturæ librum, cujus ſignacula ſolvit leo ille de tribu Judæ. Hoc iterandum fuit. Scitum eſt iſtud, δὶς καὶ τρὶς τὸ καλὸν, *bis & ter repetatur quod pulchrum eſt.* Enimverò, leo ille, Meſſias eſt,

qui divina vi atque quadam inſpiratione Apoſtolis dedit myſticum intellectum earum rerum, quas nemo quiſquam aſſecutus fuerat. Nos ea, ad quæ mens noſtra imbecilla haud aſcendit, ſola admiratione veneremur: &, quoties cauſas rationeſque iſtiuſmodi probationum non cernimus, dicamus Cabalam eſſe, non illam ineptam Judæorum, ſed hanc, cujus author Deus eſt. Hoc unum aſylum supereſt, ad quod confugere licet. Secus, nodos video inextricabiles, & implexa ænigmata, quæ diſſolvere haud opis eſt noſtræ. ſed nec in alio quopiam eſſe eam ingenii vim opinamur. Diximus de myſtica interpretatione, quod ſentiebamus. ſed addimus, haud promiſcuam eam eſſe, nec plurium, ſed ſtare ſuis finibus. ſtat ea, inquam, intra Apoſtolos & Euangeliorum ſcriptores, quorum ſunt commentationes θεόπνευστοι, Nam quod po-

ſtea ſancti Eccleſiæ antiſtites idem illud imitati ſunt, alia res eſt. nullum enim eorum inventum probare cogimur, niſi probè nobis ejus intellecta ratio ſit. Ad Cabalæ divinitatem opus eſt, uti in hominis pectus vis cœleſtis deſcendat. Non poteſt res tanta ſtare ſine numine. Origenes, maximus ſanè vir, in anagogis tantum ſibi permiſit, uti modum exceſſerit, neutiquam verecundè. at Auguſtinus & Hieronymus pudentiores fuêre. quare, ut nulla eorum commenta authoritatem obtinent ſacram, ita ſunt pleraque tamen pulcherrima. Vel illud Hieronymi quàm luculentum eſt, quod ideo referam, quia ad legis arcana, de quibus diximus hactenus, pertinet. Diſſerit ſuper Matthæi verbis, quæ ſunt in capite viceſimo & ſeptimo, *Velum templi ſciſſum eſt in duas partes, à ſummo uſque deorſum. Iuxta anagogen dicendũ eſt,* inquit,

inquit, *quod inclamante Ieſu & emittente ſpiritum, velum templi ſciſſum ſit, & omnia legis revelata ſint myſteria, ut, quæ prius recondita tenebantur, univerſis gentibus proderentur. In duas autem partes, in vetus & novum teſtamentum. & à ſummo uſque deorſum: ab initio mundi, quando homo conditus eſt, & reliqua, quæ facta in medio, ſacra narrat hiſtoria, uſque ad conſummationem mundi. Et quærendum quod velum templi ſciſſum ſit, exterius, an interius? Mihi videtur in paſſione domini illud velum eſſe conſciſſum, quod in tabernaculo & in templo foris poſitum fuerat, & appellabatur exterius: quia nunc ex parte videmus, & ex parte cognoſcimus. Cum autem venerit quod perfectum eſt, tunc & velum interius dirumpendum eſt, ut omnia, quæ nunc nobis abſcondita ſunt, domus Dei ſacramenta videamus.* Hæc

&. eru-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

& erudita ſunt, & piè excogitata. Sanè pleraque de hoc genere, quæ priſci Patres ſcripſere, plus genii habent, quàm Judæorum argutiæ. qui tamen homines, plurima cum habeant eruditionis præſidia, nihil intentatum reliquerunt. Nimium ineptiunt plerique, qui inter eos interpretati legem ſunt, ſupercilioſi magiſtri, qui errores erroribus tegunt, ne perpluant, & diſcipulos ſuos magnâ mercede unum hoc docent, *Nihil ſapere.* Qui plurimos ſui ſimiles, hoc eſt, putidos & nugatores effecerint, ii primas tenent, & nomine admodum inſolēti ſeſe appellitant מרביצי תורה quaſi tu barbarè dixeris, *Qui efficiunt uti lex recubet*, hoc eſt, quieſcat inter eos, & ſedem habeat in ſola gente Judaica. Eſt tamen eorum factio quædam cordatior. ii ſunt Karraitæ, qui ſpretis hominum placitis, Talmudica præcepta pro nugamentis habent,
& ni-

& nihil admittunt, niſi ſacri codicis contextum. Sed id hominum genus cæteris Judæis inviſiſſimum eſt. Itaque, cum ſint oppido pauci, ſed ad unum omnes ditiſſimi, filias ſuas cum dote ſummâ vix dare nuptũ queunt. Hoc, quia ab aliis proditum jam eſt, non referrem, niſi perſæpe nobis moviſſet riſum. Profecto uſque adeò bonam mentem ejuravêre putidiſſimi mortalium, uti malint pecuniam, rerum reginam, ſpernere, quàm ſocerum habere non ineptientem.

CAPVT IX.

Quid de Meſsia perceptum cognitumve habuerint Hebræi in veteri Eccleſiâ. Tota res illa diligentius excuſſa. Quàm pravo more omnia ad artem & ad formulas adſtringantur.

IN ſuperioribus libris, cum Judæos, poſt Meſſiæ adventum, ſpretos poſthabitoſque à numine diceremus, demonſtravimus cauſam ejus rei fuiſſe ſummam illo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

rum incredulitatem. Et ſanè quæ potuit eſſe deſperatior perverſitas, quàm quod oculis ipſi ſuis, ſuiſque auribus fidem haud habuerint, cum aderant jam non rerum teſtimonia ſignaque, ſed res ipſæ? Utique hoc vindicandum ultricibus pœnis fuit. Nunc libet nobis poſtliminio regredi in ea tempora, quibus Meſſiæ beneficia per imagines modò figuraſque, atque per vatum prædictiones ſignificata quondam Hebræis ſunt. Enimverò, cum inſint in oraculis arcani ſenſus, cumque oppidò arduum ſit mortalibus res futuras, nedum earum umbras, intelligere, diu illud inter homines eruditiſſimos diſceptatum eſt, quid de ſummo ſalutis auſpice ſperaverit olim crediderit ve antiquior illa Hebræorum natio? Habet ea res magnum momentum ad rectam interpretationem totius ſacri codicis. adeò latè patet illius ambitus. eſt enim ubi Divus Paulus quæ-

dam

dam diverſa dicere videtur. atque eadem eſt velut diſcrepantiæ ſpecies in aliorum ſcriptis. Itaque excutienda hæc nobis ſunt, haud ſanè in transcurſu. Juvat enim interdum philologorum ſpatia relinquere, & in his conſiſtere, quæ ſunt ſublimioris contemplationis. Eatur, quò nos rerum magnitudo vocat. Niſi ſemel ſtatuerimus, quod conſilium in illis ſequamur, ſemper æſtuabimus. Dignus hic vindice nodus eſt. Et opiniones quidem aliorum non percenſebimus. poſitæ enim in magna varietate ſunt. & præterea, nemo dixit quod penitus placeret. Nos nihil cuiquam detrahentes, mediam quandam ſecuti rationem, patenti via pergemus ad verum. Ac primò quidem de patriarchis deque vatibus dicamus, quos animi ſui fiduciam in Meſſia poſuiſſe, ſcientiamque habuiſſe ſummi myſterii, utique ſcimus pro certo. Tantæ rei cogni-

cognitio, quoddam beneficium ſingulare fuit, quod numinis quidem favor illis tribuerat, ſed omnibus haud ex æquo. Minus enim clarè hoc quidam ſciverunt, etſi ſciverunt tamen. Inter omnes, qui per illa tempora vixêre, nemo fuit quiſquam, qui plus crediderit, quàm Abramus. Itaque de illo perquàm magnificè ait iſtud ſervator hominum, *Abraam pater veſter geſtivit ut videret diem iſtum meum: & vidit, ac gaviſus eſt.* Quid poteſt pulchrius excogitari? Agitabat ille animo omnia magna atque excelſa: ſed munimenta non habebat, quibus inſiſteret. orbitas enim ejus, quia ſine liberis erat, ſpernebatur. Id angebat viri animum. Audivit vota ejus propitius Deus, & progeniem illi pollicitus eſt, quæ latè regnaret. at ille ſtatim hinc altius aliquid meditatus eſt, & fore intellexit uti ex ſe Meſſias oriretur. ita enim divus Paulus
ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ad Galat. cap. 3. verſ. 16. interpretatur, *Abrahamo dictæ ſunt promiſſiones, & ſemini eius. Non dicit, Et ſeminibus, ut de multis: ſed ut de uno, Et ſemini tuo, qui eſt Chriſtus.* In eodem ordine Jacobum, Davidem, atque alios quoſdam, ſed paucos, locamus. Quæ cæteris contigit ejuſdem rei cognitio, obſcurior fuit. idque ſignificatum eſt illo Meſſiæ dicto, quod antea quoque citavimus, *Multi vates & iuſti cupiverunt videre, quæ videtis, & non viderunt.* Utique, quem venturum ſciebant, cernere deſiderabant. Hæc fides illorum fuit. Deſideravit & Abramus. Hoc inter eos commune erat. At diverſitas in eo eſt, quod vidit ille, quæ videre cæteris haud datum eſt. *Abraam cupiit videre, & vidit, lætatuſque eſt.* Hæc Abrami felicitas profectò non vatum modò, ſed angelorum quoq; exceſſit ſortem. De qua re nos certos facit Divi Pe-

tri iſthæc oratio in epiſt. cap. I. v. 10. *De qua ſalute inquiſiverunt prophetæ, ſcrutantes in quod vel quale tempus prænuntius ille, qui in ipſis erat, ſpiritus Chriſti, declararet eventuras Chriſto perpeſſiones, & gloriam illas conſecuturam. quibus patefactum eſt, eos non ſibi, ſed nobis ea adminiſtrare, quæ nunc annuntiata ſunt vobis, in quæ deſiderant angeli introſpicere.* De his, qui ſanctæ gentis capita fuêre, quique futura vaticinati ſunt, ita habendum eſt, uti diximus. Atque id neutiquam obſcurum eſt. At multitudinem & vulgus piorum ſi cogites, jam exquiſitiore opus oratione eſt, uti expedias quid crediderint. Nobis haud committendum eſt, uti ullo pacto ſequi videamur quoſdam delirantium ſectarũ duces, homines vaniſſimos & ſpiritu vertiginis actos, quorũ opinio eſt, non eſſe Judæorum plebem transmiſſam in eum rerũ ſtatum, in quem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

quem pios cunctos vindicavit Meſſiæ virtus. Planè enim contrà ſentimus. Certũ eſt, indubitatumque, quod Apoſtolus ait Hebræis ſuis, in capite nono, *ob id novi fœderis mediator eſt, ut morte intercedente in redemptionem earum prævaricationum, quæ fuerant ſub priore teſtamento, promiſſam æternam hæreditatem acciperent, qui vocati erant.* Enimvero ait expiatum eſſe, quod antè deliquerant Judæi. Neque aliò pertinet, quod ſcribitur ad Galatas, in capite tertio, *Antequam veniſſet fides, ſub legis præſidio tenebamur, concluſi in eam fidem, quæ erat revelanda.* Hæc negare, id verò eſſet ad ſummum vecordiæ veniſſe. Non ſumus tam imprudentes. Scimus illis obtigiſſe cœleſtia bona. Sed de fide eorum, diſpiciendum amplius eſt. Age igitur, primò conſideremus, an non potuerint illis hæc omnia obtingere etiam ſine ſacra fide? Mox, ubi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

hoc palam fuerit, reliquum erit uti & fuiſſe in illis aliquam fidem, & cujuſmodi ea fuerit, oſtendamus. De priori capite ſic ſtatuimus; etiamſi multitudo nihil cognitum perceptumve habuiſſet de Meſſia, nihilo tamen minus cœleſtem beatitudinẽ dari illis potuiſſe propter patriarchas, qui Meſſiam mente intuiti ſunt, & fœderis hanc promiſſionẽ accepêre à numine, *Ero Deus veſter & poſteritatis veſtræ.* Hinc perſæpe Iſraëlitæ in ſacro codice, cum veniam ab irato Deo, & inſuper magna impetrant beneficia, cœleſti voce monentur, uti hoc totum acceptum ferant majoribus ſuis, Abramo, Iſaco, Jacobo. Creber ille ſermo eſt in Pentateucho, & in vatum ſcriptis. Porrò fœderis illius, quod cum patriarchis ſancitum diximus, ſponſor Meſſias fuit, qui ob eam cauſam à vate appellatur *angelus fœderis*. Quare, quod multitudini Iſraëlitarum data

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ſic ſalus eſſet, propter Meſſiam data eſſet, profuiſſetq; hoc illis, quod majores eorum tantis promiſſis quondam habuerant fidem. Et verò, qui hoc diceret, nihil faceret inſolenter, ſiquidem etiam benè eſſe infantibus illis exiſtimamus, quorum naſcentia fata mors abrumpit in vitæ limine. valet enim illis ad ſalutem pietas parentum, uſque adeò certè, uti divus Paulus dicat, liberos, qui nati ex altero parente impio ſunt, ſanctos tamē eſſe propter alterius fidem. Locus eſt in epiſt. 1. ad Corinth. in c. 7. *Maritus incredulus ſanctificatus eſt in uxore, & uxor incredula ſanctificata eſt in viro. alioqui certè liberi veſtri impuri eſſent. nunc autem ſancti ſunt.* Non ignoro equidem, extare ſcripta graviſſimorum hominū, qui in infantibus, uti captus eorum eſt, ineſſe quandam ſacræ fidei vim tradunt. Sed hoc tam fatuum eſt, ut flagris caſtigari dignum ſit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Apoſtoli enim vox eſt ad Rom.10. v.17. ὅτι ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς· *ex auditione fidem eſſe.* addamus nos, *etiam ab aſſenſu.* Agant verò illi, quorum eſt iſtud delirium, & memoriam pueritiæ ſuæ, quoad poſſunt, repetant ultimam. Sanè haud dicent ſe vel illo tempore, cum inter æquales primulùm ludere inciperent, quicquam magnopere compertum habuiſſe de ſummo religionis myſterio. aut, ſi dixerint, tum verò mihi incedant cum manicata tunica. Ita decet profectò. nam ab incunabulis ſapiunt. Cæterùm, haud abs re eſt, quod Iſraëlitas cum infantibus compoſui. Cauſa enim, cur numinis juſſu in Arabum deſertis per Moſen lata lex ſit, hæc fuit, uti religionum ritus quidam cæremoniæque extarent, iiſque ſe elementis infans ſolaretur populus, donec in terras veniſſet promiſſus majoribus ipſorum Meſſias. Præclarè Divus Paulus ad Galatas ait in hunc modum:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

modum: *Lex tranſgreſſionum gratiâ addita eſt, uſque dum veniſſet ſemen illud, cui facta eſt promiſſio.* Et paulò poſt: *Lex nos, velut pueros, manu duxit ad Chriſtum.* Sed apertiſſimè, in cap. 4: *Nos, cum eſſemus infantes, ſub elemẽtis mundi eramus in ſervitutem redacti.* Ea elementa ibidem *infirma & egena* appellantur, quæ relinquere, & ſolidam veramque doctrinam capeſſere juſſi ſunt mortales, cum Meſſias veniſſet. quippe ſcriptum alibi eſt, *Mortui cum Chriſto eſtis & defuncti elementis mundi.* Quare, qui hodie ſuperſunt Judæi, non amplius pueri ſunt, nec ſub pædagogo vivunt. Atque adeò, non pertinent nunc ad eos illa beneficia, quæ olim rudi infantiq; plebi propter majores dari potuiſſe diximus. Vênit enim ille dies, qui virile quiddam atque conſummatum ab illis requirit. Ex his, quæ retulimus, conſtat, fœdus olim duplex fuiſſe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Alterum cum patriarchis factum eſt, idque ſancivit Deus promiſſionibus, quæ de Meſſia ſunt. Hinc illa ſunt in epiſtola ad Galat. cap. 3. verſ. 16. & 17. *Abrahamo dictæ ſunt promiſſiones. pactionem autem confirmatã ante à Deo reſpectu Chriſti, Lex poſt annos 430 lata non facit irritam, ut aboleat promiſſionem.* Et in commentariis Actuum Apoſtolicorum dicitur, *Nos vobis, læta portantes, annuntiamus eam promiſſionẽ, quæ facta Patribus eſt.* Alterum fœdus cum multitudine pepigit Deus, ſanxitque legiſlatione. In eo fœdere pariter, uti in priore, promiſſiones quaſdam fecit Deus, ſed earum rerum, quas ideo deſperabat populus, quia vivere ex legis præſcripto non poterat. Conanti enim officiebat naturæ infirmitas. Itaq; quod ſcriptor Epiſtolæ ad Hebræos ait in capite octavo, *Chriſtus excellentius miniſterium ſortitus eſt, quo præſtantioris eſt fœde-*

fœderis interceſſor, quod præſtantioribus promiſſis ſancitum eſt: ſanè illic novi teſtamenti pactio nõ componitur cum fœdere, quod datum patriarchis eſt, ſed cum eo, quod diu poſtea ſancitum lege eſt. Locus ille obſcuriſſimus eſt, & niſi commodè ſic, uti jam ſubjiciemus, explicetur, tenebras offundet ſacræ ſcripturæ. Enimverò ita res eſt. Novi teſtamenti tabulæ haud promittunt res meliores, quàm olim promiſſæ patriarchis fuêre, neque *novum* dicitur teſtamentum, quaſi veterem pactionem cum Abrahamo factam abroget, ſed quia illius vi aboletur alterum illud fœdus, quod CCCCXXX annis poſt priorem pactionem ſancitum legibus eſt, in quo promiſſiones quidem fiunt populo, ſed quas *deteriores* appellat Apoſtolus, quia conditionem illis adjecerat legiſlator, quam præſtare nemo poterat, *Qui fecerit ea, vivet in eis.* At de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Abrahamo, cui in priore pactione promiſſus Meſſias eſt, ait ſacer ſpiritus, in Geneſi, *Credidit, & iuſtus habitus eſt.* Hæc cum hunc in modum de priori illo capite dici perquàm probabiliter poſſint, pergamus ad alterum, probemuſque fuiſſe olim quandam fidei vim in multitudine piorum. Ac primò quidem, quæ in univerſum vulgus Iſraëlitarum credere neceſſe habuit, ea fermè iſtiuſmodi ſunt; Dei virtute res poſſe maximas & admirandas perfici: certa eſſe illius promiſſa: colendum illum non vultu & fronte, quibus ſimulatio facillimè ſuſtinetur, ſed animi obſequio: eam gloriam, eas opes eſſe pulcherrimas. Plura ejus generis referri queunt, cum ejus rei multæ ſint magnæque affinitates. Sed nos nullis terminis eam circumſcribimus. Ridicula ſuperſtitio eſt, de definitionibus ſemper ſollicitum eſſe. Quædam enim

haud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

haud rectè limitantur. Ita rerum indoles fert. Profectò doctores umbratici, qui omnia in formulas includunt, ſæpe in arctum deſiliunt, unde pedem referre haud ſinit pudor, & incepti lex. Hinc diſcordia, iræque, & nulla modeſtia cõtentionis. Apoſtoli & Euangeliorum ſcriptores, ſi brevi uſurâ lucis ad mortalium cœtus redirent, mirarentur ad libros ſuos interpretandos tot eſſe analyſes methodoſque, & ex ſophiſtarum nugis tot inſanas moles convectatas. Divina quædam res eſt in eorum ſcriptis. horrida illa ſimplicitas, quam olim tanto quiſque felicius ſecutus eſt hercle, quanto propius tempora illorum attigit. Nunc, in hoc mundi ſenio, poſtquam intra famelicæ artis ſpatia ſtetimus, levibus atque inanibus præceptis effectum eſt, uti corpus divinæ ſapientiæ enervaretur & caderet. Sed non eſt hîc nobis declamandum.

Ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Ad fiduciam illam, quam in univerſum ponere in Dei virtute promiſſionibuſque debuit gens Iſraëlitica, pertinent verba diſertiſſima Divi Pauli in epiſt. ad Hebr. cap. 4. verſ. 2. aut quocunque nomine appellandus is author eſt, qui epiſtolam ſcripſit ad Hebræos: *Nobis Euangelizatum eſt, ſicut & illis. Sed non profuit illis auditus ſermo, quippe qui fide contemperatus non fuerit apud eos, qui audierant.* Oratione uſus eſt haud admodum adſtrictâ. Nam, ſi veteres Iſraëlitas ſpectes, Euangeliſmum appellat, promiſſionem quietarum ſedium, quas in Cananæa ſibi fore intellexerant ii, qui cum Moſe Ægyptum reliquerunt. Illis autem ſedibus pleriq; haud potiti ſunt, hanc ob cauſam, quia in vaſtiſſimo deſerto, inter varios caſus, rerumque inter diſcrimina, identidem in querelas quaſdam & ſeditioſas voces erumpebat incauta mortalitas, neque

neque durare fortiter, aut ſemet rebus ſervare lætioribus poterat. Paulò antè cap. 3. verſ. 18. dixit divinus ſcriptor, *Quibus autem iuravit, non ingreſſuros eos in requiem, niſi iis, qui non obedierant?* Nimirum hoc ait, excluſos fuiſſe *eos, qui immorigeri fuêre.* Itaque fides, de qua ibi ſermo eſt, fuit obſequium: incredulitas autem, contumacia erat & inobſequens adfectus. Sed incredulitatis illius indoles manifeſtior eſt in illis verbis, quæ ibidem verſ. 9. & 10. ſcriptor epiſtolæ recitat ex Pſalmo nonageſimo & quinto: *In deſerto tentaverunt me patres veſtri, probaverunt me, & viderunt opera mea quadraginta annis. quapropter infenſus fui nationi iſti, & dixi: ſemper errant corde, neque cognoverunt vias meas.* Rurſum verò ibidem, atque ex eodem Pſalmo, alterum quendam melioremque eruit euangeliſmum, cui quiſ-

quiſquis fidem haberet, is non Cananææ ſedes animo contemplaretur, ſed æternam cœleſtemq; quietem, quam non Joſua, ſed Meſſias, ſummus rex, ſuis civibus conficit. Hoc eſt cap. 4. verſ. 8. in illis verbis, *ſi Ioſua eos in requie collocaſſet, nequaquam de alio poſthac die locutus fuiſſet. itaque reliquus eſt aliquis ſabbatiſmus populo Dei.* Enimverò ait eos, qui Joſua duce in Cananæam venerunt, tamen propterea non frui cœleſti requie. Atqui jam dixit eos per fidem veniſſe in Cananæam. Ex quo profectò palam fit, fidem eam, quæ in Meſſiam eſt, haud ex omni parte eandem eſſe cum iſta, quæ in univerſum Dei adhibetur promiſſionibus. Certè quidem ipſe Moſes prohibitus tranquillis Cananenſium ſedibus eſt, quia numinis diffidebat virtuti, cum ſaxum feriret. Hæc fuit mera incredulitas. & expreſſe id ſcriptum eſt in capite vi-

ceſimo Numerorum. at idem tamen ille quantam ſpem in Meſſiæ meritis habuerit, diſcimus ex illis verbis cap. 11. verſ. 26. *Moſes maiores divitias arbitratus eſt probrum Chriſti, quàm Ægyptiorum theſauros: coniiciebat enim oculos in mercedem, quæ ſibi daretur.* Itaque quidquid de veterum Iſraëlitarum incredulitate in capite tertio & quarto dicit Apoſtolus, id verò cautè accipiendum eſt. Monet enim ſui ſeculi Hebræos, magnopere providendum eſſe, ne illis ad capeſſenda bona cœleſtia obſit ſua incredulitas, quoniam profectò majores eorum, poſtquam Deum irritaviſſent, excluſi fuêre beata illa regione, quæ meliorem hanc cœleſtemque patriam figurabat. Hæc eſt ſimpliciſſima interpretatio illius loci, ex quo nunquam fore ſperaveram uti me expedirem. Omnis iſte ſermo nihil aliud, niſi levitatem vanitatemque

Hebræo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Hebræorum ſignificat. qui in Arabum deſertis, vitio humani ingenii, ſæpe lapſi graviter ſunt, & mala ſibi ſua accerſivêre. Quanquam haud fuit ſanè majus animi robur in illis, qui terram promiſſam intraverunt, quique ſacra illuc & religionum tranſtulerunt cæremonias. Extant de eo populo querelæ numinis adeò multæ, uti in vatum libris utramque paginam faciant. Utique, ſi omnia perſequi vellemus, magna nos circumflueret rerum copia. Sed breviter rem ediſſerit Sulpicius Severus, epiſcopus ſanctiſſimus, &, Auguſtino judice, vir doctrina atque ſapientia pollens. Ejus verba, quia elegantiſſima ſunt, huc tranſcribam. *Semper Hebræi*, inquit, *in ſecundis rebus immemores cœleſtium beneficiorum, idolis ſupplicabant: in adverſis, Deo. Vnde, cum reputare in animo ſoleo populũ tot beneficiis Dei obligatum, tot cladibus, cum pecca-*

peccaret, coërcitum, expertumq; & miſericordiam & ſeveritatem Dei, nequaquam fuiſſe emendatum, & cum ſemper veniam erroris acciperet, ſemper peccaſſe poſt veniam: nihil mirum videri poteſt, Chriſtum ab his non eſſe receptum, cum iam inde ab initio toties in dominum rebelles deprehendantur. magiſque mirum eſt, illis ſemper peccantibus, nunquam Dei, ſi quando eum imploraverunt, defuiſſe clementiam. Satis diximus de fide, quam in univerſum Dei verbis cōmodare vetus Hebræorum debuit populus. Nunc tandem, quod caput rei erat, etiam illud dicimus, plebem piorum olim, antequam Meſſias veniſſet, de Meſſia quiddam certum cognoviſſe atque credidiſſe. Id demonſtrari pauciſſimis quidem teſtimoniis, ſed demonſtrari tamen poteſt. In capite quarto Euangelii, quod ſcriptum à Joanne eſt, muliercula Samaritana

ex

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ex communi & recepta pridem hominum opinione, Meſſiam, quem veniſſe ignorat, ſic affatur, *Novimus Meſſiam venturum, cum venerit ille, omnia nobis annuntiabit*. Erant Samaritani reſidua pars Iſraëlitarum, quos à Judæis olim Hieroboamus avulſerat. itaque ignorare non poterant quod vulgò cuncti Hebræi ſuper hac re ſenſerunt. Luculenter Apoſtolus in capite undecimo epiſtolæ ad Hebræos, fidem eam deſcribit, cujus vim ingentem in omnibus piis fuiſſe ait. Ejus deſcriptio eſt iſtiuſmodi, *fides eſt illud, quo extant, quæ ſperantur, & quæ demonſtrat, quæ non videntur*. Subjicit exhinc, *ob hanc elogio ornati ſunt priſci illi*. Poſt hæc, omnis ævi faſtos percurrit. Fidei autem hujus laudem non ſummis modò populi ductoribus, ſed plebi quoque Iſraëliticæ tribuit, quæ Dei juſſis obſecuta, Ægyptum reliquit. ait enim: *per fidem*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

fidem tranſiverunt rubrum mare, velut per ſiccam terram. Sanè non poſſumus cogitare populum illum corpori tantùm & ſenſibus fuiſſe deditum, cum eadem fides illi adſcribatur, per quam alii heroës, qui in illo capite recenſentur, Meſſiam & cœleſtia contemplati ſunt. Extat hercle ibi cap. 11. v. 26. illud quod de Moſe jam recitavimus, *qui divitias putavit eſſe probrum Chriſti.* Et de aliis ibidem dicitur, *Secundum fidem mortui ſunt iſti omnes, eminus promiſſa conſpicati, ac profeſſi ſe hoſpites & advenas eſſe in terra. meliorem enim patriam expetebant, hoc eſt, cœleſtem.* De Joſepho quoque illud ibidem haud de nihilo eſt; *Per fidem Ioſeph moriens de egreſſu filiorum Iſraël meminit: deque oſſibus ſuis mandavit.* Enimverò ſciebat ille fore, uti in Cananenſium ſedibus olim Meſſiæ infantia vagiret. itaq; quieſcere illic ſua oſſa voluit. Alioqui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

qui valde hæc profectò inepta ſolicitudo fuiſſet hominis ſapientiſſimi. Quid enim intereſt quo loco ſepeliâre, cum nec illud tuâ interſit, an ſepeliâre? Semel hoc beneficium dedit morientibus Deus. cœlo teguntur, quos urna non tegit. Mæcenas, cæterâ vitâ molliſſimus, hoc unum viriliter dixit,

Nec tumulum curo: ſepelit natura relictos.

Nondum illud retuli, quod ampliſſimis verbis de plebe Iſraëlitica ſcribit ad Corinthios D. Paulus in 1. epiſt. cap. 10. verſ. 3. & 4. *patres noſtri omnes eandem eſcam ſpiritualem ederunt, & omnes eundem potum ſpiritualem biberunt. bibebant enim ex ſequente ſpirituali petra. petra verò erat Chriſtus.* Etiam, quæ ſequuntur mox, ſine piaculo non poſſunt omitti: *Ne tentemus Chriſtum, ſicut quidam patrum tentarunt, & à ſerpentibus perierunt.* Jam perveniſſe ad calcem

cem videbamur, cum incidit in mentem nobis, nondum rem omnem nos enodaviſſe. Etenim extat Divi Pauli oratio ad Corinthios, quæ confutare id omne videtur, quod hactenus dictum à nobis eſt. Verba ſunt in 2 epiſt. cap. 3. verſ. 13. *Moſes imponebat velamen faciei ſuæ, ne intuerentur filii Iſraêl* εἰς τὸ τέλος τοῦ καταργουμένου, *in finem eius, quod aboletur.* Jam dubium neutiquam eſt, quin velamen Moſis, cæcitas ſit Judæorum. τὸ καταργούμενον, eſt *lex, cuius vis nunc ceſſat.* finis autem τοῦ καταργουμένου eſt *Meſſias*, de quo ſcribitur ad Romanos cap. 10. verſ. 4. τέλος νόμου Χριστὸς, *finis legis eſt Chriſtus.* Sed profectò hæc res nullum momentum trahit, neque cauſæ eſt, cur ſententiam mutemus. Non enim ait eruditiſſimus Apoſtolorum, Judæos nihil de Chriſto cognoviſſe: ſed hoc vult, neſciviſſe eos quodnam fuerit Dei conſilium, cum legem

gem ferret. Lex enim cæremoniæque omnes Chriſtum ſpectabant. idque erat myſterium admirabile, & quod Judæi de plebe, olim haud intellexêre. & tamen venturum Meſſiam, atque res lapſas feſſaſque reſtauraturum didicerant cuncti, ex vatibus utique, non ex lege. Hęc nos, quæ in ſacro codice obſervavimus de re intricatiſſima, ingenuè ſic publicare neutiquam veriti ſumus. Diximus autem neq; omnia, neque nihil. De ſingulis operosè diſputare, atque argutias ſerere, noſtrum haud eſt, ſed nec cujuſquam ſani hominis. Non debet cœleſtis ſapientia in has anguſtias ex ſua majeſtate detrahi. Nec verò ii ipſi, quibus hoc facere cura eſt, quidquam magnopere proficiunt. Nihil enim ſibi, niſi flexus diſponunt, quos cum magna moleſtia debeant relegere.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

ERRATA.

Pag. 11. lin. 19. lege *dominium.* p.22.l.ult. *ſapientibus*.p.27.l.10.ἐκ-πονοῦμεν. p.33. l.15. *videbunt*. p. 98. l.12. בלבד. p.245.l.12. שנייה ובזה ובוזה. p.246. l.1. verba hæc, *ita appellat Iudæus magiſter* τὴν ἐφημερίαν *ſive* φυλακὴν, parentheſi includenda erant, & ponenda poſt *ſtationis Ioarib*. p. 270. l. penult. הרשות. p.381. l.1. διηνεκές.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 15